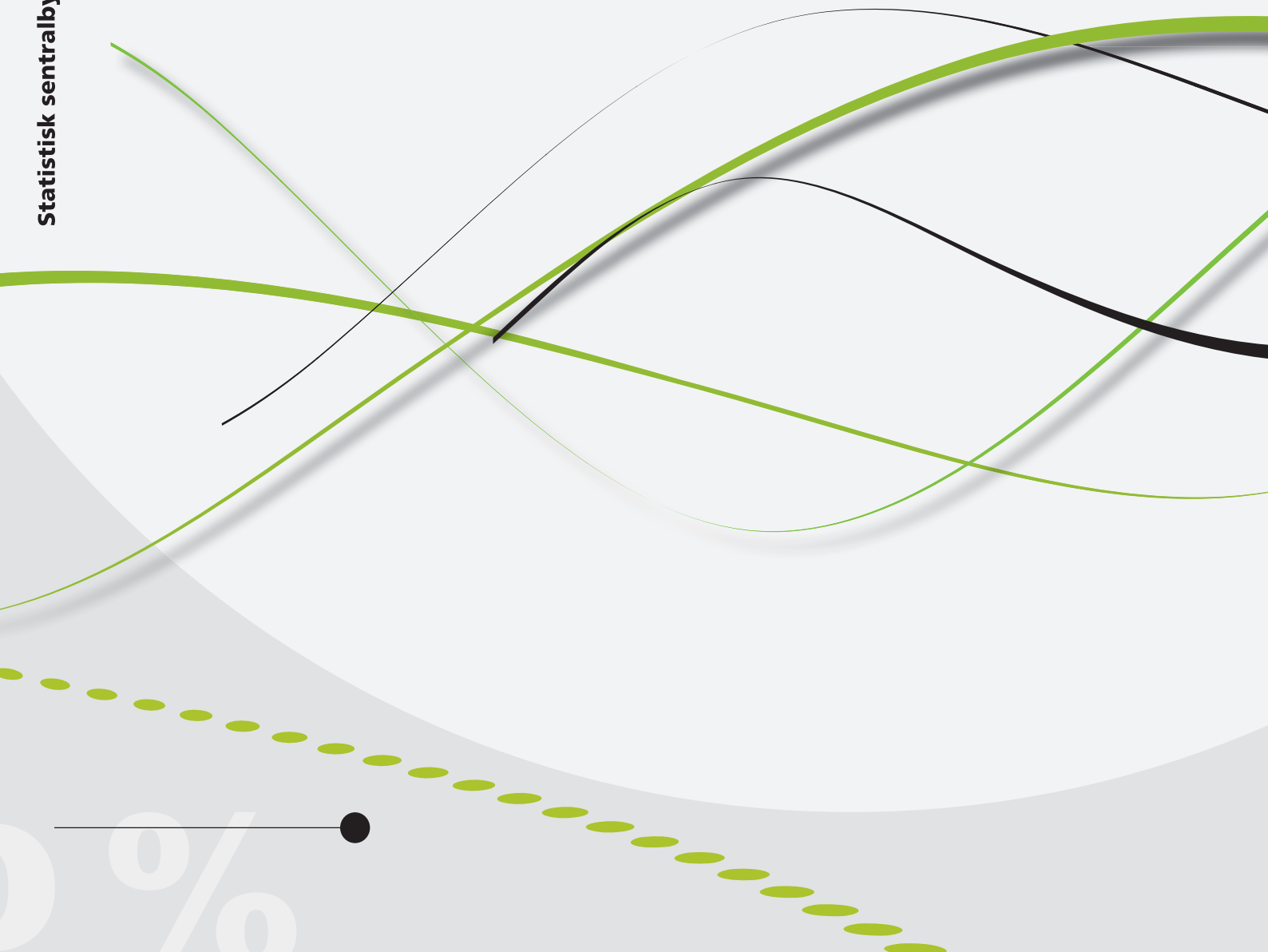

Svein Blom

Syssetling og økonomiske overføringer blant sju ankomstkohorter av innvandrere observert i perioden 1993-2010

Svein Blom

**Syssetting og økonomiske overføringer blant
sju ankomstkohorter av innvandrere observert i
perioden 1993-2010**

Rapporter I denne serien publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

	Standardtegn i tabeller	Symbol
© Statistisk sentralbyrå	Tall kan ikke forekomme	.
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Oppgave mangler	..
Publisert november 2014	Oppgave mangler foreløpig	...
	Tall kan ikke offentliggjøres	:
	Null	-
ISBN 978-82-537-9030-5 (trykt)	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
ISBN 978-82-537-9031-2 (elektronisk)	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
ISSN 0806-2056	Foreløpig tall	*
Emne: Arbeid og lønn	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Desimaltegn	,

Forord

Rapporten følger sju ankomstkohorter av innvandrere fra og med året da de ble registrert bosatt i landet, til og med året 2010. Kohortene er registrert bosatt i 1990, 1993, 1996, 1999, 2002, 2005 og 2008. Formålet med den deskriptive gjennomgangen er å utforske innvandrernes økonomiske integrering i samfunnet på basis av individbaserte inntektsdata fra Statistisk sentralbyrås inntekts- og formuesregister for årene 1993-2010.

Som indikatorer på utviklingen benyttes (1) andelen sysselsatte, definert som andelen med en yrkesinntekt over 1 G (grunnbeløpet i folketrygden), (2) offentlige overførings andel av samlet inntekt, og (3) andelen som har en summert yrkes- og kapitalinntekt som overstiger halvparten av samlet inntekt. Innvandrene som observeres, er i alder 17-36 år i bosettingsåret og fortsatt registrert bosatt i landet i siste observasjonsår.

Indikatoren for sysselsetting som benyttes her, gir høyere verdier enn den offisielle registerbaserte sysselsettingsstatistikken som har som kriterium at personen utfører inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i referanseuken eller er midlertidig fraværende fra slikt arbeid pga. sykdom, ferie e.l.

Rapporten viser hvordan de tre integreringsindikatorne varierer årlig etter ankomstkohort, botid (eller observasjonsår), kjønn, innvandringsgrunn, landbakgrunn og alder. Hovedmønsteret etter botid er at sysselsettingen øker og overføringsandelen går ned med økende botid. Det kan påvises tegn til redusert sysselsetting blant innvandrere (primært menn) med lang botid.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har finansiert rapporten.

Statistisk sentralbyrå, 21. oktober 2014.

Hans Henrik Scheel.

Sammendrag

Undersøkelsen viser at sysselsettingen øker over tid for nyankomne innvandrere (i alder 17-36 år ved ankomst) som blir boende i landet. Etter en innledende periode av varierende lengde, gjerne rundt ti år, flater veksten ut. Menn i de tidligste ankomstkohortene (1990 og 1993) kan erfare en viss nedgang i sysselsettingen mot slutten av observasjonstiden (20 år). Kvinner bruker gjennomgående lengre tid før sysselsettingen kulminerer, vanligvis på et noe lavere nivå enn menn. Selv om sysselsettingen blant innvandrere som hovedregel øker med botiden, er det ikke nødvendigvis ankomstkohortene med lengst botid som har den høyeste sysselsettingen ved utløpet av observasjonsperioden. Fordelen ved lang botid oppveies etter hvert av ulempen ved høyere alder.

Parallelt til økt sysselsetting med økende botid går tendensen til redusert andel økonomiske overføringer av samlet inntekt når botiden øker. Vi mener dette er et vel så relevant mål på graden av økonomisk avhengighet som andelen av målgruppen som mottar en eller flere angitte overføringer i løpet av året. Selv om sysselsettingen peker nedover de siste observasjonsårene i noen kohorter, øker overføringer sjelden mer enn noen få prosentpoeng (maksimalt 6-7) på samme tid.

Rapporten følger de utpekte innvandrerkoortene (hver tredje fra 1990 til 2005) til og med 2010. Dermed får vi med oss noen år på slutten av observasjonsperioden som preges av økonomiske nedgangstider etter finanskrisen. I denne perioden (2008-2010) gikk den registerbaserte sysselsettingen blant innvandrere i Norge ned med 2,6 prosentpoeng (Statistisk sentralbyrå 2009, 2011). Nedgangen i sysselsettingen de siste observasjonsårene trenger således ikke nødvendigvis å være et signal om tilbaketrekking fra arbeidslivet grunnet tidlig overgang til alders- eller uføretrygd, men kan like gjerne være et konjunkturpåvirket tilbakeslag.

Rapporten «lokaliserer» innvandrere som har hatt problemer med å få innpass på arbeidsmarkedet og som eventuelt har blitt støtt ut eller selv har trukket seg tilbake fra arbeidsmarkedet. I tillegg til betydningen av kjønn har vi iaktatt forskjeller etter innvandringsgrunn og landbakgrunn. Utdanningsinnvandrere - som ikke flytter etter endt utdanning - og arbeidsinnvandrere oppnår høy sysselsetting, men utdanningsinnvandrere bruker lengre tid på å komme i arbeid. Flyktninger og familieinnvandrere har lavere sysselsetting og høyere overføringsandeler enn arbeids- og utdanningsinnvandrere. Mannlige familieinnvandrere har likevel gjennomgående høy sysselsetting. Etter landbakgrunn har særlig innvandrere fra Asia og Afrika en situasjon med lav sysselsetting og høye overføringer. Det kan likevel være store forskjeller mellom enkeltland innen samme verdensregion.

Nedgang i sysselsettingen etter botid som andre studier har påvist for tyrkiske og pakistanske innvandrere bosatt før og etter innvandringsstoppen i 1975 (jf. Bratsberg, Røed og Raaum 2011), gjenfinnes i våre data primært blant menn i kohortene 1990 og 1993, unntaksvis også 1996. Fenomenet kan iakttas blant menn fra Øst-Europa i og utenfor EU, Asia og Afrika. Aktuelle enkeltland er Bosnia-Hercegovina, Somalia, Irak, Iran, Vietnam, Sri Lanka, Tyrkia og Pakistan. Nedgangen i sysselsettingen er likevel ytterst sjelden så stor som blant pakistanske og tyrkiske innvandrere bosatt før 1975: om lag 40 prosentpoeng i løpet av 20 års observasjon. En nedgang i denne størrelsesorden finner vi i våre data bare blant somaliske menn (36 og 39 prosentpoeng). En nedgang i sysselsettingen på om lag 15 prosentpoeng i løpet av 20 år er mer vanlig blant innvandrer menn i våre tidligste kohorter fra utvalgte verdensregioner og land. Nedgang i sysselsettingen etter botid forekommer knapt blant kvinnene vi har undersøkt, med mulig unntak for bosniske og tyrkiske kvinner.

Abstract

The survey shows that employment increases over time for newly arrived immigrants (aged 17-36 years at arrival) who remain resident in the country. After an introductory period of varying length, normally around ten years or so, the growth tends to level out. Men in the earliest arrival cohorts (1990 and 1993) may experience a certain decrease in employment at the end of the observation period (20 years). It generally takes longer for women's employment to culminate, normally at a somewhat lower level than for the men. Although employment among immigrants as a rule increases with length of residence, it is not necessarily the arrival cohorts with the longest period of residence that have the highest employment levels at the end of the observation period. The advantage of a long period of residence is gradually offset by the disadvantage of a higher age.

Parallel to increased employment with increasing period of residence, the share of public economic transfers of total income tends to be reduced. We believe that this is an equally relevant or more relevant measure of economic dependency as the share of the target group that receives one or more specified public transfers during a year. Even if the employment rate tends to fall during the final years of the observation period in some cohorts, the share of public transfers hardly increases more than a handful of percentage points (maximum 6-7) simultaneously.

The report follows the selected immigrant cohorts (every third from 1990 to 2005) until 2010. Consequently, we get some years at the end of the observation period that are marked by the economic recession following the financial crisis. During this period (2008-2010), the register-based employment among immigrants in Norway fell by 2.6 percentage points (Statistics Norway 2009, 2011). The fall in employment during the final years of the observation period is, therefore, not necessarily a sign of withdrawal from employment due to early retirement or disability. Instead, it might be a backlash of the declining business cycle.

The report traces immigrants who have had problems with access to the labour market and immigrants who were excluded or who deliberately withdrew from the market. In addition to the significance of gender, we have observed disparities due to reason for immigration and country background. Immigrants who migrate for educational reasons – and who do not leave the country after completing their education – as well as labour immigrants achieve high employment levels, but immigrants who come for reasons of education take longer to find employment. Refugees and family immigrants have lower employment levels and a higher share of public transfers than labour and education immigrants. Male family immigrants, however, have a generally high employment rate. The breakdown by country background shows that immigrants from Asia and Africa in particular experience low employment and a higher share of public transfers. There can, however, still be large disparities between individual countries within the same world region.

The decline in employment with length of residence as shown in other studies for Turkish and Pakistani immigrants settled before and after the immigration freeze in 1975 (cf. Bratsberg, Røed and Raaum 2011) re-emerges in our data primarily among men in the cohorts 1990 and 1993, and exceptionally also 1996. The phenomenon can be observed among men from East Europe in and outside the EU, Asia and Africa. The relevant individual countries are Bosnia-Herzegovina, Somalia, Iraq, Iran, Vietnam, Sri Lanka, Turkey and Pakistan. The decline in employment, however, is very rarely as extensive as among Pakistani and Turkish immigrants settled before 1975: about 40 percentage points in the course of a 20-year observation period. A decrease of this magnitude is only found among Somali men in our data (36 and 39 percentage points). A fall in employment of around 15 percentage points over the course of a 20-year period is more common among immigrant men in our earliest cohorts from selected world regions and countries. A similar decline among the women in our study is difficult to find, with the possible exception of Bosnian and Turkish women.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
2. Data	7
2.1. Avgrensning av utvalget.....	8
2.2. De uavhengige variablene: forklaringsvariablene.....	11
2.3. De avhengige variablene: integreringsindikatorne.....	14
2.4. Referansedata for befolkningen uten innvandrerbakgrunn.....	15
3. Tidligere studier	16
3.1. Tverrsnittundersøkelser.....	16
3.2. Kohortundersøkelser.....	17
3.3. Mindre selvhjulpne med lengre botid?.....	19
3.4. Seleksjon ved utflytting.....	22
3.5. Arbeidsledighet.....	24
3.6. Introduksjonsordningen.....	25
4. De tre integreringsindikatorne	26
4.1. Indikator 1) Andel sysselsatte.....	26
4.2. Indikator 2) Andel overføringer.....	28
4.3. Indikator 3) Andel mest selvhjulpne.....	31
5. Indikatorene etter kjønn	33
5.1. Indikator 1) Andel sysselsatte etter kjønn.....	33
5.2. Indikator 2) Andel overføringer etter kjønn.....	35
5.3. Indikator 3) Andel mest selvhjulpne etter kjønn.....	37
6. Indikatorene etter innvandringsgrunn	38
6.1. Indikator 1) Andel sysselsatte etter innvandringsgrunn.....	39
6.2. Indikator 2) Andel overføringer etter innvandringsgrunn.....	46
6.3. Indikator 3) Andel mest selvhjulpne etter innvandringsgrunn.....	53
7. Indikatorene etter landbakgrunn	59
7.1. Indikator 1) Andel sysselsatte etter landbakgrunn.....	60
7.2. Indikator 2) Andel overføringer etter landbakgrunn.....	72
7.3. Indikator 3) Andel mest selvhjulpne etter landbakgrunn.....	84
8. Indikatorene etter enkeltland	95
8.1. Polen.....	95
8.2. Bosnia-Hercegovina.....	99
8.3. Somalia.....	104
8.4. Irak.....	108
8.5. Iran.....	112
8.6. Vietnam.....	116
8.7. Sri Lanka.....	120
8.8. India.....	125
8.9. Tyrkia.....	129
8.10. Pakistan.....	134
9. Indikatorene etter alder	138
9.1. Sysselsetting etter alder.....	139
9.2. Andel overføringer etter alder.....	142
10. Avslutning	145
10.1. Hva viser indikatorene?.....	146
10.2. Betydningen av kjønn.....	146
10.3. Betydningen av innvandringsgrunn.....	147
10.4. Betydningen av landbakgrunn.....	148
10.5. Landbakgrunn som enkeltland.....	149
10.6. Betydningen av alder.....	150
10.7. Sammendrag og avsluttende kommentarer.....	151
Referanser	153
Figurregister	157
Tabellregister	160

1. Innledning

I denne deskriptive presentasjonen av innvandreres økonomiske integrering i Norge etter botid anlegges et kohortperspektiv. Innvandrere bosatt i samme kalenderår følges over tid fra året da de ble registrert bosatt til og med kalenderåret 2010. Kohortene som er undersøkt, er hver tredje fra og med 1990 til og med 2008. 1990-kohorten representerer et unntak med hensyn til observasjonsårene idet den observeres først fra 1993. De årlige observasjonene omfatter data for personlig inntekt i kalenderåret fordelt på de tre hovedkomponentene yrkesinntekt, kapitalinntekt og offentlige overføringer, i tillegg til samlet inntekt. Data er hentet fra Statistisk sentralbyrås inntekts- og formuesregister.

Som indikatorer på utviklingen er valgt (1) andelen sysselsatte, definert som andelen med en yrkesinntekt over 1 G (grunnbeløpet i folketrygden), (2) offentlige overføringers andel av samlet inntekt, og (3) andelen som har en summert yrkes- og kapitalinntekt som overstiger halvparten av samlet inntekt. Sistnevnte indikator er tenkt som et mål for andelen personer som er mer økonomisk selvhjulpne enn avhengig av velferdsytelser. Innvandrerne som observeres, er i alder 17-36 år i bosettingsåret og fortsatt registrert bosatt i landet i siste observasjonsår (2010). I et av kapitlene leveres også resultater uten at betingelsen om bosetting i 2010 er med.

Utfallet på de tre indikatorene (sysselsetting, inntektens overføringsandel og andelen mer selvhjulpne enn velferdsavhengige) presenteres for de sju bosettingskohortene med en botid på 0 til maksimalt 20 år. Ved starten av observasjonsperioden, i 1993, har den tidligste kohorten allerede vært i landet i 3 år. I tillegg til botid eller observasjonsår presenteres resultatene etter kjønn, innvandringsgrunn og landbakgrunn (eget fødeland). I et kort kapittel til slutt belyser vi også betydningen av alder.

Liknende kohortbaserte undersøkelser har vært gjennomført i SSB tidligere, men da enten primært for flyktninger, med utgangspunkt i data fra andre registre enn inntektsregisteret (for eksempel System for persondata) og/eller for en kortere observasjonsperiode enn her. Det foreligger selvfølgelig også andre studier der botid opptrer som en uavhengig variabel, men der observasjonene er låst til ett eller noen få observasjonsår. Da er det ikke de samme personene som følges over tid, og studien er ingen kohortstudie.

Rapporten kan ikke ses i direkte sammenheng med diskusjonen om ”lønnsomheten” av forskjellige innvandrergreper for offentlige budsjetter (jf. Holmøy og Strøm 2012). Her er ikke data som gjør det mulig å veie innvandrernes bidrag til statlige og kommunale inntekter over skatteseddelen mot beløpene de og deres etterkommere mottar i offentlige overføringer eller ved bruk av offentlige tjenester, verken i nåtid eller framtid. Formålet er med andre ord ikke å undersøke de statsfinansielle fordelene eller ulemper ved å gi opphold til ulike kategorier av innvandrere. Formålet er i stedet – fra et integreringsperspektiv – å undersøke utviklingen i innvandrernes evne til ”å stå på egne ben” økonomisk. At det eksisterer en forbindelse mellom disse to temaene, skal likevel ikke benektes. Å forfølge denne tråden og ”oversette” funnene i rapporten til relevante data i et slikt regnskap, er imidlertid utenfor prosjektets siktemål.

2. Data

Den viktigste datakilden til prosjektet er som nevnt inntekts- og formuesregisteret i Statistisk sentralbyrå. Registeret bygger på årlige opplysninger fra diverse administrative og statistiske datakilder som Det sentrale folkeregisteret, selvangivelsesregisteret, likningsregisteret, lønns- og trekkoppgaverregisteret, oppgaver fra NAV, Lånekassen, Husbanken og den kommunale sosialtjenesten gjennom KOSTRA (Kommune-stat-rapportering) for befolkningen bosatt i Norge per 31.12. Personene som inngår i undersøkelsen, er registrert med personlig

inntekt i det aktuelle observasjonsåret eller var bosatt i landet i observasjonsåret ifølge andre registeropplysninger i SSB.

2.1. Avgrensning av utvalget

Enhetene i prosjektet er avgrenset til innvandrere (utenlandsfødte med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre) registrert bosatt i Norge for første gang i ett av kalenderårene 1990, 1993, 1996, 1999, 2002, 2005 eller 2008. Til bestemmelse av bosettingsåret benyttes datoen for første registrering i folkeregisteret. Flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag har fått sin søknad om asyl behandlet og godkjent før dette tidspunktet. I tidsrommet 1987 til 1994 kunne asylsøkere få tildelt personnummer mens de ventet på behandling av sin asylsøknad (Østby 2001). Noen av disse viste seg senere ikke å få opphold. Betegnelsen "ankomst" og "ankomståret" benyttes i denne rapporten synonymt med "bosetting" og "bosettingsåret".

Innvandrere registrert bosatt i samme kalenderår, omtales her som en kohort (ankomstkohort). Personene i de sju kohortene er observert årlig med hensyn til registrert inntekt før skatt fra og med ankomståret (tidligst 1993) til og med år 2010.

Antall personer i hver kohort som er registrert med inntektsopplysninger i det enkelte observasjonsår, framgår av tabell 2.1. Inntektsopplysningen kan være 0 uten at personen ekskluderes fra opptellingen av den grunn, men den kan ikke være missing. Personene i tabellen er ikke avgrenset med hensyn til alder.

Tabell 2.1. Innvandrere etter innvandrerkoort og observasjonsår ved kopling mot inntektsfil (inntektsår). Antall

	1990	1993	1996	1999	2002	2005	2008
1993	9 864	19 050					
1994	9 280	17 099					
1995	8 861	15 916					
1996	8 529	14 462	13 819				
1997	8 196	13 591	11 792				
1998	7 956	12 996	10 174				
1999	7 870	12 780	9 298	27 572			
2000	7 757	12 590	8 545	23 321			
2001	7 630	12 382	8 078	19 547			
2002	7 549	12 260	7 793	18 220	27 056		
2003	7 476	12 117	7 566	16 953	23 971		
2004	7 372	11 950	7 417	16 431	21 441		
2005	7 335	11 852	7 297	16 103	20 209	27 188	
2006	7 283	11 787	7 164	15 930	19 625	23 707	
2007	7 258	11 725	7 107	15 782	19 299	21 867	
2008	7 305	11 779	7 182	15 910	19 412	21 794	55 515
2009	7 263	11 712	7 153	15 747	19 210	21 108	53 452
2010	7 236	11 646	7 111	15 630	19 044	20 582	45 831

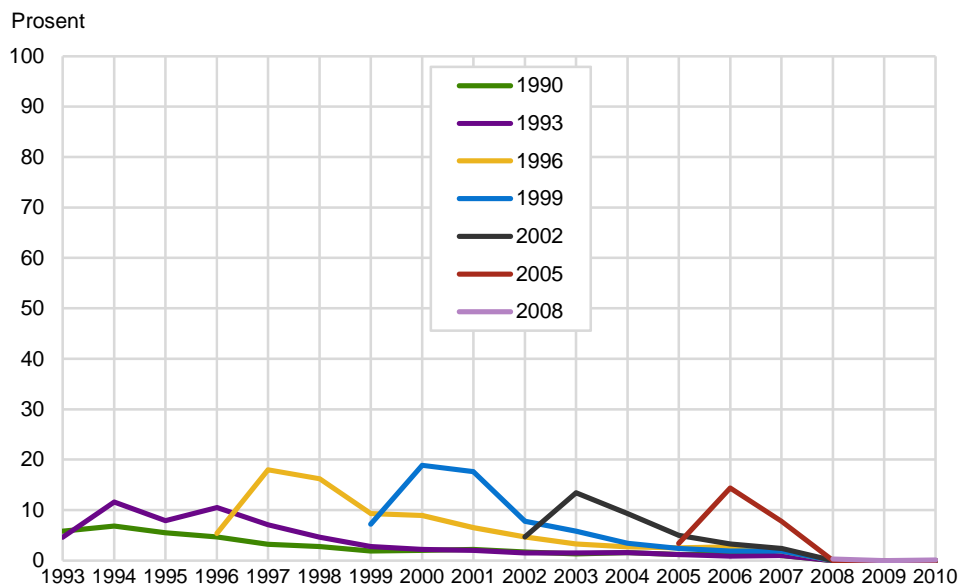
Kilde: Innteksregisteret 1993-2010.

Tabellen viser at antallet i den enkelte kohort som hovedtendens minsker for hvert observasjonsår. Forklaringen på dette må primært være utvandring. Langt fra alle innvandrere kommer for å ha en permanent tilværelse i Norge. Særlig arbeidsinnvandrere med europeisk eller nordamerikansk bakgrunn kommer ofte for en kortere periode. Unntaksvis finner vi at antallet øker noe fra observasjonsår 2007 til 2008 for flere av de tidligste kohortene. Ved å studere individdataene enkeltvis finner vi at noen har uregistrerte år den første tiden etter ankomst, sammenhengende over flere år eller i spredte enkeltår. Det kan bety at personen ikke har lyktes å komme i arbeid eller få kontakt med samfunnets velferdsordninger, at personen har vært i utlandet en tid for senere å vende tilbake, har arbeidet "svart" eller blitt forsørget av andre.

Siden vi - etter å ha studert datamatriksen - ikke var sikre på om alle som reelt befant seg i landet det enkelte observasjonsår var fanget opp av innteksregisteret dette året, om så bare ved en 0 i rubrikken for samlet inntekt, bad vi SSBs befolkningsseksjon ved seniorrådgiver Kåre Vassenden om å undersøke andre

relevante datakilder (blant annet såkalte transaksjonsmeldinger fra Det sentrale folkeregisteret om inn- og utvandring, fødsel og død) for om mulig å fastslå om personene i de utvalgte kohortene måtte antas å befinne seg i landet i de aktuelle observasjonsårene. Resultatet av dette arbeidet ble lagt ut på en datafil og senere koplet mot dataene fra inntektsregisteret. Det nye datasettet som slik etableres, omfatter således inntektsdataene supplert med data fra den omtalte befolkningsfilen. Figur 2.1 viser den prosentvise økningen i den enkelte celle i matrisen som følge av at massen ”utvides” på denne måten.

Figur 2.1. Økning i datamatriksen i tabell 2.1 ved supplement av data fra befolkningsfil

Kilde: Inntektsregisteret 1993-2010 og befolkningsfil.

Tabell 2.2 viser datamatriksen slik den framstår etter tilførsel av data fra befolkningsfilen. Vi ser blant annet at det nå ikke lenger er noen økning i antall personer under observasjon fra 2007 til 2008. Hensikten med å utvide matrisen på denne måten er å unngå en overvurdering av innvandrernes sysselsetting ved at personer som reelt befant seg i landet, men som ikke var økonomisk aktive i de aktuelle observasjonsårene, feilaktig blir utelatt fra nevneren i sysselsettingsbrøken i disse årene.

Tabell 2.2. Innvandrere etter innvandrerkoort og observasjonsår ved kopling mot inntekts- og befolkningsfil. Antall

	1990	1993	1996	1999	2002	2005	2008
1993	10 437	19 930					
1994	9 915	19 077					
1995	9 345	17 173					
1996	8 927	15 977	14 571				
1997	8 460	14 556	13 914				
1998	8 180	13 589	11 821				
1999	8 020	13 133	10 164	29 569			
2000	7 909	12 867	9 303	27 726			
2001	7 799	12 635	8 603	22 991			
2002	7 680	12 449	8 162	19 636	28 327		
2003	7 573	12 299	7 814	17 939	27 180		
2004	7 491	12 137	7 620	16 992	23 432		
2005	7 420	11 993	7 476	16 496	21 226	28 108	
2006	7 378	11 893	7 361	16 233	20 282	27 126	
2007	7 333	11 846	7 243	16 081	19 769	23 582	
2008	7 305	11 779	7 182	15 911	19 414	21 800	55 668
2009	7 263	11 713	7 154	15 750	19 214	21 109	53 466
2010	7 236	11 649	7 111	15 633	19 049	20 586	45 869

Kilde: Inntektsregisteret 1993-2010 og befolkningsfil.

Det utvidede datagrunnlaget (supplert med data fra befolkningsfilen) kommer for øvrig bare til anvendelse i forbindelse med indikatoren for sysselsetting. Når det

gjelder de to andre indikatorene, overføringsandelen av samlet inntekt og andelen mer selvhjulpne enn overføringsavhengige, er det snakk om forholdet mellom to inntektskomponenter. Datakilden kan da nødvendigvis bare omfatte personer registrert i inntektsregisteret.

Når vi i senere kapitler presenterer resultater, legger vi i de fleste tilfeller to ekstra forutsetninger til grunn. Begge forutsetningene reduserer tallet på personer under observasjon. Det er for det første en avgrensning etter alder og for det andre et krav om stabil bosetting som skal sikre at det er de samme personene som observeres gjennom hele tidsforløpet, uten avgang ved død eller utflytting. Alderskravet er at personene skal være i alder 17-36 år i ankomståret. De tidligst bosatte, 1990-kohorten, observeres da fra alder 20-39 år i 1993 til de er 37-56 år gamle i 2010. De har da bak seg en botid på 20 år, og i løpet av denne tiden observeres de 18 ganger. Med denne avgrensningen etter alder endres matrisen i tabell 2.2 til den vi ser i tabell 2.3.

Tabell 2.3. Innvandrere etter innvandrerkoherter og observasjonsår ved kopling mot inntekts- og befolkningsfil. Alder 17-36 år ved ankomst. Antall.

	1990	1993	1996	1999	2002	2005	2008
1993	6393	10547					
1994	6077	10047					
1995	5710	8765					
1996	5464	8046	9105				
1997	5174	7372	8623				
1998	4961	6868	7111				
1999	4863	6640	6019	17490			
2000	4794	6517	5513	16303			
2001	4716	6409	5161	13237			
2002	4645	6301	4909	11298	17142		
2003	4581	6212	4720	10299	16325		
2004	4531	6128	4610	9725	13588		
2005	4491	6059	4532	9456	12076	17300	
2006	4476	6005	4466	9302	11467	16610	
2007	4446	5987	4415	9209	11199	13913	
2008	4433	5956	4389	9127	11015	12616	34410
2009	4413	5934	4368	9028	10891	12230	32779
2010	4406	5896	4352	8978	10810	11947	27428

Kilde: Inntektsregisteret 1993-2010 og befolkningsfil.

Kravet om stabil bosetting ivaretas ved at personene som blir observert, skal være registrert bosatt i landet i 2010. Personer som underveis har flyttet fra landet for godt eller dødd, vil ikke komme med i noen av observasjonene. Det kreves imidlertid ikke nærvær i hvert enkelt observasjonsår. Det kan selvfølgelig reises noen motforestillinger mot å betinge fortidige begivenheter på begivenheter som finner sted senere (eks. Hoem og Kreyenfeld 2006). I tradisjonelle forløpsanalyser er den vanlige framgangsmåten å holde personer under observasjon inntil de faller ut ("høyresensureres") ved utflytting, død eller ved utløpet av observasjonsperioden. Vi velger likevel den skisserte framgangsmåten for å legge oss nært opp til framgangsmåten som er benyttet i andre studier det er aktuelt å sammenlikne med. Poenget er å unngå at det skjer en endring fra år til år i massen under observasjon ved selektiv utvandring av personer med bestemte egenskaper. Med den ekstra avgrensningen etter bofasthet ser matrisen for antall personer under observasjon ut som i tabell 2.4.

I forhold til tabell 2.3 er tallet på personer under observasjon ytterligere redusert i tabell 2.4, spesielt de første årene etter ankomst. Men i stedet for at antallet fortsetter å gå ned år for år, ser vi i tabell 2.4 at det begynner å stige igjen inntil det i 2010 ikke er særlig forskjellig fra hva det var ved første observasjon. Det er selvfølgelig forutsetningen om at personene som observeres skal være stabilt bosatt, som bidrar til at det blir slik. At det likevel er en viss nedgang i antallet underveis i observasjonsperioden, har trolig sammenheng med midlertidig utflytting og tilbakeflytting. 1990-kohorten avviker noe fra dette mønsteret fordi matrisen ikke er komplett for denne kohorten. Det mangler som nevnt data for de tre første årene etter ankomst (1990, 1991 og 1992) for denne kohorten.

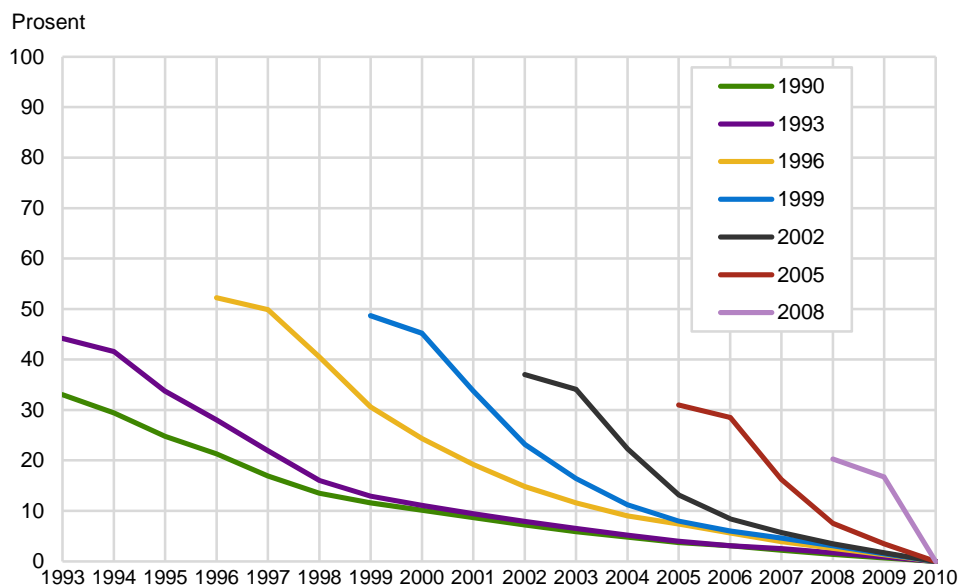
Tabell 2.4. Innvandrere etter innvandrerkoherter og observasjonsår ved kopling mot inntekts- og befolkningsfil. Alder 17-36 år ved ankomst og fortsatt bosatt i Norge i 2010. Antall

	1990	1993	1996	1999	2002	2005	2008
1993	4286	5883					
1994	4292	5865					
1995	4292	5809					
1996	4298	5797	4351				
1997	4298	5757	4322				
1998	4290	5771	4234				
1999	4297	5785	4177	8978			
2000	4309	5796	4174	8928			
2001	4307	5804	4170	8766			
2002	4312	5803	4182	8677	10805		
2003	4309	5808	4173	8612	10761		
2004	4314	5808	4194	8633	10556		
2005	4323	5818	4198	8699	10478	11945	
2006	4339	5819	4217	8747	10499	11876	
2007	4349	5838	4242	8785	10562	11661	
2008	4371	5856	4276	8846	10626	11670	27417
2009	4382	5879	4312	8895	10711	11802	27317
2010	4406	5896	4352	8978	10810	11947	27428

Kilde: Innteksregisteret 1993-2010 og befolkningsfil.

Hvor mange som holdes utenfor observasjonene ved kriteriet om bofasthet, går fram av figur 2.2. Figuren viser prosentvis avgang fra den enkelte celle i tabell 2.3 til tilsvarende celle i tabell 2.4. Avgangen ved utflytting er størst de første årene etter ankomst for siden å gå mot null. I 2010 - det siste observasjonsåret - er tallet på personer under observasjon lik tallet på bosatte i hver kohort dette året, det vil si som i i tabell 2.3 i 2010. Utflyttingen er følgelig 0 prosent dette året.

Figur 2.2. Andel innvandrere etter innvandrerkoherter og kopling mot inntekts- og befolkningsfil, i alder 17-36 år ved ankomst, som ekskluderes ved kravet om bosetting i Norge i 2010

Kilde: Innteksregisteret 1993-2010 og befolkningsfil.

2.2. De uavhengige variablene: forklaringsvariablene

De uavhengige variablene som benyttes i prosjektet, er kjønn, alder, innvandrerkoherter, observasjonsår (inntektsår), botid, innvandringsgrunn og landbakgrunn. Så godt som alle disse opplysningene foreligger som variabler i SSBs register for befolkningsstatistikk. I det følgende ser vi på hvordan disse fordeler seg etter kohort. Det er den samme massen av personer som ble presentert i tabell 2.4 ved utløpet av observasjonsperioden, som ligger til grunn for tabellene 2.5 - 2.9.

Kjønn er koplet til innteksregisteret fra Det sentrale folkeregisteret. Tabell 2.5 viser kjønnsbalansen i den enkelte kohort. Ifølge tabell 2.5 er kjønnsbalansen i

favør av kvinnene i alle kohortene unntatt den siste, der innslaget av arbeidsinnvandrere er klart størst (jf. tabell 2.8). Det er særlig blant familieinnvandrere at kvinnene er i flertall.

Tabell 2.5. Innvandrere etter innvandrerkoort og kjønn.¹ 1.1.2010. Prosent

Kohort	1990	1993	1996	1999	2002	2005	2008
Menn	46,2	44,7	38,5	47,2	42,2	45,5	53,2
Kvinner	53,8	55,3	61,5	52,8	57,8	54,5	46,8
	100	100	100	100	100	100	100
Antall	4 406	5 896	4 352	8 978	10 810	11 947	27 428

¹Personer i alder 17-36 år ved bosetting, som fortsatt er bosatt i Norge i 2010 og som kopler mot inntektsregisteret eller befolkningsfil.

Kilde: Inntektsregisteret 1993-2010 og befolkningsfil.

Alder angir antall fylte år ved utgangen av kalenderåret. De som selekteres til vår studie, er som nevnt i alder 17-36 år i ankomståret. Da har de en medianalder på om lag 25 år. Medianalderen stiger med ett år for hvert nytt observasjonsår og er om lag 45 år for 1990-kohorten ved utgangen av observasjonsperioden (i 2010). Hver ny kohort er bosatt tre år etter enn den foregående, hvilket gjør at medianalderen i samme observasjonsår er om lag tre år lavere for hver kohort. Ved utgangen av 2010 er aldersfordelingen i kohortene slik som tabell 2.6 viser.

Tabell 2.6. Innvandrere etter innvandrerkoort og alder per 31.12.2010.¹ Prosent

Kohort	1990	1993	1996	1999	2002	2005	2008
19-24	0	0	0	0	0	6,6	15,7
25-30	0	0	0	9,2	24,2	31,2	43,0
31-36	0	11,0	23,0	33,5	39,9	39,9	33,5
37-42	28,4	32,9	41,1	36,7	29,7	22,3	7,8
43-48	42,3	35,3	30,1	20,6	6,2	0	0
49-56	29,3	20,9	5,8	0	0	0	0
	100	100	100	100	100	100	100
Medianalder	45 år	43 år	40 år	37 år	34 år	32 år	29 år
Antall	4 406	5 896	4 352	8 978	10 810	11 947	27 428

¹Se note til tabell 2.5.

Kilde: Inntektsregisteret 1993-2010 og befolkningsfil.

Innvandrerkoort refererer, som tidligere nevnt, til datoen da personen ble registrert i folkeregisteret som bosatt i Norge. Fra den fullstendige datoen er ekstrahert de fire sifrene som angir året da dette skjedde.

Observasjonsår angir hvilket kalenderår inntektsopplysningene stammer fra. Her er det ikke tale om noe enkelttidspunkt i form av en dato, men hele perioden innenfor kalenderåret.

Botid beregnes som differansen mellom observasjonsåret og ankomståret (det vil si året som identifiserer innvandrerkoorten). Personer som observeres samme år som de ble bosatt, for eksempel 1993-kohorten i 1993, har botid 0 år. Botiden varierer fra 0 til 20 år, slik tabell 2.7 viser.

Innvandringsgrunn er basert på opplysninger i Utlendingsdatabasen (UDB) i Utlendingsdirektoratet (UDI) koplet mot meldinger fra Det sentrale folkeregisteret (Statistisk sentralbyrå 2013b). Den enkeltvariabelen i UDB som betyr mest for statistikken over innvandringsgrunner, er vedtaksgrunn. Ved manglende kilde for innvandringsgrunn er det foretatt koplinger mot arbeidsmarkedsdata og utdanningsdata. Utlendingsdatabasen har overtatt som register i UDI etter Fremkon og Flyktningregisteret (Flyreg).

Opplysninger om innvandringsgrunn er tildelt alle innvandrere med statsborgerskap fra land utenom Norden som har blitt bostedsregistrert i det norske folkeregisteret første gang i 1990 eller senere. Nordiske borgere trenger verken å søke eller registrere seg for å kunne oppholde seg i Norge og er derfor offisielt ikke med i statistikken. I våre data er de imidlertid med under koden "uoppgitt".

Tabell 2.7. Botid etter innvandrerkohort og observasjonsår

	1990	1993	1996	1999	2002	2005	2008
1993	3	0					
1994	4	1					
1995	5	2					
1996	6	3	0				
1997	7	4	1				
1998	8	5	2				
1999	9	6	3	0			
2000	10	7	4	1			
2001	11	8	5	2			
2002	12	9	6	3	0		
2003	13	10	7	4	1		
2004	14	11	8	5	2		
2005	15	12	9	6	3	0	
2006	16	13	10	7	4	1	
2007	17	14	11	8	5	2	
2008	18	15	12	9	6	3	0
2009	19	16	13	10	7	4	1
2010	20	17	14	11	8	5	2

Kilde: Ifølge definisjon: observasjonsår minus bosettingsår.

Det skilles nærmere mellom familiegrunner som består i gjenforening og etablering av familie, men i våre data er dette skillet ikke tilgjengelig. Når det gjelder kategorien flukt, benyttes den bare for personer som har flukt som egen hovedgrunn til innvandring. Det innebærer at familietilknyttede til personer med flyktningbakgrunn, ikke selv regnes å ha flukt som innvandringsgrunn. Utdanning som innvandringsgrunn gir i utgangspunktet ikke mulighet til å få permanent oppholdstillatelse. Studenter forventes å reise hjem etter studieoppholdet.

Tabell 2.8 viser hvordan innvandrerne i den enkelte kohort fordeler seg på ulike innvandringsgrunner i 2010. På grunn av strenge bestemmelser som har hindret arbeidsinnvandring av ufaglært arbeidskraft, er det få som har hatt *arbeid* som innvandringsgrunn på 1990-tallet. Det er først etter at EU i 2004 ble utvidet med en rekke nye medlemsland, deriblant Polen og de baltiske statene, at arbeidsinnvandringen til Norge begynte å skyte fart. Ifølge EØS-avtalen er det ikke anledning for medlemsland til å reservere seg mot arbeidsinnvandring fra andre EU-land, unntatt eventuelt i en overgangsperiode. I 2005-kohorten er arbeidsinnvandring nest viktigste innvandringsgrunn, og i 2008-kohorten er den helt dominerende.

Familiedannelse eller -gjenforening er innvandringsgrunnen som har banet vei for flest innvandrere i alle våre kohorter unntatt to: 1993-kohorten med stor flyktninginnvandring fra Bosnia-Hercegovina og 2008-kohorten kjennetegnet av arbeidsinnvandring fra østeuropeiske EU-land.

Tabell 2.8. Innvandrere etter innvandrerkohort og innvandringsgrunn.¹ 1.1.2010. Prosent

Kohort	1990	1993	1996	1999	2002	2005	2008
Arbeid	5,1	2,1	8,3	6,5	9,3	24,8	44,6
Familie	39,1	30,3	45,7	36,5	49,2	39,2	25,1
Flukt	38,1	51,7	14,8	35,8	23,0	15,2	8,6
Utdanning	4,8	3,7	7,0	5,1	7,3	9,6	9,3
Uoppgift, annet	13,0	12,2	24,2	16,1	11,2	11,1	12,5
I alt	100	100	100	100	100	100	100
Antall	4 406	5 896	4 352	8 978	10 810	11 947	27 428

¹Se note til tabell 2.5.

Kilde: Inntektsregisteret 1993-2010 og befolkningsfil.

Andelen som har fått opphold for å ta *utdanning*, er under 10 prosent i den enkelte kohort, men andelen har likevel omtrent doblet seg fra de tidligste til de seneste kohortene. Det er viktig å være klar over at kjennemerket innvandringsgrunn er basert på den første grunnen til at innvandrerer fikk opphold i landet. Utdanning som oppholdsgrunn kan for eksempel senere konverteres til opphold på grunn av arbeid eller familie (NOU 2011:7, s. 75). Utdanning som innvandringsgrunn er en bred kategori som i tillegg til elever/studenter blant annet omfatter praktikanter og au pairer (Tronstad og Andreassen 2013).

Vi har også å gjøre med en ikke ubetydelig gruppe *uoppgitt, annet eller manglende innvandringsgrunn*. Uoppgitt er den klart største av de tre (henholdsvis 95, 2 og 3 prosent) og omfatter hovedsakelig innvandrere fra nordiske land (90 prosent). Siden 1954 har arbeidsmarkedet i Norden vært felles, hvilket innebærer at arbeidsinnvandrere fra andre nordiske land ikke behøver arbeidstillatelse for å arbeide i Norge. Dermed har de heller ikke noen innvandringsgrunn i våre registre. Ifølge tabell 2.8 utgjør uoppgitt, annet eller missing mellom en tidel og en firedel av innvandringsgrunnene i den enkelte kohort, størst andel i 1996-kohorten.

I tillegg til alder, kjønn og innvandringsgrunn har vi også informasjon om den enkelte innvandrers *landbakgrunn*. Når det gjelder utenlandsfødte med utenlandsfødte foreldre og besteforeldre, er landbakgrunn sammenfallende med eget fødeland. Tabell 2.9 nedenfor viser fordelingen av landbakgrunn etter verdensregion for innvandrerne i den enkelte kohort.

Tabell 2.9. Innvandrere etter innvandrerkohort og landbakgrunn (verdensregion).¹ 1.1.2010. Prosent

Kohort	1990	1993	1996	1999	2002	2005	2008
Norden	11,0	10,7	21,9	14,1	9,9	15,8	10,9
Vest-Europa ellers	7,0	6,7	12,1	8,0	8,1	12,0	11,6
Øst-Europa i EU ²	5,9	3,5	5,2	4,0	7,3	17,5	35,6
Øst-Europa ellers	5,5	41,8	11,1	21,3	11,0	8,5	5,1
Afrika	13,6	8,2	9,9	12,9	17,4	12,4	7,8
Asia (inkl. Tyrkia)	51,5	25,6	33,3	35,1	41,1	26,8	24,2
Nord-Amerika, Oseania	1,6	1,9	3,3	1,5	1,9	3,3	2,1
Sør- og Mellom-Amerika	3,9	1,6	3,4	3,0	3,4	3,8	2,7
I alt	100	100	100	100	100	100	100
N	4 406	5 896	4 352	8 978	10 810	11 947	27 428

¹Se note til tabell 2.5.

²Etter at EU ble utvidet med nye medlemsland i mai 2004

Kilde: Inntektsregisteret 1993-2010 og befolkningsfil.

Asia er den største landgruppen i fem av de sju kohortene, med en andel over 50 prosent i 1990 og over 40 prosent i 2002. Her er det tale om både flyktninger og familieinnvandrere. Unntakene er årene 1993 og 2008 da - som nevnt - flyktninger fra krigen i Bosnia-Hercegovina ("*Øst-Europa ellers*") og arbeidsinnvandrere fra nye EU-land i øst dominerer bildet. Innvandrere fra "*Øst-Europa ellers*" er dessuten nest største landgruppe i 1999 da mange kom som flyktninger på grunn av krigen i Serbia om Kosovo. Innvandrere fra *Norden* utgjør et nokså stabilt innslag på 10 prosent eller mer i hver enkelt kohort. Andelen er spesielt høy i 1996 (over 20 prosent). Vi gjenfinner her, som nevnt, en stor del av innvandrerne med "*uoppgitt*" som innvandringsgrunn i 1996-kohorten.

2.3. De avhengige variablene: integreringsindikatorne

Inntektsopplysningene vi benytter i denne rapporten, er personinntekt (før skatt) fordelt på de tre hovedkomponentene *yrkesinntekt*, *kapitalinntekt* og *overføringer* i tillegg til *samlet inntekt* som er summen av disse tre komponentene. Dataene refererer til det enkelte inntektsåret, her gjerne omtalt som "*observasjonsåret*". Inntektsåret sammenfaller med kalenderåret.

Yrkesinntekt er definert som summen av lønnsinntekt og netto næringsinntekt.

Kapitalinntekt omfatter renteinntekt, aksjeutbytte, realisasjonsgevinster minus realisasjonstap (ved salg av bolig, aksjer, fondsandeler osv) og andre kapitalinntekter.

Overføringer består av skattepliktige og skattefrie kontante overføringer fra det offentlige. *Skattepliktige* overføringer omfatter blant annet pensjoner fra folketrygden (alderspensjoner og uføretrygd), tjenestepensjon, avtalefestet pensjon (fra 2006), dagpenger ved arbeidsløshet, sykepenger, introduksjonsstønad til deltakere i introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger/innvandrere (fra 2004), supplerende stønad til eldre uten oppsparte pensjonsrettigheter, mottatte

bidrag og andre skattepliktige overføringer. *Skattefrie* overføringer omfatter blant annet barnetrygd, bostøtte, studiestipend, forsørgerfradrag (1993-2000), sosialhjelp, grunn- og hjelpestønad, kontantstøtte (fra 1998) og engangsstøtte ved fødsel (fra 1994). Tjenestepensjon og barnebidrag inngår også i data og kan i mange tilfeller betraktes som private overføringer.

I Enes (2014) benyttes en inndeling av overføringene i grupper etter overføringens formål: *introduksjonsstønad* (til nyankomne innvandrere som deltar i introduksjonsprogrammet), *sosiale stønader* (bostøtte, sosialhjelp og kvalifiseringsstønad), *familiestønader* (barnetrygd, kontantstøtte, engangsstønad ved fødsel og stønader til enslig forsørger: overgangsstønad, stønad til barnetilsyn og utdanningsstønad) og *andre overføringer* (utbetalinger fra folketrygden [alderspensjon, uføreytelser, sykepenger, rehabiliterings- og attføringspenger], foreldrepenger, dagpenger ved arbeidsløshet og supplerende stønad til eldre uten oppsparte pensjonsrettigheter).

Basert på de tre inntektskomponentene, i tillegg til samlet inntekt, har vi som nevnt konstruert tre mål som tjener som indikatorer på graden av økonomisk integrering. Det er (1) *andelen sysselsatte*, (2) *andelen overføringer av samlet inntekt* og (3) *andelen mer selvhjulpne enn velferdsavhengige*.

Personer regnes som *sysselsatte* hvis de i løpet av kalenderåret har en yrkesinntekt som overstiger 1 G (folketrygdens grunnbeløp). Vedkommende kan således ha en liten jobb strukket over en lang periode eller en heltidsjobb av kort varighet - i begge tilfeller kan hun/han framstå som sysselsatt det aktuelle året, såfremt samlet yrkesinntekt i løpet av året overstiger 1 G (jf. NAV 2014). Sammenliknet med kjennemerket for registerbasert sysselsetting som ellers benyttes i SSB, definert som andel som utførte "inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i referanseuken, samt personer som har slikt arbeid, men som var midlertidig fraværende pga. sykdom, ferie, lønnet permisjon e.l." (Statistisk sentralbyrå 2013a), vil herværende kjennemerke trolig gi høyere verdier, blant annet fordi det er fleksibelt med hensyn til referansetidspunktet.

Den andre indikatoren beregnes som andelen som overføringene utgjør av de summerte samlede inntektene for et aggregat av personer definert ved kjønn, alder, kohort osv.

Status som *mer selvhjulpne enn velferdsavhengig* (i teksten også kalt "mest selvhjulpne") tildeles personer som har en summert yrkes- og kapitalinntekt som overstiger de økonomiske overføringene i størrelse. Dette er for øvrig ensbetydende med at yrkes- og kapitalinntekt til sammen utgjør mer enn halve samlet inntekt, eller at overføringene er mindre enn halve samlet inntekt.¹

2.4. Referansedata for befolkningen uten innvandrerbakgrunn

For å kunne sammenlikne resultatene for innvandrerne med data for personer uten innvandrerbakgrunn, har vi fått et uttrekk fra innteksregisteret som viser personlig inntekt (før skatt) for alle inntektstakere i året 2010. På filen forekommer de samme tre hovedkomponentene av inntekt som vi har for innvandrere i tillegg til samlet inntekt, alder, innvandringskategori og kjønn. Ved hjelp av variabelen innvandringskategori kan vi stenge ute personer som selv er innvandrere eller norskfødte med to innvandrereforeldre. Et par steder i rapporten benytter vi data fra denne filen til å vise en aldersprofil for andelen sysselsatte og andelen overføringer av samlet inntekt for en referansegruppe av personer *uten innvandrerbakgrunn*.

¹ Y=yrkesinntekt, K=kapitalinntekt, O=overføringer, SI=samlet inntekt.

I) $Y+K>O$ II) $Y+K+O=SI$ (def.) $\Leftrightarrow$ III) $Y+K=SI-O$

I) $Y+K>O \Rightarrow Y+K+(Y+K)>O+(Y+K) \Rightarrow 2(Y+K)>SI \Rightarrow Y+K>\frac{1}{2}SI$

I) og III) $Y+K>O \Rightarrow SI-O>O \Rightarrow O<SI-O \Rightarrow 2O<SI \Rightarrow O<\frac{1}{2}SI$

3. Tidligere studier

Siktemålet med rapporten er som nevnt å følge utvalgte indikatorer på innvandreres økonomiske integrering i samfunnet over tid. I SSBs portefølje av rapporter om hvordan innvandrere klarer seg i det norske samfunnet, om hvilke arenaer og sosiale ordninger de benytter og med hvilket hell, er det mange eksempler på studier der nettopp betydningen av tidsforløpet har stått sentralt. Tilnæringsmåtene har imidlertid kunnet variere. En mye brukt metode har vært å presentere data om en indikator av betydning for integreringen, målt på ett tidspunkt for personer i målgruppen med forskjellig botid bak seg, med andre ord tverrsnittsundersøkelser.

3.1. Tverrsnittsundersøkelser

Med data fra fjerde kvartal 2012 viser for eksempel Olsen (2014, s. 30) hvordan ulike kategorier flyktninger har ulik andel *sysselsatte* etter hvor lenge de har bodd i landet. Fra en andel mellom 20 og 30 prosent de fire første årene øker andelen sysselsatte til rundt 60 prosent for dem som har vært 20 år eller lenger i landet. Målingene gjelder personer i alder 15-74 år og omfatter både ansatte og selvstendige arbeidstakere. Stigningen er brattest den første tiden (inntil 6 år) og flater ut etter hvert som botiden øker (20 år+).

Tilsvarende viser Dahl og Lien (2006, s. 15f.) hvordan andelen mottakere av *uførepensjon* varierer blant innvandrere ved utgangen av år 2004 etter botid. Tendensen er at andelen er systematisk høyere blant personer med lang botid. I kommentarene peker forfatterne på at andelen uførepensjonister selvfølgelig også øker med alder, og at det er en sammenheng mellom lang botid og høy alder. Men også ved kontroll for alder er det en positiv korrelasjon mellom botid og mottak av uførepensjon.

Tendensen synes imidlertid å være den motsatte når det gjelder *sosialhjelp* og botid. Hirsch (2010, s. 16) viser med data for 2008 at ikke-nordiske innvandrere med flyktningbakgrunn, bosatt i 1990 eller senere, har høyest andel mottakere av sosialhjelp (40-50 prosent) blant nyankomne, mens andelen er langt lavere (10-15 prosent) blant flyktninger med 15 års botid eller mer. Samme tendens kan ikke iakttas for familieinnvandrere. Her tenderer andelen sosialhjelpsmottakere å øke med botiden, selv om andelen knapt overstiger 10 prosent. Innvandrere som fikk opphold i landet av arbeids- eller utdanningsgrunner, mottar på sin side lite sosialhjelp, og andelen er lite sensitiv for variasjon i botid.

I sin rapport om innvandreres bruk av 16 forskjellige *trygdeytelser* i 2009 viser Løwe (2011, s. 55f.) at innvandrere med lang botid mottar mer velferdsmidler enn nylig ankomne innvandrere. Dette er tilfelle for alle innvandringsgrunner når det gjelder stønadenes størrelse, men ikke for flyktninger med hensyn til andelen mottakere. Løwe problematiserer muligheten til å belyse variasjon i bruken av velferdsytelser over tid på basis av én tverrsnittsundersøkelse, men ender med å konkludere at "økende botid gir økt 'utsatthet' eller 'tilbøyelighet' til å bli stønadsmottaker, uansett innvandringsgrunn" (ibid., s. 61).

Enes og Kalcic (2010) undersøker utviklingen i sammensetningen av innvandreres *inntekter* over tid, med utgangspunkt i tverrsnittsdata for ett år, inntektsåret 2008. For innvandrere med landbakgrunn fra EU/EØS, Nord-Amerika, Australia eller New Zealand går andelen av den samlede inntekten som stammer fra yrkesinntekt, prosentvis ned med økende botid, fra et nivå på 93 prosent blant dem med mindre enn tre års botid. I stedet øker andelen kapitalinntekter og overføringer med botiden. For innvandrere med bakgrunn fra resten av verden er endringene over tid mindre og peker snarere i motsatt retning. Med botid under tre år utgjør yrkesinntekten til disse husholdningene 70 prosent av samlet inntekt, mens den for dem med botid over 10 år utgjør 72 prosent.

Å bedømme utviklingen over tid ved hjelp av målinger på ett bestemt tidspunkt, har sine svakheter. Det blir nødvendigvis ikke de samme personene som måles på ulike tidspunkter på denne måten. Andre egenskaper ved personene enn for eksempel samme innvandringsgrunn, kjønn eller bakgrunn fra landgruppe kan være ulike og påvirke utfallet av målingene. Det kan gjelde alder, utdanningsnivå eller bakgrunn fra enkeltland innen landgruppen. Forskjellen i botid betyr her at personene ble bosatt i Norge på ulike tidspunkter. De tilhører dermed ulike ankomstkohorter. Et sikrere utgangspunkt for studier av forløp over tid er å følge de samme personene, eller samme utsnitt av en ankomstkohort, over flere suksessive måletidspunkter. Vi kan vise til flere undersøkelser der et slikt design er benyttet.

3.2. Kohortundersøkelser

I en undersøkelse fra midten av 1990-tallet følger Blom (1996, 1997) fem ankomstkohorter av flyktninger i alder 16-74 år gjennom ulike registre med hensyn til hvilken hovedaktivitet eller status som beskriver deres situasjon pr. andre kvartal i observasjonsårene 1988-1993. Følgende aktivitetsstatuser var mulige: sysselsetting (inkludert sysselsettingstiltak og attføring), utdanningsaktivitet (inkludert kvalifiseringstiltak), helt arbeidsløs og annet. Med data bare fra mai 1993 så det ut til at andelen sysselsatte hadde økt fra 6 til 37 prosent i løpet av seks års botid, det vil si gjennomsnittlig 5 prosentpoeng i året. Men når den enkelte kohort (1987-1992) ble fulgt gjennom årlige observasjoner til og med 1993, kunne det fastslås at den største økningen i forbindelse med økende botid var på 10 prosentpoeng for 1988- og 1989-kohortene over en botid på henholdsvis fem og fire år, med andre ord maksimalt 2 eller 2,5 prosentpoeng per år. At økningen så større ut med data fra ett tidspunkt (mai 1993), skyldtes at hvert nytt bosettingskull gikk inn i arbeidsmarkedet på en tid med suksessivt dårligere konjunkturer enn foregående kohort. Kort botid falt dermed sammen med svake jobbmuligheter, mens lengre botid refererte tilbake til en tid med bedre muligheter på arbeidsmarkedet. Forskjellen i andelen sysselsatte i mai 1993 mellom 1987-kohorten (med 6 års botid) og 1992-kohorten (med 1 års botid), kunne lett bli tolket som en effekt av botid alene, mens den snarere skyldtes et samspill mellom botid og periode. Den enkelte kohort har ganske riktig stigende sysselsetting i løpet av sin observasjonsperiode, men mindre enn hva en tverrsnittsundersøkelse i 1993 gir inntrykk av. Resultatene støttet oppfatningen at flyktningers integrering bedres med økende botid.

Østby (2001) følger opp dette i en liknende studie av flyktningers vei inn i det norske samfunnet i løpet av årene 1986-1998. Søkelyset rettes mot kohorter av flyktninger ankommet annethvert år fra og med 1986 til og med 1998. For den tidligste kohorten betyr dette at observasjonene gjøres både i nedgangs- og oppgangstider. Den registrerte ledigheten når maksimum i 1993 for deretter å avløses av en langvarig konjunkturoppgang (jf. figur 3.3 senere). Dette vises for 1986-kohorten ved en utflating og svak nedgang i sysselsettingen ved overgangen fra 1980- til 1990-tallet etterfulgt av økt sysselsetting i resten av observasjonsperioden. De øvrige kohortene har en jevn stigning i sysselsettingen gjennom hele observasjonsperioden.

Østby gjennomgår også flyktningkohortenes forløp med hensyn til andelen arbeidsledige, andelen på arbeidsmarkedstiltak, under utdanning og mottak av sosialhjelp. Mens sysselsettingen øker med tiden, er tendensen synkende for deltakelse i arbeidsmarkedstiltak, utdanning og bruk av sosialhjelp etter en oppgang og kulminasjon i løpet av de tre første årene etter ankomst. For arbeidsledige kulminerer økningen først noen år senere. Et av spørsmålene som søkes besvart i rapporten, er om integreringen i arbeidsmarkedet kan sies å være fullført i løpet av fem år. Fem år er tiden som staten forplikter seg til å betale kommunene integreringstilskudd for hver flyktning de mottar. Empirien synes ikke å bekrefte at det skjer noe skift i integreringen i retning økt selvforsørgelse etter omtrent fem års botid. Østby undersøker også situasjonen for andre innvandrere uten flyktning-

bakgrunn slik at det blir mulig å sammenlikne flyktningers og ikke-flyktningers utvikling mot selvforsørgelse. Konklusjonen blir at mønsteret ikke er merkbart annerledes for ikke-flyktninger, med mulig unntak med hensyn til mottak av sosialhjelp. Flyktninger mottar mer sosialhjelp enn innvandrere uten flyktningsbakgrunn.

Blom (2004a) undersøker integreringen av flyktningskohorter på arbeidsmarkedet i en periode preget av langvarig oppgangskonjunktur. I tillegg etterprøves et av funnene i Blom (1996, 1997): at botid er mindre avgjørende for flyktningsenes sjanser på arbeidsmarkedet enn hvilken ankomstkohort de tilhører. Den multivariate analysen som ledet fram til denne konklusjonen, manglet en indikator for effekten av periode, det vil si påvirkningen fra de samfunnsmessige kreftene i det enkelte observasjonsår (herunder konjunkturer). I stedet ble kohortene antatt å formidle effekten av konjunkturerne i *ankomståret* og derigjennom gi en god eller dårlig start på integreringen i tilflyttingslandet. I studien fra 2004 følges kohortene 1987-1999 (13 i tallet) over årene 1992 til 1999 – en langvarig oppgangsperiode. Datakilden som benyttes i prosjektet, er det såkalte *System for persondata* (SFP), utviklet ved Seksjon for arbeidsmarkedsstatistikk i SSB for å beskrive individers forhold til arbeidsmarkedet, utdanning og offentlige ytelser. Siste versjon av disse dataene er presentert i Nerland, Aurdal og Horgen (2011).

Den enkelte kohort viser en stigende andel ordinært sysselsatte. Kurvene for sysselsettingen er svakt s-formet med størst stigning midtveis i observasjonsperioden. Veksten i andelen sysselsatte flater ut mot slutten av observasjonsperioden, spesielt i de tre tidligste kohortene. Omtrent på dette tidspunktet (1998) kulminerer også oppgangen i konjunkturerne (jf. figur 3.3 senere).

Kurvene over andelen sysselsatte peker oppover ved utløpet av observasjonsperioden for de øvrige kohortene. Senere kohorter legger seg lavere i sysselsetting enn foregående kohort når resultatene framstilles etter observasjonsår. Stigningen i sysselsettingen med botid er imidlertid større for flyktninger som ble bosatt på 1990-tallet da konjunkturerne var i bedring, enn for kohorter med ankomst under nedgangstidene sent på 1980-tallet. 1994-kohorten stiger for eksempel bemerkelsesverdig idet den skjærer gjennom kurvene både for 1993-, 1992-, 1991- og 1990-kohorten når sysselsettingen presenteres etter observasjonsår. 1994-kohorten rommer en stor andel flyktninger fra Bosnia-Hercegovina (71 prosent) som åpenbart viser stor evne til hurtig integrering på arbeidsmarkedet.

En multivariat analyse som supplerer modellen med en indikator for periode, i tillegg til kohort og botid, viser at *botid* er den av de tidsrelaterte variablene av størst betydning for sysselsettingssjansene. Kohort later til først og fremst å formidle egenskaper ved personene som inngår i kohorten, som landbakgrunn, utdanningsnivå, kjønns- og alderssammensetning. Med kontroll for disse bakgrunnsfaktorene blir den selvstendige effekten av kohort vesentlig redusert. Forestillingen om at det er de økonomiske konjunkturerne spesielt i ankomståret som betyr noe for flyktningsenes senere muligheter på arbeidsmarkedet, forlates. Konjunktursituasjonen på ethvert tidspunkt ser ut til å påvirke sysselsettingssjansene, og effekten formidles av en indikator i modellen for periode (observasjonsår).

En deskriptiv gjennomgang av kohortenes bruk av arbeidsmarkedstiltak, deltakelse i ordinær utdanning, trygdemottak (langtidssykemelding, uføretrygd, medisinsk rehabilitering, alderspensjon, etterlattepensjon og stønad til enslige forsørgere), arbeidsledighet og mottak av (bare) sosialhjelp (Blom 2004b) samsvarer for øvrig godt med hva Østby (2001) finner i sin kohortstudie. Vi merker oss blant annet at andelen på arbeidsmarkedstiltak eller som lever av sosialhjelp som eneste ytelse, avtar markant med økende botid, mens andelen trygdemottakere øker med botid. Andelen helt arbeidsledige er innledningsvis lav, stiger til rundt 15 prosent etter om lag 6 års botid, og synker deretter igjen til om lag 5 prosent. Bruken av arbeids-

markedstiltak går ned fra nærmere 20 til 5 prosent, mens andelen trygdemottakere når 10 prosent blant de tidligste kohortene. Samtidig synker andelen på sosialhjelp (som eneste ytelse eller ”aktivitet”) fra nærmere 40 prosent til ned mot 5 prosent.

3.3. Mindre selvhjulpne med lengre botid?

Mens de foran omtalte rapportene tegner et bilde av flyktninger som innledningsvis bistandsavhengige, men som gradvis blir i stand til å forsørge seg selv, presenterer Ekhaugen (2005) en undersøkelse der hovedbudskapet er at innvandrere med tiden beveger seg i motsatt retning, dvs. blir mer velferdsavhengige. Tilnærmingen er også her å følge bestemte innvandrerkoorter over tid og observere dem årlig med hensyn til mottak av sosiale overføringer. Fem innvandrerkoorter, ankommet i årene 1956-1965, 1966-1975, 1976-1985, 1986-1991 og 1992-1996, følges gjennom perioden 1992-2000. Kohortenes mottak av velferdsmidler framgår av en figur der botid dekker en periode fra 0 til 36 år. Forfatteren skiller innvandrerne i tre hovedgrupper: ”flyktninger”, ”ikke-vestlige ikke-flyktninger” og ”vestlige innvandrere”. Begrepet ”ikke-vestlig” refererer her til landbakgrunn fra Tyrkia, størstedelen av Øst-Europa, Sør- og Mellom-Amerika, Asia, Nord-Afrika og noe av Oseania, mens ”vestlige” omfatter Vest-Europa, Nord-Amerika, Japan, Australia og New Zealand. Personene betraktes som ”velferdsavhengige” dersom de i løpet av kalenderåret mottar sosialhjelp eller dagpenger (ved arbeidsledighet), uførepensjon eller attføring i minst én måned eller syketrygd i minst tre måneder.

Ekhaugen finner at innvandrere med *flyktningbakgrunn* gradvis reduserer sin velferdsavhengighet litt over tid, mens de to øvrige gruppene *øker* sin avhengighet. De vestlige innvandrernes andel på velferdsytelser er riktignok lavere enn de to øvrige gruppene, og økningen skyldes primært aldring. To sentrale poeng i artikkelen er at selektiv utvandring berøver landet for de beste arbeidstakerne, og at det fører galt av sted bare å se på nedgangen i bruken av sosialhjelp over tid så lenge det skjer en overgang til andre typer velferdsytelser i stedet. I en kommentar til studien skriver Østby (2006) at studier av trygdeavhengighet bør rette søkelyset mot de sosiale overføringenes *andel* av samlet inntekt, ikke hvorvidt det i løpet av kalenderåret mottas en eller annen trygdeytelse eller ikke.

Bratsberg, Raaum og Røed (2010) undersøker innvandrernes sysselsetting og følger en kohort menn med landbakgrunn fra Pakistan, Tyrkia, India og Marokko som kom til landet i årene 1971-1975, det vil si før innføringen av innvandringsstopp. Som indikator for sysselsetting benyttes pensjonsgivende inntekt større enn 1 G i kalenderåret. I begynnelsen har denne gruppen av arbeidsinnvandrere en meget høy sysselsetting (96 prosent), men en nedgang kan iakttas fra rundt år 1982. Ved slutten av observasjonsperioden, i år 2000, er sysselsettingen nede på 50 prosent av de 72 prosentene av kohorten som fortsatt bor i landet. En referansegruppe uten innvandrerbakgrunn med tilsvarende aldersfordeling og utdanningsnivå har en andel sysselsatte i år 2000 på 87 prosent. Innvandrernes ektefeller er heller ikke sysselsatt i særlig grad, 30 prosent i år 2000, mot 80 prosent blant referansegruppens ektefeller.

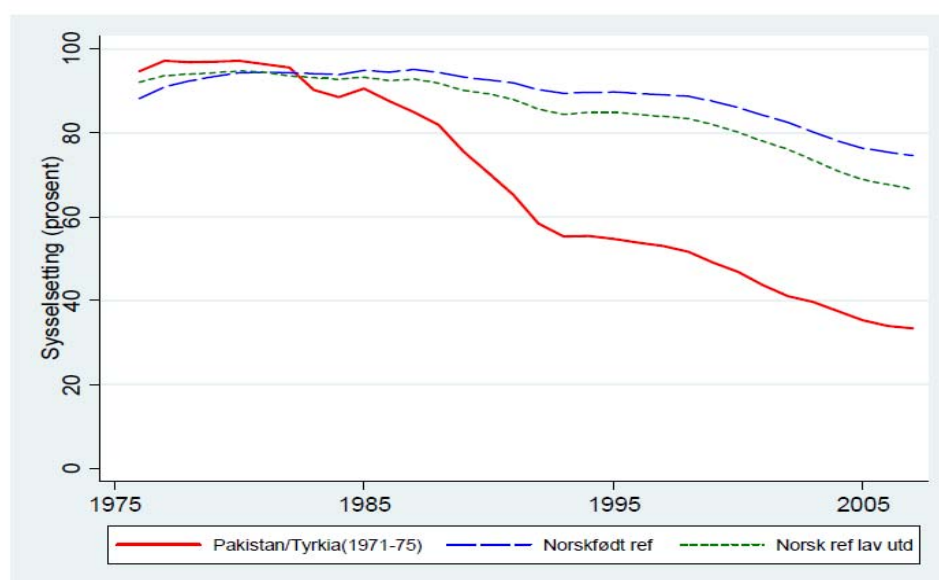
Forskerne kommenterer mulige grunner til nedgangen i sysselsetting som ser ut til å sette inn blant innvandrerne etter om lag tiårs botid i tilflyttingslandet. Tre mulige forklaringer blir nevnt: ødelagt helse pga dårlige arbeidsforhold og overbelastning, bortfall av arbeidsplasser i sektorer som sysselsetter mange ufaglærte innvandrere, og en insentivstruktur som i liten grad favoriserer lønnsarbeid over mottak av sosiale ytelser, særlig blant innvandrere med mange barn og hjemmeværende ektefelle. Av disse tre forklaringene har forskerne mest tro på de to siste. Artikkelen bidrar til å flytte oppmerksomheten mot innvandreres tilbaketrekking fra arbeidsmarkedet, i stedet for deres vansker med å få innpass på arenaen.

I en mye sitert rapport året etter er siktemålet for Bratsberg, Røed og Raaum (2011) å undersøke om bildet av en relativt snarlig nedgang i sysselsettingen blant tidlige arbeidsinnvandrere også gjelder innvandrere som ble bosatt senere. Observasjon-

perioden er utvidet til 2007, og årlige inntektsdata om enkeltnasjonaliteter bosatt på 1980- og 1990-tallet blir undersøkt. Først blir imidlertid hovedfunnet fra forrige artikkel rekapitulert, denne gang uten innvandrere fra India og Marokko i kohorten, jf. figur 3.1. Den røde linjen viser andelen sysselsatte menn fra Pakistan og Tyrkia, bosatt i årene 1971-1975 i alder 17-36 år ved ankomst, og fortsatt bosatt i landet i 2007. De to øvrige linjene viser to norskfødte referansegrupper, med henholdsvis gjennomsnittlig utdanning (langstiplet) eller utdanning på grunnskolenivå (kortstiplet), og samme median fødselsår som innvandrerne (året 1948). Vi merker oss den bratte nedgangen i sysselsettingen blant innvandrerne i kontrast til de norskfødte referansegruppene.

Ifølge opplysninger i rapporten er andelen sysselsatte etter 25 års botid 52 prosent blant pakistanske og tyrkiske innvandrere med ankomst i årene 1971-75 (op.cit. s. 9). Et sannsynlig anslag etter 20 års botid vil da kunne være en andel sysselsatte på 55 prosent. Med en antakelse om 95 prosent sysselsatte i år 1975 (se figuren) betyr dette et fall i sysselsettingen på 40 prosentpoeng i løpet av 20 år. 20 års observasjonstid er samtidig det vi har "til rådighet" i vårt prosjekt fra 1990 til 2010.

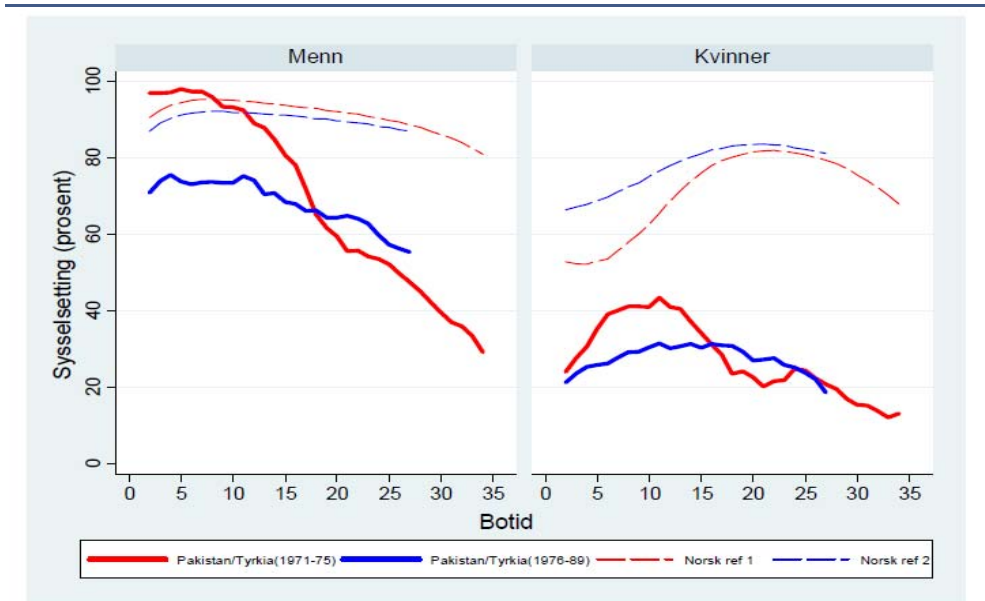
Figur 3.1. Sysselsetting etter observasjonsår, 1976-2007. Menn fra Pakistan og Tyrkia, innvandret 1971-1975, i alder 17-36 år ved bosetting. Norskfødte referansegrupper

Kilde: Bratsberg, Røed og Raaum (2011)

Figur 3.2 viser tilsvarende data for kvinner og menn fra Pakistan og Tyrkia for samme kohort (1971-1975) og i tillegg for en kohort med samme landbakgrunn som ble bosatt i årene etter innvandringsstoppen ble innført (1976-1989). Også i den sene kohorten finner vi en nedgang i sysselsettingen etter et antall oppholdsår, men nedgangen er mindre enn i den tidlige kohorten. De første ti årene ligger andelen sysselsatte blant menn her rundt 75 prosent, mens andelen er nede på 57 prosent etter 25 år. En mulig gjetning – basert på visuell inspeksjon av figuren – er at andelen sysselsatte i den sene kohorten er ca. 60 prosent etter 20 års botid. I så tilfelle har sysselsettingen blant tyrkiske og pakistanske menn i 1976-1989-kohorten gått ned med 15 prosentpoeng i løpet av 20 år. Kvinnene har på sin side merkbart lavere sysselsetting enn menn. Ifølge rapporten er andelen sysselsatte nede på 24 prosent både i den tidlige og den sene kvinnekohorten etter 25 års botid. Det opplyses også at sammenlikningsgruppen blant norskfødte kvinner har en andel sysselsatte på vel 80 prosent i tilsvarende alder, og blant menn i underkant av 90 prosent.

Figur 3.2. Sysselsetting etter kjønn og botid, 1-35 år. Innvandrere fra Pakistan og Tyrkia, innvandret 1971-1975 og 1976-1989, i alder 17-36 år ved bosetting. Norskfødte referansegrupper

Kilde: Bratsberg, Røed og Raaum (2011)

Rapporten undersøker videre utviklingen for forskjellige innvandrergupper med ankomst på henholdsvis 1980- og 1990-tallet. De blir alle fulgt gjennom inntektsregisteret til og med år 2007. For 1980-tallet er det innvandrere med landbakgrunn fra Vietnam (1979-1984), Sri Lanka (1986-1988), Chile (1986-1989) og Iran (1987-1988) som følges (ankomstår i parentes), og for 1990-tallet er det innvandrere fra Bosnia-Hercegovina (1992-1994), Somalia (to kohorter: 1989-1993 og 1998-2002) og Irak (1999-2002). Profiler for kohortenes sysselsetting etter botid gjengis for menn og kvinner hver for seg. I kommentarene til innvandrerne som kom på 1980-tallet, de fleste flyktninger, blir det framhevet at sysselsettingen øker de første ti årene. Videre heter det: *”Selv om vi også for disse gruppene finner tegn til fall i sysselsettingen etter 12-15 år, er det langt fra så dramatisk som for de tidlige arbeidsinnvandrerne. Spesielt for de kvinnelige innvandrerne ser vi (likevel, tolkning SBI) tendenser til langt høyere sysselsetting for dem som kom før innvandringsstoppen”* (op.cit., s. 9).

Kommentarene går ellers ut på at det kan spores klare indikasjoner på konjunktur-effekter i enkelte kohorters sysselsettingsprofiler. I tilknytning til kohortene som kom på 1990-tallet, understrekes betydningen av makroøkonomiske forhold og de store forskjellene i sysselsettingsnivået etter landbakgrunn, for eksempel mellom bosniere og somaliere. Det er imidlertid ingen eksplisitte kommentarer til utviklingen i sysselsettingsprofilen etter botid til kohortene som kom på 1990-tallet. I en oppsummerende kommentar gjentas likevel påstanden om at sysselsettingen ”tenderer til å falle” etter 10-15 år i landet både for innvandrerne som ble bosatt på 1980- og 1990-tallet.

Rapporten vakte oppmerksomhet da den ble presentert i januar 2011 og har siden ofte blitt brukt til inntekt for oppfatningen at innvandring på lengre sikt er et tapsprosjekt for samfunnet. Den ble også grundig gjengitt i utredningen *Velferd og migrasjon* (NOU 2011:7, s. 191 ff.) fra Brochmann-utvalget. Det er først og fremst funnene fra de to første kohortene (1971-1975 og 1976-1989) med innvandrere fra Pakistan og Tyrkia som refereres. De mer forsiktige konklusjonene i siste del av rapporten, blir sjeldnere - om noensinne - gjengitt.

En kohorttilnærming er også benyttet i en OECD-rapport om innvandreres integrasjon på arbeidsmarkedet i Norge (Liebig 2009, s. 37f.). Observasjonene dekker perioden 2001-2007 for 1998-kohorten og perioden 2003-2007 for 2002-

kohorten. Det som gjør undersøkelsen interessant, er at den skiller mellom arbeid, familie og flukt som innvandringsgrunn. I begge kohorter øker andelen sysselsatte over tid for alle tre grunner. Økningen er størst for 2002-kohorten og spesielt for flyktninger (fra under 30 prosent i 2003 til 55 prosent sysselsatte i 2007). Minst øker sysselsettingen for arbeidsinnvandrere, der den allerede i utgangspunktet er betydelig høyere enn for øvrige innvandringsgrunner. Familieinnvandrere har gjennomgående noe høyere sysselsetting enn flyktninger. Det er ingen tegn til utflating av sysselsettingsveksten i løpet av den korte tiden kohortene følges i rapporten. Hvordan spørsmålet om selektiv utflytting er løst, omtales ikke.

Utdanning som innvandringsgrunn omtales nærmere i en artikkel av Tronstad og Andreassen (2013). Der undersøkes blant annet sysselsettingen i 2011 for personer med utdanning som oppholdsgrunnlag som kom til Norge for å studere ved høyskole eller universitet i årene 2000-2010. Av dem som innvandret i år 2000 og som fortsatt var bosatt ved utgangen av 2010, var hele 74 prosent sysselsatt og 12 prosent fortsatt i utdanning kombinert med deltidsjobb i 2011. Utdanning som oppholdsgrunnlag ser således ut til å betinge for høy sysselsetting.

En svensk kohortstudie av utenlandsfødte 20-49-åringer som innvandret til Sverige i 1997 og som var bofaste til 2012, viser også at sysselsettingen i årene 1998-2012 varierer etter innvandringsgrunn, med arbeidsinnvandrere øverst, etterfulgt av utdanningssøkere, familieinnvandrere og flyktninger nederst (Nylin 2014). Alder ved innvandring og utdanningsnivå har ifølge studien også betydning for sysselsettingen som oppnås. De yngste ved ankomst (20-24 år) og de høyest utdannede (ettergymnasial utdanning) klarer seg best på arbeidsmarkedet. Tendensen er ellers at sysselsettingen øker med botiden, unntatt for de eldste ved ankomst (40-44 år). For dem kulminerer veksten etter knapt ti år og blir deretter svakt negativ.

3.4. Seleksjon ved utflytting

I flere av undersøkelsene som er gjengitt foran, er problemet med utflytting av innvandrere i løpet av observasjonstiden handtert ved at bare personer som er registrert bosatt ved utløpet av observasjonsperioden, er med i massen som observeres de forutgående årene. Dette faktum aktualiserer spørsmålet om hvilke innvandrere som på denne måten stenges ute fra undersøkelsespopulasjonen før de faktisk har utvandret. Med andre ord er det verdt å undersøke hva som karakteriserer innvandrere med høy versus lav utvandringstilbøyelighet.

Pettersen (2013, s. 67ff.) finner at 53 prosent av innvandrerne til Norge i årene 1971-2001 har utvandret innen 1. januar 2012. Utvandringen er størst de første årene etter ankomst. Etter ti års botid er det svært få som utvandrer. Størst er utvandringen blant innvandrere fra Nord-Amerika og Oseania (79 prosent), Norden (68 prosent) og resten av Vest-Europa (66 prosent). Tallene i parentes angir andelen som har utvandret i løpet av ti år. Innvandrere fra Asia er den av landgruppene som i minst grad utvandrer. Etter ti år har bare 20 prosent av dem utvandret. Heller ikke innvandrere fra Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og Øst-Europa utenom EU har særlig stor tilbøyelighet til å utvandre: om lag 30 prosent har utvandret på ti år. Innvandrere fra Øst-Europa innen EU ligger noe høyere med i underkant av 40 prosent utvandrete i løpet av ti år (ibid., s. 69).

Utvandringen varierer også etter innvandringsgrunn. Beregningene gjelder her innvandrere med ikke-nordisk landbakgrunn som kom til Norge i årene 1990-2001 (Pettersen 2013, s. 70ff.) Personer med utdanning som innvandringsgrunn er mest tilbøyelige til å utvandre. I løpet av ti år har 76 prosent utvandret. Arbeidsinnvandrere framstår som noe mer bofaste; vel 60 prosent av dem som kom i årene 1990-2001, hadde utvandret innen utgangen av 2011. Både opphold av familiegrunner og flukt medfører betydelig lavere utvandring enn arbeidsinnvandring, henholdsvis 26 og 22 prosent i løpet av ti år. Familiegrunner er for øvrig her splittet i to: gjenforening og etablering (for definisjon, se fotnote 20 i Pettersen 2013). Personer med opphold grunnet i familieetablering har lavest utvandring: 14 prosent

i løpet av ti års botid. Det er også lavere enn flyktninger. Også Tronstad og Andreassen (2013) finner at innvandrere med utdanning som oppholdsgrunn har stor utflytting. Av studenter som kom på dette grunnlag i år 2000, har nærmere 80 prosent forlatt landet ved utgangen av 2010. Med tiden er statlige insentiver for snarlig retur til opprinnelseslandet etter studiene blitt moderert eller opphevet (NOU 2011:7, s. 75). Det kan ha redusert utflyttingsraten for utdanningsinnvandrere.

I tillegg til spørsmålet om utvandringens størrelse etter landbakgrunn og innvandringsgrunn har det vært interesse for eventuelle mønstre i bofasthet eller utflytting etter *graden av økonomisk integrering*. Bakgrunnen for dette er selvfølgelig ønsket om å vite hvorvidt det skjer en systematisk seleksjon av innvandrere i tiden etter ankomst etter suksess på arbeidsmarkedet slik at vi sitter igjen med dem som er minst egnet til å bidra produksjonsmessig. Med en "sammenpresset lønnsstruktur" og gode velferdsordninger har det vært hevdet at Norge er spesielt tilbøyelig til å holde på innvandrere med svake kvalifikasjoner for arbeidsmarkedet - personer som vil ha vansker med å hevde seg i et konkurranseorientert samfunn med større lønnsforskjeller og svakere offentlige velferd enn Norge.

Hvorvidt dette er en treffende beskrivelse for hva som skjer i Norge i forbindelse med inn- og utvandring til/fra Norge, er berørt i ulike arbeider. Ekhaugen (2005) synes å bekrefte beskrivelsen, idet hun konkluderer at sannsynligheten for å utvandre er lavere for innvandrere som mottar velferdsytelser enn for innvandrere som ikke gjør det ("..the probability of re-migration correlates negatively with the probability of receiving welfare"). Dette tolkes i artikkelen som at den gjennomsnittlige innvandrer som utvandrer har signifikant høyere sannsynlighet for å være selvhjulpen ("self-sufficient") enn den gjennomsnittlige innvandrer som blir boende. Spesielt gjelder dette vestlige innvandrere.²

I motsetning til Ekhaugen (2005) finner imidlertid Bratsberg et al. (2005) for innvandrer menn som kom til landet mellom 1992 og 1995, og som da var i alder 17-50 år, at sannsynligheten for å utvandre i år $x+1$ er langt høyere blant dem som *ikke* var i arbeid i år x , enn blant dem som var det. Dette mønsteret iaktas både blant innvandrere fra OECD-området, Øst-Europa og fra den øvrige delen av verden (her kalt "ikke-vestlig"). Utflyttingsratene for ikke-sysselsatte og sysselsatte innvandrer menn fra sistnevnte landgruppe, blir eksempelvis oppgitt å være henholdsvis 6,8 og 3,0 prosent. I artikkelen refereres også Ekhaugens funn med tilføyelsen at sammenhengen mellom utflytting og selvforsørgingsevne kompliseres av samvariasjon med trygdeordninger (ibid., s. 189).

Andre arbeider fra Frischsenteret styrker funnet i Bratsberg et al. (2005) vedrørende negativ seleksjon ved utvandring. Bratsberg, Raaum og Røed (2010) viser med data for arbeidsinnvandrere fra Pakistan, Tyrkia, India og Marokko, ankommet i årene 1971-75, at de som utvandret på 1990-tallet, hadde en svakere stilling på arbeidsmarkedet i utgangspunktet enn dem som ble boende ut observasjonsperioden. I 1990 hadde utflytterne en sysselsettingsandel på 43 prosent, mens tilsvarende andel blant de bofaste var 72 prosent. I 1992 var dessuten 24 prosent av utvandrerne uføretrygdet, mot 15 prosent av dem som unnlot å utvandre.

Også i Bratsberg, Røed og Raaum (2011) framgår det for nesten alle innvandrer kohortene som behandles (8 av 10), at sysselsettingen etter et varierende antall år i Norge (minst tre) er større for dem som ble boende enn for dem som utvandret. Andelen trygdemottakere gir imidlertid et annet bilde, idet andelen mottakere er større blant de bofaste.

---

² "Re-migration from Norway is shown to be highly selective, in that the average re-migrating immigrant has a significantly higher probability of being self-sufficient than the average immigrant who stays. This selectivity is most pronounced among western immigrants" (op.cit.: 26).

I første omgang virker det forvirrende og selvmotsigende at både sysselsetting og trygdemottak selekterer for bofasthet. Det er nærliggende å lese dette som en påstand om at både A og ikke-A fører til samme resultat. Inntrykket av selvmot-sigelse dempes noe når en innser at det her kan være tale om ulike segmenter i inntektsfordelingen som blir bofaste. De bofaste har forøvrig noe til felles idet de begge - på hver sin måte - er i en relativt begunstiget situasjon som vil gå tapt ved å utvandre.

3.5. Arbeidsledighet

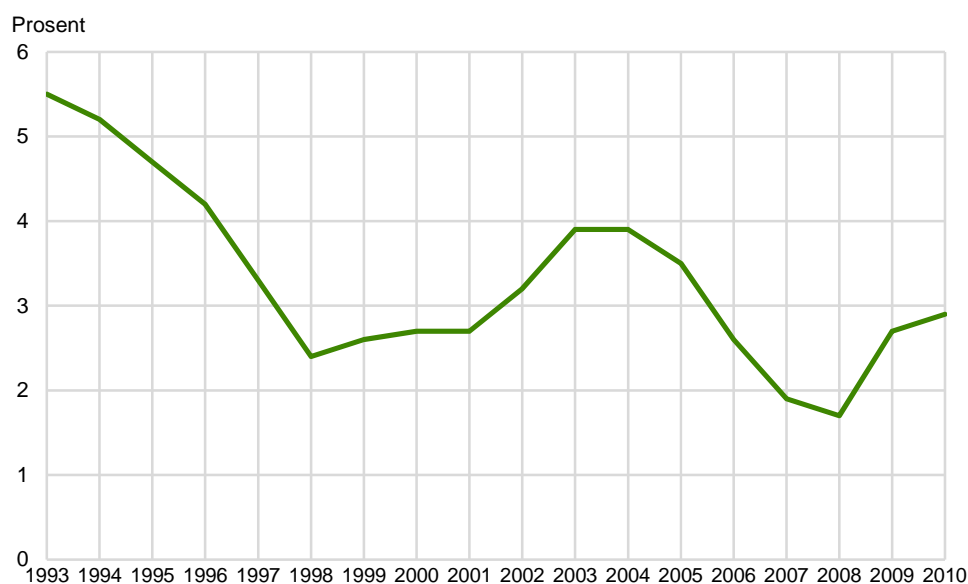
Før de kohort- og botidsspesifikke sysselsettingsprofilene presenteres i neste kapittel, er det verdt å undersøke hvordan fluktuasjonen i arbeidsledighet er i løpet av årene som innvandrerkohortene observeres, det vil si i årene 1993-2010. Det er ikke urimelig å forvente at profilene som tegnes for innvandreres sysselsetting og grad av økonomisk selvhjelpenhet (yrkes- og kapitalinntekt versus overføringer) vil kunne ta farge av de økonomiske konjunktorene som til enhver tid råder.

Som nevnt har vi tidligere sett i en multivariat analyse at en indikator for observasjonsår har en selvstendig effekt på flyktningkohortenes sysselsettings-sjanser (Blom 2004a). Indikatoren ble tolket som en proxy-variabel for makro-forhold som påvirker sysselsettingsmulighetene i det enkelte år. Andre empiriske arbeider understreker også konjunktorenes betydning for innvandrernes muligheter på arbeidsmarkedet og evne til å minske inntektsgapet til majoritetsbefolkningen (Østby 2001, Beverlander og Veenman 2004, Bratsberg, Raaum og Røed 2010). Barth, Bratsberg og Raaum (2004) viser for eksempel at arbeidsledigheten på kommunenivå virker sterkere på inntektsmulighetene til innvandrere fra ikke-OECD-land enn på inntektsmulighetene til innfødte eller innvandrere fra OECD-land. Virkningen gjør seg gjeldende både når det gjelder nivå og stigningstakt.

Vi har ikke data for arbeidsledighet på lokalt nivå i Norge, men figur 3.3 viser den gjennomsnittlige registrerte ledigheten på årsbasis for perioden som dekkes av våre inntektsdata for innvandrere.

Den registrerte arbeidsledigheten var - etter norske forhold - høy i 1993 (5,5 prosent). Andelen var lavere de nærmeste forutgående årene. Den registrerte ledigheten sank de fem neste årene med til sammen vel 3 prosentpoeng. Nedgangen stanset i 1998 med en andel ledige på 2,4 prosent.

Figur 3.3. Helt arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken, årsgjennomsnitt. 1993-2010

Kilde: Aetat 2001, tabell 2.2 og NAV 2012, tabell 2.2.

Det lave nivået fortsatte noenlunde uendret til 2001, da ledigheten igjen begynte å stige. Denne gang kulminerte stigningen i 2003-2004 med en ledighet på 3,9 prosent. Fra og med 2005 fulgte en ny nedgang i ledigheten til 2008 da bunn-nivået på 1,7 prosent ble nådd. Deretter økte ledigheten gjennom de to siste årene av tiåret i kjølvannet av den globale finanskrisen.

Konjunkturer og ledigheten er, som hovedregel, inverse størrelser. I høykonjunktur er ledigheten lav og *vice versa*. Observasjonsperioden som dekkes av våre data, rommer altså to høykonjunkturer, én mot slutten av 1990-tallet og en annen mot slutten av første tiår etter årtusenskiftet. Perioder med lavkonjunktur karakteriserer de tidligste årene på 1990-tallet og en kort mellomperiode om lag ti år senere. Avslutningen av første tiår etter årtusenskiftet kan også regnes med blant nedgangsperiodene.

3.6. Introduksjonsordningen

Et annet forhold som er aktuelt å minne om i forbindelse med vår gjennomgang av innvandrerkohortenes muligheter på arbeidsmarkedet på 1990- og 2000-tallet, er statens innføring av introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere. Fra og med 1. september 2003 ble introduksjonsprogram og -stønad til nyankomne innvandrere innført som en frivillig ordning for kommunene. Året etter på samme dato ble ordningen gjort obligatorisk.

Ordningens målgruppe er nyankomne innvandrere mellom 18 og 55 år med flyktningstatus eller opphold på humanitært grunnlag, inkludert familiegjenforente til disse, som har behov for grunnleggende kvalifisering. Med nyankomne menes at oppholdet i kommunen ikke skal ha vart over to år idet vedtak om deltakelse i introduksjonsordningen fattes. Målgruppen har både rett og plikt til å delta i programmet. Kommunen skal i noen grad selv etter skjønn kunne utvide kretsen av personer som får tilbud om å delta frivillig i ordningen (Kommunal- og regionaldepartementet 2003). Selv om godtgjørelsen som deltakerne får (2 G) skal gis som et vederlag for aktiv deltakelse i programmet og som sådan kan likne på en lønn, blir det likevel betraktet som en stønad og inngår i SSBs inntektsregister som en overføring. Det betyr at innvandrere vanskelig kan ha størstedelen av sin samlede inntekt fra yrkesarbeid i tiden de deltar i programmet, såfremt de ikke har annet arbeid ved siden av. Stønaden skal imidlertid ikke reduseres på grunn av inntekter fra egen eller andres virksomhet eller som følge av formue, men den skal samordnes i forbindelse med mottak av andre stønader.

Introduksjonsprogrammet skal som hovedregel ha en varighet på to år, men kan utvides til tre år i særlige tilfeller. Programmet kan også unntaksvis gjenopptas etter en permisjon (for eksempel ved sykdom eller fødsel). Forsøk med introduksjonsordningen ble iverksatt i enkelte kommuner allerede flere år før ordningen ble gjort obligatorisk. I årene 1998 og 1999 ble det for eksempel gjennomført forsøksprosjekter i 16 kommuner (NOU 2001: 20). Det er følgelig vanskelig å fastslå når ordningen ble så utbredt at den kan ha påvirket nyankomne innvandreres/flyktningers situasjon med hensyn til arbeid og inntekt. Årene 2005 og 2006 var imidlertid de første årene da alle med rett og plikt til å delta i ordningen trolig har benyttet den.

Introduksjonsdeltakernes evne til å komme i arbeid eller videre utdanning undersøkes for øvrig i november året etter at deltakerne har gått ut av programmet. Også her anvendes en kohorttilnærming, idet de som går ut av programmet i samme kalenderår, danner en kohort som undersøkes i flere påfølgende studier. 2007-kohorten er for eksempel målt årlig fra 2008-2012 (Enes 2014).

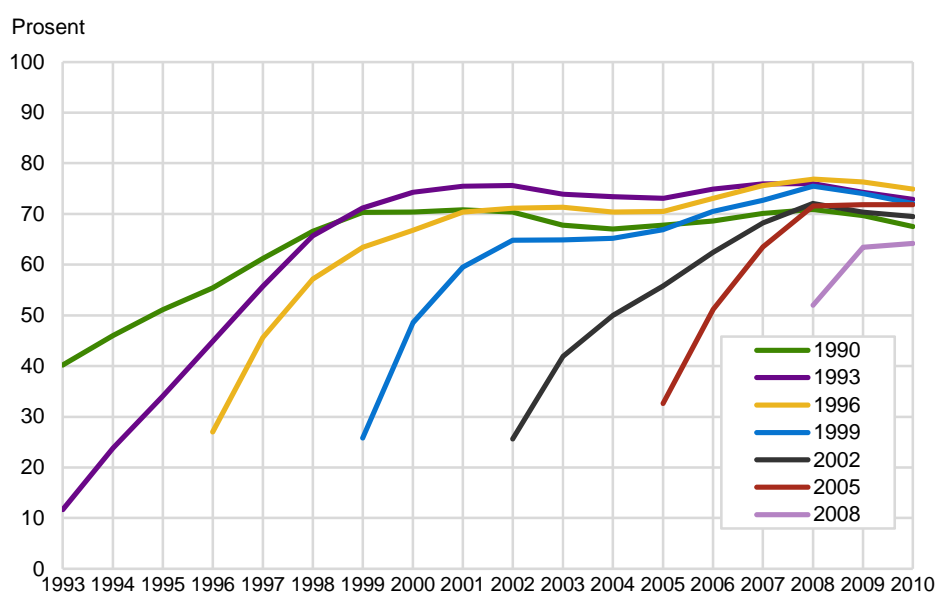
4. De tre integreringsindikatorerne

I dette kapitlet presenteres de tre indikatorerne for integrering som skal benyttes og hvordan de framtrer for den enkelte ankomstkohort i det enkelte observasjonsår. Vi venter til senere kapitler med å differensiere utfallene etter bakgrunnsfaktorer som kjønn, innvandringsgrunn og landbakgrunn. Massen av personer som følges er innvandrere som var i alder 17-36 år da de ble registrert som bosatt. Vi skifter på å legge inn som premiss hvorvidt det er de stabile innbyggerne som følges, det vil si de som ved utgangen av observasjonsperioden fortsatt inngår i datamaterialet. Rent konkret betyr det at vi viser resultatene både for dem som er talt opp i tabell 2.4 og i tabell 2.3, henholdsvis med og uten kravet om bosetting i 2010.

4.1. Indikator 1) Andel sysselsatte

Figur 4.1a viser hvordan andelen sysselsatte i den enkelte ankomstkohort varierer etter observasjonsår blant bofaste innvandrere. Kriteriet for at en person skal betraktes som sysselsatt er at yrkesinntekten i observasjonsåret er over 1 G. Ettersom første observasjonsår for alle unntatt 1990-kohorten er ankomståret, er muligheten til å ha opptjent 1 G dette året redusert. Hvis ankomstene fordeler seg jevnt over kalenderåret, vil gjennomsnittlig inntekt i prinsippet halveres i første observasjonsår fordi botiden i gjennomsnitt er det halve. Andelen sysselsatte for fire av kohortene (1996, 1999, 2002 og 2005) er i underkant av 30 prosent i første observasjonsår, lavere (vel 10 prosent) for 1993-kohorten, som for en stor del består av flyktninger, og høyere (vel 50 prosent) for 2008-kohorten som har en stor andel øst-europeiske arbeidsinnvandrere (jf. tabell 2.8). Vi mangler data for å si noe om sysselsettingen i ankomståret for 1990-kohorten.

Figur 4.1a. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Begge kjønn

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Andelen sysselsatte stiger ifølge figuren jevnt i den enkelte kohort i løpet av de seks til ni første årene for deretter å flate ut med en andel sysselsatte i overkant av 70 prosent. De to tidligste kohortene i materialet (1990 og 1993) bruker lengst tid på å nå høyeste sysselsettningsnivå, nærmere åtte til ni år, mens 2005-kohorten når et platå på over 70 prosent sysselsatte allerede etter tre år. 2008-kohorten har for kort observasjonstid til at vi kan si noe særlig om den.

Ved utgangen av observasjonsperioden (i 2010) er det den tidligste kohorten som, nest etter den senest ankomne kohorten, har det laveste sysselsettningsnivået (68 prosent). Det betyr at alle de øvrige kohortene på et eller annet tidspunkt passerer 1990-kohorten med hensyn til andelen sysselsatte. Det skjer for 1993-kohorten i

1999, for 1996-kohorten i 2002, for 1999-kohorten i 2006, og for 2002- og 2005-kohortene i 2008. Høyest sysselsetting ved utgangen av observasjonsperioden har 1996-kohorten med 75 prosent.

Etter at sysselsettingen for flere kohorter har sluttet å stige ved et nivå rundt 70 prosent eller litt over, ser vi av figur 4.1a at andelene fluktuerer noe fra år til år, og at disse bevegelsene tenderer til å følge et felles mønster, spesielt blant de fire kohortene som kom på 1990-tallet. Etter en topp rundt årtusenskiftet synker sysselsettingen noe i årene 2003-2005 for deretter å stige igjen til en ny topp i 2008. I de to siste observasjonsårene er sysselsettingen på ny for nedadgående i de fire eldste kohortene. Disse bølgebevegelsene kan synes å stemme overens med endringene i arbeidsledigheten i disse årene, jf. figur 3.3. (selv om kurvene per se selvfølgelig beveger seg i hver sin retning). Det synes imidlertid vanskeligere å se spor etter innføringen av introduksjonsprogrammet som obligatorisk ordning fra høsten 2004 i disse tallene. Det kan kanskje skyldes at innføringen skjedde noe gradvis gjennom prøveordninger og ikke omfattet alle innvandrere.

Som vi redegjorde for i foregående kapittel, har interessen for ”hvordan det går” med innvandrerne på arbeidsmarkedet, vært særlig rettet mot innvandrere med lang botid. Spørsmålet har vært om økningen i sysselsetting etter ti til tolv års botid avløses av en gradvis nedgang. I vårt materiale kan dette undersøkes i det minste for de to eldste kohortene, 1990 og 1993. 1990-kohorten har tolv års botid i 2002 og 1993-kohorten i 2005 (jf. tabell 2.7).

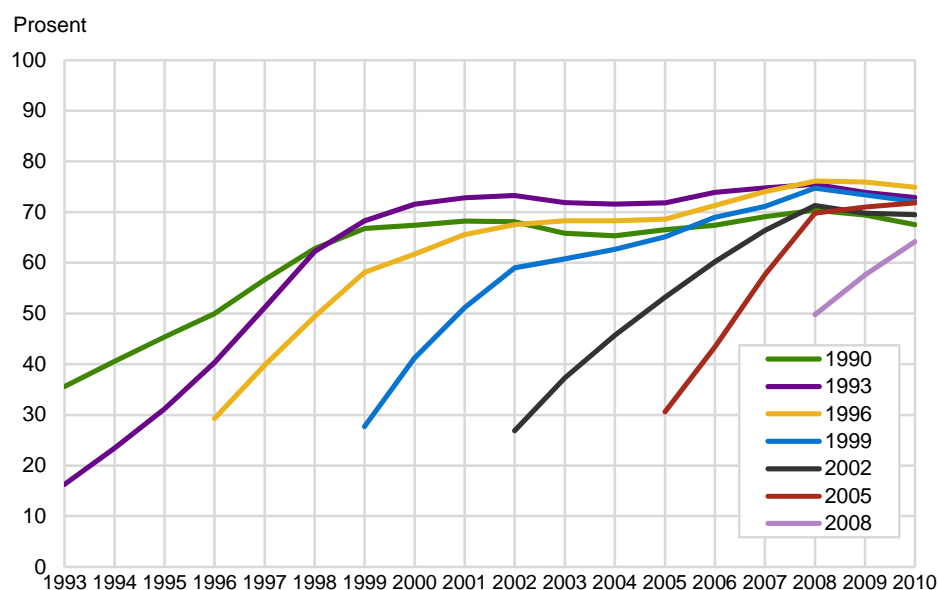
1990-kohorten når en stabil sysselsettingsandel i 1999 (etter 9 år) i størrelsesorden 70 prosent som varer i 4 år. Deretter synker sysselsettingen med 3 prosentpoeng før den klatrer til en ny topp på 71 prosent i 2008. Denne avløses igjen av en 3 prosentpoengs nedgang på to år. 1993-kohorten når sin første topp i sysselsettingen etter åtte til ni år (i 2001-2002) på 76 prosent. Etter en liten bølgedal på maksimalt 3 prosentpoeng (i 2005), følger en ny topp i 2008 på 76 prosent. Deretter synker sysselsettingen igjen med 3 prosentpoeng i løpet av to år.

Det er med andre ord utvilsomt korrekt at veksten i sysselsettingen har *flatet ut* i løpet av ti år. Det kan også spores en begynnende tendens til *nedgang* i sysselsettingen etter henholdsvis 18 eller 15 års botid. Nedgangen kan imidlertid vel så gjerne være resultat av en temporær oppgang i ledighetene i kjølvannet av finanskrisen, som en forventet tilbaketrekning eller utstøting fra arbeidsmarkedet etter en viss botid.

I kapittel 3 berørte vi spørsmålet om innvandrere som flytter ut av landet i løpet av observasjonsperioden, har en annen atferd på arbeidsmarkedet enn innvandrere som fortsetter å bli boende. Vi refererte norske undersøkelser som viste at flyttere hadde større problemer på arbeidsmarkedet enn de som valgte å bli boende, mens andre undersøkelser framholdt at de minst selvhjulpne ble boende. Våre data gir anledning til å undersøke dette. Figur 4.1b viser andelen sysselsatte blant innvandrere som var i alder 17-36 år ved ankomst og som ikke nødvendigvis var registrert bosatt i 2010. Det er med andre ord massen fra tabell 2.3 som ligger til grunn for denne figuren.

Den nye figuren er uten tvil meget lik figur 4.1a, så lik at det kan være vanskelig å se forskjell. Ved nærmere granskning viser det seg imidlertid at kurvene i figur 4.1a gjennomgående ligger noe høyere enn kurvene i figur 4.1b (unntatt for 1993-2002-kohortene, det første året). For eksempel tangerer sysselsettingen for 1990-kohorten 70 prosentlinjen i årene 1999-2002 i tabell 4.1a, mens den i figur 4.1b ligger klart under dette nivået. Det betyr at sysselsettingen gjennomgående er noe høyere blant de bofaste enn blant alle (inkludert dem som etter hvert flytter fra landet). Dette faller sammen med funnene i Bratsberg et al. (2005), Bratsberg, Raaum og Røed (2010) og Bratsberg, Røed og Raaum (2011), nemlig at flytterne har lavere sysselsetting.

Figur 4.1b. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Alle registrert bosatte i angjeldende år. Begge kjønn

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

4.2. Indikator 2) Andel overføringer

I dette avsnittet ser vi på hvor stor andel beløpene som overføres fra samfunnet, utgjør av samlet inntekt. Det er forholdet mellom inntektskomponenter, uttrykt i kronebeløp, som beregnes, ikke andelen personer som oppfyller et bestemt kriterium (som å være sysselsatt). Størrelsen av overføringene uttrykkes i prosent av samlet inntekt for personene som oppbeærer inntekten. Som i forrige avsnitt ser vi først på inntektssituasjonen til innvandrerne som framtrer som bofaste ved at de befinner seg i landet ved utløpet av observasjonsperioden.

En del av overføringene har som funksjon å kompensere for midlertidig eller varig bortfall av regulær yrkesinntekt. Det gjelder sykepenger, uføreytelser (tidsbegrenset uførestønad og uførepensjon), arbeidsavklaringspenger, dagpenger ved arbeidsløshet, økonomisk sosialhjelp og alderspensjon. Vi kan derfor vente at figuren over inntektens overføringsandel i noen grad viser et bilde som representere motsatsen til figur 4.1a over andelen sysselsatte.

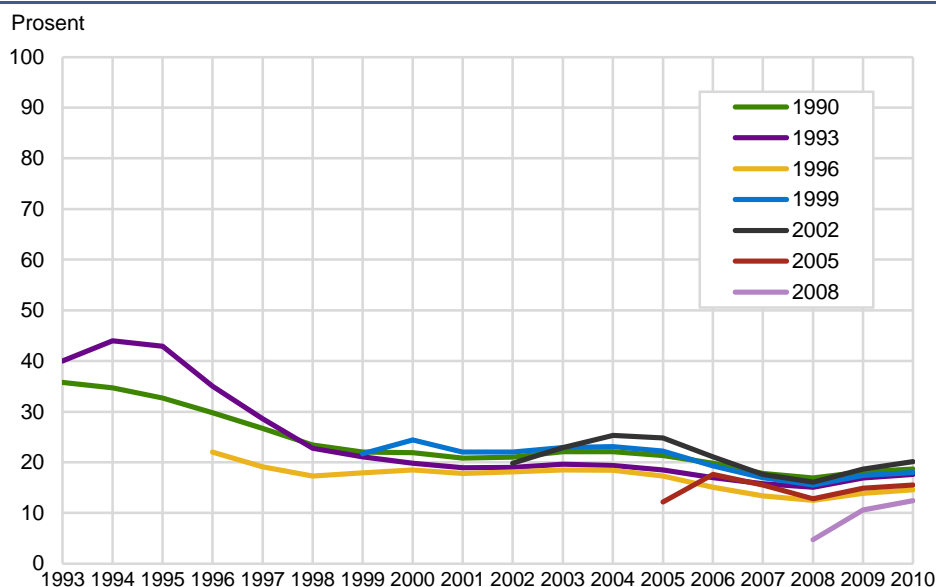
Figur 4.2a bekrefter langt på vei dette. Mens figur 4.1a viser økende andeler sysselsatte etter hvert som kohortene akkumulerer botid i landet, viser figur 4.2a at overføringenes andel av samlet inntekt tenderer til å synke med økende botid. Nedgangen ser ut til å være størst for de to eldste kohortene som vi har anledning til å følge lengst. Hvor høy overføringsandelen av inntekten ville vært for 1990-kohorten om vi hadde kunnet følge den fra 1990, er ikke godt å vite, men idet vi måler den i 1993, er den 36 prosent. Det er likevel de senest ankomne kohortene som tenderer til å ha de laveste overføringsandelene.

En enda større mottaker av overføringer er 1993-kohorten hvis overføringsandel av samlet inntekt året etter ankomst er hele 44 prosent. Ved utgangen av observasjonsperioden er overføringsandelen for alle kohortene unntatt 2002 under 20 prosent. At 1993-kohorten skiller seg ut fra de øvrige kohortene med den høyeste overføringsandelen de første årene, rimer godt med den lave sysselsettingen kohorten viser i samme periode. Både den lave sysselsettingen og den høye overføringsandelen av samlet inntekt må ses i lys av kohortens høye andel flyktninger (52 prosent) (jf. tabell 2.8).

Et tilsvarende motsatt mønster for sysselsetting og overføringer finner vi derimot ikke for 2008-kohorten som viser stigning i begge størrelser gjennom de to årene vi

kan følge den etter bosetting. Med høy grad av sysselsetting allerede etter to års botid (64 prosent) er det imidlertid ingen overraskelse at overføringsandelen er lav for denne kohorten, bare 12 prosent, etter to år. Så har da også 45 prosent av denne kohorten kommet som arbeidsinnvandrere.

Figur 4.2a. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Begge kjønn

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

En klart nedadgående trend i andelen av samlet inntekt som er overføringer, kan iakttas også for 1996- og 1999-kohorten. Nedgangen er på henholdsvis 7 og 4 prosentpoeng fra ankomståret til siste observasjonsår. For de tre senest ankomne kohortene kan vi ikke påvise noen tilsvarende utvikling. 2008-kohorten har, som allerede påpekt, en oppgang i andelen overføringer. I 2002- og 2005-kohortene er det mest tale om en relativt stabil utvikling med små ”bølgebevegelser”.

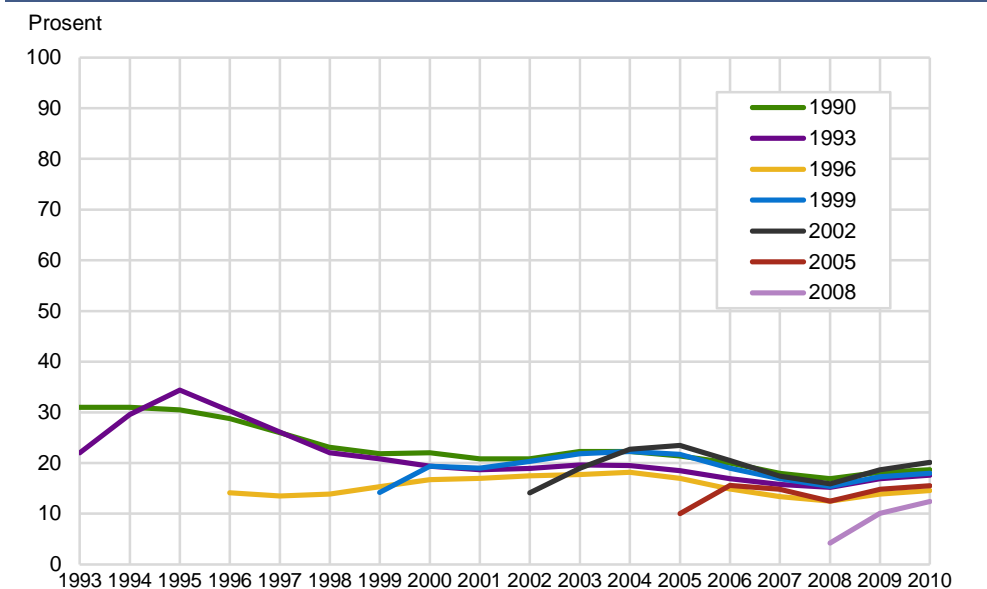
Også her er det nærliggende å sette bølgebevegelsene i sammenheng med de økonomiske konjunktorene idet stigende overføringsandeler tenderer til å gå sammen med stigende arbeidsløshet og *vice versa*. Dersom utviklingen i ledighet fra 1993 til 2010 i figur 3.3 sammenliknes med mønsteret som framgår av figur 4.2a for overføringsandelen, er det lett å få øye på en samvariasjon. Den relativt høye overføringsandelen for de to eldste kohortene tidlig på 1990-tallet skyldes således ikke bare det sterke innslaget av flyktninger i disse kohortene (jf. tabell 2.8), men trolig også for en del ledigheten som var på det høyeste i 1993.

Gransker vi utviklingen i andelen overføringer for 1990-kohorten, som er spesielt interessant når det gjelder å avdekke om innvandrere i økende grad blir velferdsavhengige etter 10-15 års botid, er det lite belegg i figur 4.2a for at data støtter et slikt funn. Hovedtendensen i inntektsdataene for 1990-kohorten peker utvilsomt i retning av lavere overføringsandeler med økende botid, med unntak av de to ”puklene” på kurven med stigende verdier i årene 2002-2004 og 2009-2010. Økningen i disse årene er likevel ikke på mer enn 1-2 prosentpoeng og kan trolig best forklares som en følge av økt ledighet i samme perioder.

Noe tilsvarende kan også sies om 1993-kohorten. Ser vi bort fra økningen på 4 prosentpoeng i begynnelsen av oppholdet – en endring som kan henge sammen med ankomster sent på året og forsinket tildeling av stønader – viser data at overføringsandelen holder en synkende tendens unntatt i de samme årene som for 1990-kohorten. Disse ”bølgene” på henholdsvis 1 og 3 prosentpoeng i overføringsandelen forklares trolig best som et resultat av konjunkturpåvirkede variasjoner i ledigheten.

Hvilken betydning har det så at data som presenteres i figur 4.2a, er renset for innvandrere som flyttet ut av landet og ikke var registrert bosatt i 2010? Figur 4.2b gjengir hvordan bildet ville sett ut dersom en slik "rensing" av materialet ikke hadde funnet sted. Her er med andre ord innvandrerne med i observasjonene dersom de er i riktig alder og befinner seg i landet i observasjonsåret.

Figur 4.2b. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Alle registrert bosatte i angjeldende år. Begge kjønn

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

De mest iøynefallende forskjellene kan observeres for de tre tidligst ankomne kohortene. De viser alle en *lavere* overføringsandel av samlet inntekt de fire-fem første årene etter ankomst. Etter tre års botid er for eksempel andelen av inntekten som stammer fra offentlige overføringer, 31 prosent i 1990-kohorten når innvandrere som ikke bor i Norge i 2010, er med i observasjonene. Uten dem er tilsvarende overføringsandel 36 prosent. Enda mer markant er endringen for 1993-kohorten i ankomståret: Betraktes inntekten bare blant dem som er bosatt i 2010, er overføringsandelen 40 prosent, mens den er nede på 22 prosent hvis alle som opprinnelig ble registrert som bosatt dette året, tas i betraktning. Tilsvarende er overføringsandelen 8 prosentpoeng lavere i ankomståret for 1996-kohorten under samme betingelser. Som vist i figur 2.2 er det i de aller første årene at frafallet på grunn av flytting er størst og kan gi opphav til størst endring i de observerte indikatorene.

Forskjellen mellom figur 4.2b og 4.2a må nødvendigvis skyldes at innvandrerne som flytter ut av landet de første årene etter ankomst, har en inntekt som i mindre grad hviler på økonomiske overføringer enn innvandrere som blir boende over lengre tid (i det minste til 2010). I første omgang synes dette funnet å stå i motsetning til hva vi fant i avsnitt 4.1 da vi sammenliknet figur 4.1a og 4.1b. Vi konkluderte da – i overensstemmelse med funn i andre rapporter – at andelen sysselsatte *ikke* er lavere blant de permanent bosatte, snarere tvert om. Dataene som vises i dette avsnittet, kan lede en til tvil på denne konklusjonen. Nærmere undersøkelser vil kunne vise at det ikke nødvendigvis er noen motsetning mellom disse funnene. Status som sysselsatt etableres her ved å nå et absolutt nivå (1G) av yrkesinntekt i løpet av inntektsåret. Dette behøver ikke å være uforenlig med å ha en inntekt som for en del stammer fra offentlige overføringer. Denne delen kan være større for bofaste enn utflyttere.

Med funnet at andelen av inntekten som skriver seg fra økonomiske overføringer er høyere blant de bofaste enn blant dem som etter en kortere tid i Norge flytter ut igjen, er det støtte i våre data for en påstand om at sannsynligheten for gjenutvandring korrelerer negativt med velferdsytelsenes størrelse. Dette ligger nær opp til Ekhaugens (2005) konklusjon om en negativ sammenheng mellom

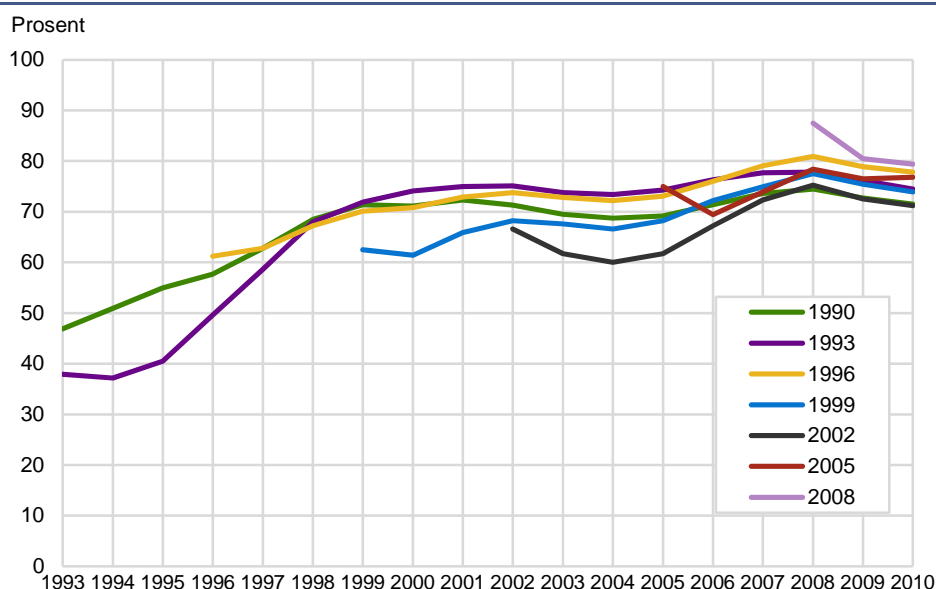

gjenutvandring og sannsynligheten for å motta (utvalgte) velferdsytelser overhodet. Samtidig har vi sett at sannsynligheten for å gjenutvandre korrelerer negativt med sannsynligheten for å være sysselsatt. Det vil si at en årlig yrkesinntekt på minst 1G, betinger for fortsatt opphold i landet.

4.3. Indikator 3) Andel mest selvhjulpne

Den siste integrasjonsindikatoren er en 0-1-variabel for hvorvidt innvandreren er mer selvhjulpne (kode 1) enn det motsatte (kode 0), dvs. avhengig av velferdsytelser. Kriteriet for å skåre 1 er at summen av yrkes- og kapitalinntekt er større enn de økonomiske overføringene. Dette er ekvivalent med at overføringene utgjør mindre enn halvparten av samlet inntekt (jf. avsnitt 2.3, fotnote 1). Figuren nedenfor viser hvordan andelen mest selvhjulpne utvikles over tid i den enkelte kohort av innvandrere som var i alder 17-36 år ved ankomst og dertil var registrert bosatt i landet i 2010.

Figur 4.3a. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Begge kjønn

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figuren illustrerer en tendens til økende andel ”mer selvhjulpne enn velferdsavhengige” over tid. De to eldste kohortene har en andel mest selvhjulpne i 1993 på 47 prosent for 1990-kohorten og 38 prosent for 1993-kohorten. 1990-kohorten har en botid på tre år idet den observeres i 1993 og ligger da over den nyankomne 1993-kohorten i ”selvhjulpnehet”. 1993-kohorten, med sin betydelige andel europeiske flyktninger, tar imidlertid igjen, og går forbi, 1990-kohorten i 1999.

I år 2010 konvergerer alle kohortene med mellom 70 og 80 prosent mest selvhjulpne. Stigningen har vært på 25 prosentpoeng i 1990-kohorten og 37 prosentpoeng i 1993-kohorten. Av de sju kohortene er det bare 2008-kohorten som har synkende andel selvhjulpne over tid. Den har likevel fra første stund ligget høyere enn noen av de øvrige kohortene, trolig som resultat av det sterke innslaget arbeidsinnvandrere fra EU i kohorten og den lave overføringsandelen.

Vi gjenfinner ellers mye av de samme ”bølgebevegelsene” i andelen mest selvhjulpne som vi så i figur 4.1a når det gjaldt andelen sysselsatte. Stigningen flater for første gang ut på slutten av 1990-tallet etter en lang periode med oppgang fra konjunkturbunnen i 1993. Sviktende konjunkturer etter noen år inn på 2000-tallet viser seg i figuren som en ny (liten) bølgedal før konjunkturerne igjen stiger inntil 2008. Dette året kulminerer finanskrisen i Norge og etterfølges av to år med dårligere tider (figur 3.3). Da synker også graden av ”selvhjulpnehet” noe de siste årene vi observerer kohortene.

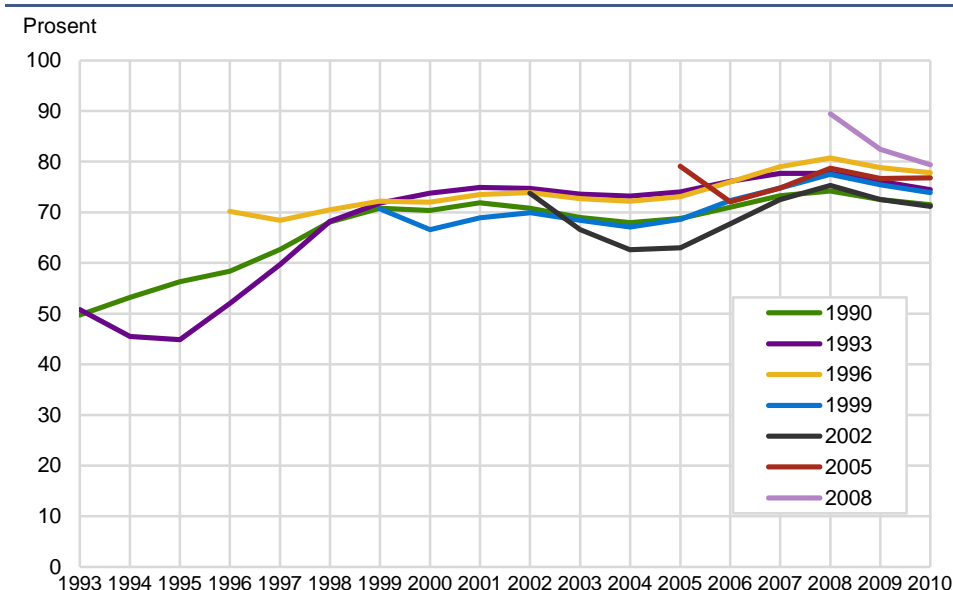
For 1990-kohorten innebærer den første ”bølgedalen” en nedgang i andelen mest selvhjulpne på 4 prosentpoeng i løpet av tre år fra 2001 og senere på 3 prosentpoeng fra 2008. Tilsvarende finner vi en nedgang på 2 prosentpoeng over to år fra 2002 og på 3 poeng fra 2008 for 1993-kohorten. Noen sterkere indikasjon på stagnasjon og tilbakegang i andelen ”mest selvhjulpne” kan ikke iakttas i våre data, slik denne indikatoren er definert her.

På mange måter kan figur 4.3a betraktes som et ”speilbilde” av figur 4.2a med ”motsatt fortegn”. I figur 4.3a er det overføringenes størrelse i forhold til (halve) samlet inntekt som betyr noe: jo flere hvis overføringer er mindre enn halve samlet inntekt, desto flere får verdien 1 for ”mer selvhjulpne enn overføringsavhengig”. Andelen 1’ere danner utgangspunktet for kurvene i figuren. I figur 4.2a er det størrelsen av overføringene som andel av samlet inntekt, som vises. Det innebærer at overføringenes relative størrelse og verdiene på y-aksen er proporsjonale i figur 4.2a og omvendt proporsjonale i figur 4.3a.

Dette har også betydning for hvordan figur 4.3a vil se ut dersom innvandrere som tilhører kohortene den første tiden, men som ikke lenger observeres i 2010, er inkludert i datamaterialet. Ettersom vi i avsnitt 4.2 fant at innvandrere som *ble boende* i landet, gjennomgående hadde en *høyere* del av inntekten fra økonomiske overføringer enn innvandrere som flyttet ut, må vi forvente at andelen ”mest selvhjulpne” vil være større om også utflyttere (med lavere overføringsandeler enn bofaste) inngår i materialet.

Figur 4.3b bekrefter dette. I denne figuren er også utflytterne tatt med i grunnlagsmaterialet. Figuren viser at med flytterne inkludert blir andelen mer selvhjulpne enn velferdsavhengige høyere i alle kohortene, spesielt de fire-fem første årene da de som senere skal komme til å flytte, fortsatt er bosatt. Ett år etter ankomst er for eksempel andelen som har en summert yrkes- og kapitalinntekt som er større enn overføringene, 8 prosentpoeng høyere i figur 4.3b enn i figur 4.3a i 1993-kohorten. I de påfølgende kohortene – 1996, 1999 og 2002 – er den tilsvarende økningen i andelen mest selvhjulpne henholdsvis 6, 5 og 5 prosentpoeng året etter ankomst når data for flytterne er inkludert. Alt i alt gir dette en figur der tendensen til økende selvhjulpnehet er noe slakere enn i figuren som bare omfatter de bofaste. Det betyr likevel ikke noen radikal endring av figuren.

Figur 4.3b. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Alle registrert bosatte i angjeldende år. Begge kjønn

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

I de følgende kapitlene skal vi ikke hoppe fram og tilbake mellom data som omfatter flytterne og data som bare gjelder dem som er registrert bosatt i landet i 2010. Vi konsentrerer oss heretter om sistnevnte gruppe – de stabilt bosatte.

Vi fortsetter dessuten å presentere de tre indikatorene i samme kapittel – men viser hvordan resultatene forandrer seg når materialet spiles ut etter forskjellige bakgrunnsvariabler. I første omgang etter kjønn.

5. Indikatorer etter kjønn

Som vi vet fra andre innvandrerstudier, er sysselsettingen blant kvinner med innvandrerbakgrunn gjennomgående lavere enn blant menn (Olsen 2010). Særlig gjelder det kvinner fra noen land i Asia og Afrika. Som i Norge på 1950-tallet er forventningene til kvinner i enkelte innvandrer miljøer at de skal utfolde sin arbeidsinnsats ulønnet i hjemmet i stedet for på arbeidsmarkedet. De forsørgeres av mannen eller andre familiemedlemmer, og deres levestandard hviler på inntekten til de øvrige familiemedlemmene.

I majoritetssamfunnet er denne modellen for arbeidsdeling mellom menn og kvinner i dag langt på vei forlatt, selv om det fortsatt fins familier der den praktiseres fullt ut eller delvis (Kitterød og Rønsen 2011).

Der innvandrerkvinner utfører inntektsgivende arbeid, blir det ikke sjelden som ufaglærte og på deltid innen rengjøring, servering, varehandel eller helse- og sosialtjenester. Lønnen blir deretter. Ordningen med forsørgelse gjennom familien gjør likevel at velferden blir bedre enn hva individorientert inntektsstatistikk gir grunn til å tro, såfremt overføringen av verdier innen familien er noenlunde balansert. Hva en slik ordning betyr av tapt autonomi for kvinnene, er imidlertid et annet spørsmål.

Vi forventer å se avtrykk av disse økonomiske aspektene ved kvinners yrkesarbeid når vi nedenfor presenterer de tre integreringsindikatorene for bofaste innvandrere i de sju kohortene splittet på kjønn. Lavere sysselsettingsandel, høyere andel av inntekten basert på overføringer og mindre andel ”mest selvhjulpne” er hva vi venter å finne for kvinner i større grad enn for menn. Vi venter også at innvandrerkvinner integreres langsommere i samfunnets økonomiske ordninger enn innvandrer menn med samme bakgrunn, ettersom kvinner i større grad forsinkes av fødsler og omsorg for barn.

5.1. Indikator 1) Andel sysselsatte etter kjønn

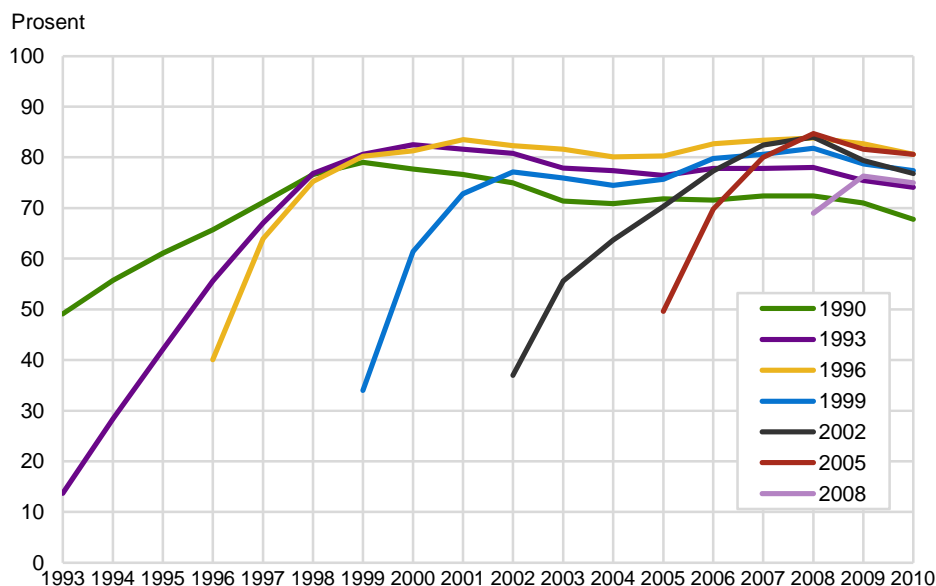
Kriteriet for å bli betraktet som sysselsatt er som nevnt å ha en yrkesinntekt på over 1 G i det enkelte inntektsår (observasjonsår). Figur 4.1a viste hvordan dette falt ut for bofaste innvandrere når begge kjønn betraktes under ett. Figur 5.1a viser det samme bare for *menn*.

Andelen sysselsatte er gjennomgående høyere i figuren som bare gjelder menn. Mønsteret er om lag det samme som for begge kjønn, men kurvene ligger noe høyere i figuren for menn og har en brattere stigning de første årene etter ankomst. Mens flere av kurvene flater ut på rundt 70-75 prosent i figuren der begge kjønn er med (figur 4.1a), er det flere av kohortene som i noen observasjonsår har en andel sysselsatte på over 80 prosent blant innvandrer menn (figur 5.1a).

Vi merker oss for øvrig spesielt at de to tidligste kohortene har en mer markert nedgang i sysselsettingen i løpet av årene, når betraktningen begrenses til bofaste menn. Mens den maksimale nedgangen var på 4 prosentpoeng fra 71 prosent i 2001 (og 2008) til 67 prosent i 2004 og til 68 prosent i 2010 for begge kjønn samlet, går den for menn alene ned fra 79 prosent i 1999 til 68 prosent i 2010, i alt 11

prosentpoeng. Sysselsettingen kommer aldri igjen i nærheten av nivået i 1999 på noe tidspunkt senere i observasjonsperioden blant bofaste menn i 1990-kohorten.

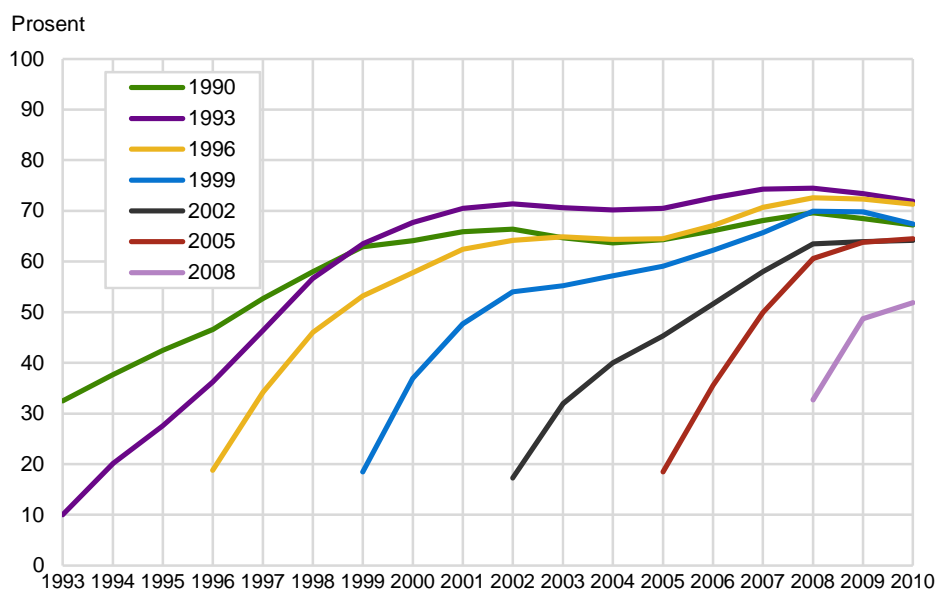
Figur 5.1a. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Menn

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Noe liknende, men litt mindre markert, er nedgangen i sysselsettingen for menn i 1993-kohorten. Fra et nivå på 83 prosent i 2000 synker andelen sysselsatte til 74 prosent i 2010, i alt 9 prosentpoeng (figur 5.1a). Når også kvinnene regnes med, er den maksimale nedgangen bare på 3 prosentpoeng i 1993-kohorten (fra 76 prosent i 2002 og 2007 til 73 prosent i 2010). Forestillingen om et knekkpunkt i andelen sysselsatte etter en tiårs botid etterfulgt av tilbakegang i sysselsettingen får her en viss empirisk støtte for menn. Nedgangen de to siste observasjonsårene er imidlertid trolig vel så mye et resultat av finanskrisen – siden så godt som alle kohortene rammes – som et tegn på sviktende helse eller sviktende motivasjon for arbeid blant innvandrere med lang botid.

Figur 5.1b. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Kvinner

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

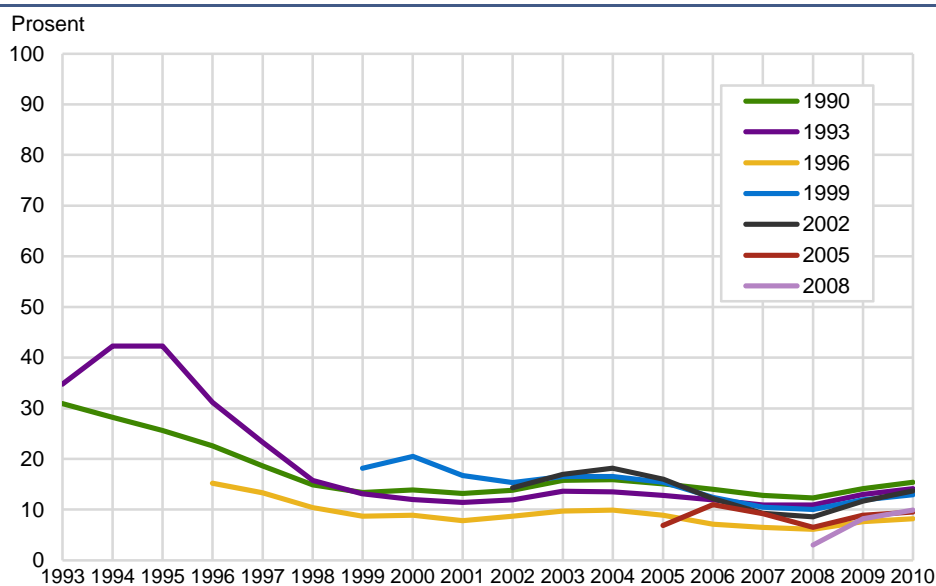
Hvordan sysselsettingen utvikler seg over tid for bofaste *kvinner* i våre kohorter, framgår av figur 5.1b. Som forventet viser figuren en slakere stigning i sysselsettingen over tid og en utflating noe senere og på et noe lavere nivå enn for menn. De fire tidligste kohortene når maksimumsnivået først under konjunkturtoppen i 2008, selv om det også forekommer en forbigående topp for de tre tidligste kohortene rett etter tusenårsskiftet. Nedgangen etter at høyeste sysselsettningsnivå er nådd, er merkbart mindre for kvinner enn for menn, bare 3 prosentpoeng for 1990-, 1993- og 1999-kohortene og 2 poeng for 1996-kohorten. For de tre senest ankomne kohortene er det ingen nedgang å spore i siste del av observasjonsperioden.

5.2. Indikator 2) Andel overføringer etter kjønn

Her er det størrelsen av økonomiske overføringer som andel av samlet inntekt, som undersøkes. Jo høyere andelen er, desto mindre vil yrkesinntekten utgjøre av samlet inntekt ved uendret kapitalinntekt. Både fra et integreringsperspektiv og en samfunnsøkonomisk synsvinkel er en lav overføringsandel det mest ønskelige. Høye overføringsandeler indikerer at innvandrerne i større grad lener seg på velferdsstatens ytelser.

Figur 4.2a viste hvordan situasjonen er med hensyn til overføringenes relative størrelse når begge kjønn betraktes under ett. For de to tidligst ankomne kohortene ligger overføringsandelen de første årene på vel en tredel av samlet inntekt for siden å falle til i underkant av 20 prosent. Flere kohorter opptrer ganske samlet med en overføringsandel på 20 prosent på slutten av 1990-tallet og begynnelsen av 2000-tallet. Etter en kollektiv nedgang fra 2005 til 2008 stiger overføringsandelen igjen noen prosentpoeng de to siste årene. Figur 5.2a viser hvordan bildet ser ut for *menn*.

Figur 5.2a. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Menn

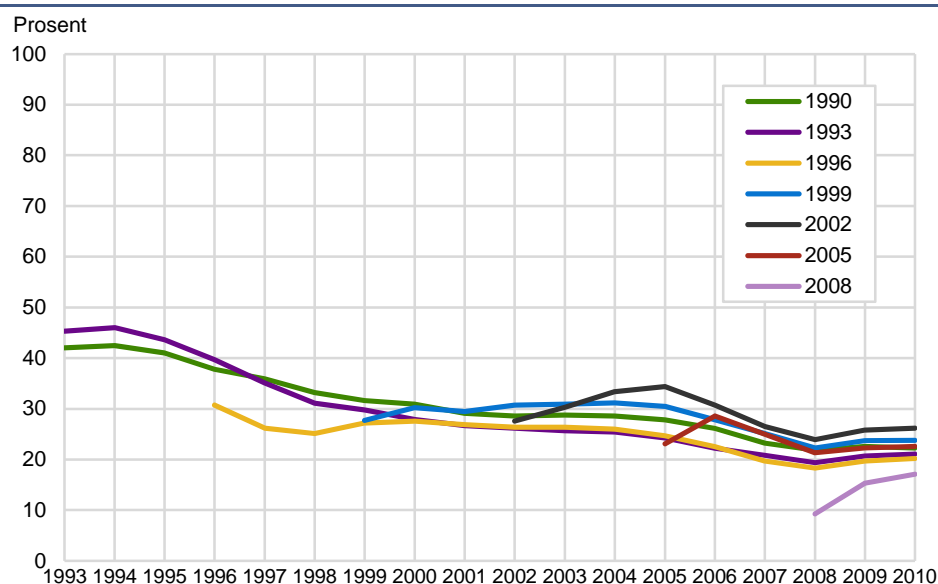
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Mønsteret som tegnes av overføringsandelene for kohortene når bare bofaste menn observeres, er ikke særlig forskjellig fra mønsteret som tegnes når begge kjønn betraktes under ett. De høyeste andelen observeres kort etter ankomst for 1990-, 1993- og 1999-kohortene, de tre kohortene med høyest flyktningsandel (jf. tabell 2.8). Lavest overføringsandel kan noteres for 1996-kohorten som ligger nederst i figuren gjennom nærmest hele observasjonsperioden. Dette er kohorten med høyest andel uoppgitt innvandringsgrunn (24 prosent), hvilket betyr at andelen innvandrere med nordisk landbakgrunn er høy i denne kohorten (22 prosent, ifølge tabell 2.9).

Et karakteristisk trekk er for øvrig at observasjonene som indikerer en overføringsandel på om lag 20 prosent for et knippe av kohortene i tiden rundt årtusenskiftet i figur 4.2a (for begge kjønn), er redusert til en andel mellom 10 og 20 prosent i figuren som bare gjelder menn (figur 5.2a). Vi noterer også at det for alle de fire eldste kohortene er en nedgang i den relative bruken av økonomiske overføringer i løpet av årene vi observerer dem. Overføringsandelen halveres for 1990-, 1993- og 1996-kohortene. For de to senest ankomne kohortene øker overføringsandelen over tid fra første til siste observasjonsår, mens den for 2002-kohorten er omtrent uendret etter noen mindre fluktusjoner underveis. Dette er funn som også er gyldige for begge kjønn samlet. Økningen i overføringene etter 2008 kommer trolig som resultat av den økte arbeidsledigheten i kjølvannet av finanskrisen.

Undersøker vi overføringsandelen blant bofaste *kvinner* i de sju kohortene, finner vi at de for en stor del ligger mellom 10 og 20 prosentpoeng høyere enn for menn (figur 5.2b).

Figur 5.2b. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Kvinner

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Kohortene følger hverandre tett med hensyn til den relative størrelsen av overføringene når de sammenliknes i samme observasjonsår, til tross for forskjeller i botid. Mønstrene i figuren viser en jevnere nedgang i andelen overføringer i løpet av observasjonstiden enn hva som er tilfelle for menn. Tilsvarende data for menn har en noe raskere nedgang for de tidligste kohortene etterfulgt av en flatere utvikling i overføringsandelen i resten av observasjonsperioden. Dette motsvarer i noen grad menns og kvinners forskjellige utvikling med hensyn til sysselsetting i løpet av de samme årene: en brattere stigning for menn med derpå følgende utflating mot en jevnere og mer vedvarende stigning i sysselsettingen blant kvinner (jf. figur 5.1a og figur 5.1b).

I motsetning til for menn er det en økning i overføringsandelen mellom første og siste observasjon bare for 2008-kohorten, mens det verken er noen nedgang eller oppgang for 2005-kohorten, bortsett fra fluktusjoner underveis. For de to eldste kohortene er utviklingen i prinsippet som for menn: om lag en halvering av overføringsandelen fra første til siste observasjonsår. 1996-kohorten har en nedgang i overføringsandelen på 10 prosentpoeng eller en tredel i løpet av 14 år.

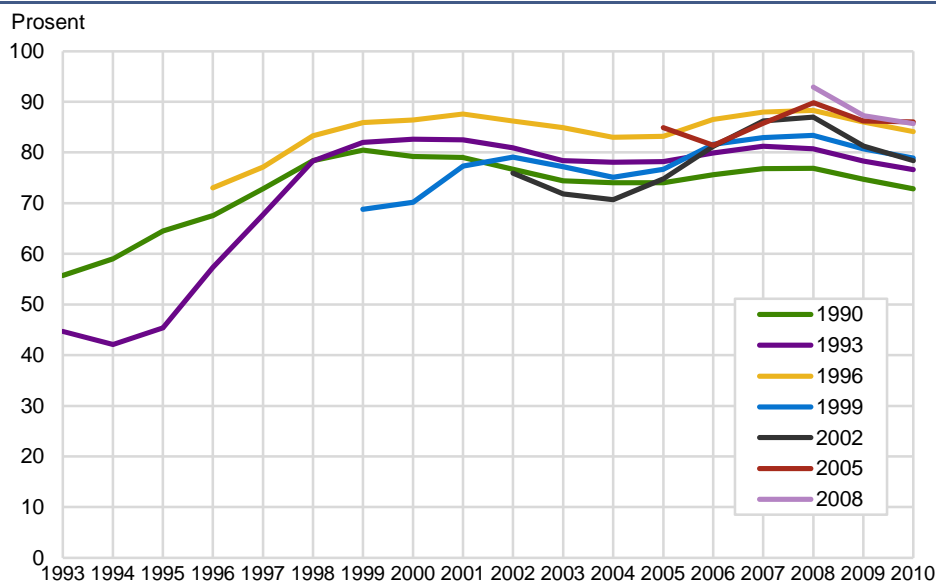
5.3. Indikator 3) Andel mest selvhjulpne etter kjønn

Indikatoren ”mest selvhjulpne”, eller mer fullstendig ”mer selvhjulpne enn velferdsavhengig”, baserer seg som nevnt på registerinformasjon om hovedkomponentene som inngår i ”samlet inntekt”. I motsetning til foregående indikator, overføringsandel, etableres ikke denne indikatoren ved en kvotient mellom yrkesinntekt og samlet inntekt, men ved å tildele verdien 1 til dem hvis summerte yrkes- og kapitalinntekt overstiger deres økonomiske overføringer, mens øvrige personer får verdien 0. Indikatoren ”mest selvhjulpne” defineres da som andelen med verdien 1 i 1/0-variabelen. En ekvivalent måte å avgjøre hvem som skal ha verdi 1 (”mest selvhjulpne”), er å utpeke dem hvis overføringer er mindre enn halve samlet inntekt.

Når begge kjønn inngår i beregningene, kan andelen ”mest selvhjulpne” illustreres ved en figur med stigende kurver for de enkelte kohortene fra et nivå i underkant av 50 og 40 prosent for henholdsvis 1990- og 1993-kohortene i observasjonsåret 1993 til en andel ”mest selvhjulpne” mellom 70 og 80 prosent for alle kohortene i 2010, som vist i figur 4.3a. Bare 2008-kohorten har en liten nedgang i andelen ”mest selvhjulpne” fra 2008 til 2010.

Ikke uventet løfter kurvene seg i underkant av 10 prosentpoeng dersom vi holder kvinnene utenfor og bare ser på *menn* (figur 5.3a). Dette korresponderer med økningen i andelen sysselsatte vi så for menn i figur 5.1a sammenliknet med tilsvarende figur for begge kjønn samlet (figur 4.1a).

Figur 5.3a. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Menn

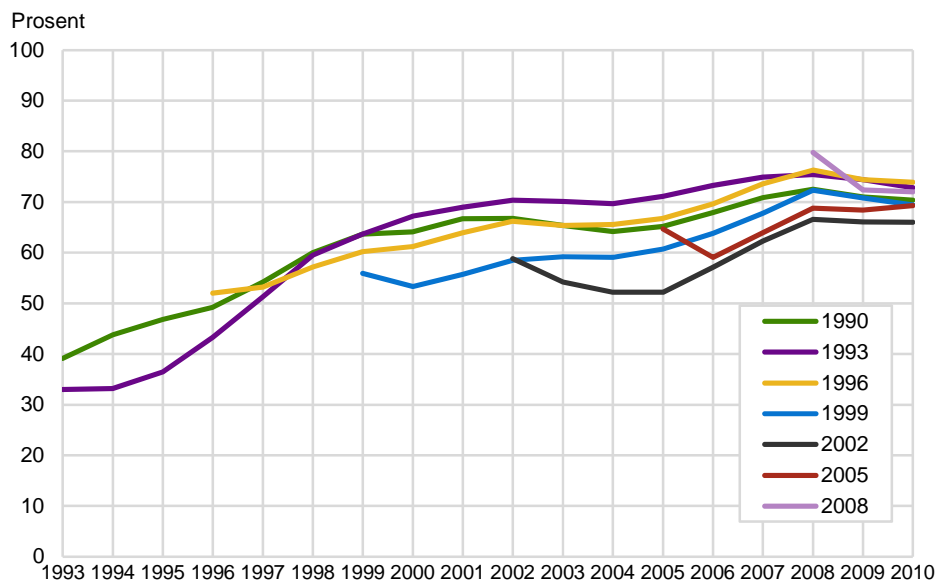

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

I tillegg til at andelen ”mer selvhjulpne enn velferdsavhengige” går opp når materialet begrenses til menn – mest i 1996-kohorten der økningen er på mellom 10 og 15 prosentpoeng avhengig av observasjonsår, er det også en generell tendens til noe brattere vekst og tidligere utflating når vi bare holder oss til menn. I begge de to tidligste kohortene er det for eksempel en klar nedgang i andelen mest selvhjulpne fra toppen som nås i 1999-2000 til siste observasjonsår i 2010. For menn i 1990-kohorten faller andelen med 8 prosentpoeng fra 1999 til 2010, mens tilsvarende fall for menn i 1993-kohorten er på 6 prosentpoeng fra toppen i 2000 til 2010. Ikke engang på høyden av oppgangskonjunktoren i 2008 overstiger andelen mest selvhjulpne nivået rundt årtusenskiftet. Det er mulig å se en begynnende nedgang i graden av selvhjulpne her for de to eldste kohortene, selv om også lavkonjunktoren de par siste observasjonsårene må antas å forsterke utviklingen. I de fem resterende kohortene er det derimot i 2008 at andelen mest selvhjulpne kulminerer.

Tendensen til at andelen mest selvhjulpne øker etter hvert som tiden går, er langt tydeligere blant *kvinner* enn blant menn. Det framgår av figur 5.3b. Vi gjenkjenner den samme tendensen blant kvinner også når det gjelder sysselsetting (figur 5.1b) og andel overføringer (figur 5.2b).

Figur 5.3b. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Kvinner

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Bare den sist ankomne kohorten har lavere andel mest selvhjulpne ved utløpet av observasjonsperioden enn ved ankomst. Etter økningen på 1990-tallet er det likevel en mindre nedgang i andelen mest selvhjulpne i årene etter årtusenskiftet å spore. Alle unntatt én kohort (2005) når maksimum selvhjulpnehet i 2008 etterfulgt av en liten nedgang. Det framgår klart av figuren at veksten i andelen mest selvhjulpne er størst i de to tidligste kohortene, henholdsvis 33 og 40 prosentpoeng, i 1990- og 1993-kohorten. Tilsvarende verdier for menn er henholdsvis 17 og 32 prosentpoeng. Økningen er ellers 22 prosentpoeng for 1996-kohortens kvinner mot nøyaktig halvparten (11 prosentpoeng) for menn. I forhold til de øvrige kohortene ligger 1996-kohorten her imidlertid ikke over alle de andre, slik den for en stor del gjør blant menn.

Vi ser imidlertid at andelen som er mer selvhjulpne enn velferdsavhengige, er en del lavere for kvinner enn for menn. Idet endepunktet for observasjonene nås i 2010, ligger snittverdien for alle kohortene blant kvinner rundt 70 prosent mot 80 prosent blant menn, med noe større spredning mellom kohortene blant menn.

6. Indikatorer etter innvandringsgrunn

I dette kapitlet ser vi nærmere på hvordan de enkelte kohortene skårer på de tre integreringsindikatorerne når dataene i utgangspunktet stratifiseres etter innvandringsgrunn. Avsnitt 2.2 gir en nærmere orientering om innholdet i kjennemerket innvandringsgrunn og hvilke kilder det bygger på. Kjennemerket vedtaksgrunn i Utlendingsdatabasen står sentralt i konstruksjonen av innvandringsgrunn, men informasjon fra arbeidsmarkeds- og utdanningsdata er også benyttet etter behov. Vi opererer med fem verdier av innvandringsgrunn: arbeid, familie, flukt, utdanning og residualkategorien "uoppgett/annet/missing" (jf. tabell 2.8).

I våre data inngår også innvandrere med nordisk statsborgerskap, som etter en avtale fra 1954 om felles arbeidsmarked i Norden ikke trenger å søke eller registrere seg for å ta opphold i Norge. 90 prosent av de med "uoppgett"

innvandringsgrunn er innvandrere med landbakgrunn fra Norden, og av hele residualkategorien under innvandringsgrunn utgjør de 86 prosent. Kapittel 7 viser fordelingen av de tre indikatorene etter landbakgrunn. Norden er her skilt ut som en egen kategori. I praksis er det bare en ubetydelig forskjell mellom figurene som viser fordelingen av indikatorene for residualkategorien til innvandringsgrunn og Norden som landbakgrunn. Vi velger av den grunn å nøye oss med å vise hvordan indikatorene framtrer etter Norden som landbakgrunn (i kapittel 7).

I våre sju kohorter er det familie og flukt som dominerer som innvandringsgrunn i de tidligste kohortene, mens arbeid og utdanning forekommer langt sjeldnere (jf. tabell 2.8). Til sammen representerer familie og flukt innvandringsgrunn for opp mot 70-80 prosent av alle innvandrerne i fire av de fem første kohortene (60 prosent i 1996-kohorten). I de to siste kohortene rykker arbeid opp som en stadig viktigere innvandringsgrunn, mens betydningen av flukt går ned. Utdanning som innvandringsgrunn øker noe i betydning blant innvandrerne med ankomst på 2000-tallet.

Som vi antydte i gjennomgangen av tidligere studier (kapittel 3), er det rimelig å forvente at arbeidsinnvandrere utmerker seg som innvandrere med en høy andel sysselsatte og lave overføringsandeler, mens flyktninger, i det minste innledningsvis, har stort mottak av økonomiske overføringer og lav grad av sysselsetting og selvhjulpenhet. Undersøkelser tyder på at innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn oppnår høy sysselsetting hvis de blir boende i landet. Lenge ble utenlandsstudenter oppmuntret til å vende snarlig hjem etter endt utdanning, men denne praksisen er senere blitt endret. Når det gjelder familieinnvandrere, er forventningene angående sysselsetting noe usikre.

6.1. Indikator 1) Andel sysselsatte etter innvandringsgrunn

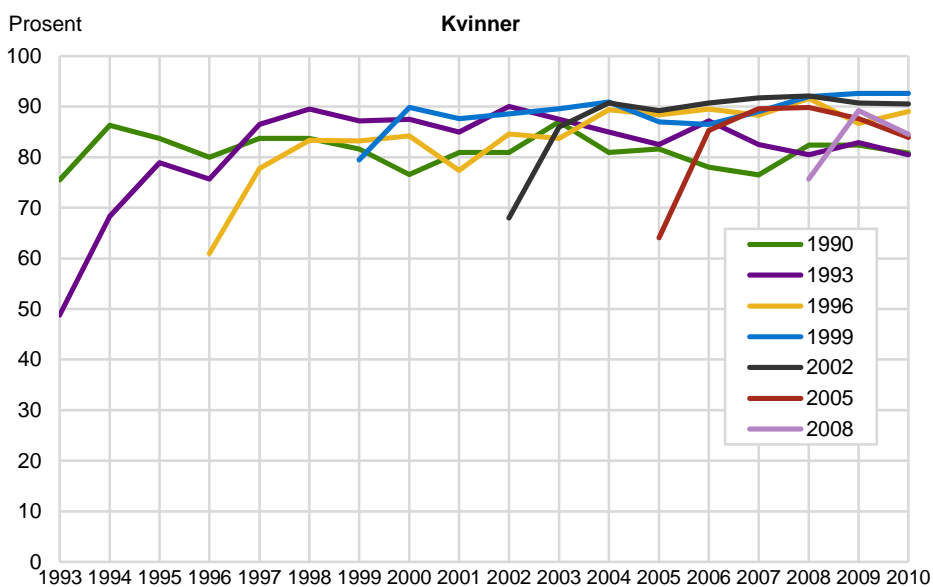
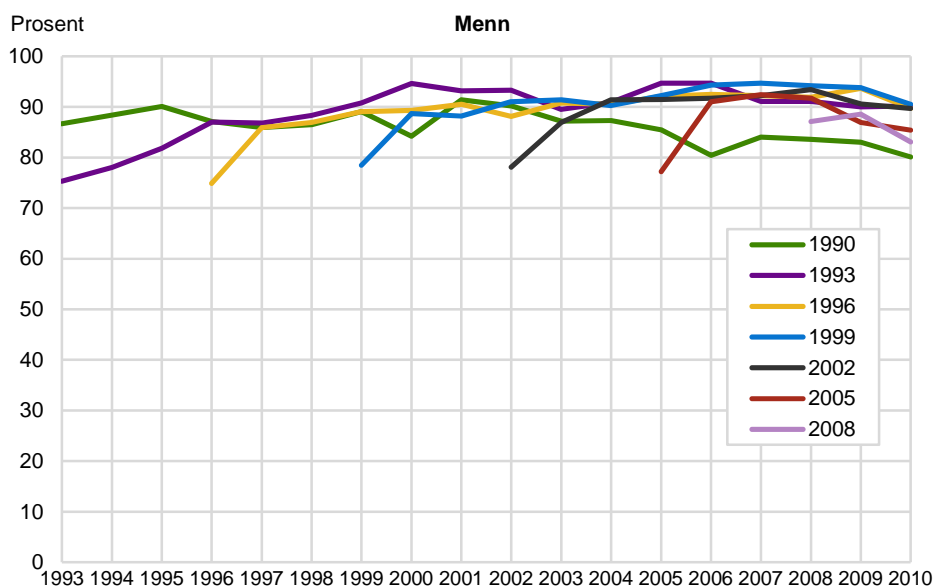
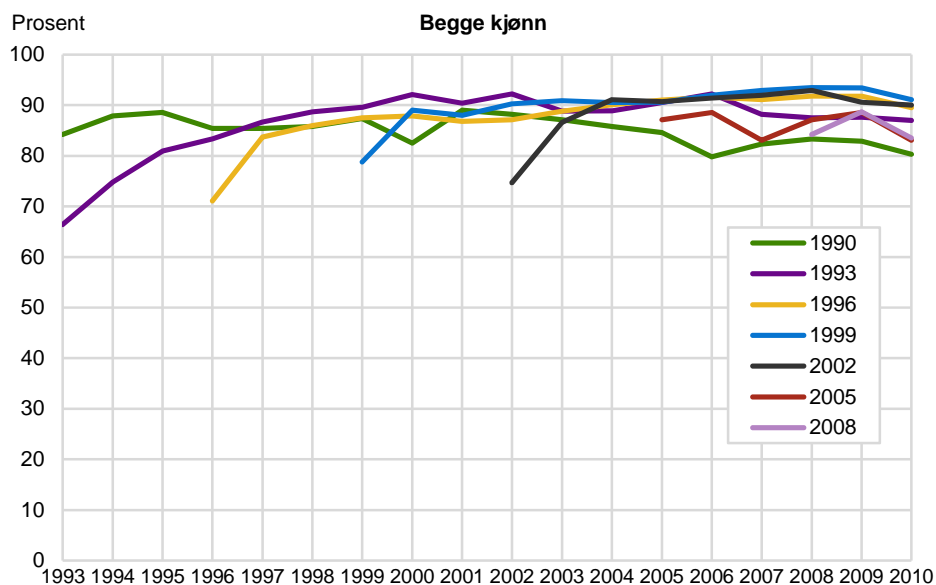
Forventningen om at innvandrere med *arbeid* som innvandringsgrunn har høy sysselsetting, bekreftes i rikt mon i figur 6.1a. Ser vi bort fra ankomståret, og for 1993-kohorten også året etter ankomst, er sysselsettingen i alle kohortene i resten av observasjonsperioden minst 80 prosent. De to senest ankomne kohortene har til og med en andel sysselsatte på over 80 prosent allerede samme år som de blir bosatt. I praksis gikk de trolig rett inn i et arbeid som stod og ventet på dem idet de kom. Hovedinntrykket som figuren etterlater, er at innvandrere som kom som arbeidsinnvandrere i årene 1990-2008, hadde en stabil og høy sysselsetting i perioden vi observerer dem, med mulig unntak av året da de kom til landet.

Veien til sysselsetting for *alle* innvandrerne (jf. figur 4.1a) i disse årene preges av en betydelig lengre innfasingsperiode før sysselsettingen er på maksimalt nivå, som for øvrig ligger nærmere 20 prosentpoeng lavere enn for undergruppen arbeidsinnvandrere. Vi bør imidlertid huske at arbeidsinnvandring var et nokså marginalt fenomen gjennom hele 1990-tallet. I vårt design av data (med avgrensning etter alder og bofasthet) utgjør arbeidsinnvandrerne knapt mer enn noen hundre personer i hver av de fire kohortene på 1990-tallet.

Når det gjelder sysselsettingen for arbeidsinnvandrerne i de to tidligst ankomne kohortene, finner vi en nedgang på knappe 10 prosentpoeng for 1990-kohorten fra høyeste til laveste nivå i løpet av observasjonsperioden og en tilsvarende nedgang på 5 prosentpoeng (92-87 prosent) for 1993-kohorten.

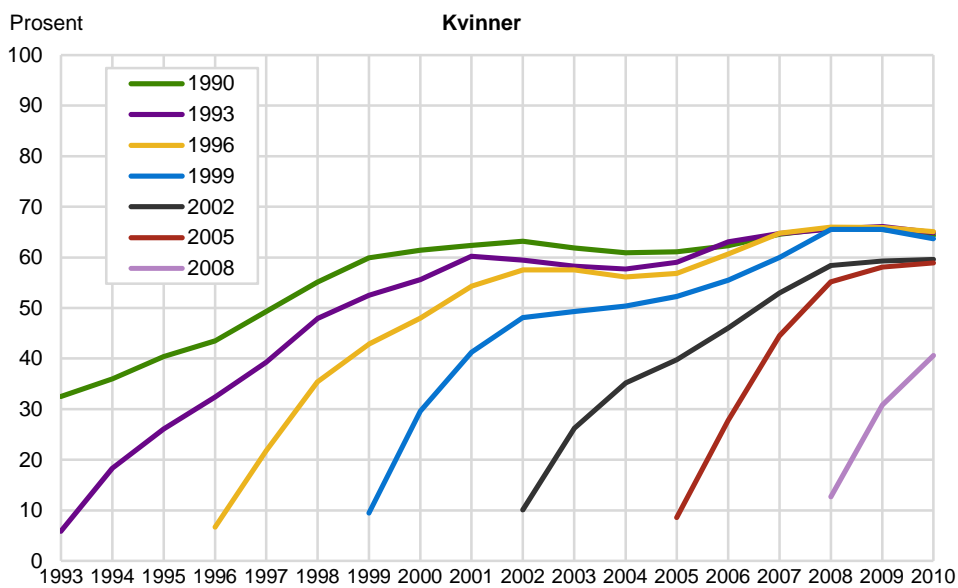
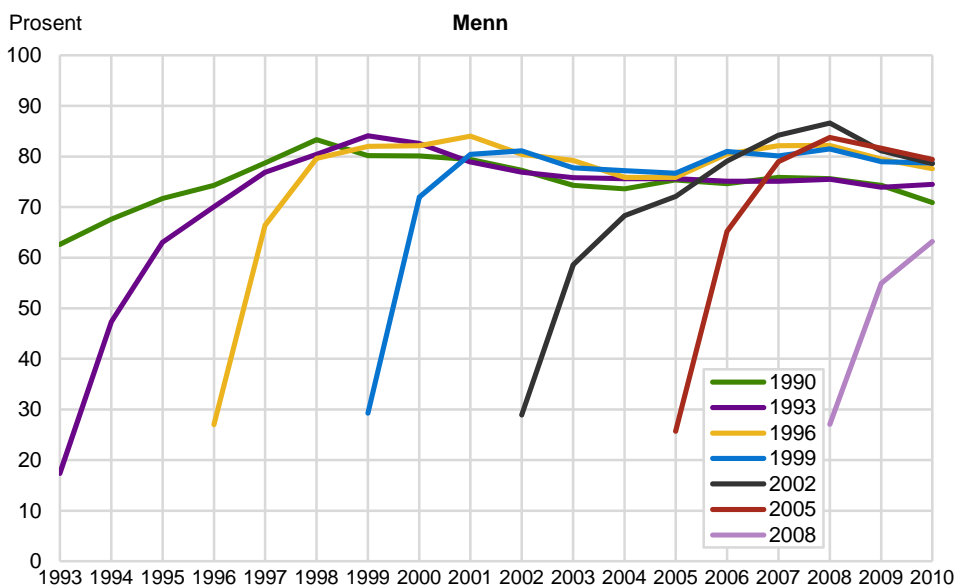
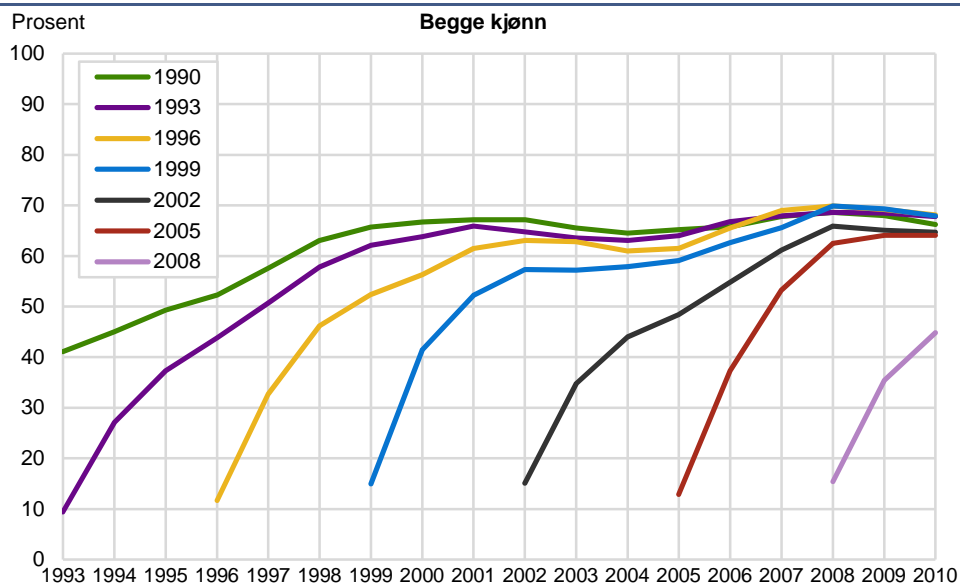
Å splitte dataene etter kjønn, resulterer i at *menns* sysselsetting legger seg noen få prosentpoeng høyere, og *kvinnens* tilsvarende noe lavere, spesielt de første årene etter ankomst. I 1990-, 1993- og 1996-kohortene er andelen sysselsatte blant kvinner i ankomståret henholdsvis 76, 49 og 61 prosent mot menns respektive 87, 75 og 75 prosent. Etter et par års botid er mesteparten av denne forskjellen borte. For øvrig synker sysselsettingen i 1990-kohorten med 11 prosentpoeng fra året da den er som høyest (2001), til siste observasjonsår blant menn.

Figur 6.1a. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Arbeidsinnvandrere

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Figur 6.1b. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Familieinnvandrere

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Innvandrere som får anledning til å bosette seg i landet av *familiegrunner* (for å gjenforenes med nær familie eller for å etablere familie), har en mye mer gradvis inntreden på arbeidsmarkedet (jf. figur 6.1b) enn innvandrere som får bosette seg nettopp for å arbeide. Hastigheten hvormed de enkelte familieinnvandrede kohortene lykkes å komme i arbeid, er ikke ulik hva vi finner for alle innvandrere – uansett oppholdsgrunnlag. Andelen som til slutt kommer i arbeid i hver enkelt kohort, ligger likevel systematisk litt lavere for familieinnvandrere enn for alle innvandrere. Blant alle innvandrere kommer andelen sysselsatte i enkelte høve over 75 prosent for kohortene 1993, 1996 og 1999, mens tilsvarende tall for familieinnvandrere er under 70 prosent.

Vi merker oss ellers at andelen sysselsatte er nede under 20 prosent i ankomståret i alle kohorter som lar seg følge fra starten (alle unntatt 1990-kohorten) blant familieinnvandrere. Det er en svakere start enn for alle innvandringsgrunner under ett der de fleste kohortene i det minste har 10 prosentpoeng høyere sysselsetting i ankomståret.

Trekker vi også inn kjønn, finner vi blant familieinnvandrede *menn* en vesentlig brattere stigning i sysselsetting fra rundt 30 prosent i ankomståret til opp mot 80 prosent etter to til fem års botid, mens familieinnvandrede *kvinner* har en betydelig svakere stigning. Blant kvinnene når ingen av kohortene maksimumsnivået av sysselsetting før under høykonjunkturen på slutten av observasjonsperioden. For 1990-kohorten av kvinner betyr det for eksempel at det høyeste sysselsettingsnivået først nås etter 18 års botid og for 1993-kohorten etter 16 år. Sysselsettingsnivået er da 66 prosent for de tre tidligste kohortene.

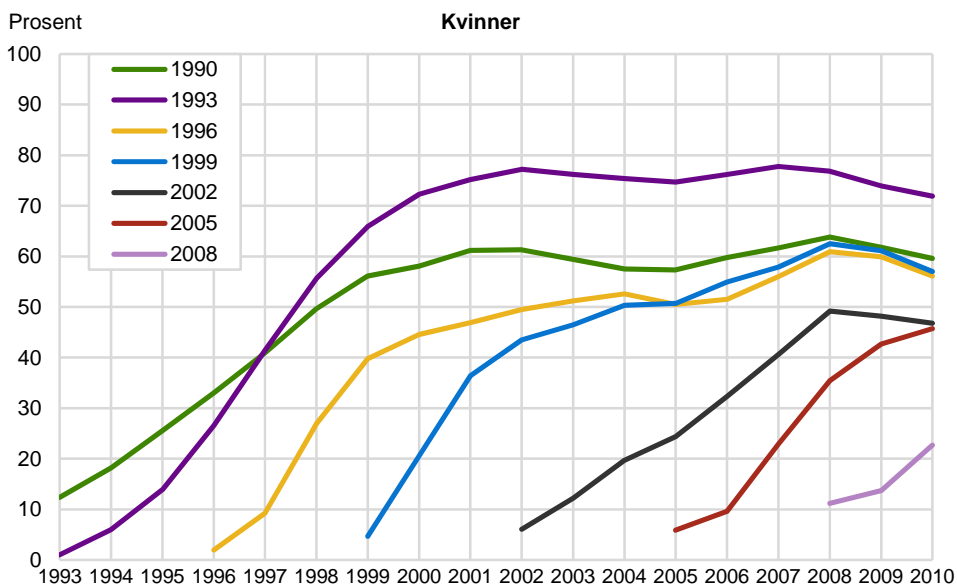
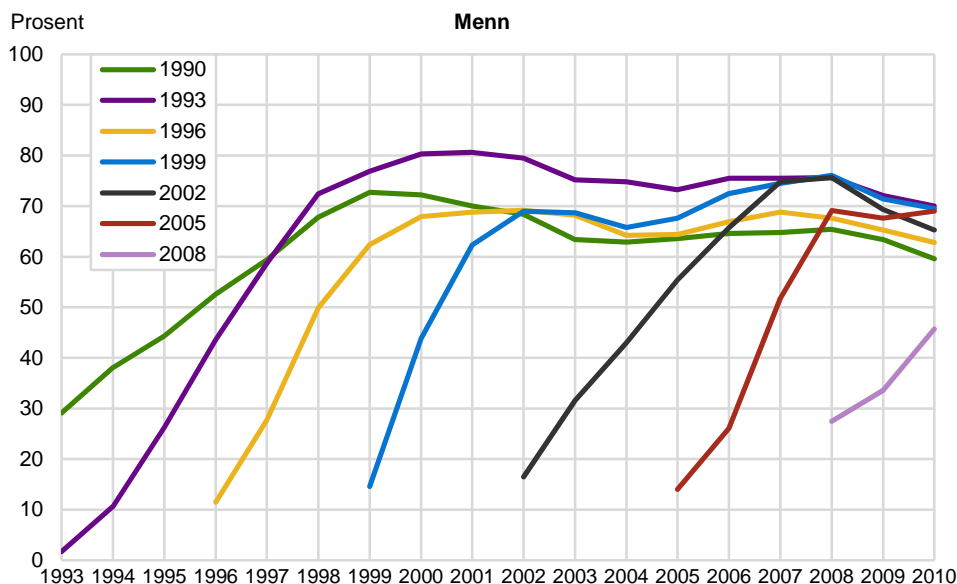
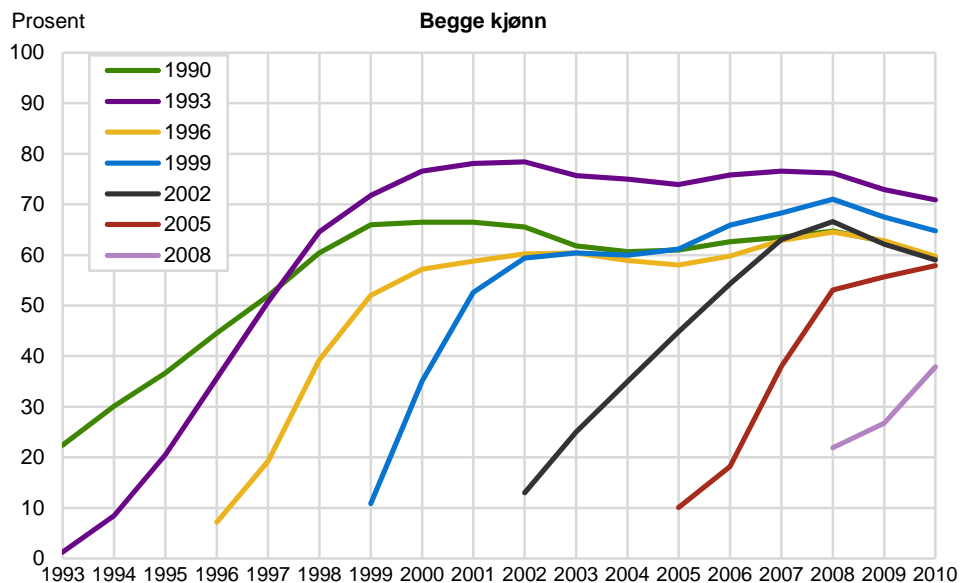
Menn i de tre tidligste kohortene som har innvandret av familiegrunner, når på sin side høyeste sysselsettingsnivå (83-84 prosent) i henholdsvis 1998, 1999 og 2001 etter 6-8 års botid. I det hele tatt er kontrasten mellom menn og kvinners atferd på arbeidsmarkedet langt større blant familieinnvandrere enn blant arbeidsinnvandrere. Selv om menn innvandrer av familiegrunner, møter de øyensynlig raskt forventninger om innsats i forsørgerrollen, mens familieinnvandrede kvinner trolig møter forventninger om innsats med hensyn til barn og hjem.

Tegn på tidlig tilbaketrekking fra arbeidslivet finner vi her for familieinnvandrede menn både i 1990- og 1993-kohorten. Fra 1998 til 2010 går andelen sysselsatte i 1990-kohorten ned med 12 prosentpoeng (fra 83 til 71 prosent), mens tilsvarende nedgang er på 10 prosentpoeng (fra 84 til 74 prosent) i 1993-kohorten. Familieinnvandrede kvinner viser ingen slik tendens.

At sysselsettingsprofilen for *flyktninger* skiller seg mye fra tilsvarende profil for familieinnvandrere, skyldes ikke minst at 1993-kohorten blant flyktninger rommer en betydelig andel med landbakgrunn fra Europa (76 prosent), hvorav nærmere ni av ti fra Bosnia-Hercegovina. Det viser seg at disse mer enn mange andre grupper glir lett inn i norsk arbeidsliv, kanskje på grunn av bedre yrkeskompetanse og utdanning, mindre kulturelle forskjeller eller også at de mer enn andre ble møtt med sympati og velvilje fra det norske samfunnets side. Uansett forklaring resulterer dette i at de etter fire-fem års botid går forbi 1990-kohorten i andel sysselsatte (jf. figur 6.1c).

1993-kohorten kulminerer med en andel sysselsatte i 2001-2002 på 78 prosent, omtrent 12 prosentpoeng over familieinnvandrede i samme kohort på samme tidspunkt. Noe tilsvarende eksempel på at senere kohorter "går forbi" tidligere kohorter, forekommer ikke blant de familieinnvandrede (jf. figur 6.1b). 1993-kohorten blant familieinnvandrede har for øvrig en helt annen sammensetning med hensyn til landbakgrunn enn tilsvarende kohort blant flyktninger, idet 64 prosent har bakgrunn fra Asia og Afrika.

Figur 6.1c. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Flyktninger

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Takket være 1993-kohortens raske innmarsj i arbeidslivet er det lett å få inntrykk av at sysselsettingen gjennomgående er høyere blant flyktninger enn familieinnvandrere. Nærmere granskning av data viser at så ikke er tilfelle. Med unntak av 1993-kohorten, og i noen grad 1999-kohorten³, har flyktninginnvandrere lavere sysselsetting enn familieinnvandrere i våre sju kohorter. 1993-kohorten blant flyktninger er også spesiell i den forstand at kjønnsforskjellen med hensyn til sysselsetting er mindre her enn i øvrige flyktningkohorter. Det bidrar til at den oppnår høyere sysselsetting enn øvrige flyktningkohorter i figur 6.1c når begge kjønn holdes sammen.

Når det gjelder spørsmålet om andelen sysselsatte tenderer til å synke etter at en første integrasjonsfase er tilbakelagt, er det igjen blant *menn* at et slikt mønster kan iakttas. I 1990-kohorten kulminerer sysselsettingen etter ni års botid i 1999 med en andel sysselsatte på 73 prosent blant menn. Ved utgangen av observasjonsperioden har andelen sunket til 60 prosent, det vil si en nedgang på 13 prosentpoeng. Blant flyktningene i 1993 kulminerer sysselsettingen etter åtte års botid i 2001. Andelen sysselsatte er da 81 prosent, hvilket synker til 70 prosent i 2010.

Blant *kvinnelige* flyktninger kulminerer sysselsettingen for de fem første kohortene i årene rundt høykonjunkturen i 2007-2008. Størst er tilbakegangen i 1993-kohorten der sysselsettingen går ned med 6 prosentpoeng (fra 78 til 72 prosent). De to siste kohortene har fortsatt stigende sysselsetting ved utløpet av observasjonsperioden.

Å ta *utdanning* i Norge er en fjerde mulighet til å få opphold i landet, i tillegg til arbeid, familieomsyn eller ønske om beskyttelse fra forfølgelse. På 1990-tallet ble innvandring av utdanningsgrunner betraktet som et bistandspolitisk virkemiddel som gav u-landsstudenter mulighet til å øke sin kompetanse i et i-land for senere å benytte den til beste for opprinnelseslandet. Økonomiske virkemidler ble innført for å oppmuntre utenlandsstudenten til å returnere til hjemlandet etter endt utdanning.

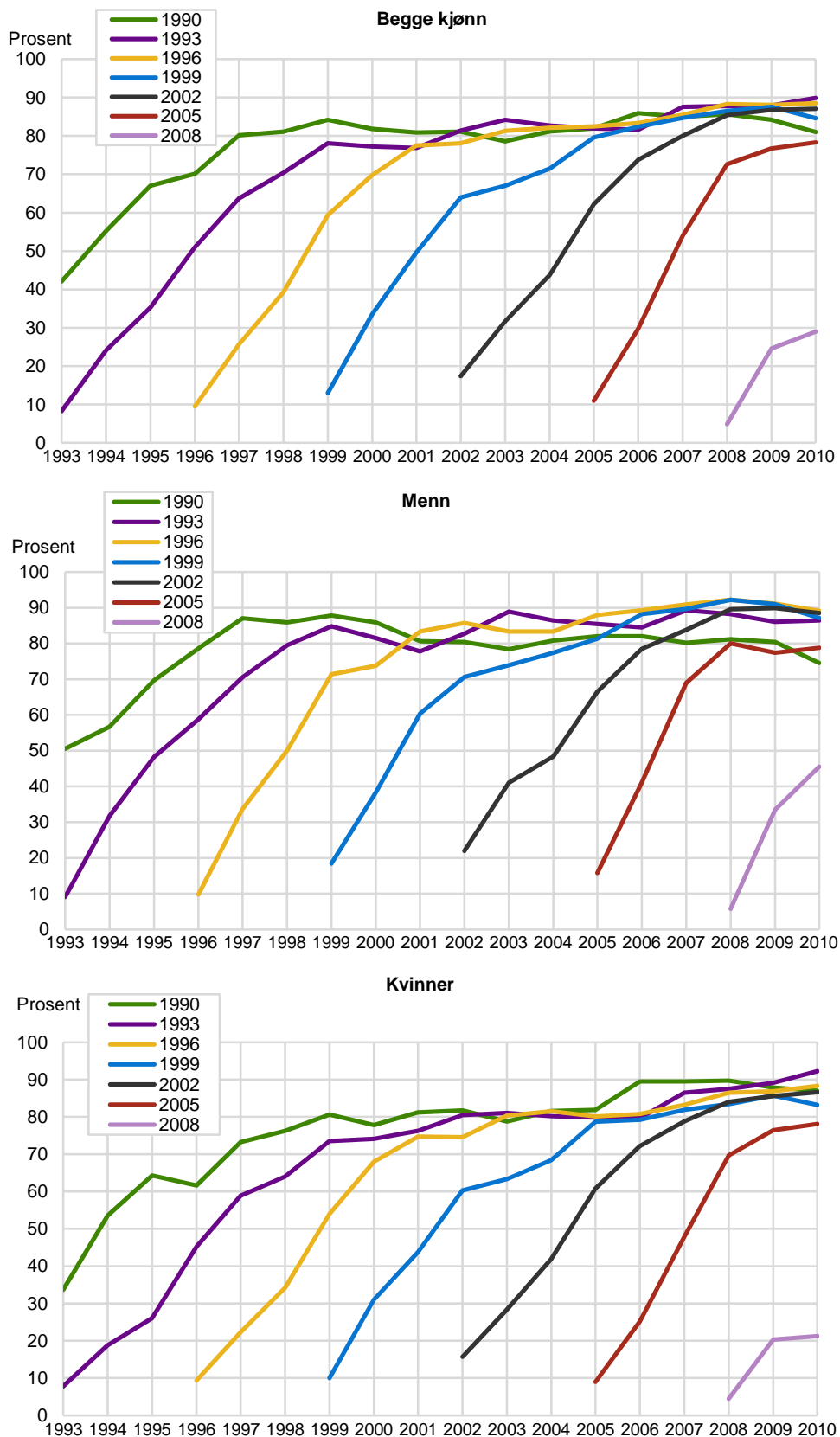
Med økende behov for høyt utdannet arbeidskraft i Norge, ble kravet om snarlig retur oppmyket, og flere fikk anledning til å ta kvalifisert arbeid i Norge etter studiene. Bestemmelsene i utlendingsforskriften om fem års karantenetid i utlandet før søknad om arbeid som faglært/ekspert kunne fremmes, ble opphevet i 2001. Det ble lettere å konvertere en midlertidig oppholdstillatelse i forbindelse med utdanning i Norge til en oppholdstillatelse basert på arbeid som kunne gi grunnlag for varig opphold (NOU 2011:7, s. 75).

I våre data er bare om lag én av fire fortsatt *bosatt* i 2010 av dem som opprinnelig innvandret av utdanningsgrunner i de fire tidligste kohortene. Dette samsvarer bra med hva andre undersøkelser har vist (jf. avsnitt 3.4). Andelen gjenværende vokser til henholdsvis 33, 40 og 66 prosent i de tre kohortene som kom på 2000-tallet. Særlig i de tidligste kohortene er de som fortsetter å bo i landet, en nokså selektert gruppe.

Figur 6.1d illustrerer sysselsettingen for bosatte utdanningsinnvandrere etter kohort, observasjonsår og kjønn. I det første panelet, der kjønnene holdes sammen, øker andelen sysselsatte i den enkelte kohort fra et lavt nivå i ankomståret (under 20 prosent) til andelen flater ut i overkant av 80 prosent for nesten alle kohortene etter fem til ni års botid. Ingen av kohortene skiller seg spesielt ut fra de andre i løpet av stigningen – dette i motsetning til for eksempel 1993-kohorten blant flyktninger. Utdanningsinnvandrere kan snarere likne familieinnvandrere i at begge grupper innledningsvis har lave sysselsettingsandeler som stiger parallelt til et høyere nivå. Sysselsettingen blant utdanningsinnvandrere kulminerer på et nivå nærmere 20 prosentpoeng høyere enn blant familieinnvandrere.

³ Over 40 prosent av flyktningene i 1999-kohorten er fra Øst-Europa utenfor EU/EØS, hvorav mange fra Kosovo; øvrige flyktninger i 1999-kohorten er fra Asia og Afrika.

Figur 6.1d. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Utdanningsinnvandrere

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Blant menn merker vi oss nedgangen i sysselsettingen på 13 prosentpoeng i 1990-kohorten fra det høye nivået i 1999 (88 prosent) til det mer moderate nivået (75 prosent) i 2010. Ingen andre kohorter blant utdanningsinnvandrerne har tilsvarende nedgang.

Forskjellen i sysselsetting mellom kjønnene er ikke slående stor blant dem som innvandrer av utdanningsgrunner. Begge kjønn ender med en andel sysselsatte i noen kohorter opp mot 90 prosent. Stigningen i sysselsettingen er imidlertid – som vi også har sett tidligere – mindre bratt blant kvinnene. Underveis blir det således en ikke ubetydelig forskjell (10-20 prosentpoeng) i sysselsetting mellom menn og kvinner, men det er en forskjell som kvinnene lang på vei innhenter noe senere.

Med lavere sysselsetting blant kvinnene gjennom hele forløpet, ville sysselsettingen blant utdanningsinnvandrerne vært mer som for familieinnvandrerne når kjønnene betraktes samlet. En grunn til at kvinner som får opphold av utdanningsgrunner, har så høy sysselsetting, er trolig at mange foreløpig er for unge til å ha påtatt seg tunge familieforpliktelser med kjønnsdifferensierte voksenoppgaver. Med høyt utdanningsnivå er kvinnene trolig også mer oppsatt på å ta utdanningen i bruk gjennom inntektsgivende arbeid.

6.2. Indikator 2) Andel overføringer etter innvandringsgrunn

Som nevnt tidligere er det her tale om størrelsen av de økonomiske overføringene som andel av samlet inntekt for den enkelte. Høye overføringsandeler peker i retning av lav sysselsetting og manglende økonomisk integrasjon i samfunnet. Forventningen er at avhengigheten av økonomiske overføringer avtar etter hvert som innvandrerens blir bedre kjent med språket, kulturen og arbeidslivet i samfunnet. Sett i lys av lærdommen fra foregående avsnitt (6.1) forventer vi lave overføringsandeler blant arbeids- og utdanningsinnvandrere og noe høyere overføringsandeler blant familie- og flyktninginnvandrere. Blant flyktninger og utdanningsinnvandrere forventes at høye relative overføringer de første årene vil synke betraktelig etter hvert som botiden øker, raskest blant utdanningsinnvandrerne, mens overføringene vil være små også innledningsvis blant arbeidsinnvandrerne.

Vi venter videre å finne at kjønnsforskjellen i overføringenes størrelse vil være størst blant familieinnvandrere og minst blant arbeids- og utdanningsinnvandrere, og i den grad det er forskjell, vil kvinnes andeler være størst.

I det følgende går vi noe mer summarisk til verks enn tidligere idet vi kommenterer fortløpende alle aktuelle figurer under ett og viser figurene samlet til slutt i kapitlet. Slik blir det mindre kommentarer til den enkelte figur. Vi legger hovedvekten på å få fram de viktigste forskjellene i overføringsandelen etter innvandringsgrunn og kjønn. Som nevnt i avsnitt 6.1, lar vi være å vise noen figur for residualkategorien ”uoppgitt/annet/missing” ettersom den vil være nesten identisk med tilsvarende figur for ”Norden” i kapittel 7.

Figur 6.1a viste at sysselsettingen var stabilt høy for *arbeidsinnvandrere* under størstedelen av tiden etter ankomst til Norge. Andelen sysselsatte blant arbeidsinnvandrere lå stort sett mellom 80 og 90 prosent unntatt det aller første året etter ankomst da sysselsettingen nærmet seg 70 prosent i noen kohorter. Ikke uventet utgjør derfor de økonomiske overføringene fra samfunnet bare en liten del av den samlede inntekten blant denne kategorien innvandrere i løpet av årene vi kan følge dem (figur 6.2a). Bare unntaksvis er overføringene over 5 prosent av samlet inntekt i den enkelte kohort. Tendensen synes å være svakt økende fra noen få prosent den første tiden etter ankomst, til i overkant av 5 prosent i noen kohorter mot slutten av observasjonsperioden.

På samme måte som andelen sysselsatte er noe høyere blant *menn* enn kvinner, er overføringenes andel av samlet inntekt noe høyere blant *kvinner* enn menn. Blant menn er overføringsandelen konsekvent under 5 prosent i alle observasjonsår i de fem tidligste kohortene, mens den øker til 6 prosent noen år i de to siste kohortene. Blant kvinner utgjør overføringene mellom 10 og 14 prosent av samlet inntekt i enkelte observasjonsår i de tre tidligste kohortene, mens andelen er under 10

prosent i de resterende kohortene. Alt i alt er kjønnsforskjellen under 10 prosent i alle kombinasjoner av kohort og observasjonsår på ett unntak nær.

Familieinnvandrere hadde, som vi husker, raskt stigende sysselsetting i alle kohorter fra et lavt nivå innledningsvis under 20 prosent til et nivå mellom 60 og 70 prosent etter noen års botid (figur 6.1b). Andelen sysselsatte i den enkelte kohort etter at økningen hadde kulminert, holdt seg noenlunde stabil, med unntak av mindre fluktasjoner som syntes å korrespondere med endringer i konjunktorene. Forskjellen i sysselsetting mellom kjønnene var langt større blant familieinnvandrere enn blant arbeidsinnvandrere. I noen kohorter i noen observasjonsår var den over 20 prosentpoeng eller mer i menns favør. Forskjellen var gjennomgående størst de første observasjonsårene etter ankomst, idet menns sysselsetting økte raskere enn kvinners, mens kvinnene halte betydelig innpå etter noen år i landet.

Når det gjelder betydningen av økonomiske overføringer som andel av samlet inntekt, er den merkbart større blant familieinnvandrere enn blant arbeidsinnvandrere. I de tidligste kohortene utgjør overføringene opp mot en tredel av samlet inntekt de første årene, men andelen synker langsomt mot 20 prosent mot slutten av observasjonsperioden (figur 6.2b). Også senere kohorter ender med en andel overføringer av samlet inntekt på vel 20 prosent i 2010. Langtidstendensen er således at overføringene betyr noe mindre med økende botid, men de utgjør sjelden under 20 prosent.

Tendensen til reduserte overføringer med økende botid er langt mindre tydelig blant *menn* enn kvinner. Blant menn synes overføringene å utgjøre rundt 10 prosent av samlet inntekt over tid i alle kohorter. De to tidligste kohortene avviker noe idet deres overføringsandeler av samlet inntekt er noe høyere enn 10 prosent de første årene. Blant *kvinner* er overføringenes andel av samlet inntekt betydelig høyere enn blant menn, og tendensen til at andelen synker over tid, er langt klarere blant kvinner enn blant menn. I de tre eldste kohortene er overføringsandelen nærmere 50 prosent de første årene i landet, men andelen synker til omtrent det halve ved slutten av observasjonsperioden.

Følgen er at kjønnsforskjellen blir spesielt stor i begynnelsen av den enkelte kohorts oppholdstid. I langt de fleste kohortene er forskjellen innledningsvis et sted mellom 25 og 30 prosentpoeng i kvinnes "favør".

Når det gjaldt sysselsetting for *flyktninger*, var andelen lav rett etter ankomst, men steg betydelig i løpet av få år (figur 6.1c). Det mest karakteristiske var at sysselsettingen i 1993-kohorten steg uvanlig raskt etter ankomst og førte til at kohorten gikk forbi 1990-kohorten og nådde en andel sysselsatte nær 80 prosent rett etter årtusenskiftet. Kjønnsforskjellene i sysselsetting var noe mindre blant flyktninger enn blant familieinnvandrere, men ikke mye. Siden kvinners sysselsetting økte noe langsommere enn menns, var kjønnsforskjellene størst de første årene etter ankomst.

Flyktningene viser seg å være store mottakere av økonomiske overføringer den første tiden i Norge. Figur 6.2c viser at overføringenes andel av samlet inntekt er godt over 50 prosent i alle kohortene de første årene. Spesielt er overføringsandelen høy i 1993-kohorten, opp mot 90 prosent i ankomståret. Senere er det nettopp denne kohorten som reduserer sine overføringer mest. Etter år 2000 og resten av tiåret er andelen overføringer av samlet inntekt i 1993-kohorten stabilt rundt 20 prosent, lavere enn i noen av de andre kohortene. Hovedtendensen er at flyktningene i den enkelte kohort reduserer sitt mottak av økonomiske overføringer gradvis i løpet av om lag ti års tid i landet fra et høyt nivå kort etter ankomst.

Avhengigheten av overføringer er om mulig enda høyere blant *kvinner* med flyktningbakgrunn enn blant *menn*. I flere av kohortene er overføringsandelen av samlet inntekt opp mot 90 prosent i ankomståret blant kvinner. I 1990-kohorten er

andelen 59 prosent blant menn og 79 prosent blant kvinner etter tre års botid. Samtidig finner vi at nedgangen i overføringsandelen av samlet inntekt går langsommere blant kvinner enn blant menn, hvilket bidrar til å høyne kjønnsforskjellen. Det eneste mulige unntaket fra dette gjelder 1993-kohorten der bruken av overføringer avtar nesten like raskt og omfattende som blant menn. Som vi husker er innslaget av flyktninger fra Bosnia-Hercegovina stort nettopp i denne kohorten. Kurven som illustrerer overføringsandelen for 1993-kohortens kvinner, ligger betydelig under tilsvarende kurve for kvinner i 1990-kohorten.

Vår forventning til *utdanningsinnvandreres* bruk av økonomiske overføringer, er at andelen som overføringene utgjør av samlet inntekt, vil være høy innledningsvis og deretter synke betydelig i løpet av noen år til et stabilt lavt nivå. Et slikt forløp er nærliggende på bakgrunn av mønsteret som kan iakttas for andelen sysselsatte i figur 6.1d.

Figur 6.1d viste at sysselsettingen var lav de første årene – 10 til 20 prosent i ankomståret – for så å stige til om lag 90 prosent i løpet av 6-7 års tid. *Kvinnenes* sysselsetting steg som hovedregel gjennom hele observasjonsperioden, mens *menns* flatet ut etter at toppen var nådd. I 1990-kohorten hadde menn en nedgang i sysselsettingen på 13 prosentpoeng fra 1999 til 2010, godt hjulpet av den økonomiske krisen på slutten av tiåret.

Til vår overraskelse slår imidlertid forventningen ikke til, idet andelen av inntekten som stammer fra overføringer, er vedvarende lav i hele observasjonsperioden blant utdanningsinnvandrere (figur 6.2d). Vi ser ikke spor av den forventede nedgangen fra høye verdier de første årene til jevnt lave verdier etter noen års opphold. I stedet ligger overføringsandelene under 20 prosent gjennom hele tidsforløpet for alle kohortene. De tre tidligste kohortene har en overføringsandel rundt 15 prosent de første årene, en andel som synker til 7-8 prosent innen 2010.

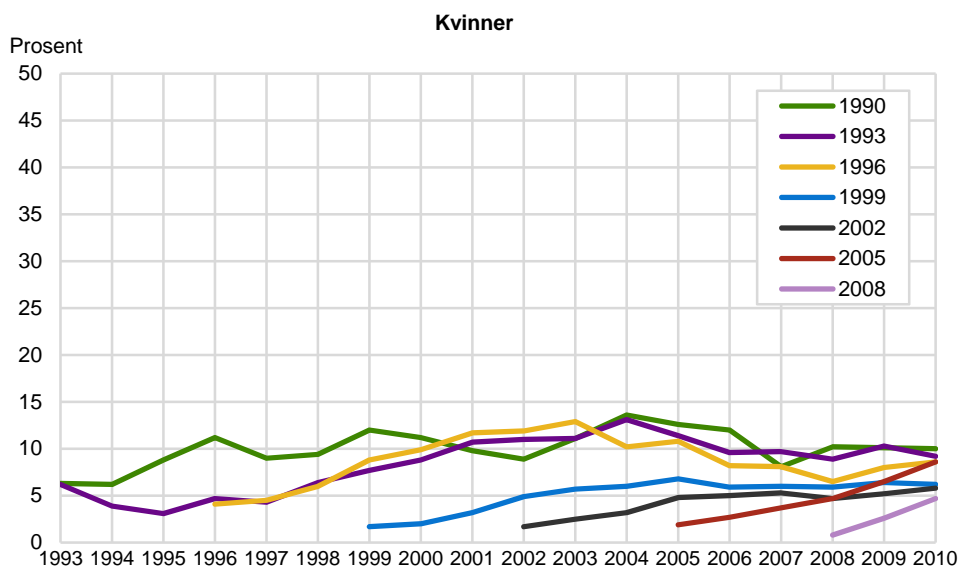
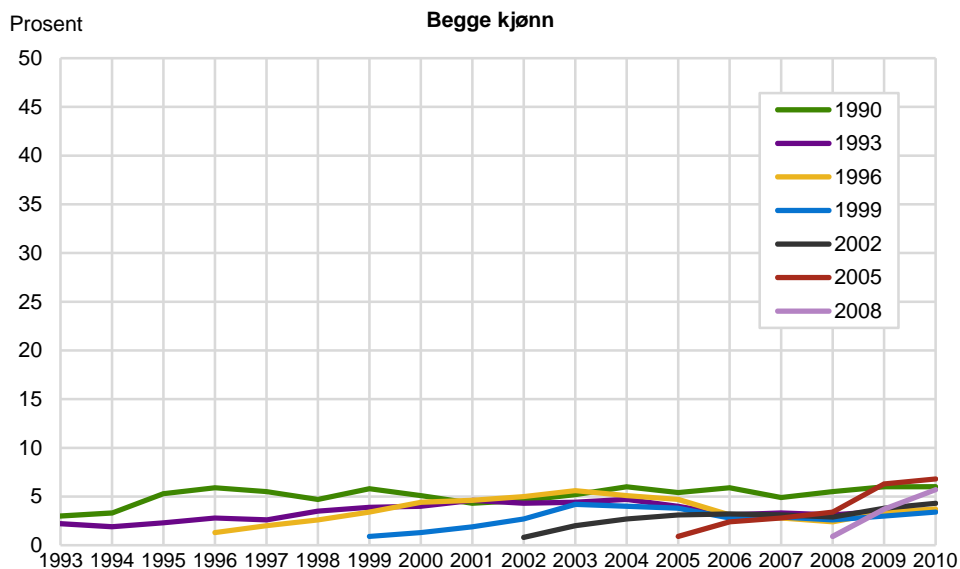
Tilsvarende nedgang i overføringsandelen er lett å iakttas i figuren bare for menn, men også her er overføringsandelen under 20 prosent de første årene. Ved avslutningen av observasjonsperioden er overføringsandelen for alle mannskohortene omtrent det halve av hva den var kort etter ankomst. Et liknende bilde gjelder for kvinner, men her er overføringsandelene i utgangspunktet noe høyere – rundt 20 prosent i flere av de tidlige kohortene. Ved avslutningen av observasjonene ligger andelene rundt 10 prosent.

Det er nærliggende å undres over hvordan de lave andelene for sysselsatte de første årene etter ankomst for utdanningsinnvandrere er forenlig med de lave overføringsandelene som samme gruppering mottok på samme tidspunkt. Burde ikke lave innledende sysselsettingsandeler vært oppveid ved høye overføringsandeler som gradvis trappes ned etter hvert som sysselsettingen øker? Forklaringen er antakelig at overføringene for mange den første tiden etter ankomst er så små at de gjennomsnittlig aldri utgjør mer enn en brøkdel av samlet inntekt, samtidig som yrkesdelen av inntekten i tillegg er for liten til å nå grensen for 1 G. Personene framstår dermed som både ikke sysselsatte og høyst beskjedne mottakere av offentlige overføringer. En slik situasjon vil spesielt kunne gjelde au pairer og praktikanter som for en stor del lønnes ved kost og losji i husholdet og som får opphold på utdanningsgrunnlag.

Når det gjelder spørsmålet om tidlige kohorter blir mer avhengig av økonomiske overføringer etter en botid på 10-12 år, når sysselsettingen synker, er det vanskelig å finne klare tegn på dette i våre data. Vi ser riktignok en liten økning i overføringsandelen flere steder etter år 2008, men tolker dette like gjerne som et resultat av finanskrisen enn som et tegn på uføre- eller aldersrelatert tilbaketrekking fra arbeidslivet.

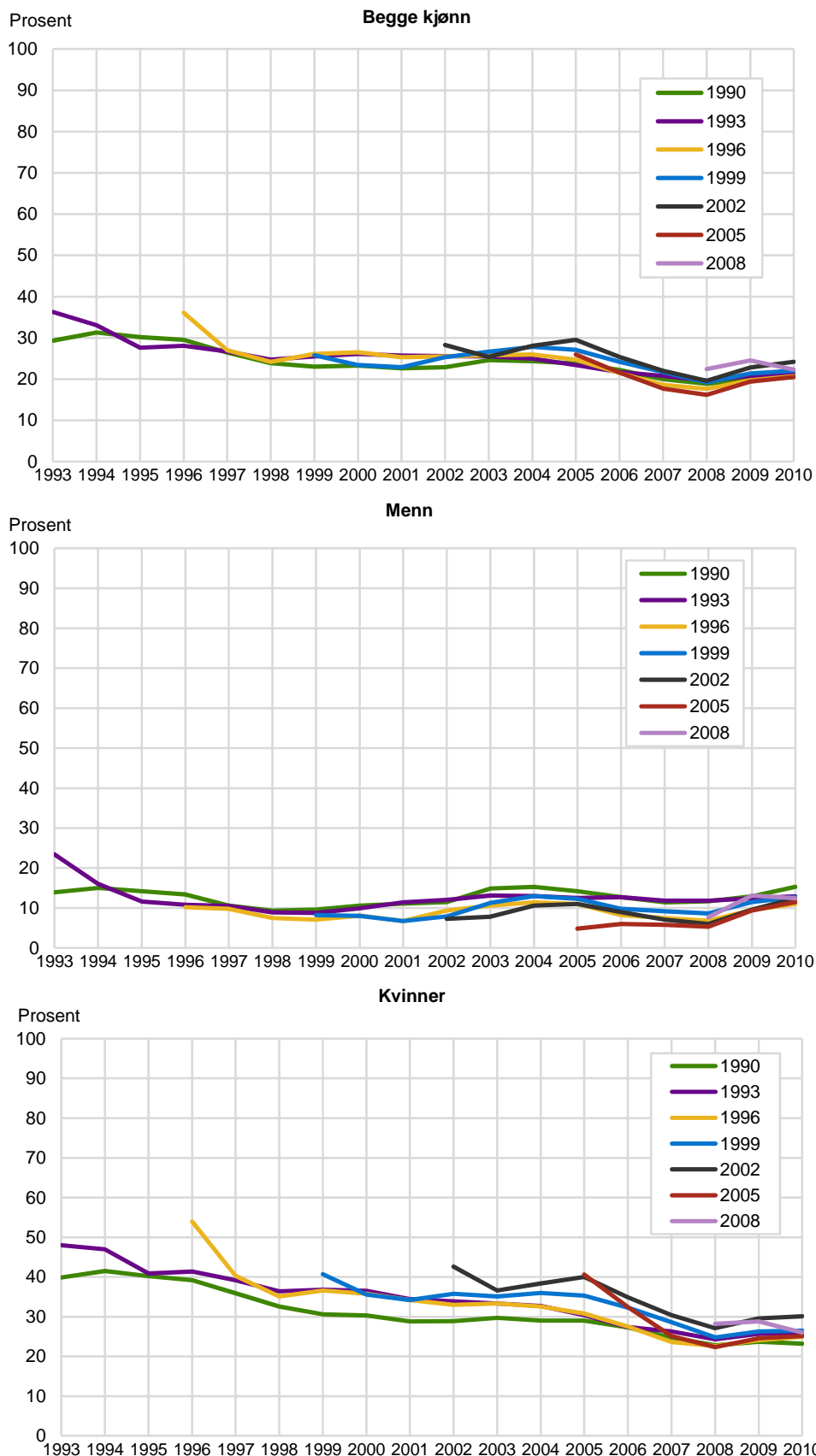
På de følgende sidene vises tabellene som ligger til grunn for kommentarene i avsnitt 6.2.

Figur 6.2a. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Arbeidsinnvandrere

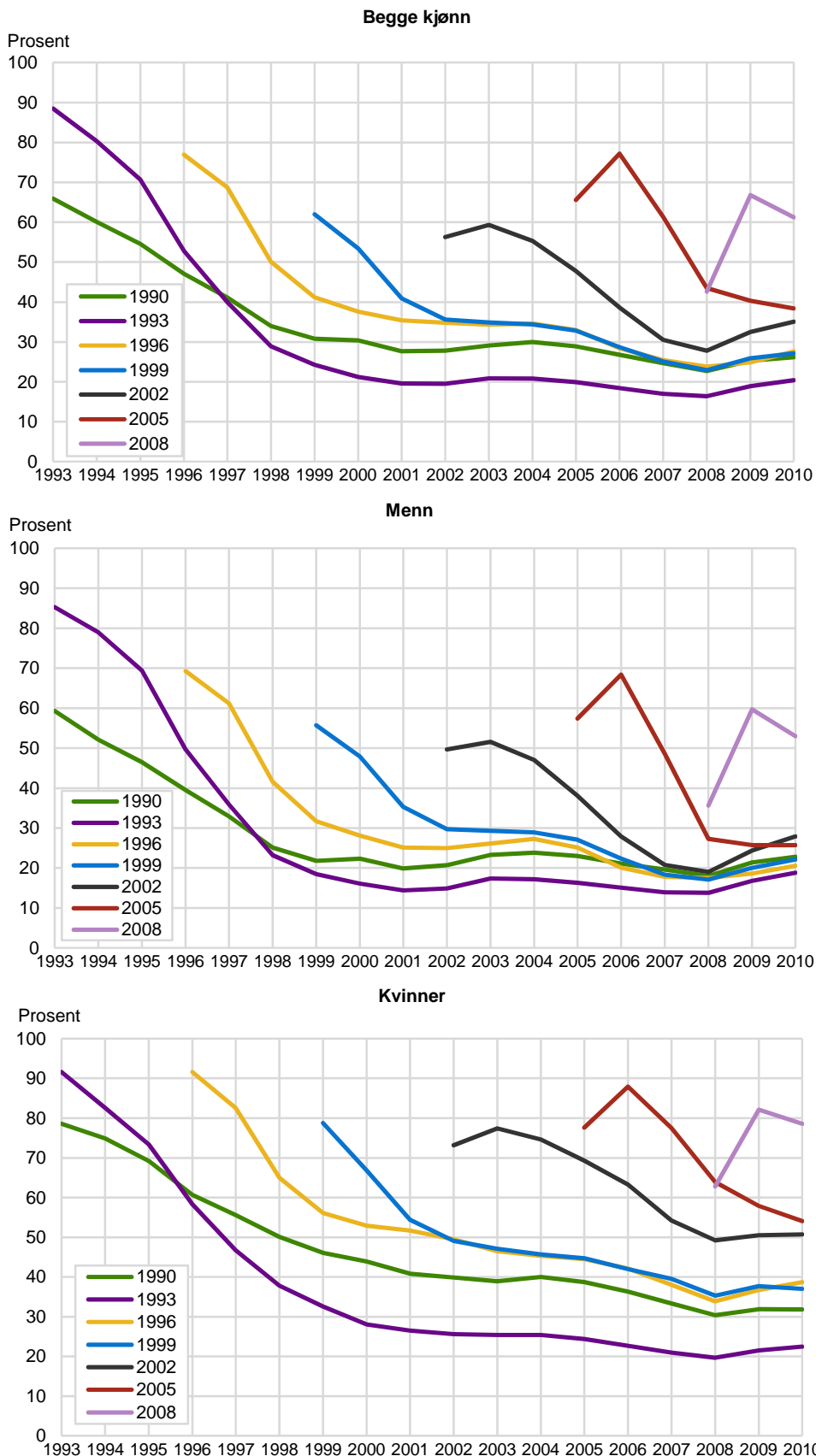
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 6.2b. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Familieinnvandrere

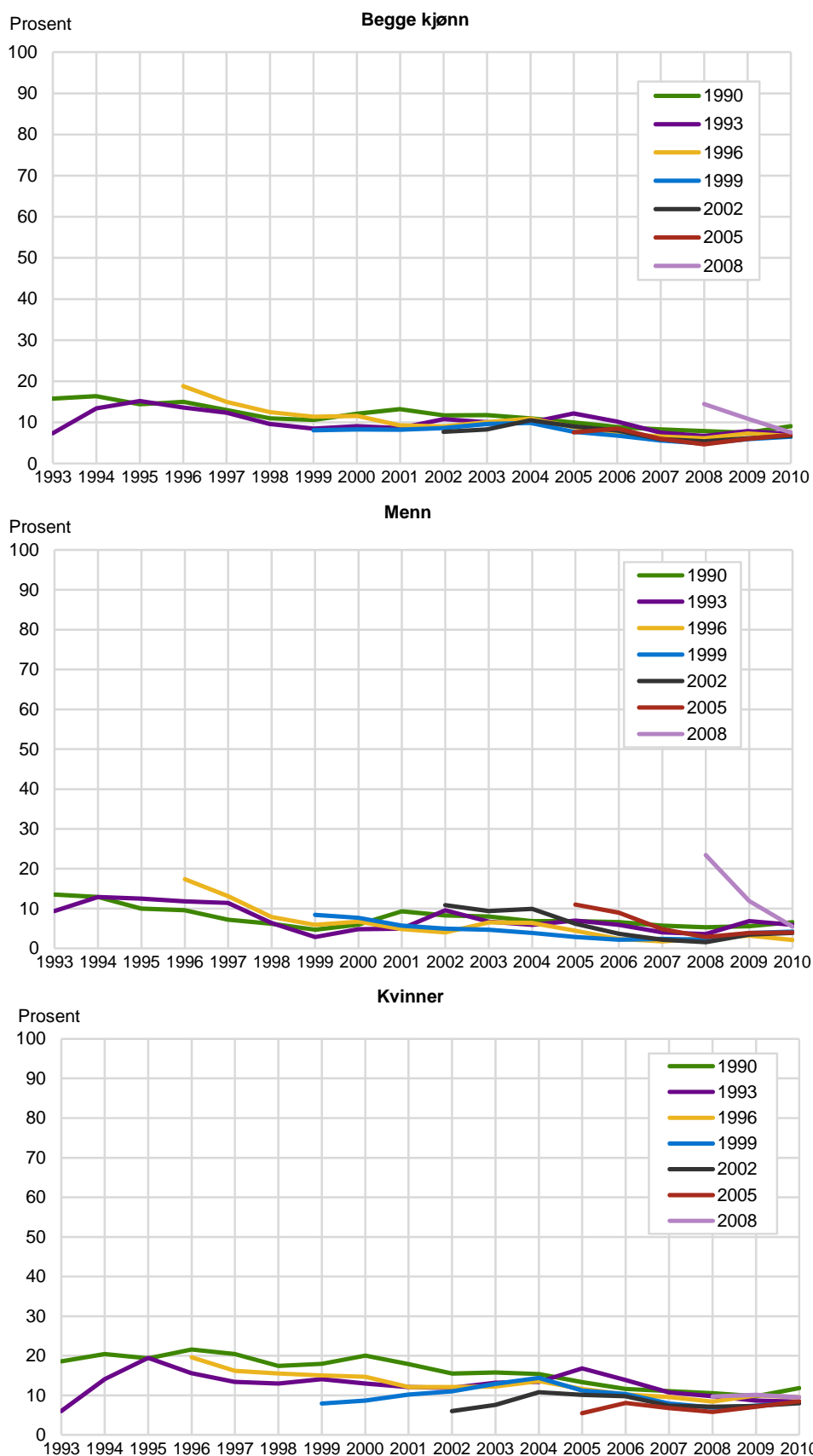
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 6.2c. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Flyktninger

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 6.2d. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Utdanningsinnvandrere

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

6.3. Indikator 3) Andel mest selvhjulpne etter innvandringsgrunn

I dette avsnittet skal vi undersøke hvor stor andel av personene i den enkelte kohort og det enkelte observasjonsår som vil kunne karakteriseres som ”mest selvhjulpne”, i betydningen ”mer selvhjulpne enn velferdsavhengig”. Personer som kvalifiserer for denne betegnelsen, har en større del av sin samlede inntekt fra yrkes- og kapitalinntekt enn fra offentlige overføringer. Mens kjennemerket i forrige avsnitt var en kontinuerlig variabel, er kjennemerket her i utgangspunktet en dikotom variabel. Figurene viser likevel en kontinuerlig variabel etter kohort og observasjonsår, idet det er *prosentandelen* av innvandrerne som oppfyller kriteriet for å bli kalt ”mest selvhjulpne”, som gjengis.

Som for kjennemerket ”overføringsandel” er det her tale om størrelsesforholdet mellom hovedkomponenter i den individuelle inntekten. Dette er annerledes enn for sysselsetting som i dette arbeidet defineres ved hvorvidt en når et absolutt nivå av yrkesgenerert inntekt eller ikke. Forskjellen mellom de to tilnærmingene kan gi uventede forskjeller mellom indikatorene for de samme enhetene, slik vi så i kapittel 6.2 for utdanningsinnvandrere.

Resultatene som vises for bofaste innvandrere etter innvandringsgrunn, forventes å ha en grad av likhet med funnene i avsnitt 6.1 ettersom begge berører spørsmålet om yrkesinntektens størrelse, denne gang relativt til øvrige hovedkomponenter av inntekten. Begge indikatorene er innrettet slik at økte verdier representerer økt økonomisk integrering. Dette i motsetning til overføringsandelen, hvis økende verdi signaliserer synkende sysselsetting og nedgang i andelen ”mest selvhjulpne”.

Som vi så i kapittel 4 medfører økende botid for innvandrere at andelen ”mest selvhjulpne” blir større. Tendensen kunne iakttas for alle kohorter, eventuelt med unntak for de to senest ankomne kohortene med kortest botid. Noe uventet er det derfor å finne for *arbeidsinnvandrere* at trenden er svakt den motsatte: andelen ”mest selvhjulpne” går svakt ned med økende botid i landet (figur 6.3a). For 1990-kohorten reduseres for eksempel andelen ”mest selvhjulpne” fra 94 prosent etter tre års botid (i 1993) til 87 prosent etter 20 år (i 2010). I 1993-kohorten er den langsiktige endringen liten, men i hver av de øvrige kohortene går andelen ”mest selvhjulpne” ned med minst 4 prosentpoeng. Størst er nedgangen i de to siste kohortene (7 prosentpoeng).

Det viktigste som figuren viser, er likevel den høye andelen ”mest selvhjulpne” som gjør seg gjeldende blant arbeidsinnvandrere. I alle kohorter fluktuerte den mellom 90 og 100 prosent

Forklaringen på dette uventede resultatet er muligens at noen arbeidsinnvandrere som i første omgang går direkte til ventende jobber, etter en stund opplever ledighet eller andre problemer i forbindelse med jobben. Samtidig tar det noe tid i forbindelse med søknader og saksbehandling før eventuelle kompenserende overføringer er på plass. Figur 6.2a som viser andelen overføringer til arbeidsinnvandrere, indikerer en slik sammenheng. Her ser vi at andelen overføringer øker noe etter botid for den enkelte kohort, selv om andelen alt i alt er svært lave. Til sammen bidrar det til at yrkesinntekten (inkludert kapitalinntekten) for noen ganske få etter en stund blir mindre enn overføringene.

Tendensen til dette er imidlertid – som vi ser – betydelig større for kvinner enn menn. Vi ser også tegn til at profilene for andelen ”mest selvhjulpne” blant kvinner inneholder mye ”støy”. Et dypdykk i data viser at antallet som ligger bak de to tidligste kohortene, ikke omfatter flere enn et halvt hundre kvinner i hver av de to kohortene. Den nedadgående trenden når det gjelder kvinner, kan likeledes henge sammen med avbrudd i sysselsettingen på grunn av svangerskap og omsorg for barn.

Vender vi oss mot *familieinnvandrere*, er andelen ”mest selvhjulpne” betydelig lavere, og tendensen over tid er økende for så godt som alle kohorter (unntatt 2008-kohorten). I de to tidligste kohortene er andelen ”mest selvhjulpne” i 1993 om lag én av to (figur 6.3b), mens andelen ved utløpet av observasjonsperioden har steget med om lag 20 prosentpoeng. 1996-kohorten har også en stigning i andelen ”mest selvhjulpne” fra ankomst til år 2010 på vel 20 prosentpoeng. I de tre følgende kohortene stiger andelen ”mest selvhjulpne” mindre, i underkant av 10 prosent.

Etter kjønn er det kvinner mer enn menn som holder andelen ”mest selvhjulpne” blant familieinnvandrere nede den første tiden og som bidrar sterkest til stigningen som følger senere. Blant menn er andelen ”mest selvhjulpne” i intervallet 70-90 prosent, mens tilsvarende andel blant kvinner ligger mellom 35 og 70 prosent. Differansen mellom andelen ”mest selvhjulpne” blant menn og kvinner er omtrent 40 prosentpoeng i de tre tidligste kohortene de første årene etter ankomst, men kjønnsforskjellen blir gradvis mindre over tid. Rimeligvis er det kvinner som kommer for å gjenforene eller etablere familie, som får barn tidlig i oppholdet og dermed holder sysselsettingen og ”selvhjulpenheten” nede de første årene etter ankomst.

Figur 6.3c som viser andelen ”mest selvhjulpne” blant *flyktninger*, avviker ikke særlig mye fra figuren for andelen sysselsatte blant flyktninger (figur 6.1a). Gjenkjennelige trekk i figuren er lave andeler den aller første tiden etterfulgt av markant stigning de neste årene inntil hver kohort når et ”plata” der andelen flater ut på et nivå rundt 60, 70 eller 80 prosent, enten det er de ”mest selvhjulpne” eller de sysselsatte som framstilles. I tillegg kommer det karakteristiske trekket ved flyktningkohortene at 1993-kohorten utmerker seg ved ekstraordinær evne til rask integrering og således går forbi 1990-kohorten og alle øvrige kohorter når det gjelder sysselsetting eller ”selvhjulpenhet”.

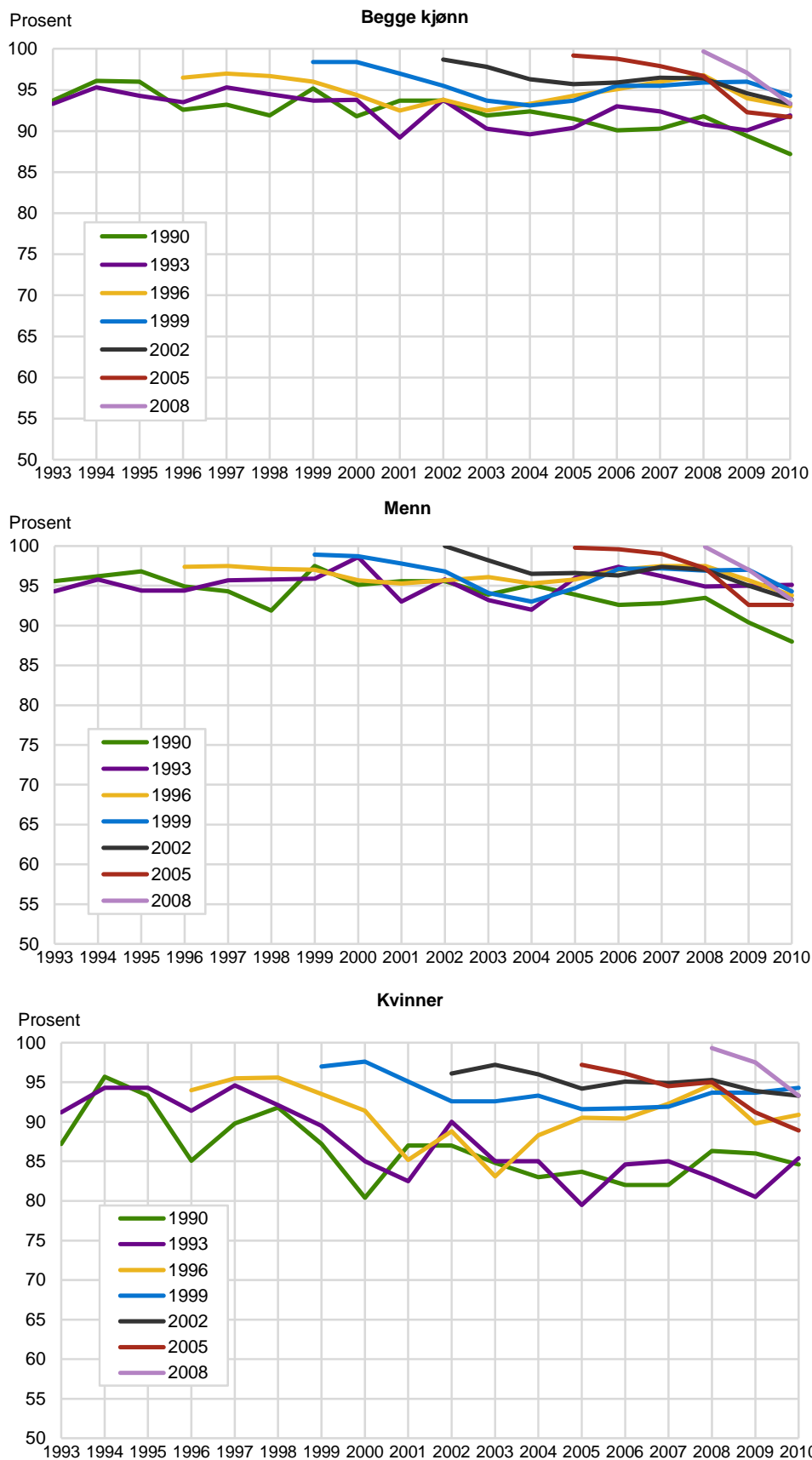
Vi noterer også at 1993-kohorten er den av de sju kohortene som er opphav til minst kjønnsforskjell i andelen ”mest selvhjulpne”. Den maksimale kjønnsforskjellen for 1993-kohorten er i størrelsesorden 10 prosentpoeng i årene 1996-1999. I øvrige kohorter er kvinnes andel ”mest selvhjulpne” såpass mye lavere enn menns at forskjellen mellom kjønnene i mange kohorter fluktuerte rundt 20 prosentpoeng. Størst kjønnsforskjell i menns favør (over 30 prosentpoeng) kan iakttas for 2002- og 2005-kohortene i enkelte observasjonsår.

Andelen ”mest selvhjulpne” blant *utdanningsinnvandrere* (figur 6.3d) skiller seg fra andelen sysselsatte blant utdanningsinnvandrere (figur 6.1d) ved langt høyere verdier og mindre variasjonsbredde i verdiene etter både kohort og observasjonsår gjennom hele tidsforløpet. Mens for eksempel 1996-kohorten hadde en andel sysselsatte på 10 prosent i 1996 som vokste til 88 prosent i årene 2008-2010, var andelen ”mest selvhjulpne” i samme kohort 66 prosent i 1996 og rundt 90 prosent i årene 2006-2010. I observasjonsåret 2000 er forskjellen i andelen ”mest selvhjulpne” mellom kohortene 1 prosentpoeng, mens den er hele 48 prosentpoeng når det gjelder andel sysselsatte (jf. figur 6.1d). Andelen ”mest selvhjulpne” utdanningsinnvandrere holder seg høy gjennom hele perioden, mens sysselsettingen har en formidabel vekst.

Nok en gang har dette sammenheng med at sysselsettingen er fiksert ved et bestemt absoluttnivå av yrkesinntekt, mens definisjonen av ”selvhjulpenhet” er knyttet til yrkesinntektens (sammen med kapitalinntekten) relative størrelse målt mot overføringene. Dermed er det mulig at yrkesinntekten kan være for liten til å gi uttelling som sysselsatt (under 1G), men likevel stor nok til å overgå overføringene i størrelse og slik kvalifisere til statusen ”mest selvhjulpne”.

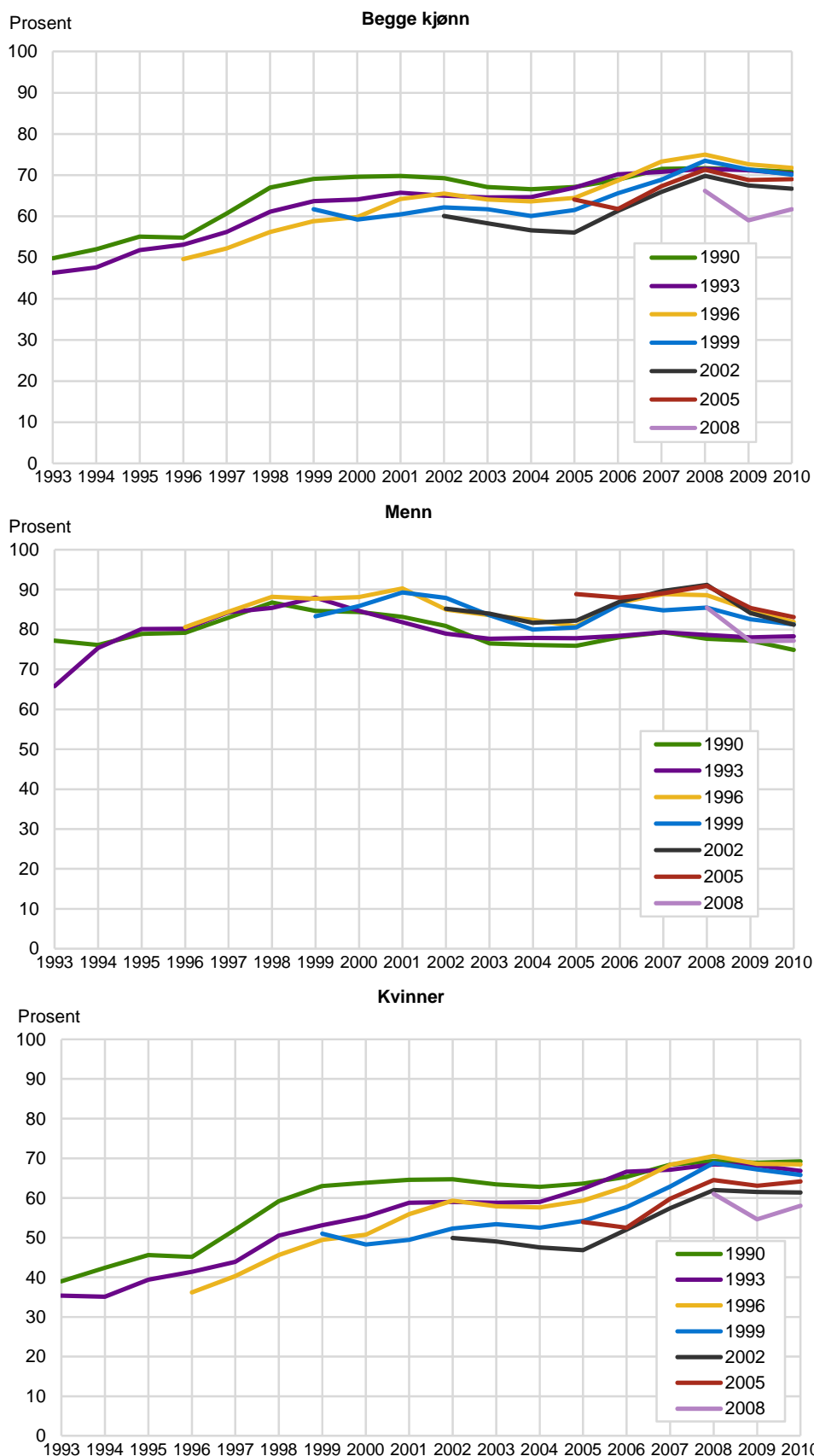

Figur 6.3a. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Arbeidsinnvandrere

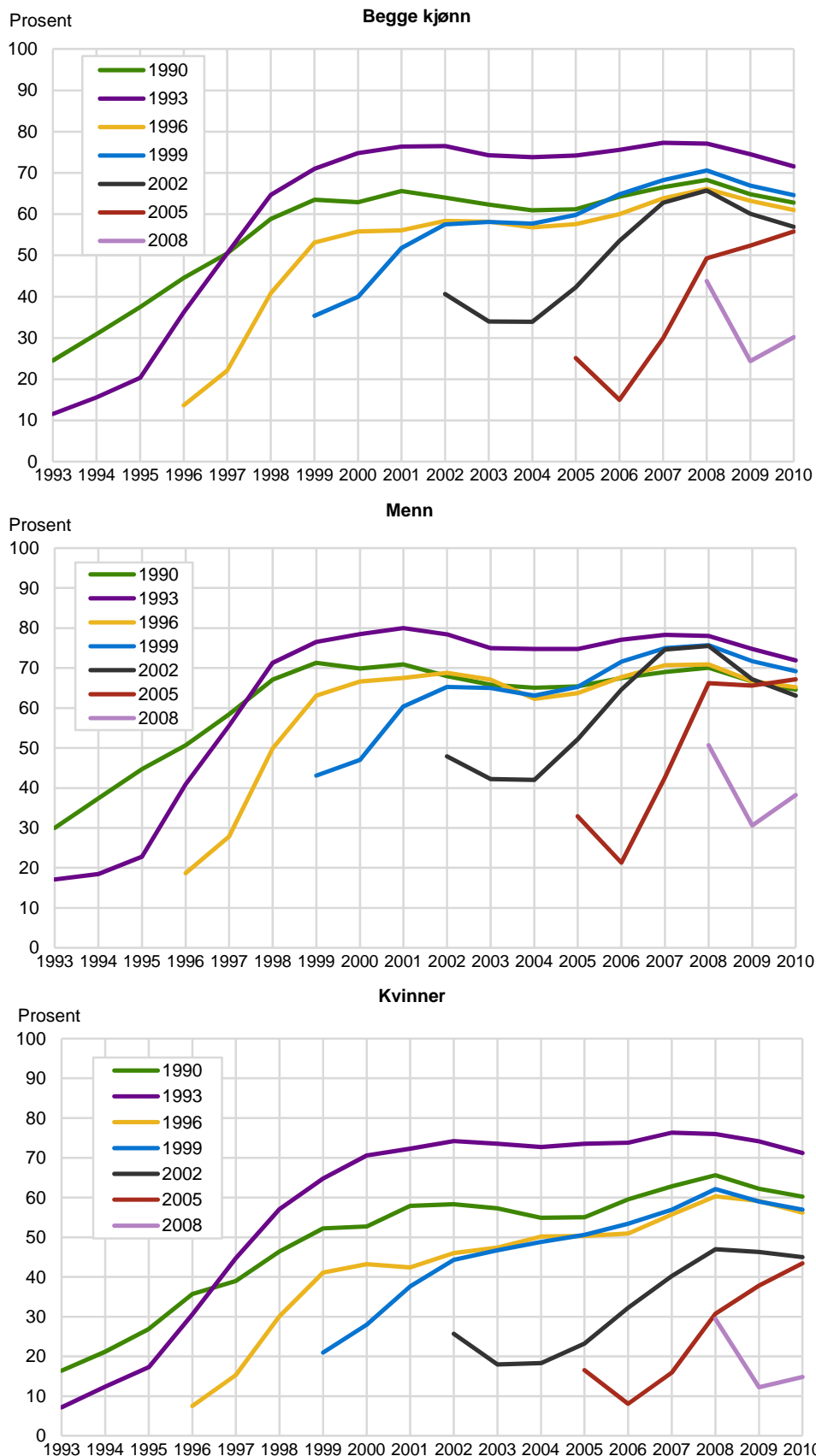
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 6.3b. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Familieinnvandrere

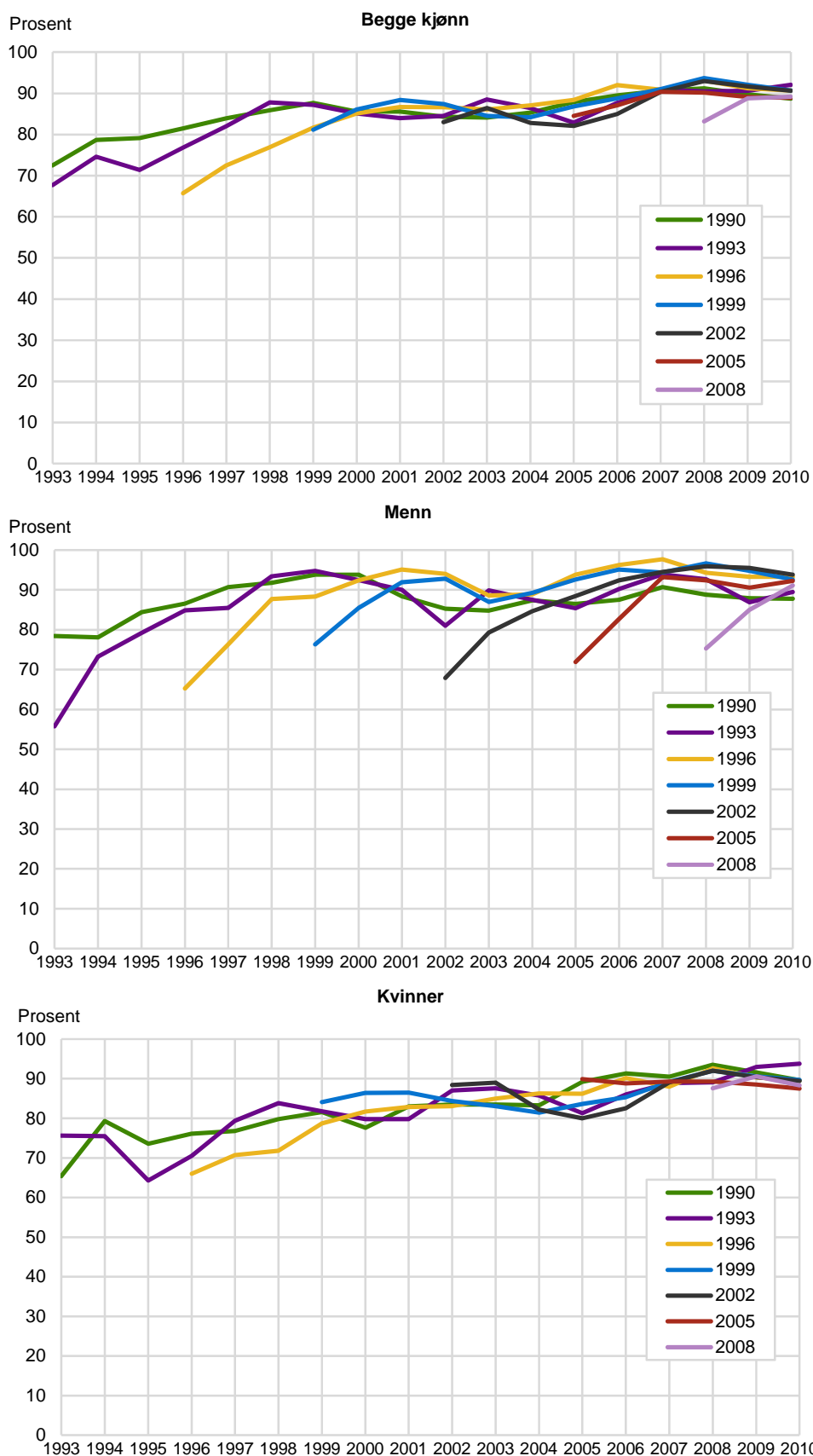
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 6.3c. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Flyktninger

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 6.3d. Andel mest selvhjelpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Utdanningsinnvandrere

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

7. Indikatorer etter landbakgrunn

I dette kapitlet er formålet å vise hvordan de tre indikatorene for økonomisk integrering – andel sysselsatte, overføringsandelen av samlet inntekt og andelen ”mest selvhjulpne” – varierer etter innvandrernes landbakgrunn. Begrepet landbakgrunn bygger på opplysninger om personens eget og foreldres/besteforeldres fødeland, men i dette tilfelle - hvor det bare er tale om personer som selv har innvandret – faller i praksis landbakgrunn sammen med eget fødeland.

Per 1.1.2010, siste observasjonsår for våre data, var det innvandrere fra 216 land og selvstyrte regioner i Norge. Det sier seg selv at dette mangfoldet av landbakgrunner må forenkles betydelig for å egne seg som variabel i vår analyse. Vi har derfor valgt å slå sammen enkeltlandene til de åtte kategoriene som er vist i tabell 2.9 og 7.0: *Norden*, *Vest-Europa ellers* (dvs. utenom Norden), *Øst-Europa⁴ i EU* (Estland, Latvia, Litauen, Polen, Tsjekkia, Slovakia, Slovenia, Ungarn, Romania og Bulgaria), *Øst-Europa ellers* (land utenfor EU i Øst-Europa), *Afrika*, *Asia* (inkludert Tyrkia), *Nord-Amerika/Oseania* og *Sør- og Mellom-Amerika*.

Som vi så i tabell 2.9, varierer fordelingen av landgrupper mye etter kohort. Asia er tungt representert i alle kohortene, men spesielt i 1990- og 2002-kohorten. ”Øst-Europa i EU” er største kategori i 2008-kohorten; det samme er ”Øst-Europa ellers” i 1993-kohorten. Norden er sterkest representert i 1996-kohorten, mens 2005-kohorten er den mest balansert sammensatte.

Det er selvfølgelig også sammenhenger mellom landbakgrunn og innvandringsgrunn (jf. tabell 7.0). *Vest-Europa ellers* og *Øst-Europa i EU* har begge store kontingenter arbeidsinnvandrere, mens *Øst-Europa ellers*, *Afrika* og *Asia* domineres av flukt og familieinnvandring. Landgruppene *Nord-Amerika*, *Oseania* og *Sør- og Mellom-Amerika* er begge tallmessig små og rommer flest familieinnvandrere. Innvandrere med bakgrunn fra *Norden* er å finne i restgruppen ”uoppgitt, annet, missing” når det gjelder innvandringsgrunn.

Tabell 7.0. Innvandrere etter landbakgrunn og innvandringsgrunn.¹ 1.1.2010. Prosent

Landbakgrunn	Norden	Vest-Europa ellers	Øst-Europa i EU ²	Øst-Europa ellers	Afrika	Asia (inkl. Tyrkia)	Nord-Amerika, Oseania	Sør- og Mellom-Amerika
Arbeid	0,1	64,2	70,9	6,1	2,6	6,1	32,8	11,2
Familie	0,1	22,5	22,0	29,6	40,3	54,5	51,0	70,9
Flukt	0,0	0,8	0,5	53,8	46,9	27,5	0,2	3,8
Utdanning	0,0	9,5	5,8	9,2	8,2	9,9	11,2	9,9
Uoppgitt, annet, missing	99,7	3,0	0,8	1,3	2,1	1,9	4,8	4,1
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	8 556	7 276	13 954	8 871	8 372	23 033	1 487	2 268

¹Personer i alder 17-36 år ved bosetting, som fortsatt er bosatt i Norge i 2010 og som kopler mot inntektsregisteret eller befolkningsfil.

²Etter utvidelsen av antall medlemsstater i mai 2004.

Kilde: Inntektsregisteret 1993-2010 og befolkningsfil.

Når vi nå vender blikket mot betydningen av landbakgrunn for sysselsetting og økonomiske overføringer, vil selvfølgelig innslaget av ulike innvandringsgrunner i den enkelte landgruppe påvirke utfallet. Med stort innslag av arbeid som oppholdsgrunn blant innvandrere fra Vest-Europa og Øst-Europa i EU vil vi forvente høy sysselsetting i disse gruppene, til dels også blant innvandrere fra Nord-Amerika og Oseania. Høye andeler flyktninger og familieinnvandrere blant innvandrere fra Asia og Afrika vil derimot senke forventningene til sysselsetting i disse landgruppene.

Tidligere studier har vist at betydningen av landbakgrunn for sysselsetting ikke kan reduseres til et spørsmål om innvandringsgrunner alene (for eksempel Blom 2010). Landbakgrunn må forventes å ha en selvstendig effekt på sysselsettingen ut over

⁴ I henhold til ”den kalde krigens” øst-/vestskille.

hva som følger av innvandringsgrunn. Å ha bakgrunn fra et land som likner tilflyttingslandet når det gjelder utviklingsnivå, språk, utdanningsnivå, teknologi og næringsstruktur, vil utvilsomt senke omstillingskostnadene for nye samfunnsmedlemmer og gjøre veien til inntektsgivende arbeid lettere. Vi har allerede sett dette i forbindelse med den store gruppen bosniske flyktninger som kom til Norge i 1993 etter oppløsningen av Jugoslavia. På tross av flyktningstatus lyktes de raskt å komme i arbeid.

7.1. Indikator 1) Andel sysselsatte etter landbakgrunn

I dette avsnittet vil vi vise utviklingen i kohortenes sysselsetting etter observasjonsår når vi stratifiserer innvandrerne etter de åtte gruppene av landbakgrunn som vises i tabell 7.0. I stedet for å bygge forventningene om sysselsetting på resonnmener knyttet til innvandringsgrunn og kulturelle forskjeller, kan vi gå rett til den registerbaserte sysselsettingsstatistikken og se hva den dokumenterer av sammenhenger mellom landbakgrunn og sysselsetting.

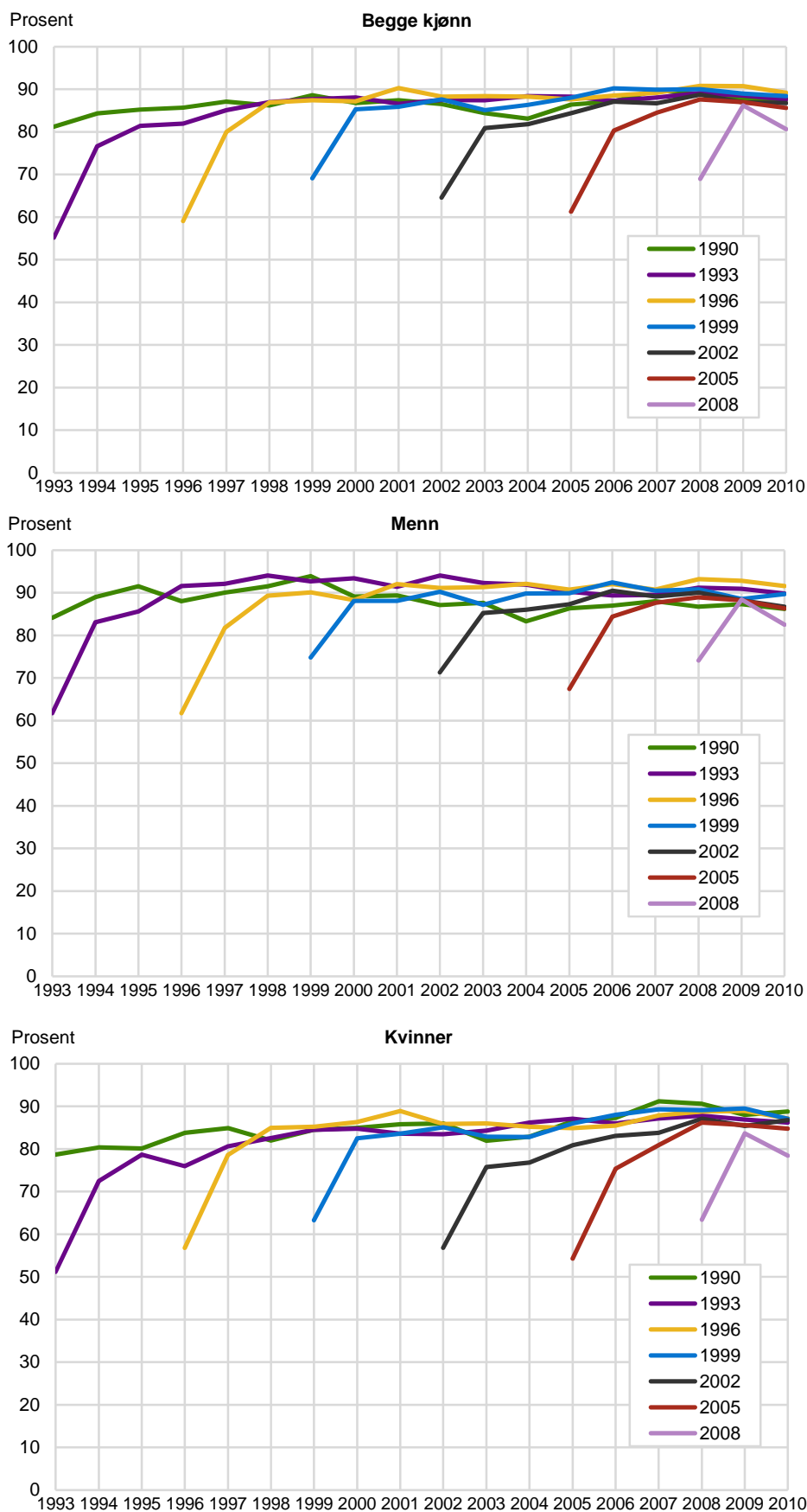
Ifølge registerstatistikk for sysselsetting blant innvandrere per 4. kvartal 2012 (Statistisk sentralbyrå 2013a) er det innvandrere med bakgrunn fra Norden som har høyest sysselsetting (76 prosent). Kriteriet for sysselsetting er her arbeid av minst én times varighet i referanseuken. På de neste plassene følger innvandrere fra "Øst-Europa i EU" og "Vest-Europa ellers" (henholdsvis 73 og 70 prosent). I sjiktet under finner vi "Nord-Amerika/Oseania", "Sør- og Mellom-Amerika" og "Øst-Europa ellers" (62-66 prosent sysselsatte). Lavest sysselsetting har innvandrere med landbakgrunn fra Asia (55 prosent) og Afrika (43 prosent). Våre data for sysselsetting og andel "mest selvhjulpne" viser formodentlig i hovedtrekk et tilsvarende bilde. Kjønnsforskjellene forventes å være størst blant innvandrere fra Asia og Afrika.

Sysselsettingen øker raskt blant innvandrere med landbakgrunn fra Norden fra rundt 60 prosent i ankomståret til 80 prosent året etter ankomst (figur 7.1a). Den raske økningen skyldes trolig at en del av dem som ble bosatt sent på året, ikke rakk å tjene tilstrekkelig til å nå grensen på 1G i ankomståret. De kan likevel i prinsippet ha vært sysselsatt fra dag én i det nye landet. Et år senere er yrkesinntekten deres på årsbasis minst 1 G for åtte av ti. Derfra klatrer andelen sysselsatte videre opp mot 90 prosent i alle kohorter.

Blant *menn* bryter fem av sju kohorter grensen til 90 prosent sysselsatte opptil flere ganger i løpet av observasjonsperioden. Blant *kvinner* skjer det samme bare for den tidligste kohorten i årene 2007-2008. Flere kohorter blant kvinnene er imidlertid like i nærheten av å ha en andel sysselsatte på 90 prosent. Det er verdt å merke seg at kjønnsforskjellen i sysselsetting mellom kvinner og menn er liten blant de nordiske innvandrerne. Sett bort fra andelen sysselsatte i ankomståret, er det tegn til at kvinners sysselsetting stiger lite grann over tid, men sysselsettingen blant menn i større grad gir inntrykk av å utvikle seg horisontalt, eventuelt med en ubetydelig nedgang mot slutten av observasjonsperioden.

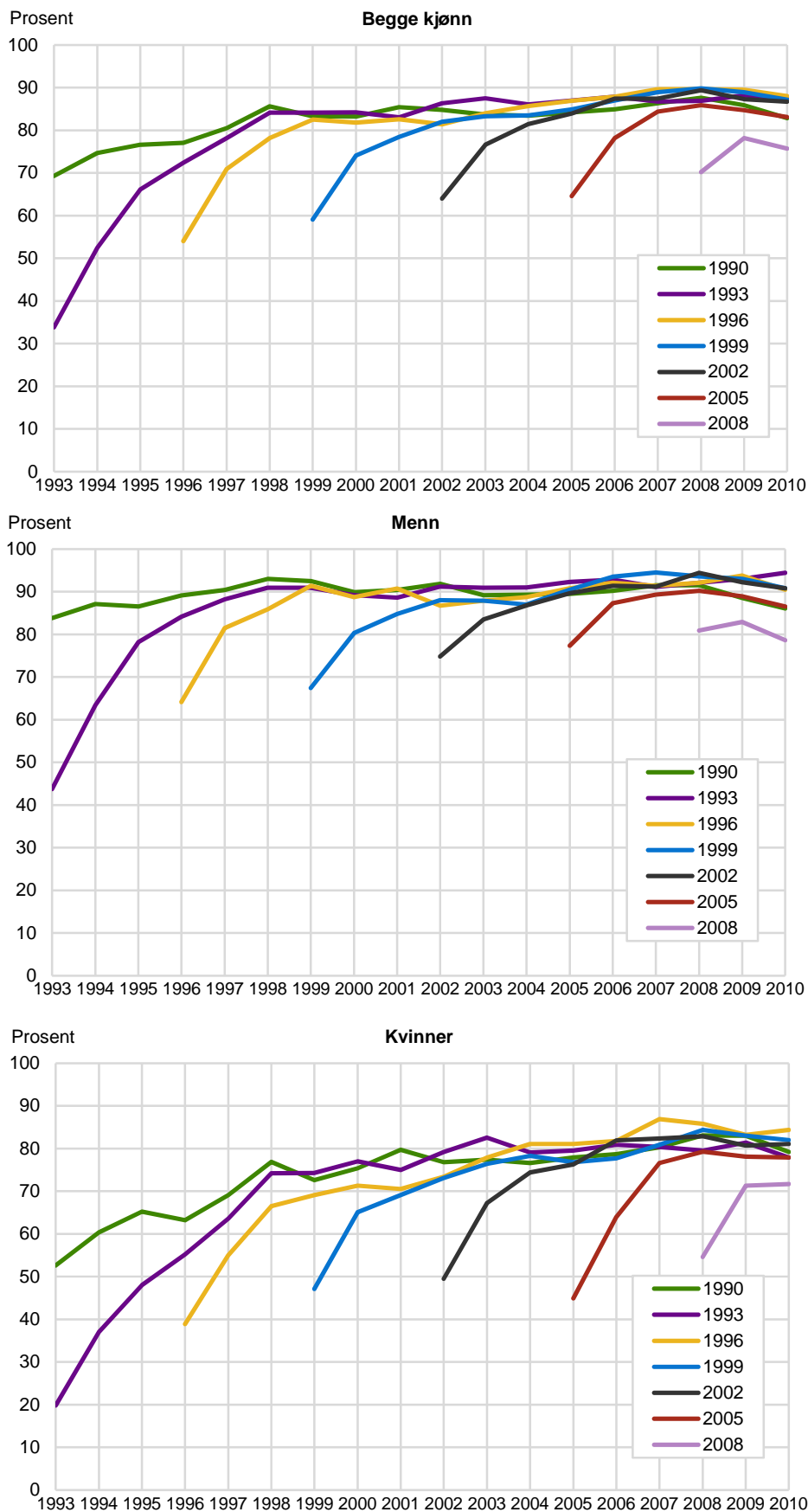
Sysselsettingen blant innvandrere fra *Vest-Europa ellers* (dvs. utenom Norden) minner ikke lite om sysselsettingen blant innvandrere fra Norden, men med noe lavere verdier (figur 7.1b). Tendensen til en stigning over tid er imidlertid noe tydeligere blant de vest-europeiske innvandrerne enn de nordiske, både når kjønnene betraktes under ett og når en spesielt betrakter *kvinnene*. Stigningen er for øvrig mest merkbar i de to tidligste kohortene.

Figur 7.1a. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Norden

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Figur 7.1b. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Vest-Europa ellers

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Etter tre års botid er sysselsettingen for kjønnene samlet 69 prosent i 1990-kohorten og 72 prosent i 1993 kohorten blant de vest-europeiske innvandrerne, mens sysselsettingen for de samme to kohortene i 2010 er henholdsvis 83 og 88 prosent. Det har med andre ord vært en økning på henholdsvis 14 og 16 prosentpoeng. Til sammenlikning er andelen sysselsatte blant de nordiske innvandrerne 81 og 82 prosent i de samme kohortene etter tre års botid, mens den i 2010 er på 88 prosent i begge kohorter. Her er økningen på 6-7 prosentpoeng. Blant de nordiske innvandrerne er sysselsettingen høy (over 80 prosent) allerede kort etter ankomst.

Det er for øvrig vanskelig å finne noen gjenkjennbare periodespesifikke svingninger i sysselsettingen både blant nordiske og vest-europeiske innvandrere for kjønnene samlet, unntatt en tendens til noe nedgang etter toppåret 2008. For vest-europeiske *mannlige* innvandrere er det likeledes vanskelig å identifisere noen klare tegn til redusert sysselsetting etter 10-12 års botid i de tidligste kohortene.

Vi vender søkelyset mot land i *Øst-Europa* som i 2010 er *medlem av EU*. Det er først mot slutten av observasjonsperioden (mai 2004) at noen av disse landene ble tatt opp i EU. Norge innførte en overgangsordning med visse krav til lønn og arbeidstid for at arbeidet de søkte skulle gi grunnlag for opphold i Norge. Disse bestemmelsene ble opphevet i mai 2009. Bulgaria og Romania ble først medlemmer i januar 2007, men også for dem gjaldt en overgangsordning den første tiden. Overgangsordningen ble opphevet i 2012.

Dette betyr at innvandrerne fra det som her er kalt "*Øst-Europa i EU*", bare i 2005- og 2008-kohorten domineres av store kontingenter med mannlige arbeidsinnvandrere. Kohortene som kom før den tid (særlig 1990-1999), er langt mindre (200-300 personer) og omfatter i første rekke kvinner med familie som innvandringsgrunn. Mange av dem kom formodentlig for å gifte seg med norske menn. I 2008-kohorten inngår imidlertid om lag like mange kvinner med arbeid som familie som innvandringsgrunn (henholdsvis 1 800 og 1 600 av hvert "slag"). Tallet på mannlige arbeidsinnvandrere i 2008-kohorten er for øvrig langt høyere, vel 6 000.

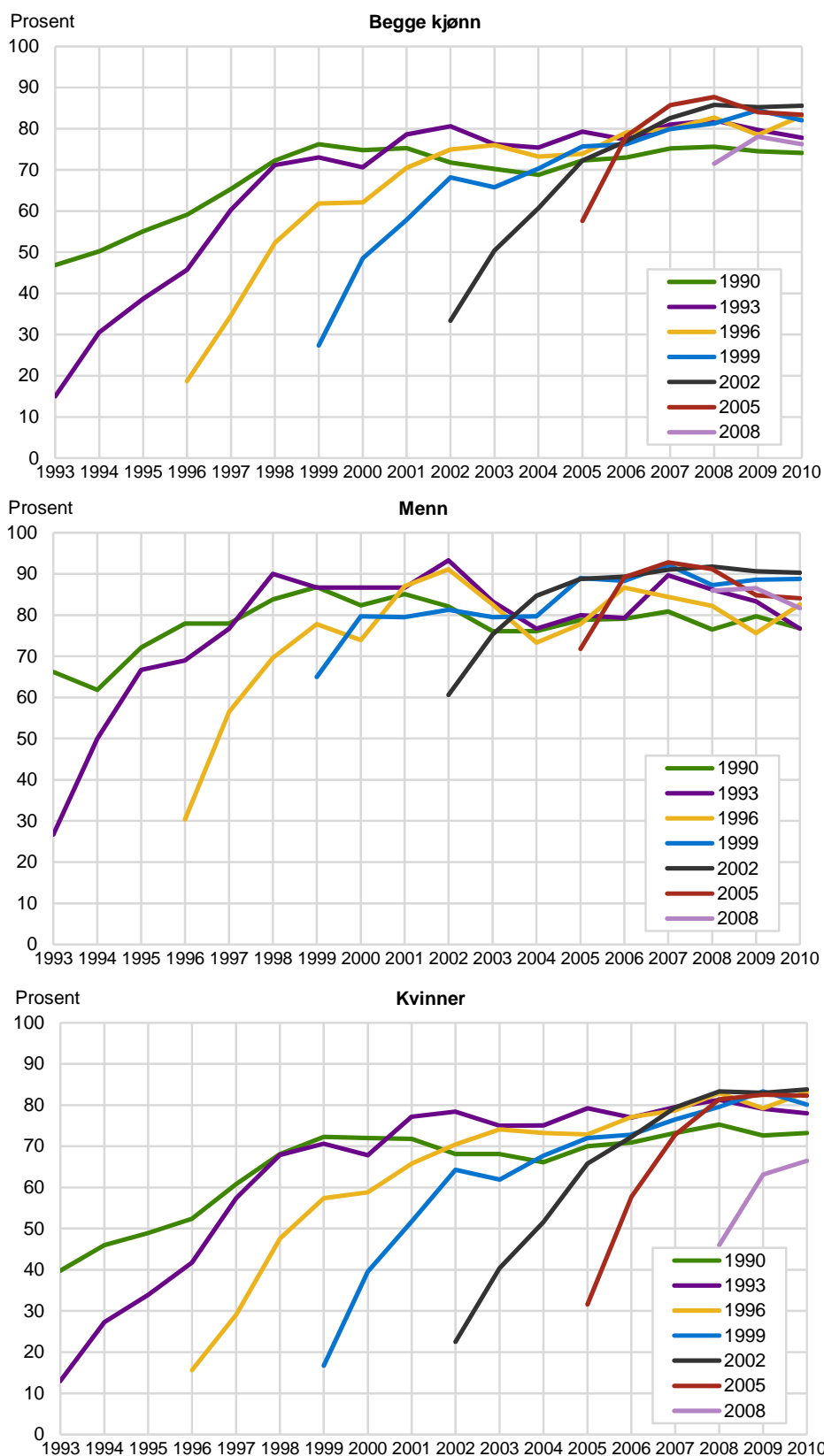
Vi har her med andre ord å gjøre med en kategori innvandrere som endres mye med hensyn til kjønn og oppholdsgrunnlag fra tidlige til sene kohorter selv om landbakgrunnen er den samme. En rimelig forventning vil være at sent ankomne kohorter oppnår høyere sysselsetting enn tidlige, selv om de tidlige har fordel av lengre botid.

Figur 7.1c viser at kohortene med landbakgrunn fra EU-land i *Øst-Europa* bruker lengre tid på å nærme seg en andel sysselsatte på 80 prosent enn både de nordiske og de øvrige vest-europeiske gjør. 1990-kohorten når aldri høyere enn 76 prosent (i 1999) i løpet av 20 års observasjonstid. Etter en nedgang i sysselsettingen i årene rundt 2002-2005 klatrer andelen opp igjen mot 76 prosent i 2008 før en ny nedgang setter inn i kjølvannet av finanskrisen. Sysselsettingen i 1993-kohorten stiger betydelig fra under 20 prosent i ankomståret til i underkant av 80 prosent mot slutten av observasjonsperioden. De fire neste kohortene ender alle med en andel sysselsatte i 2010 på mellom 82 og 86 prosent. Det later til å stemme at suksessivt senere kohorter har et bedre utgangspunkt for sysselsetting enn de tidlige. 2008-kohorten med bare to års botid etter ankomståret når på sin side en sysselsetting på 76 prosent. Et tilsvarende godt resultat er det bare 2005-kohorten som oppnår etter samme botid.

Nok en gang har *menn* en "brattere" sysselsettingsøkning i de tidligste kohortene, mens tilsvarende kohorter blant *kvinner* bruker lenger tid på å oppnå den samme stigningen i sysselsetting. Innledningsvis er forskjellen i sysselsetting mellom kjønnene stor, men over tid minsker den betydelig. Å inngå i familierelasjoner med personer i majoritetsbefolkningen er gjerne virksomt når det gjelder å få innpass i samfunnets institusjoner, herunder også inntektsgivende arbeid (Blom 1998, s. 39). For øvrig viser kvinnene liten tilbøyelighet til nedgang i sysselsettingen etter en

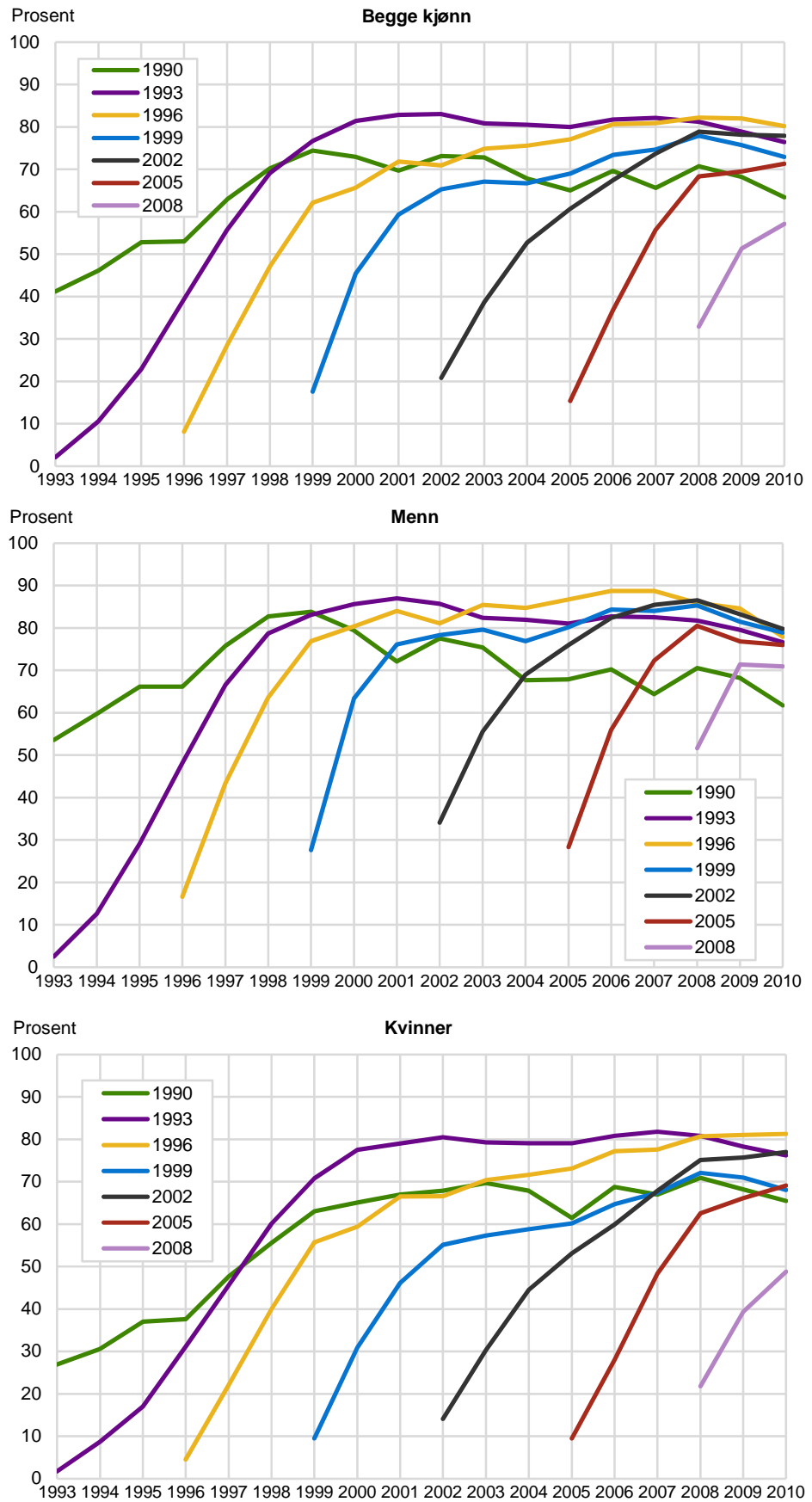
viss botid – dette i motsetning til menn hvis sysselsetting i 1990-kohorten kulminerer i 1999 og deretter synker 10 prosentpoeng innen utgangen av 2010. I 1993- og 1996-kohortene kulminerer sysselsettingen i 2002 blant menn og synker senere henholdsvis 16 og 8 prosentpoeng innen 2010.

Figur 7.1c. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Øst-Europa i EU

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Figur 7.1d. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Øst-Europa ellers

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Figur 7.1d viser hvordan innvandrere med landbakgrunn fra *Øst-Europa ellers* (altså utenom EU) gradvis kommer i arbeid. Blant innvandrerne som inngår her, er det store kontingenter flyktninger fra Bosnia-Hercegovina i 1993-kohorten og fra Kosovo⁵ i 1999-kohorten. Nest etter flukt er for øvrig familiedannelse eller –gjenforening den mest utbredte grunnen til innvandring fra Øst-Europa ellers. Familie dominerer som innvandringsgrunn i alle tre kohorter på 2000-tallet. Mange av dem som kom da, var kvinner med bakgrunn fra Russland som dannet familie med norske menn.

Ettersom det for en del er de samme flyktningene vi finner her som vi så i figur 6.1c i foregående kapittel, er det ingen overraskelse at 1993-kohorten viser omtrent samme mønster med hensyn til andel sysselsatte som vi har sett tidligere. 1993-kohorten innhenter og går forbi 1990-kohorten etter åtte-ni års botid. Det ender med en sysselsetting 10 prosentpoeng over sysselsettingen i 1990-kohorten på samme tidspunkt (2002) før sysselsettingen går svakt tilbake mot slutten av observasjonsperioden. I 1990-kohorten synker derimot sysselsettingen med 10 prosentpoeng til den ender på 63 prosent i 2010. 1996-kohorten har også en imponerende økning i sysselsettingen fra rundt 10 prosent i ankomståret til 80 prosent i 2010.

Med data for Øst-Europa utenfor EU splittet etter kjønn ser vi at det er særlig blant *menn* i 1990- kohorten at sysselsettingen går sterkt tilbake etter at toppen ble nådd i 1999 med 84 prosent. Ved siste observasjonsår i 2010 er sysselsettingen 22 prosentpoeng lavere. Nedgangen i sysselsettingen i 1993-kohorten fra 2001 til 2010 er bare halvparten så stor. Mens sysselsettingen ligger over 80 prosent i deler av observasjonsperioden i alle kohorter (unntatt 2008-kohorten) blant menn, er det bare i 1993- og 1996-kohorten at sysselsettingen når 80 prosent blant *kvinner*. Ellers er nivået blant kvinner for det meste rundt 70 prosent på slutten av observasjonsperioden.

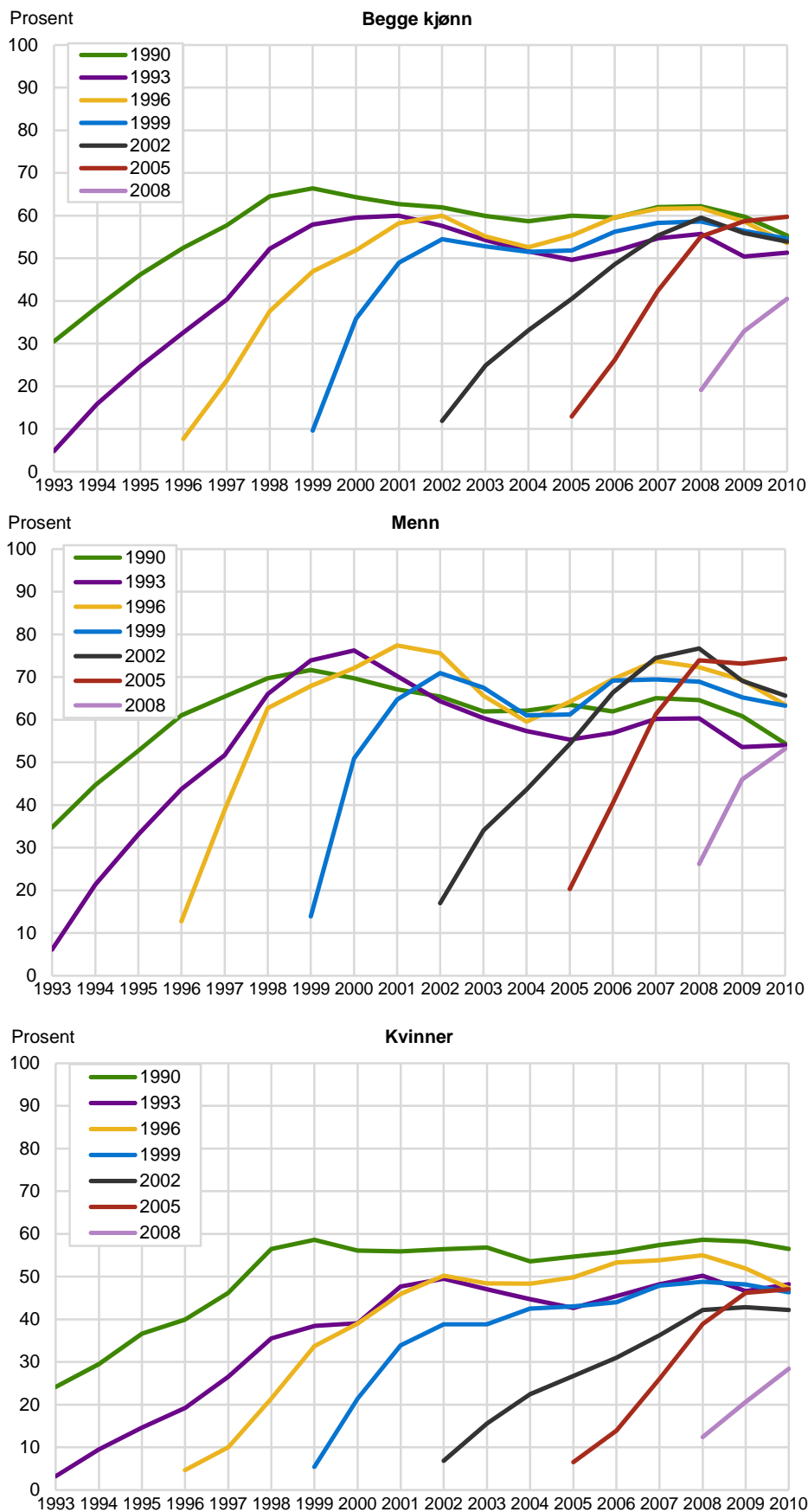
Forskjellen mellom figurene som hittil har vært vist og figuren som gjelder sysselsetting blant innvandrere fra *Afrika* er stor. Sysselsettingsnivået er merkbart lavere blant innvandrere fra Afrika (figur 7.1e). Bare i to av kohortene for Afrika (1990 og 1996) er andelen sysselsatte større enn 60 prosent, mens den tangerer 60 prosent i 1993-kohorten. I kohortene med bakgrunn fra Norden, "Vest-Europa ellers" og "Øst-Europa i EU" i dette kapitlet har andelen sysselsatte i det minste i noen kohorter vært på vei mot 90 prosent, mens den i "Øst-Europa ellers" passerte 80 prosent i to av kohortene (1993 og 1996).

Blant innvandrere fra Afrika ser vi tydeligere enn tidligere at sysselsettingen synker og stiger omtrent synkront i så godt som alle kohortene (med en liten "forsinkelse" etter botid), hvilket tyder på at variasjonen i sysselsetting har vært følsom for periodiske påvirkninger i form av skiftende konjunkturer. Etter konjunkturtoppen i 1998-1999 går sysselsettingen ned i en bølgedal i 2003-2004 for så å kulminere i en ny konjunkturtopp i 2007-2008. Dette motsvarer omtrent svingningene i ledighet som ble viste i figur 3.3.

Virkningen av konjunkturerne synes å være sterkere blant *menn* enn kvinner. Afrikanske menns sysselsetting er dertil ikke uventet høyere enn kvinners. Når sysselsettingen er som høyest blant menn, overstiger den 70 prosent i alle kohortene unntatt den seneste. Blant *kvinner* ser det også ut til at konjunkturerne har påvirket sysselsettingen, men utslagene synes å være langt svakere blant dem. Sysselsettingen overstiger ikke 60 prosent i noen av deres kohorter. Andelen sysselsatte er i hele observasjonsperioden høyest i den tidligste kvinnekohorten. Blant menn i 1990-kohorten synker sysselsettingen med 17 prosentpoeng fra 1999 til 2010, mens nedgangen er enda større i 1993-kohorten (22 prosentpoeng fra 2000 til 2010). En slik nedgang forekommer ikke blant kvinner. Blant menn med bakgrunn fra Øst-Europa ellers var for øvrig nedgangen i sysselsettingen i 1990-kohorten tilsvarende sterk.

⁵ Kosovo ble anerkjent som egen stat i 2008 etter væpnet konflikt i 1999 som endte med løsrivelse fra Jugoslavia/Serbia..

Figur 7.1e. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Afrika

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Som antydnet i innledningen til dette kapitlet forventet vi at innvandrere med bakgrunn fra Afrika og Asia har den laveste sysselsettingen av alle innvandrergupper. Vi har nettopp sett at denne antakelsen lot til å medføre riktighet for de afrikanske innvandrerne, men det gjenstår å se hvordan situasjonen er blant asiaterne. Mens ingen av de afrikanske kohortene hadde en sysselsetting på 70 prosent eller mer, viser figur 7.1e for innvandrere fra *Asia (inkludert Tyrkia)* at 1999-kohorten når en sysselsetting i denne størrelsesorden i året 2008. De fleste av de øvrige kohortene ender med en andel sysselsatte rundt 63 prosent i 2010, mens 1999-kohorten ender 3 prosentpoeng høyere.

Sysselsettingen for de asiatiske innvandrerne viser ellers et liknende mønster som for de afrikanske med et toppunkt rundt årtusenskiftet og et nytt toppunkt i 2008, med en bølgedal imellom. Vi oppfatter også disse variasjonene som en refleks av de økonomiske endringene på makroplan. Det later til at det er de økonomisk mest utsatte gruppene som er mest sårbare for økonomiske svingninger.

Igjen finner vi at *menn* har en raskere stigning i sysselsettingen enn kvinner, og vi ser at 2002-kohortens asiater har en andel sysselsatte på 80 prosent i 2007-2008. Dette er høyere enn blant menn med afrikansk bakgrunn. Av andre forskjeller kan nevnes at nedgangen i sysselsettingen fra rundt årtusenskiftet til 2010 er mindre blant asiatiske menn enn blant afrikanske, om lag 10 prosentpoeng i de to tidligste kohortene. Blant afrikanske menn var nedgangen nærmere dobbelt så stor.

Økningen i sysselsettingen blant asiatiske *kvinner* er betydelig langsommere og i mindre grad påvirket av konjunktursvingninger. Vi ser dessuten at sysselsettingen i alle de fire tidligste kohortene blant asiatiske kvinner er over 60 prosent idet observasjonsperioden utløper i 2010. Til sammenlikning har alle de afrikanske kvinnekohortene en andel sysselsatte under 50 prosent i 2010, unntatt 1990-kohorten som har den høyest sysselsettingen gjennom hele observasjonsperioden.

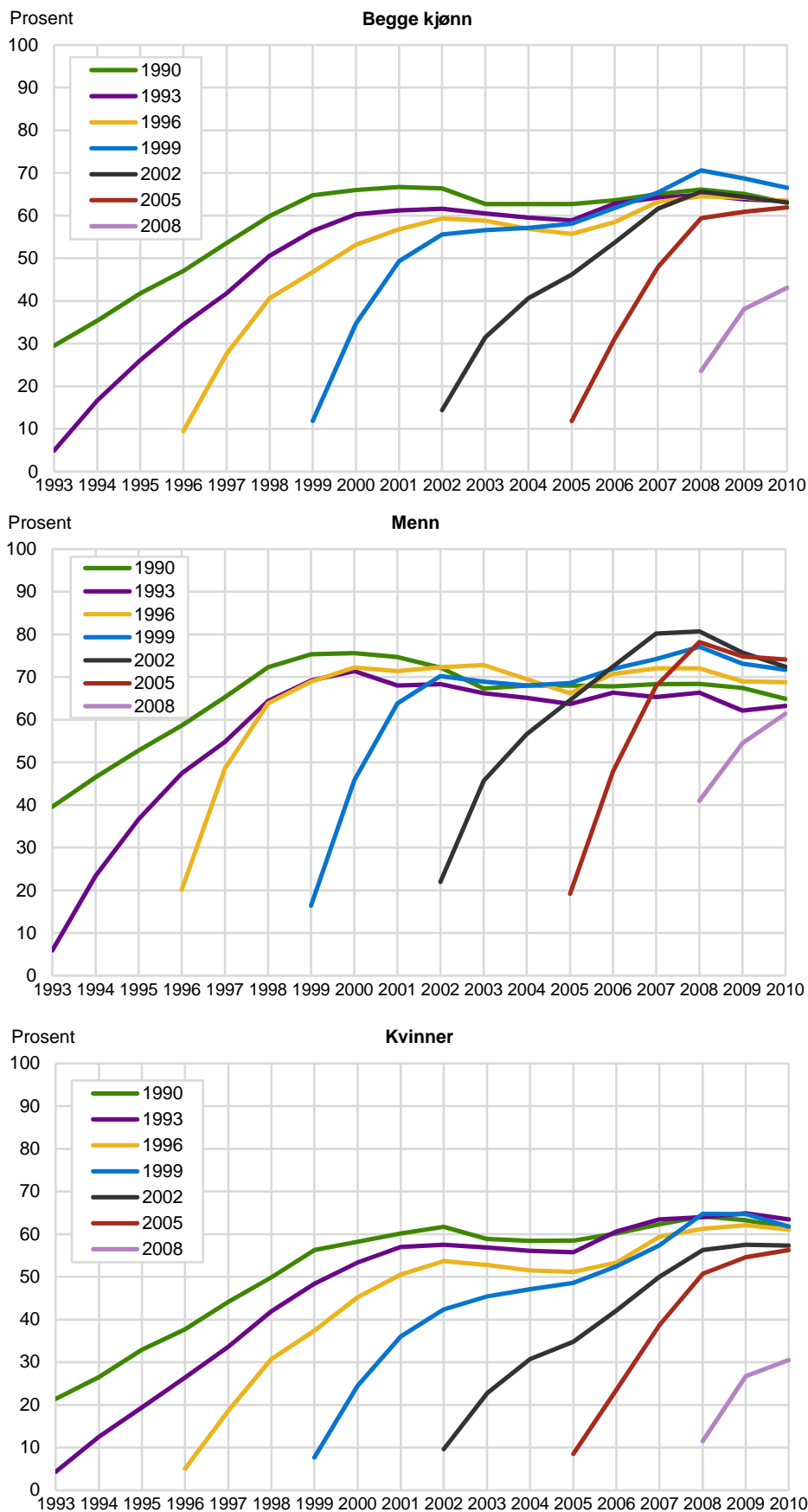
Det kan være verdt å minne om at andelen som har innvandret av fluktgrunner, er større blant afrikanere enn blant asiater, mens familiegrunner er mer utbredt blant asiater (jf. tabell 7.10). Dessuten er andelen arbeidsinnvandrere også noe større blant asiater, selv om denne grunnen til innvandring totalt sett berører ganske få asiater og afrikanere.

En tredel av innvandringen fra *Nord-Amerika og Oseania* skyldes ønske om arbeid. En halvpart kommer av familiegrunner, mens 11 prosent er registrert med utdanning som innvandringsgrunn (jf. tabell 7.0). Kombinert med landbakgrunn fra en kulturelt nærstående del av verden, sett fra norsk side, legger dette til rette for et relativt høyt sysselsettingsnivå.

Det er riktignok forholdsvis få innvandrere med bakgrunn fra Nord-Amerika og Oseania i vårt materiale, spesielt i de tidlige kohortene og særlig når data splittes etter kjønn. 1990-kohorten består for eksempel bare av 27 menn og 44 kvinner i 2010. Andel sysselsatte i de tidlige kohortene etter kjønn for denne landgruppen fluktuerer følgelig en del fra år til år som resultat av tilfeldig variasjon (jf. figur 7.1g). Fra et nivå rundt 40 prosent sysselsatte i ankomståret stiger sysselsettingen raskt til rundt 60 prosent i løpet av ett års botid. Deretter følger en noe langsommere stigning inntil alle kohortene (unntatt 2008) har en andel sysselsatte rundt 80 prosent ved utgangen av observasjonsperioden. Det er en lavere andel enn blant nordiske og vest-europeiske innvandrere, men minst 20 prosentpoeng høyere enn blant innvandrere fra Afrika.

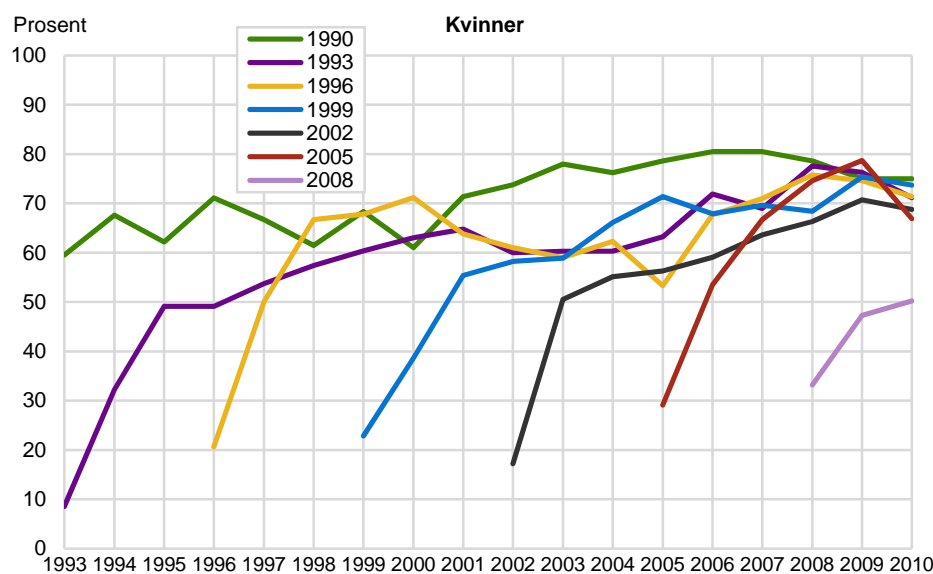
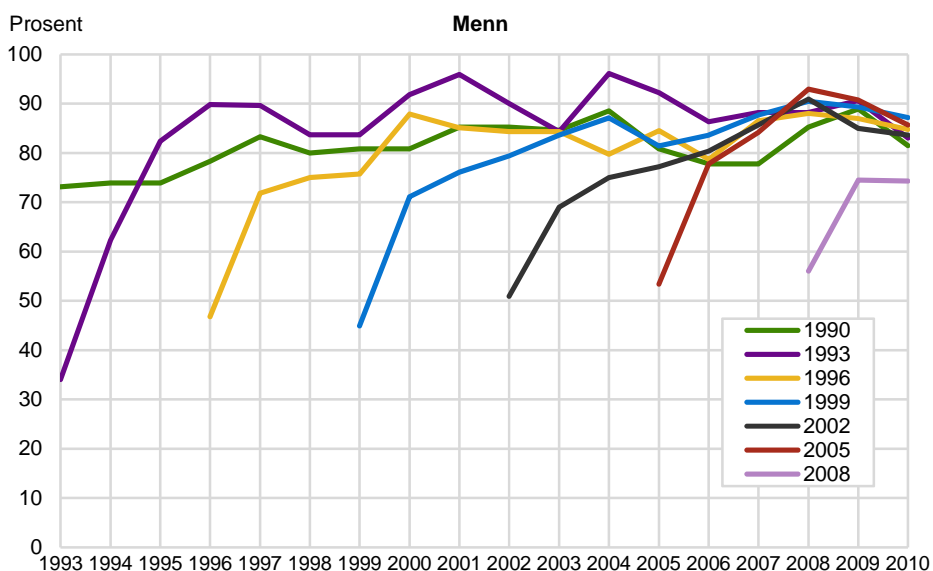
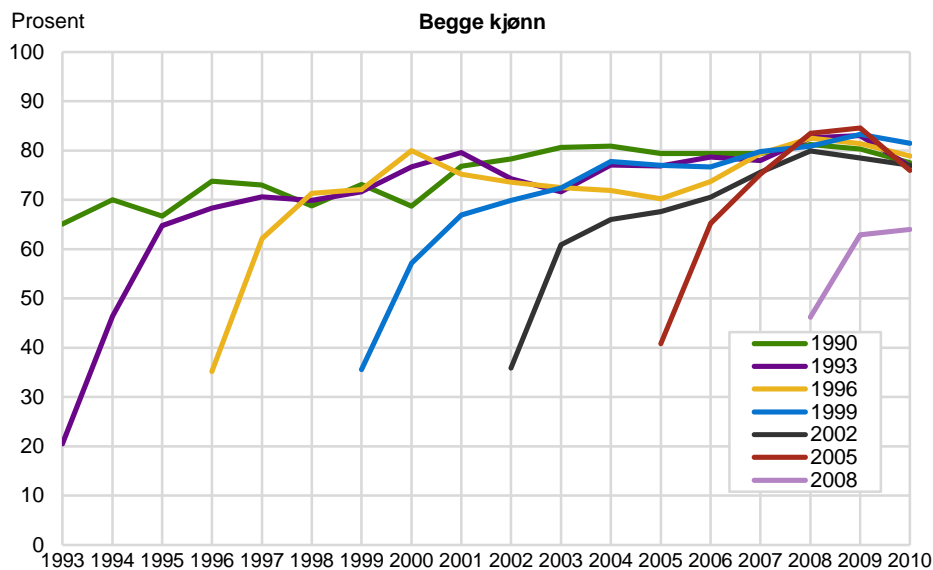
Sett bort fra nedgangen i sysselsettingen mot slutten av observasjonsperioden, er det økning i andelen sysselsatte over tid for alle kohortene som preger det store bildet. En sedvanlig kjønnsforskjell kan ellers iakttas. *Menns* sysselsetting er mellom 80 og 90 prosent i årene 2008-2010, mens *kvinnenes* ligger om lag 10 prosentpoeng lavere.

Figur 7.1f. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Asia (inkludert Tyrkia)

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

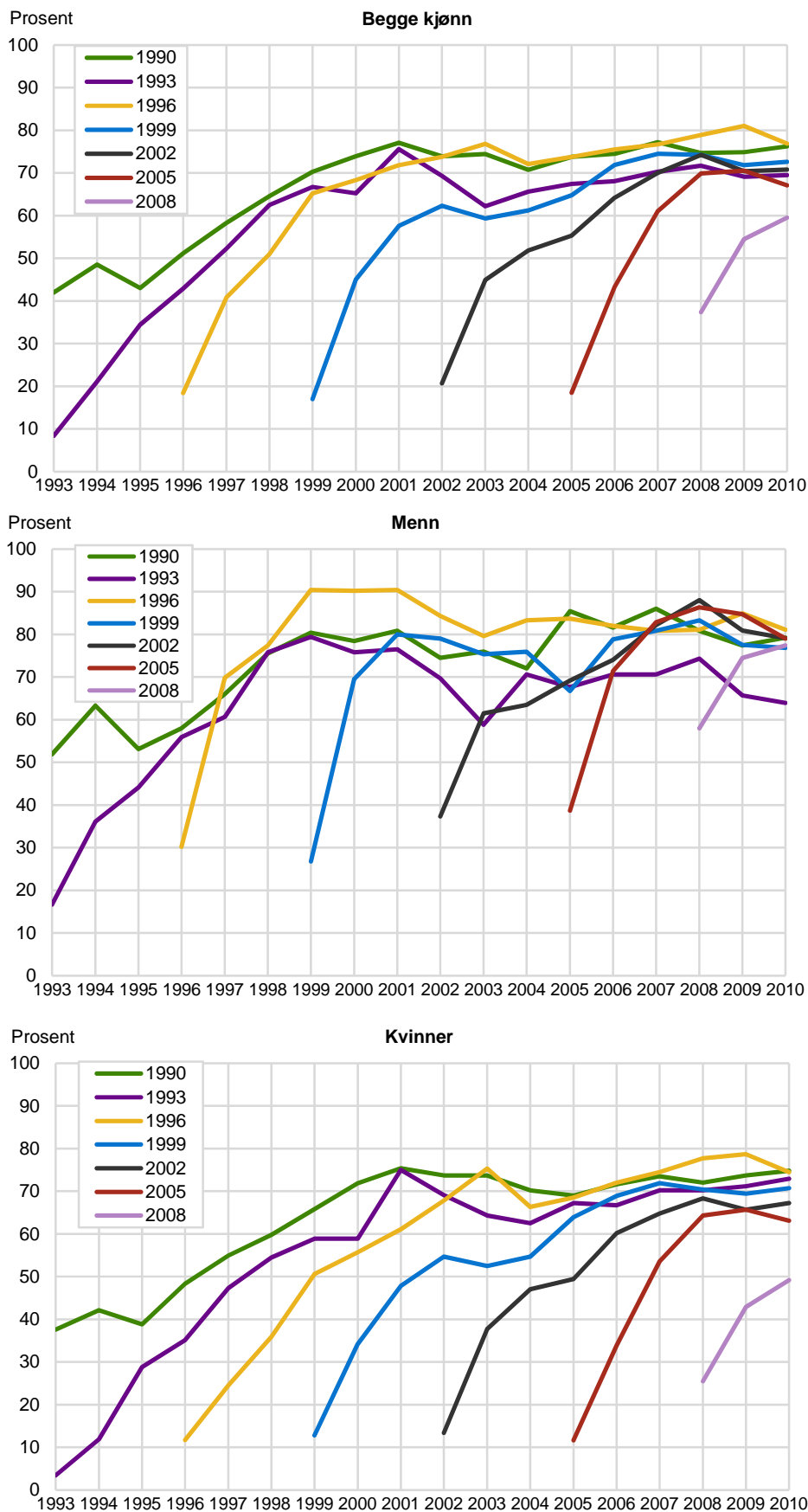
Figur 7.1g. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Nord-Amerika, Oseania

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Figur 7.1h. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Sør- og Mellom-Amerika

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Innvandrere med bakgrunn fra *Sør- og Mellom-Amerika* er den av innvandrergруппene som i størst grad har kommet av familiegrunner (70 prosent). En liten andel (11 prosent) har fått adgang som arbeidsinnvandrere (jf. tabell 7.0). Figur 7.1h viser hvordan sysselsettingen for denne landgruppen øker langsomt og jevnt over tid for alle ankomstkohortene. Ved utgangen av observasjonsperioden er 70-80 prosent i arbeid. Figurene som illustrerer utviklingen, har likheter med tilsvarende figurer for innvandrere fra Øst-Europa i EU (figur 7.1c). Også blant latin-amerikanske innvandrere er for øvrig tallet på personer lite i noen av de tidlige kohortene, spesielt i 1993-kohorten (36 menn og 59 kvinner) og 1996-kohorten (53 menn).

Splittes data etter kjønn, er sysselsettingen rundt 80 prosent for de fleste kohortene blant *menn* ved utløpet av observasjonstiden, mens sysselsettingen tilsvarende kretser rundt 70 prosent blant *kvinner*. Økningen fortøner seg jevnere og mindre bratt blant kvinner. Heller ikke i denne landgruppen er det lett å peke ut noen klar nedgang i sysselsettingen i de eldste kohortene med økende botid, verken blant menn eller kvinner. Blant menn i 1993- og 1996-kohortene er det riktignok et fall i sysselsettingen etter årtusenskiftet, men basistallene er små og gir rom for tilfeldige svingninger.

7.2. Indikator 2) Andel overføringer etter landbakgrunn

Vi går gjennom de samme kategoriene av landbakgrunn som tidligere, men nå med andel overføringer av samlet inntekt som avhengig variabel. Her er det selvfølgelig høye verdier som indikerer manglende integrering og avhengighet, med andre ord det motsatte av hva som gjelder for sysselsetting. I tillegg er det en forskjell mellom de to indikatorene at sysselsettingsvariabelen i utgangspunktet er dikotom, mens herværende variabel er kvotienten mellom overføringer og samlet inntekt. Personer med 0 i samlet inntekt ved utgangen av året kommer ikke med i kvotienten, idet 0 ikke kan opptre som nevner. Gitt et antall enheter, kan samme overføringsandel genereres ved mange ulike kombinasjoner av teller og nevner.

Nivået på overføringsandelene forventes å være lavt for nordiske og vest-europeiske innvandrere og noe høyere for innvandrere fra Nord-Amerika og Oseania. På de neste plassene venter vi at øst-europeere innenfor og utenfor EU og innvandrere fra Sør- og Mellom-Amerika befinner seg. De høyeste overføringsandelene forventes blant innvandrere fra Asia (inkludert Tyrkia) og Afrika. Blant menn fra Afrika og Asia regner vi å finne økende overføringsandeler etter noen års nedgang.

Som i avsnitt 6.2 samles figurene i en bolk til slutt i dette avsnittet.

Ifølge figur 7.2a utgjør overføringsandelen blant *nordiske innvandrere* maksimalt 10 prosent av deres inntekt når kjønnene betraktes samlet. Kurvene i figuren synes å antyde svake periodeeffekter, idet lave overføringsandeler forekommer på slutten av 1990-tallet og i 2007-2008, mens høyere andeler viser seg tidlig i observasjonsperioden (1993) og rundt 2003-2004. Vi legger ellers merke til at sent ankomne kohorter synes å ha lavere overføringsandeler enn tidlig ankomne.

Størrelsen på overføringsandelen blant *menn* viser mindre spredning på tvers av kohortene enn blant kvinner. Unntatt rundt tidspunktene for lavkonjunktur i 1993 og 2003-2004 er andelen overføringer under 5 prosent i alle kohortene blant menn. Blant *kvinner* er overføringsandelene over 15 prosent i de to eldste kohortene gjennom flere observasjonsår, mens andelen ligger under 10 prosent blant kohortene som kom på 2000-tallet. Med andre ord større divergens mellom kohortene.

Figur 7.2b viser situasjonen for innvandrere med bakgrunn fra *Vest-Europa ellers*, det vil si Vest-Europa utenom Norden. Mens nordiske innvandrere ikke helt unngår å bryte grensen til 10 prosent når det gjelder overføringens størrelse som andel av

inntekten, lykkes de øvrige vest-europeiske innvandrere med dette. Nærmest 10-prosentsgrensen ligger 1990-kohorten.

Splittes dataene etter kjønn, ser vi at vest-europeiske *menn* ikke på noe tidspunkt mottar overføringer som overstiger 5 prosent av samlet inntekt. Slik ligger de faktisk bedre an enn nordiske menn.

Blant vest-europeiske *kvinner* er tendensen at overføringenes andel av samlet inntekt peker tydeligere nedover over tid enn den gjør blant nordiske kvinner, spesielt i de tre eldste kohortene. Andelen overføringer er i utgangspunktet noen prosentpoeng høyere i de tidligste vest-europeiske kvinnekohortene, men andelen synker til rundt 10 prosent blant nordiske og vest-europeiske kvinner ved utgangen av observasjonsperioden. Bare i den senest ankomne kohorten er overføringsandelen så lav som 5 prosent i 2010 blant vest-europeiske kvinner. Det samme gjelder også nordiske kvinner.

I figur 7.2c møter vi innvandrere med bakgrunn fra *EU-land i Øst-Europa*. Det er verdt å merke seg at skalaen på y-aksen her løper til 100 prosent, mens den i de to foregående figurene bare gikk til 50 prosent. Til forskjell fra nordiske og øvrige vest-europeiske innvandrere er overføringsandelen av inntekten her over 20 prosent de første årene for de to tidligste kohortene. For 1996-kohorten er andelen 24 prosent i gjennomsnitt for alle som kom til landet dette året. Overføringsandelen er ellers lavere for hver ny kohort som kommer utover på 2000-tallet (inkludert også 1999-kohorten). Tendensen over tid er ellers synkende andel overføringer. Dette gjør seg, rimeligvis, først og fremst gjeldende blant de tidligste kohortene. Mønsteret er lettest å iakttå blant *kvinner*, men viser seg nå også ganske klart i figuren over begge kjønnene samlet.

Overføringenes størrelse utgjør nesten 30 prosent av samlet inntekt de tidligste årene for de to tidligste kohortene blant kvinner, mens andelen synker ned mot 15 prosent mot slutten av observasjonsperioden. Blant *menn* er det bare de første årene i de to tidligste kohortene at andelen overføringer overstiger 10 prosent av samlet inntekt.

Går vi videre til innvandrere fra *Øst-Europa ellers*, er tendensen til høye overføringer de første årene, etterfulgt av markant nedgang, spesielt tydelig (figur 7.2d). Dette er det typiske mønsteret vi har iaktatt tidligere for flyktninger (jf. figur 6.2c), og det setter spesielt preg på 1993- og 1996-kohorten. I begge disse kohortene er andelen flyktninginnvandrere fra Bosnia-Hercegovina høy. 1999-kohorten er likeledes preget av flyktninginnvandrere, denne gang fra Kosovo i Serbia. I 1990-kohorten er det også en andel flyktninger fra Kosovo. Senere kohorter med bakgrunn fra Øst-Europa ellers og ankomst på 2000-tallet domineres av familieinnvandring. Her ligger overføringsandelen i innledningsfasen på 30 prosent, men synker til under 20.

Det er for øvrig en merkbar forskjell på overføringsnivået blant innvandrere fra Øst-Europa innen EU og Øst-Europa utenfor. Ser vi bort fra de svært høye nivåene de aller første årene i landet i de fire tidligste kohortene (med andeler på 50-60 prosent i 1993- og 1996-kohortene), ligger andelen overføringer for flere av kohortene mellom 20 og 30 prosent utover på 2000-tallet. Nedgangen i overføringsmottaket er mest bemerkelsesverdig i 1993- og 1996-kohorten der andelen av inntekten som stammer fra overføringer, faller raskt til under 20 prosent, spesielt blant *menn*. Blant *kvinnene* foregår nedgangen gjennom hele observasjonsperioden og ender under 30 prosent i alle kohortene i 2010.

Innvandrere fra *Afrika* mottar ikke uventet de høyeste overføringene, når det gjelder overføringenes andel av samlet inntekt (figur 7.2e). De første årene etter ankomst er overføringsandelen i overkant av 50 prosent i alle kohorter unntatt den yngste; der tangerer den 50 prosent etter ett års botid. Tendensen er imidlertid også

for afrikanske innvandrere at overføringsandelen synker med økende botid i landet. Den laveste overføringsandelen forekommer for 1990-kohorten gjennom hele observasjonsperioden. Etter tre års botid ligger den over 50 prosent idet konjunktorene er som svakest – i 1993. Deretter synker overføringsandelen i løpet av konjunkturoppgangen på 1990-tallet til andelen flater ut rundt 30 prosent i 1998 og holder seg stabilt på dette nivået til en ny høykonjunktur melder seg i 2005-2006. På det tidspunktet går overføringsandelen videre ned og når laveste nivå – 24 prosent – i 2008. De neste årene øker overføringsandelen noe igjen. Dette er situasjonen for begge kjønn samlet.

Nivået på overføringsandelen synes å ligge omtrent 10 prosentpoeng lavere for *menn* enn gjennomsnittet for kjønnene samlet og tilsvarende 10 prosentpoeng høyere for *kvinner*. Variasjonen mellom kohortene er noe mindre blant menn enn blant kvinner. For eksempel er det bare i den seneste kohorten at overføringsandelen er over 30 prosent blant menn i 2010, ellers ligger den mellom 20 og 30 prosent for de øvrige kohortene. Blant kvinner er overføringene i 2010 mellom 35 og 55 prosent, med 2008-kohorten som unntak også her (over 60 prosent). Denne kohorten har til gjengjeld meget kort botid.

Vi merker oss ellers – i overensstemmelse med forventningene – at overføringsandelen stiger igjen på slutten av observasjonsperioden for alle kohortene av afrikanske menn med ankomst på 1990-tallet. Stigningen er så synkronisert at det er rimelig å tolke det som en periodeeffekt i forbindelse med finanskrisen.

Figur 7.2f viser overføringsandelen for innvandrere fra *Asia* etter ankomst- og observasjonsår. Også her er overføringsandelene faretruende høye de første årene, spesielt for de to tidligste kohortene. For begge de to eldste kohortene ligger andelen etter tre års botid på 50 prosent. Et høyt innslag av flyktninger fra Sri Lanka, Iran og Vietnam i disse kohortene (i tillegg til Irak i 1993-kohorten) bidrar til dette. I 1996-kohorten er andelen familieinnvandrere fra Filippinene, Thailand, Pakistan og Tyrkia mer framtreddende.

”Spriket” mellom kohortene når det gjelder størrelsen på overføringene, er noe mindre blant asiaterne enn blant afrikanerne, særlig mot slutten av observasjonsperioden. Fra høye verdier de første årene etter ankomst ender alle de asiatiske kohortene med en andel av inntekten fra overføringer på mellom 20 og 30 prosent i 2010 når kjønnene ses samlet. I en periode fra høykonjunktoren på slutten av 1990-tallet til om lag år 2005 er andelen overføringer stabil rundt 30 prosent for mange av kohortene med ankomst på 1990-tallet.

Nivået på overføringer i den stabile fasen midtveis i observasjonsperioden er lavere for *menn* enn kvinner, henholdsvis rundt 20 prosent og 30-40 prosent. Ved utgangen av observasjonsperioden er det relativt liten forskjell mellom kohortene når det gjelder overføringsandelens størrelse, spesielt blant *kvinner*. Til tross for vidt forskjellige botider mellom kohortene er andelen overføringer mellom 27 og 31 prosent i 2010 blant asiatiske kvinner, mot 14-24 prosent blant asiatiske menn. Som for afrikanske innvandrere er det mer nærliggende å betrakte den lille oppgangen i overføringsandelen etter 2008 som et resultat av ledighetsoppgangen etter finanskrisen (figur 3.3) enn som et tegn på tidlig pensjonsuttak blant de eldste.

I figurene som viser situasjonen for innvandrere fra *Nord-Amerika (USA og Canada)* og *Oseania*, er vi nesten tilbake til situasjonen for de nordiske, vest-europeiske og EU-innlemmede øst-europeiske innvandrerne. Skalaen langs y-aksen i figurene er her nok en gang ”klippet av” ved 50 prosent. Andelen som overføringene utgjør av samlet inntekt, fluktuerte relativt lite etter botid, og størrelsen på overføringene er gjennomgående lavere enn blant innvandrere fra Øst-Europa utenfor EU, Afrika og Asia. Når kjønnene holdes samlet, har ingen av kohortene på noe tidspunkt en overføringsandel av inntekten over 15 prosent. Bare de tre tidligste kohortene har en andel over 10 prosent i enkelte år.

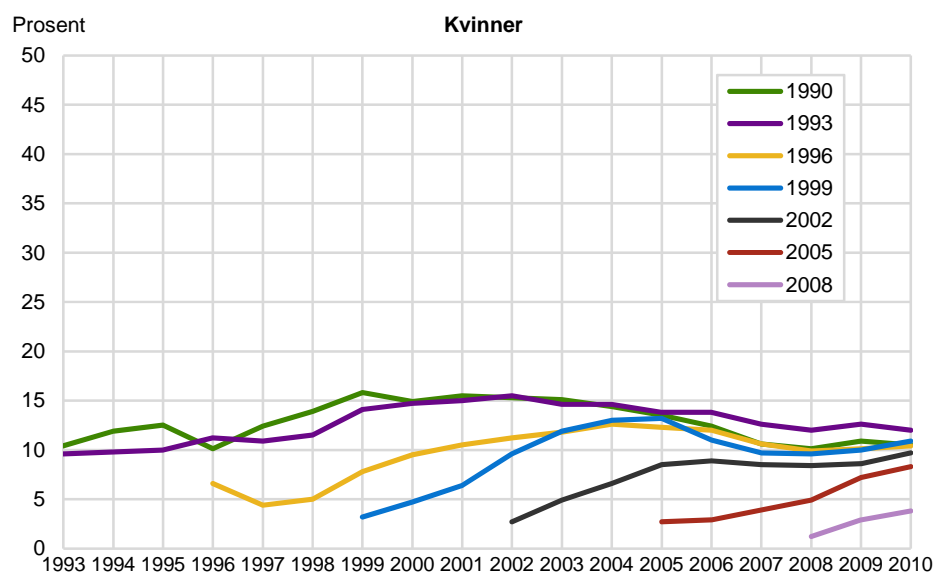
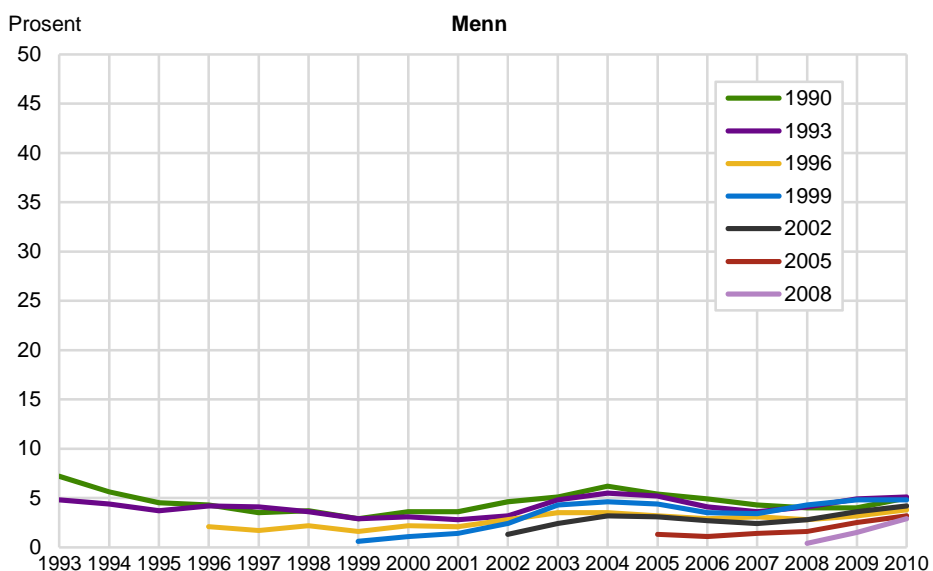
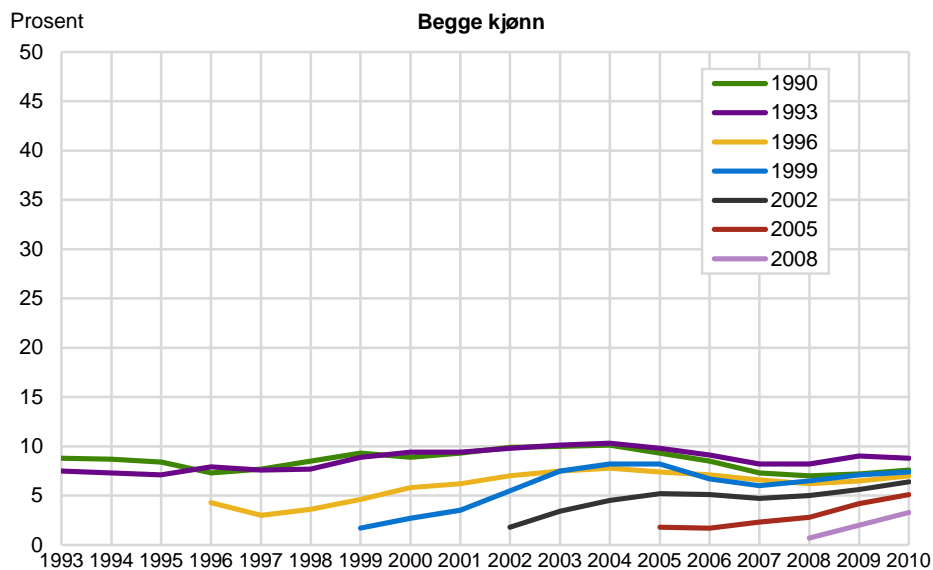
Antall personer som danner basis for de forskjellige prosentene som vises i figuren, er ganske lavt – spesielt i 1990-kohorten og særlig når data splittes etter kjønn. At kurvene fluktuerer en del fra år til år når kjønnene separeres, illustrerer nettopp dette. Blant kvinner overstiger overføringsandelen 20-prosent bare i 1993- og 1996-kohorten. De to nevnte kohortene viser for øvrig en forbløffende innbyrdes lik profil i andelen mottatte overføringer etter botid, riktignok noe forskjøvet i tid.

Sist i denne bolken vises utviklingen i andelen overføringer av samlet inntekt for innvandrere fra *Sør- og Mellom-Amerika* (figur 7.2h). Av figurene vi tidligere har sett i dette avsnittet, likner denne antakelig mest på figuren for innvandrere fra Øst-Europa innenfor EU. Det er personer med familiegrunner for innvandringen som dominerer befolkningssammensetningen i alle de latin-amerikanske kohortene. Dette sannsynliggjøres i tabell 7.1 og bekreftes av nærmere kohortvise undersøkelser.

Andelen overføringer er relativt høy de første årene i de tre tidligste kohortene – mellom 30 og 40 prosent – men synker jevnt til rundt 20 prosent eller lavere i 2010. Nedgangen i overføringsandelen for kjønnene samlet, stammer primært fra *kvinnene*. De har en overføringsandel over 40 prosent etter tre års botid i 1990- og 1993-kohorten – vel 15 prosentpoeng høyere enn blant øst-europeerne i EU. Blant latin-amerikanske *menn* ligger overføringsandelen mer stabilt rundt 20 prosent gjennom første del av observasjonsperioden, men synker til 10 prosent eller lavere blant seks av sju kohorter. Det er vanskelig å se noen systematisk tendens til økende overføringer i denne landgruppen etter en viss botid, unntatt eventuelt for 1993-kohortens menn etter 6-7 års botid. Økningen er på relativt beskjedne 10 prosentpoeng over en tiårsperiode.

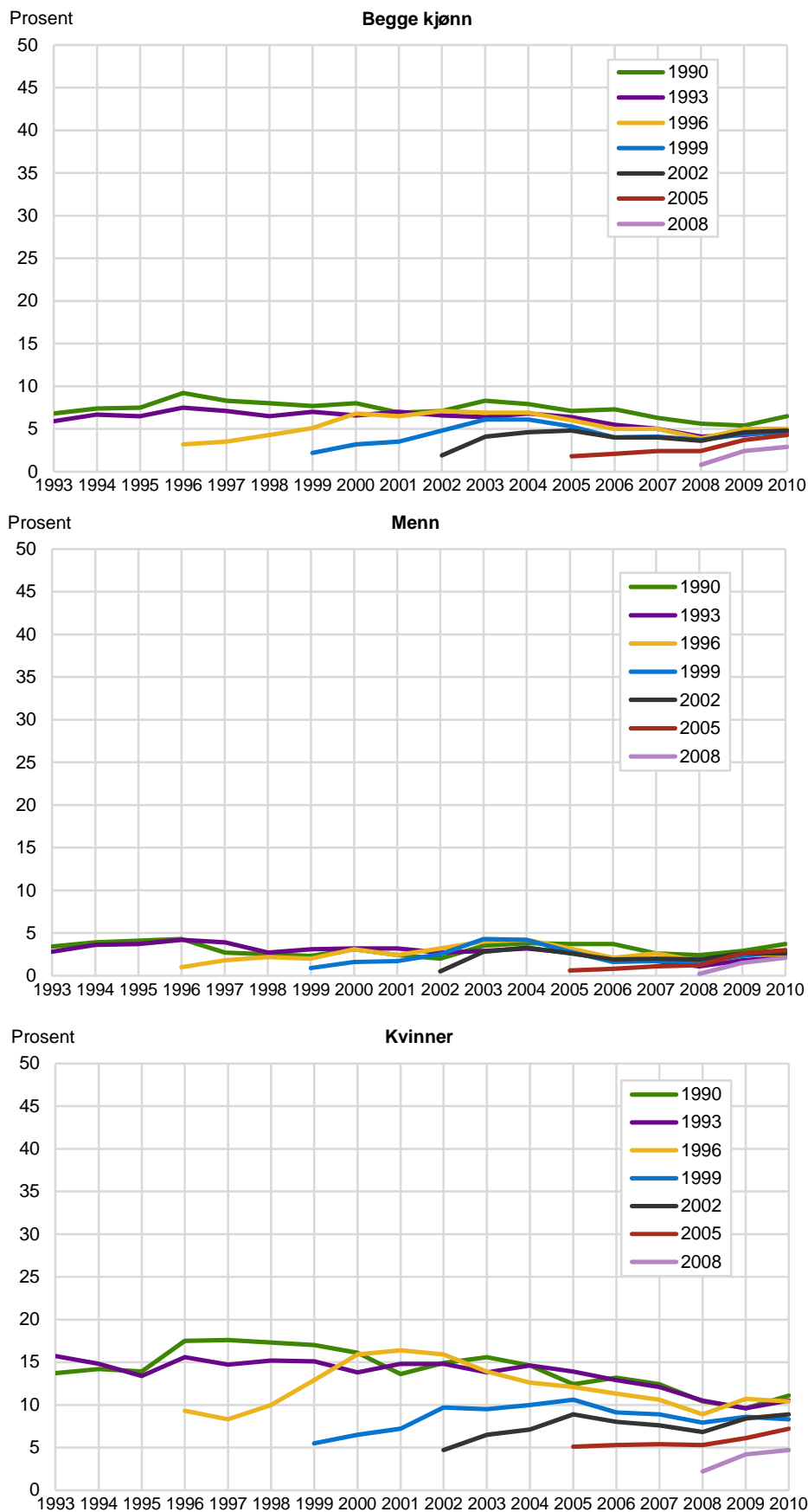
På de følgende sidene vises fortløpende tabellene som ligger til grunn for kommentarene i avsnitt 7.2.

Figur 7.2a. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Norden

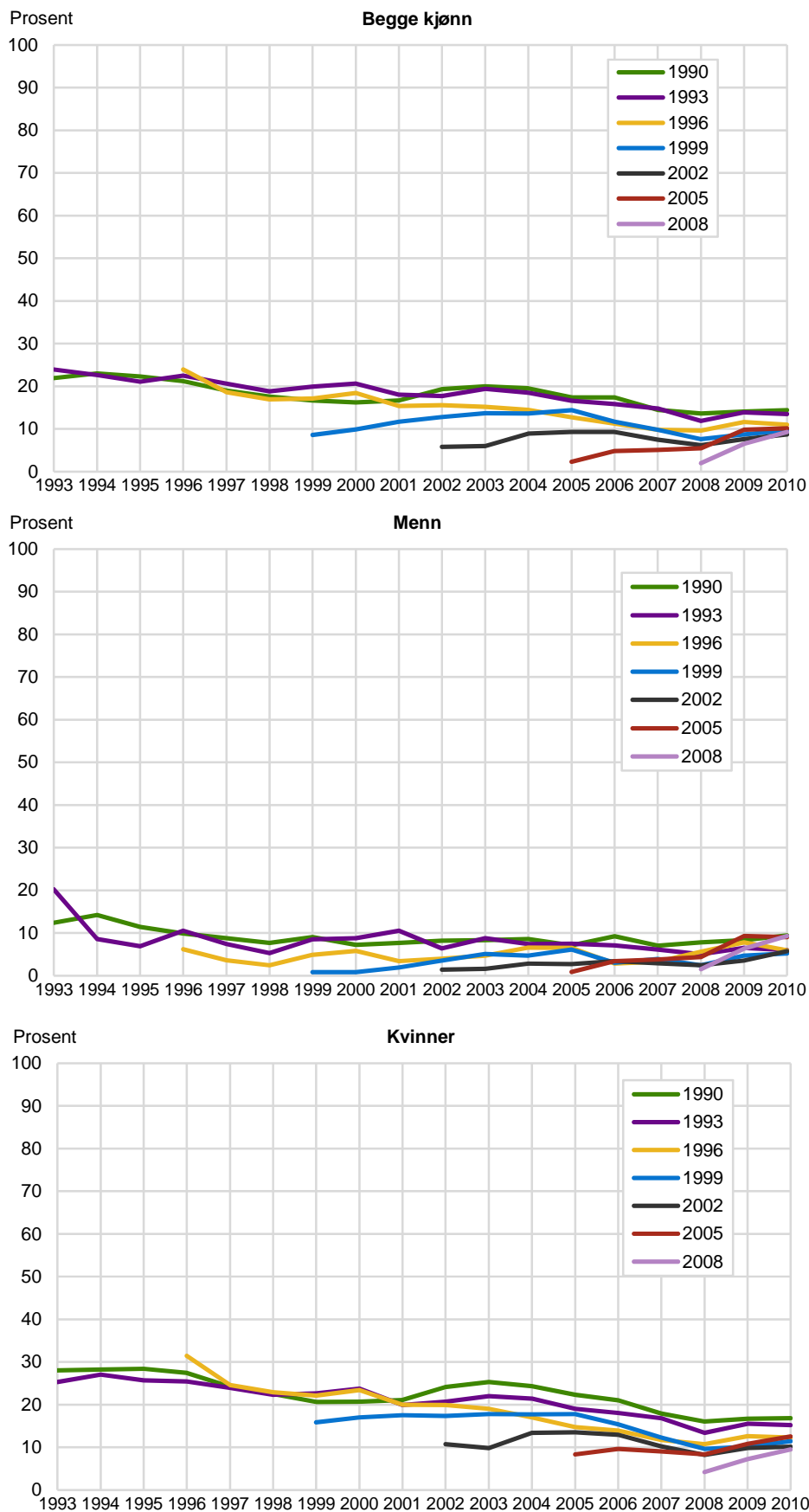
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 7.2b. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Vest-Europa ellers

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

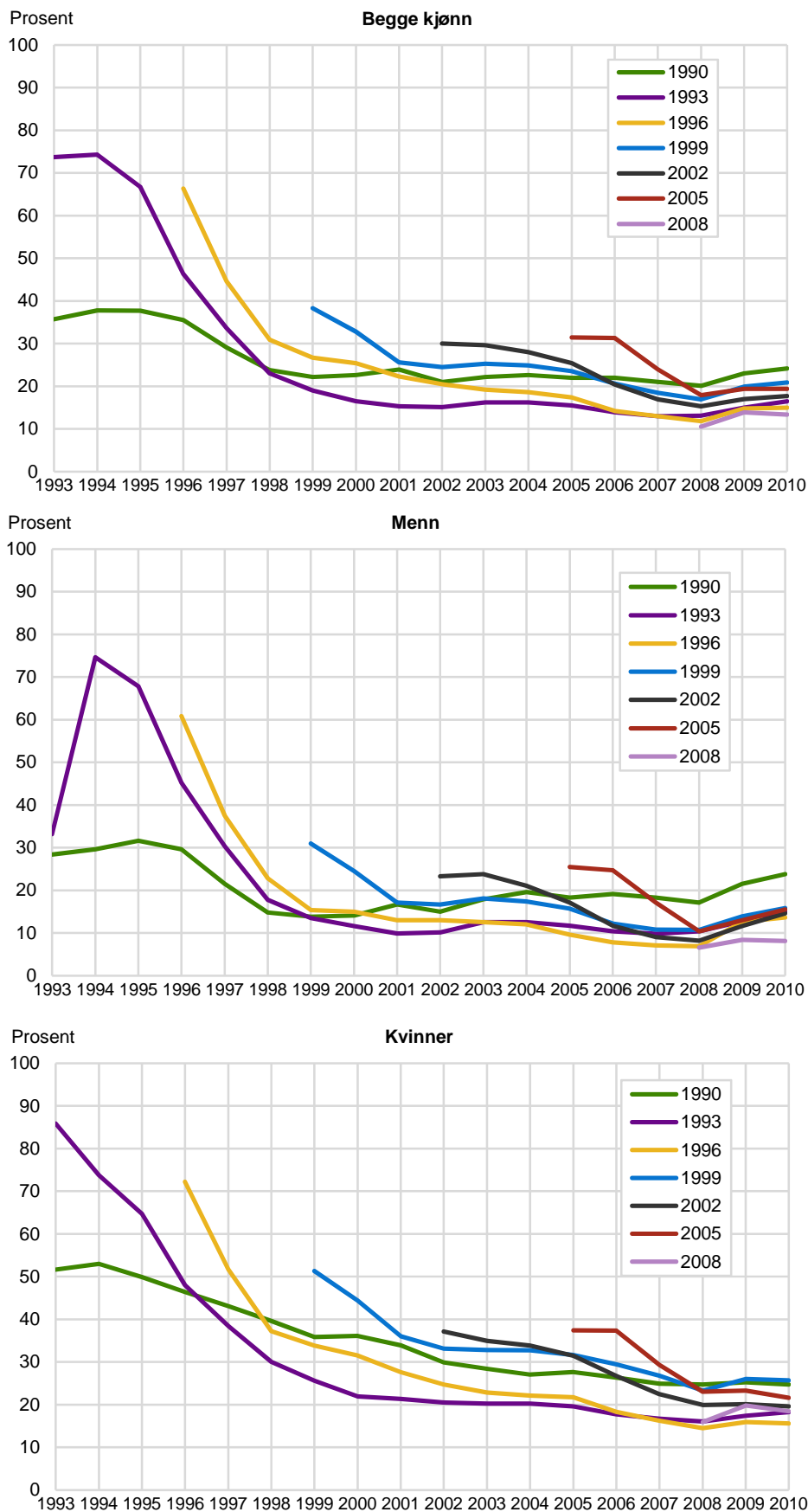
Figur 7.2c. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. EU-land i Øst-Europa

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

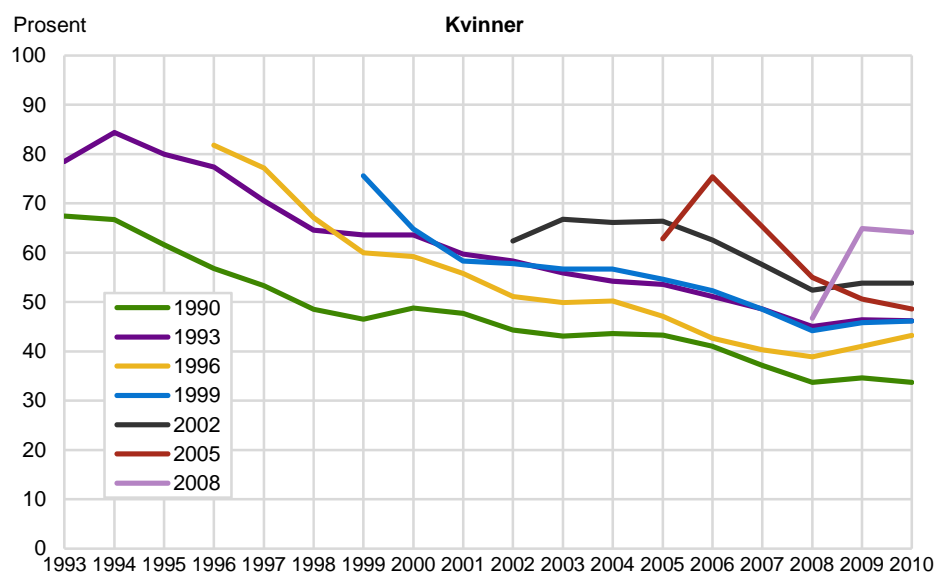
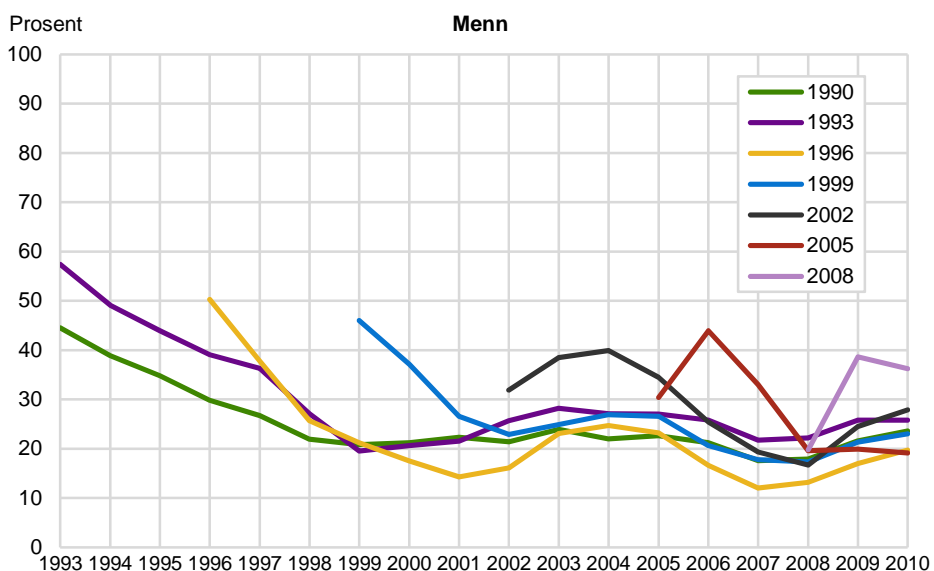
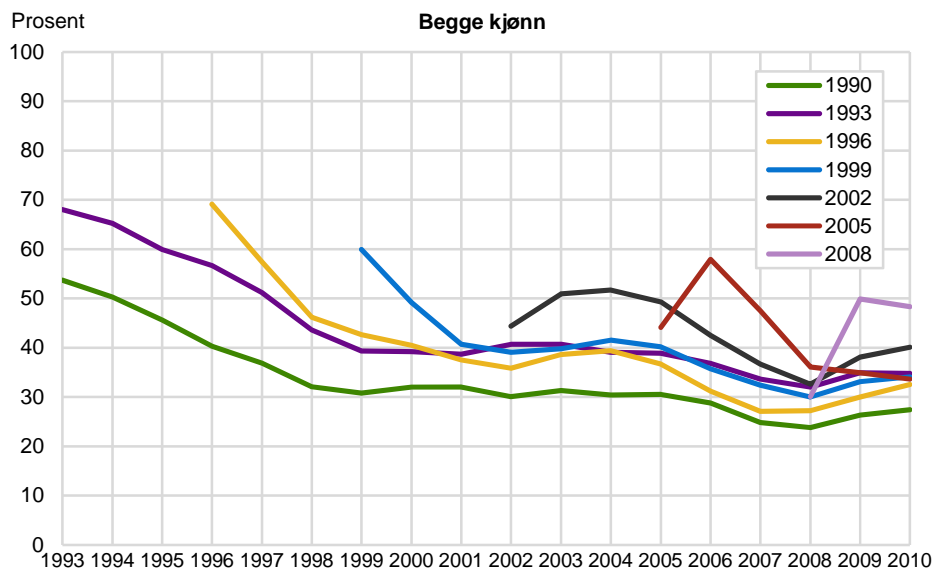

Figur 7.2d. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Øst-Europa ellers

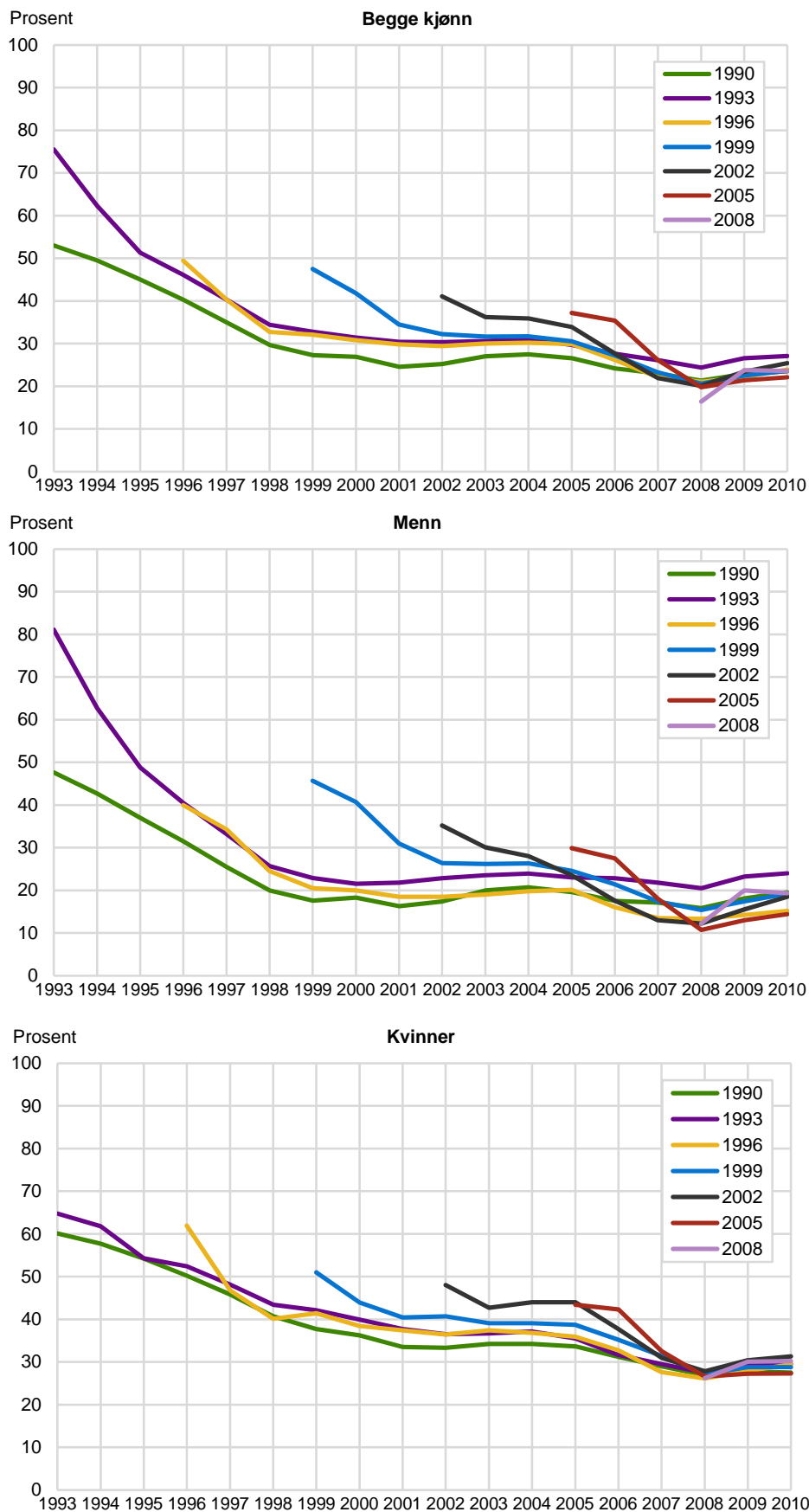
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 7.2e. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Afrika

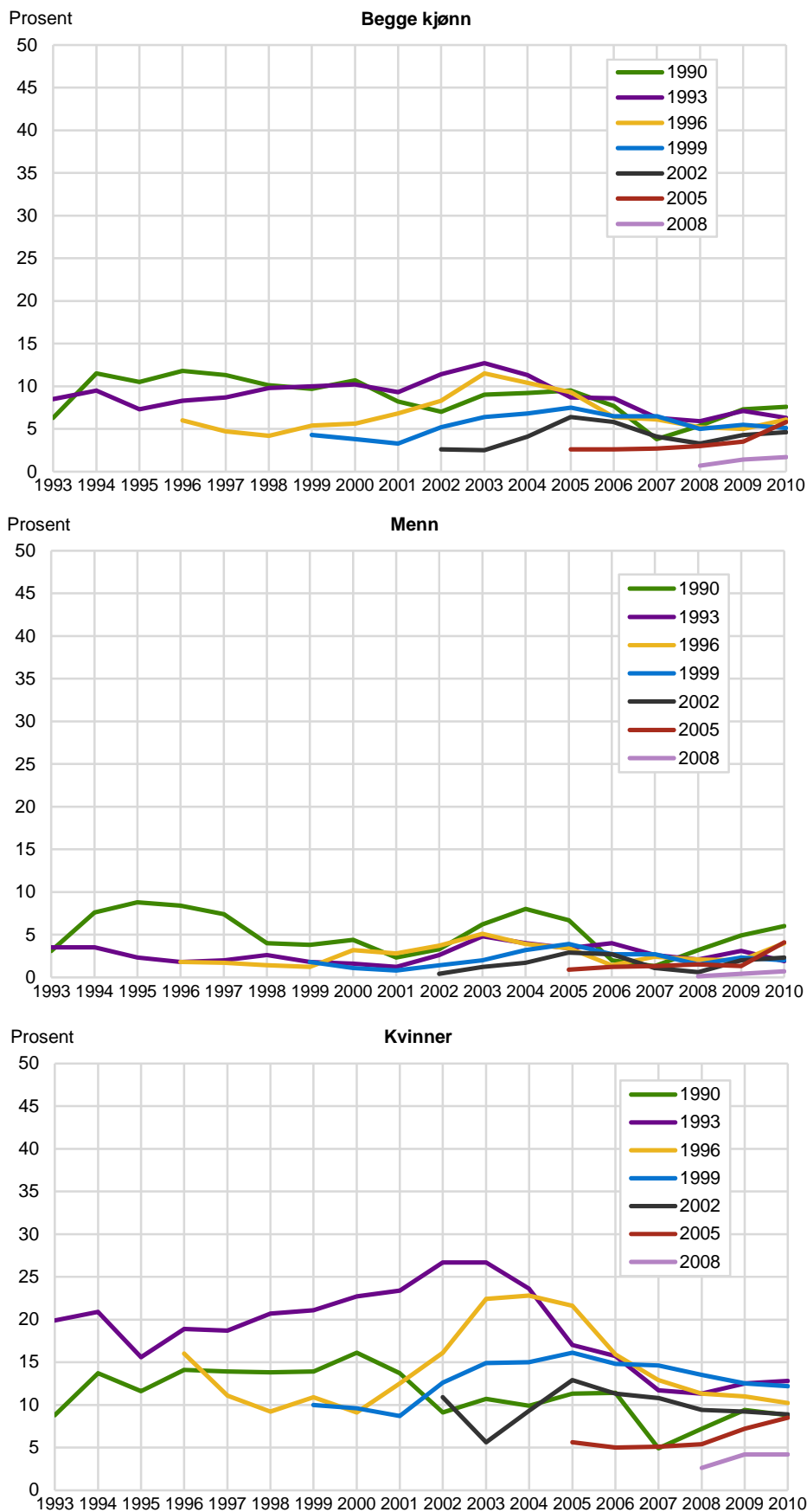
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 7.2f. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Asia

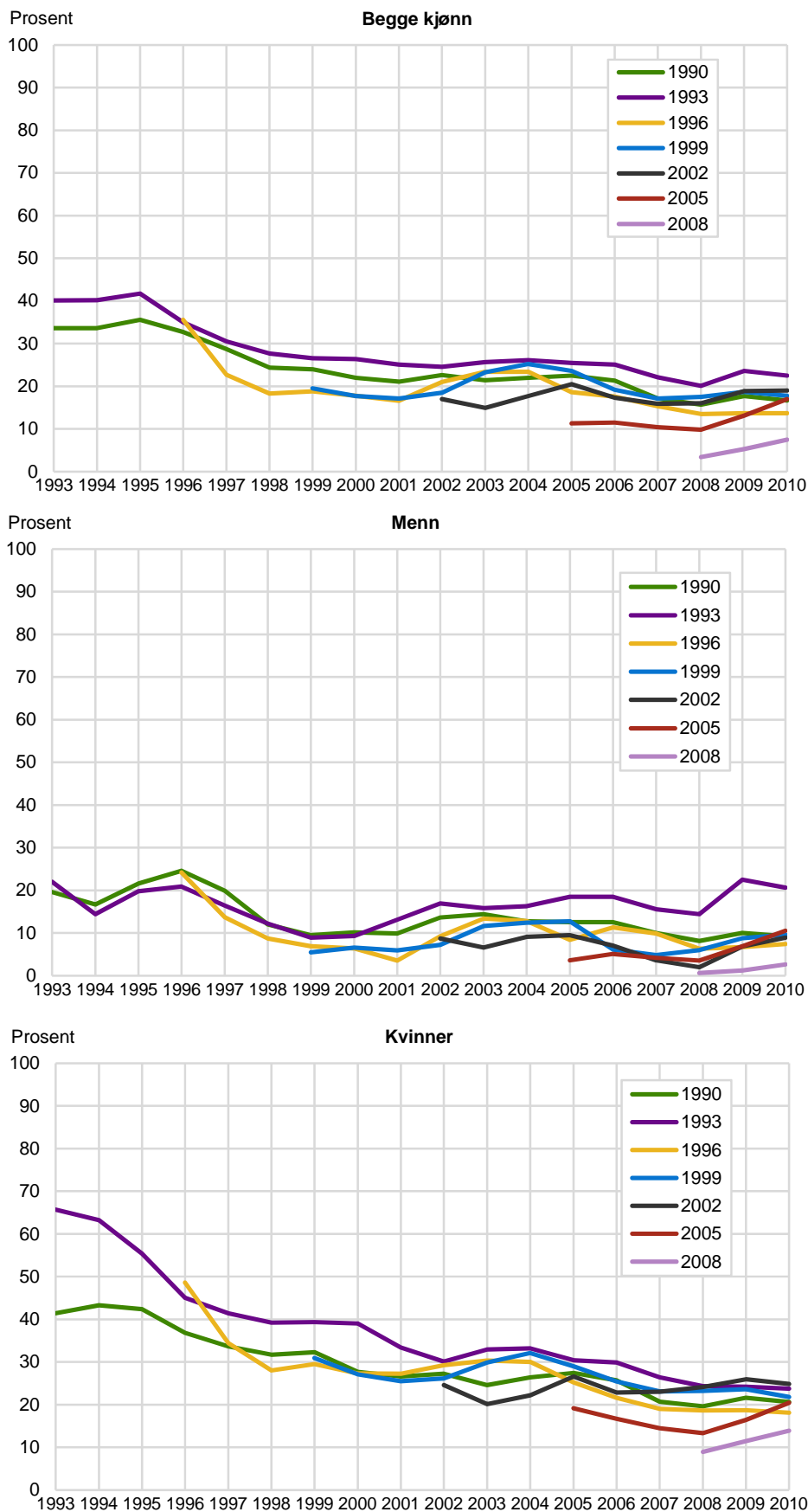
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 7.2g. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Nord-Amerika, Oseania

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 7.2h. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Sør- og Mellom-Amerika

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

7.3. Indikator 3) Andel mest selvhjulpne etter landbakgrunn

I det tredje avsnittet i dette kapitlet demonstrerer vi - etter landbakgrunn - andelen i den enkelte kohort og det enkelte observasjonsår som inntektsmessig er mer selvhjulpne enn velferdsavhengige, med andre ord andelen som kan regnes som "mest selvhjulpne". Personer i denne kategorien har en større del av sin samlede inntekt fra yrkes- og kapitalinntekt enn fra offentlige overføringer. Mens kjennemerket i forrige avsnitt i utgangspunktet var et forholdstall (en proporsjon), er det her tale om en dikotom variabel. Figurene viser *prosentandelen* av innvandrere som i kombinasjonen av kohort og oppholdsår oppfyller kriteriet for å bli kalt "mest selvhjulpne".

Resultatene som vises for bofaste innvandrere etter landbakgrunn, forventes å ha en grad av likhet med funnene i kapittel 7.1 ettersom begge berører spørsmålet om yrkesinntektens størrelse, ikke i absolutt forstand som ved sysselsetting, men relativt til de øvrige hovedkomponentene i inntekten. I motsetning til indikatoren i foregående avsnitt er det her høye indikatorverdier som er ettertraktelsesverdig, både fra et individuelt og samfunnsmessig ståsted. Det forventes høye andeler "mest selvhjulpne" blant nordiske innvandrere og øvrige vest-europeiske og nord-amerikanske innvandrere. I noen grad gjelder det også innvandrere fra EU-land i Øst-Europa. Svakest grad av selvhjulpne forventer vi å finne blant innvandrere fra Afrika og Asia, mens innvandrere fra Øst-Europa utenfor EU og Sør- og Mellom-Amerika inntar et slags mellomnivå.

Figur 7.3a viser at andelen mest selvhjulpne blant *nordiske innvandrere* ligger i overkant av 85 prosent blant alle innvandrerkohortene i ethvert observasjonsår. Eneste unntaket forekommer for 1990-kohorten i 2004 da andelen mest selvhjulpne er nede i 84 prosent. (Legg for øvrig merke til at y-aksen her løper fra 50 til 100 prosent.) Vi ser ellers at andelen selvhjulpne øker suksessivt desto senere innvandrerkohorten ble registrert bosatt. Dette motsvarer den suksessive nedgangen i overføringsandelen etter kohort som framgår av figur 7.2a. I kohortene som kom på 2000-tallet, er andelen mest selvhjulpne over 90 prosent i hvert observasjonsår. I flere kohorter tenderer imidlertid andelen mest selvhjulpne å gå midlertidig ned rundt år 2004, et av årene med forhøyet generell ledighet (jf. figur 3.3), men andelen klatrer opp igjen fram mot 2008. Bortsett fra mindre fluktuasjoner som faller sammen i tid med endringer i konjunktorene, er det ingen tydelig fallende eller stigende trend etter botid å spore i dataene.

Menn i 1990-kohorten representerer et mulig unntak fra dette. Rundt høykonjunkturen på slutten av 1990-tallet er andelen mest selvhjulpne i denne kohorten på sitt høyeste, 95 prosent, for senere å synke til 89 prosent på slutten av observasjonsperioden. *Kvinnene* i samme kohort har imidlertid en tilsvarende stigning i andelen mest selvhjulpne i samme periode, hvilket langt på vei utlikner nedgangen blant menn når kjønnene observeres samlet. Kjønnforskjellen er ganske liten blant de nordiske innvandrerne, rundt 10 prosentpoeng i de tidlige kohortene og nærmere 5 prosentpoeng i de senere.

En utviklingstrend etter tid kan imidlertid spores for de øvrige *vesteuropeiske innvandrerne* som presenteres i figur 7.3b. Her viser data at andelen mest selvhjulpne tenderer til å stige etter hvert som innvandrerne oppnår lengre botid. Tendensen er tydeligst i de to tidligste kohortene som kan følges over flest år. De har begge en andel mest selvhjulpne i året 1993 på 82 prosent (etter henholdsvis 3 og 0 års botid), og andelen stiger til henholdsvis 89 og 92 prosent i 2010.

Når dataene splittes etter kjønn, viser det seg at økningen i andelen mest selvhjulpne først og fremst gjør seg gjeldende blant *kvinner*. Særlig i de to eldste kohortene var familieformål langt vanligere som grunn til innvandring enn arbeid blant de vest-europeiske innvandrerkvinnene. Det kan indikere at ønsket om eller muligheten til å delta på arbeidsmarkedet ikke var førsteprioritet for disse kvinnene. Etter noen år i landet er imidlertid tiden blitt moden for å delta også på denne arenaen for de vest-europeiske kvinnene. Figuren viser en økning i andelen mest sysselsatte på

henholdsvis 18 og 12 prosentpoeng blant 1990- og 1993-kohorten i løpet av observasjonsperioden. I samme tidsrom sank overføringsandelen av samlet inntekt med henholdsvis 4 og 6 prosentpoeng for de samme to kohortene ifølge figur 7.2b.

Blant *menn* er det knapt noen utvikling å spore over tid i andelen mest selvhjulpne i de enkelte kohortene. De fleste har en andel mest selvhjulpne rundt 95 prosent størstedelen av observasjonsperioden. Også dette motsvarer bildet av vest-europeiske menns overføringsandel av samlet inntekt i denne perioden, en andel som lå stabilt under 5 prosent for alle kohortene (jf. figur 7.2b).

Tendensen til økende andel mest selvhjulpne i løpet av observasjonsperioden er enda mer markant for innvandrere fra *EU-land i Øst-Europa* (jf. figur 7.3c). Det vises både ved økende andel innen den enkelte kohort over tid, men også ved at andelen selvhjulpne er betydelig høyere i de senere kohortene enn i de tidlige. Merk at y-aksen i figuren her går fra 0 til 100 prosent. Også her er det særlig blant *kvinnene* at økningen i andel mest selvhjulpne er mest markert. Andelen mest selvhjulpne øker med om lag 25 prosentpoeng blant innvandrerkvinnene i de to tidligste kohortene i løpet av observasjonsperioden. Blant kvinnene i 1996-kohorten er økningen over 30 prosentpoeng fra ankomståret til 2010. Det er familieanliggende som dominerer som oppholdsgrunn blant kvinnene som kom på 1990-tallet fra landene i Øst-Europa som senere ble EU-medlemmer. Det er først i 2005-kohorten at opphold på grunn av arbeid begynner å kunne "konkurrere" med familieinnvandring for disse kvinnene.

Blant *menn* framstår andelen mest selvhjulpne som meget stabil over tid for så godt som alle kohortene når en ser bort fra den relativt lave andelen som er registrert for 1993-kohorten i ankomståret da lavkonjunkturen på 1990-tallet var på sitt verste. Det er generelt svært få menn som innvandrer fra denne del av verden i de fire første kohortene. Det er først etter årtusenskiftet at antallet begynner å øke, og arbeidsinnvandring blir da desidert viktigst. Andelen mest selvhjulpne stiger til nærmere 100 prosent noen år før den synker til 90 prosent i 2010.

Mer dramatiske endringer over tid gjør seg gjeldende for innvandrere med bakgrunn fra *Øst-Europa ellers*, dvs. utenfor EU (figur 7.3d). Vi treffer her igjen de bosniske flyktningene som inngår både i 1993- og 1996-kohorten foruten flyktninger fra Kosovo og Kroatia i 1999-kohorten. I alle fire kohorter med ankomst på 1990-tallet fra denne del av Øst-Europa er andelen mest selvhjulpne de første årene etter ankomst svært lav – i 1993-kohorten under 20 prosent. Dette er likevel grupper som lykkes godt med å komme inn i arbeidsmarkedet på forholdsvis kort tid, samtidig som de drar fordel av konjunkturoppgangen på 1990-tallet. Etter sju års botid er andelen mest selvhjulpne oppe på 80 prosent i 1993-kohorten. Det samme er tilfelle for 1996-kohortens *menn* etter tre års botid (i 1999). *Kvinnene* bruker noe lenger tid på den samme økningen og når gjerne noe lavere, men tendensen er svært lik.

Menn i 1990-kohorten når toppen av selvhjulpenhet i årene 1998-2000 (rundt 80 prosent mest selvhjulpne), mens utviklingen i årene deretter går entydig nedover. Dette synes å være en generell tendens for denne kohorten og ikke et resultat av periodeeffekter. I år 2010 er andelen mest selvhjulpne blant menn fra Øst-Europa utenfor EU nede på 60 prosent i 1990-kohorten. Flukt og familie er de klart viktigste innvandringsgrunner i denne kohorten, og den største landgruppen er jugoslaviske flyktninger fra det som i dag er Kosovo. I de øvrige kohortene (unntatt den siste) er andelen mest selvhjulpne i underkant av 80 prosent. Blant kvinnene finner vi ingen tilsvarende langvarig nedgang i andelen mest selvhjulpne som i 1990-kohortens menn.

Det mest karakteristiske for innvandrere med bakgrunn fra *Afrika* er det generelt lavere nivået når det gjelder andelen "mest selvhjulpne" (figur 7.3e). I motsetning til innvandrerne fra Norden, Vest-Europa ellers eller Øst-Europa i EU (jf. figur 7.3a-7.3c), ligger dessuten sent ankomne kohorter fra denne del av verden suksessivt lavere enn tidlig ankomne kohorter med hensyn til andelen mest

selvhjulpne. Imidlertid er det ingen av kohortene som skiller seg radikalt fra de øvrige med spesielt lave verdier, slik 1993- og 1996-kohortene blant innvandrere fra Øst-Europa utenfor EU gjør.

Alle kohortene har en stigning i andelen mest selvhjulpne over tid, unntatt 2008-kohorten som kom da konjunktorene var som høyest før nedgangen satte inn. Stigningen etter botid er mest iøynefallende blant kvinner, slik vi også har sett en rekke eksempler på tidligere. Størstedelen av observasjonstiden befinner andelen mest selvhjulpne seg i intervallet 30-65 prosent, avhengig av kohort og observasjonsår. Blant nordiske og øvrige vest-europeiske innvandrere er andelen til sammenlikning mellom 85 og 95 prosent på samme tid. Selvfølgelig har *kvinnene* også på ethvert punkt en lavere andel mest selvhjulpne enn *menn*. Forskjellen kan være hele 40 prosentpoeng noen ganger (som for 1996-kohorten i 1998 og 2001), men ligger oftere rundt 20 prosentpoeng.

Tendensen til stigende andel mest selvhjulpne etter botid er tydeligere til stede blant innvandrere fra *Asia* enn blant innvandrere fra Afrika (figur 7.3f). Her gjør stigningen seg også klart gjeldende blant begge kjønn. På slutten av observasjonsperioden er andelen mest selvhjulpne i underkant av 70 prosent når kjønnene betraktes samlet. Spredningen etter kohort er langt mindre blant de asiatiske enn blant de afrikanske innvandrerne. De to tidligste kohortene har en stigning i andelen mest selvhjulpne på over 30 prosentpoeng i løpet av observasjonsperioden.

Blant menn i de to tidligste kohortene blir maksimumsnivået riktignok nådd alt i 1999-2000 hvorpå følger en nedgang på 6-7 prosentpoeng til 2010. Variasjonene i andelen mest selvhjulpne over tid synes å følge konjunktorene og opptrer ganske synkront mellom kohortene. Blant *kvinnene* er det i 2008 at de høyeste nivåene for selvhjulpnehet nås. Deretter følger en liten tilbakegang på noen få prosentpoeng.

Den minste av alle landgruppene er innvandrere fra *Nord-Amerika og Oseania*. Det framgår også av figurene som viser andelen mest selvhjulpne i denne kategorien etter kohort og observasjonsår, spesielt når dataene splittes etter kjønn. De "hakkete" kurvene som figurene viser (figur 7.3g), indikerer at tallgrunnlaget for observasjonene i den enkelte kohort er sparsomt slik at innslaget av tilfeldig variasjon blir høyt. Vi kan likevel lese av figuren der kjønnene presenteres samlet, at andelen mest selvhjulpne er jevnt høyt – aldri under 75 prosent i noen kohort eller noe observasjonsår. Størstedelen av observasjonene viser en andel mest selvhjulpne mellom 80 og 95 prosent. Her er det igjen de tidligste kohortene som rangerer nederst (dels under 80 prosent mest selvhjulpne), mens senere kohorter utmerker seg ved andeler i det øvre sjikt (85-95 prosent).

Figuren som omfatter kjønnene samlet, gir inntrykk av en viss økning i andelen mest selvhjulpne med økende botid og senere ankomst. Denne tendensen er knapt synlig når data begrenses til *menn*, mens data for *kvinner* tyder på en stigning over tid. Som nevnt er imidlertid datagrunnlaget særlig spinkelt når det splittes etter kjønn, spesielt for de tidligste kohortene.

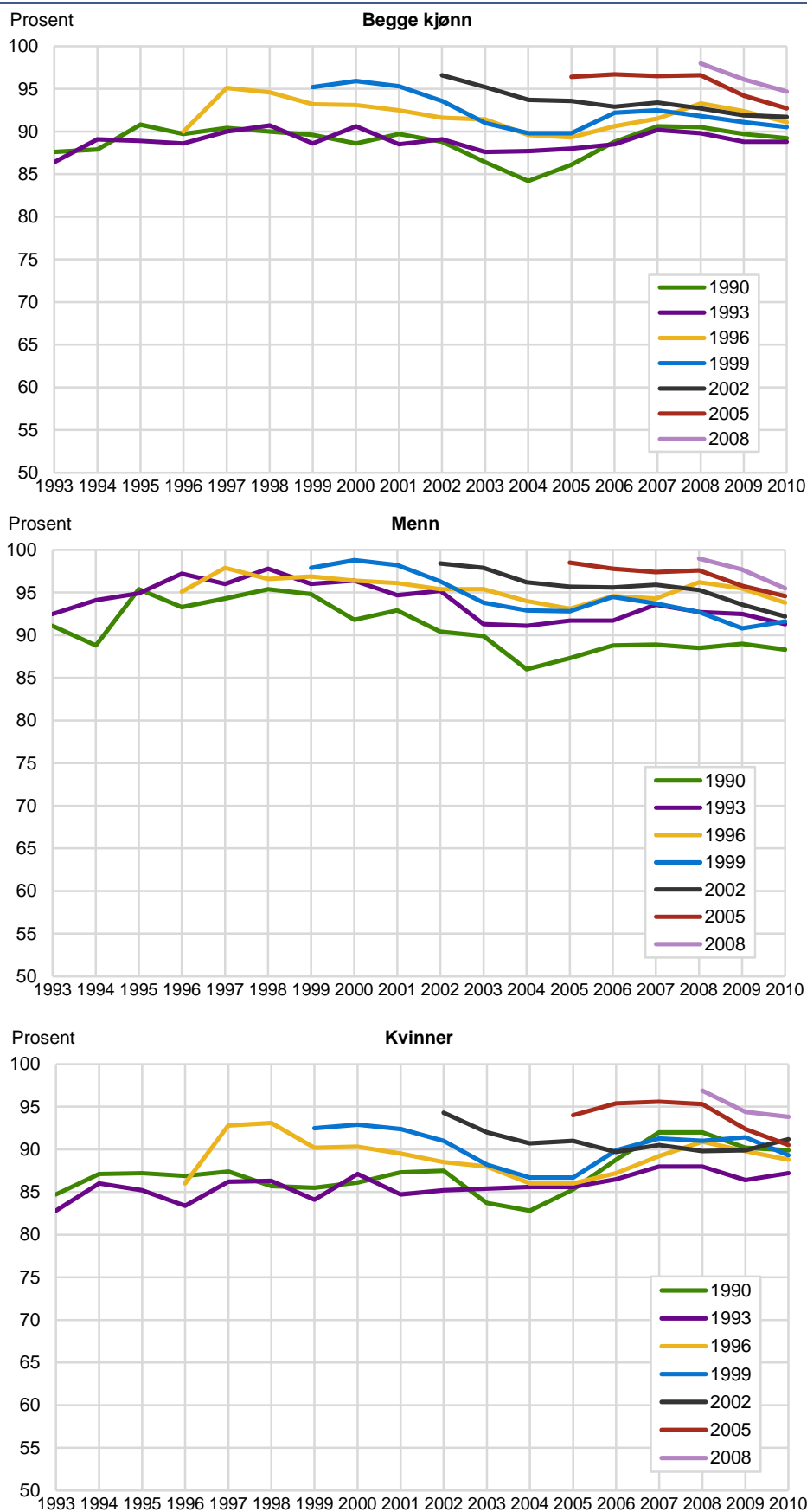
Siste figur i dette kapitlet viser andelen mest selvhjulpne blant innvandrere fra *Sør- og Mellom-Amerika* (figur 7.3h). Figuren kan synes å ha likheter både med figuren for innvandrere fra Øst-Europa innen EU (figur 7.3c) og innvandrere fra *Asia* (figur 7.3f). Tendensen til stigende prosentandeler «mest selvhjulpne» etter botid synes klar blant de latin-amerikanske innvandrerne, mens nivået for selvhjulpnehet varierer noe mellom de nevnte landgruppene. Innvandrere fra *Sør- og Mellom-Amerika* plasserer seg trolig et sted imellom nivået for de to andre gruppene.

Vi legger ellers merke til at andelen mest selvhjulpne går ned i noen av de tidlige mannskohortene, spesielt 1993-kohorten. Som nevnt under avsnittet om sysselsetting, er antallet menn i 1993-kohorten så lavt at det er mindre grunn til å legge vekt på hvorvidt andelen mest selvhjulpne stiger eller synker i denne kohorten.

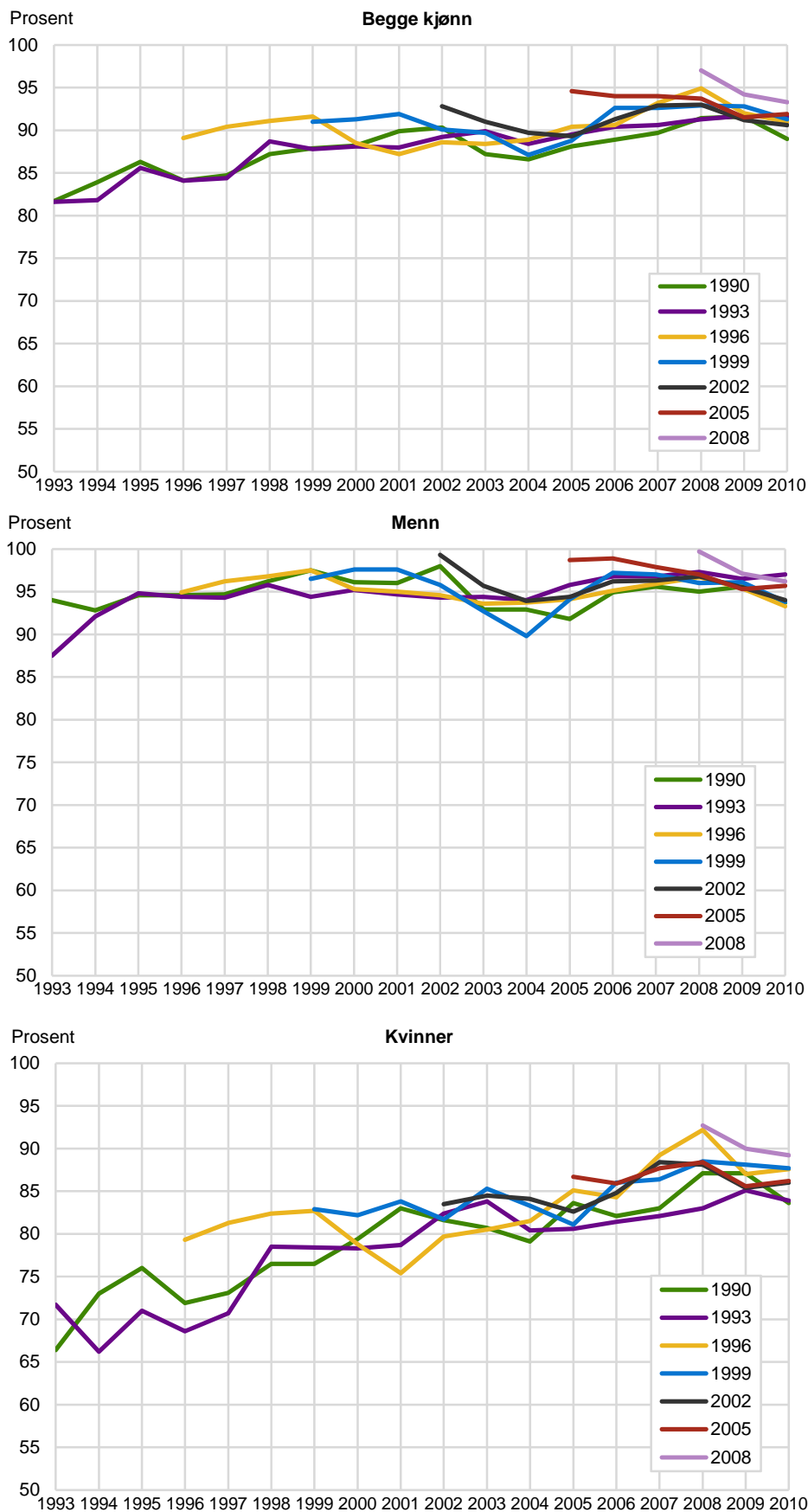
I resten av kapitlet vises figurene som er omtalt i teksten foran.

Figur 7.3a. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Norden

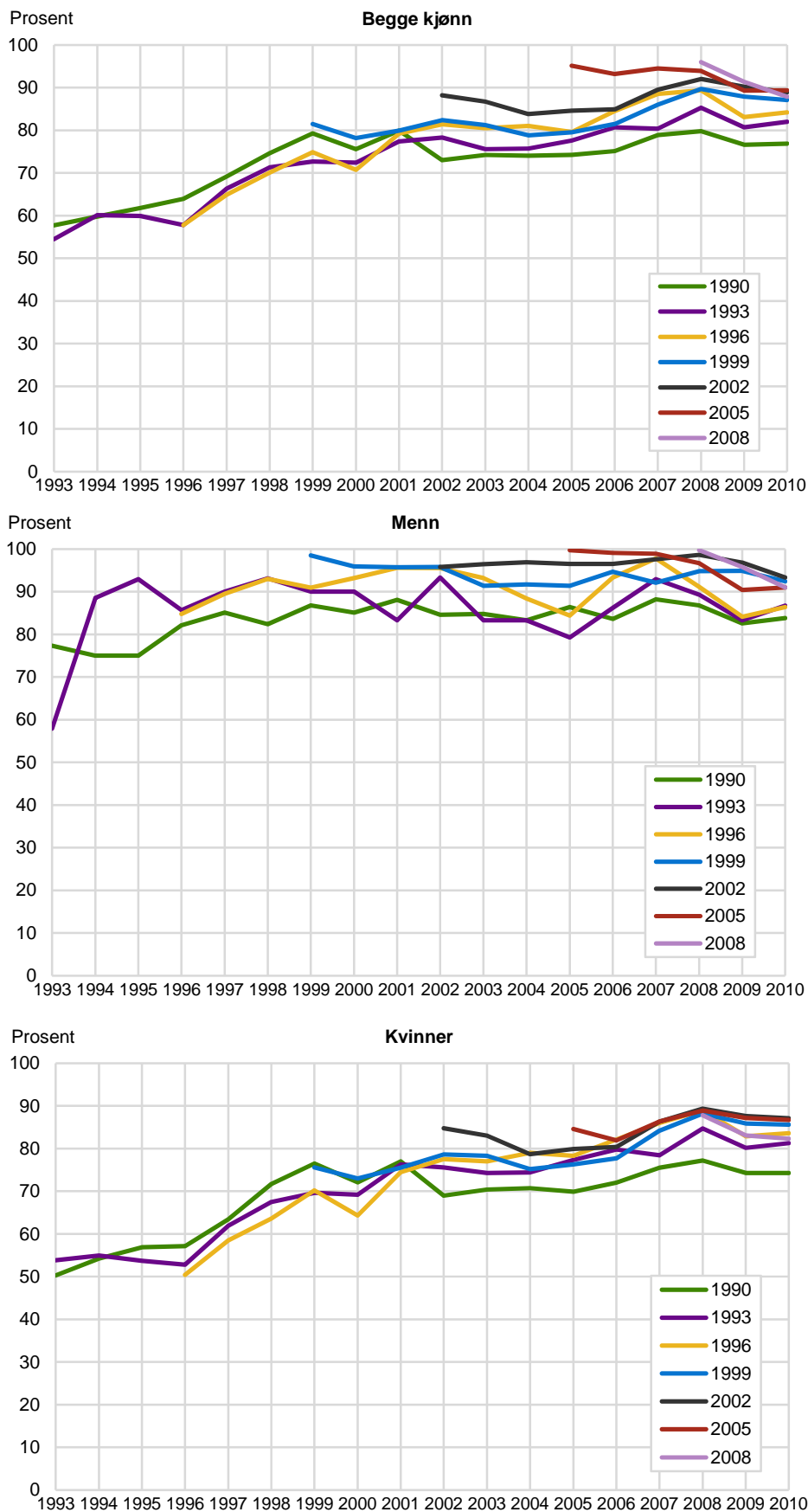
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 7.3b. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Vest-Europa ellers

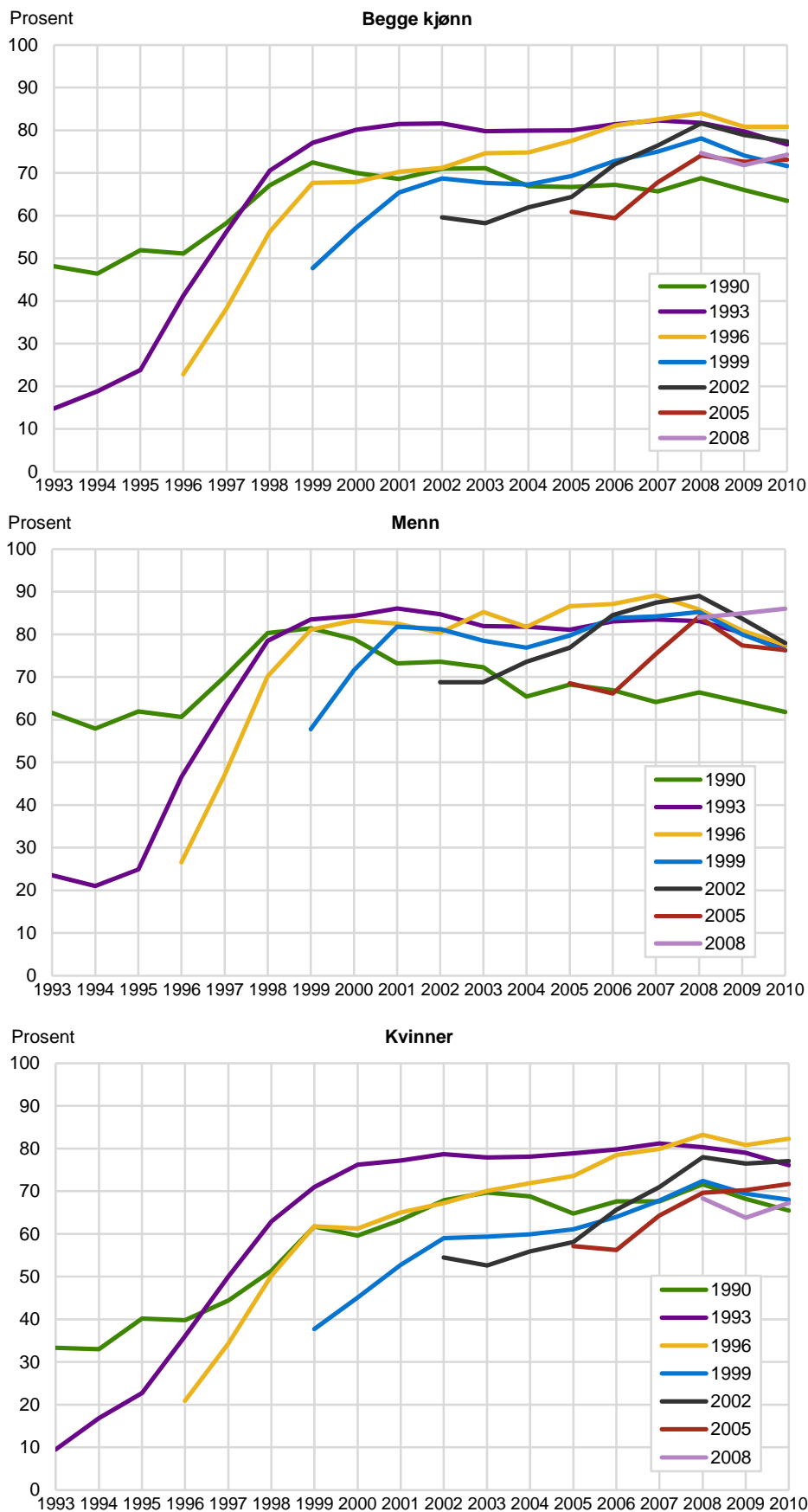
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 7.3c. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. EU-land i Øst-Europa

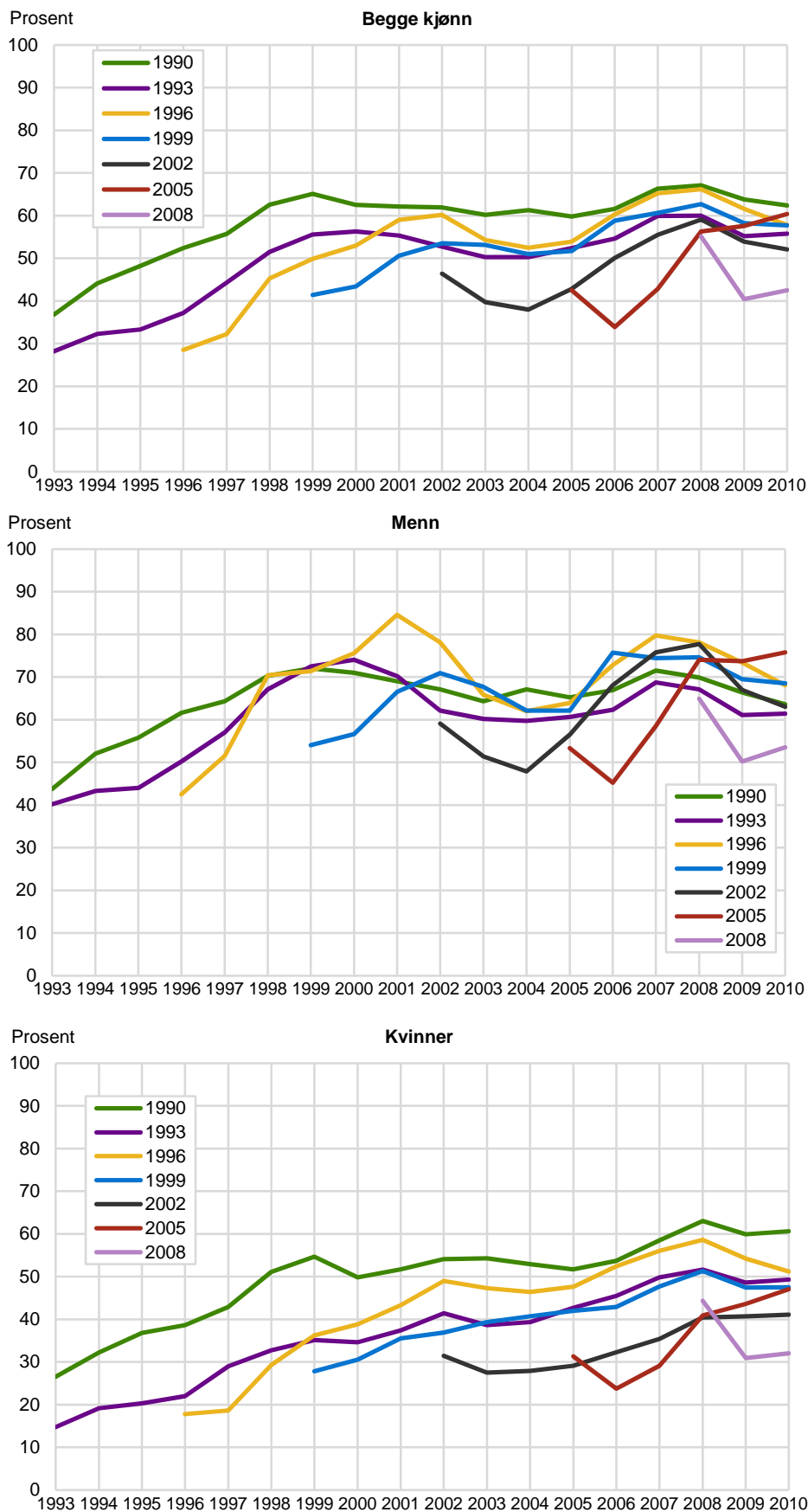
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 7.3d. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Øst-Europa ellers

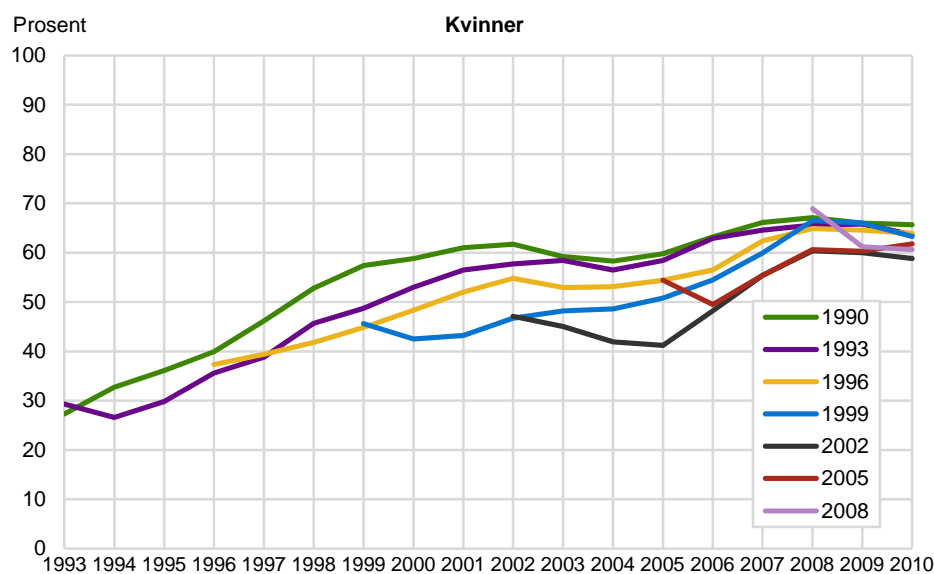
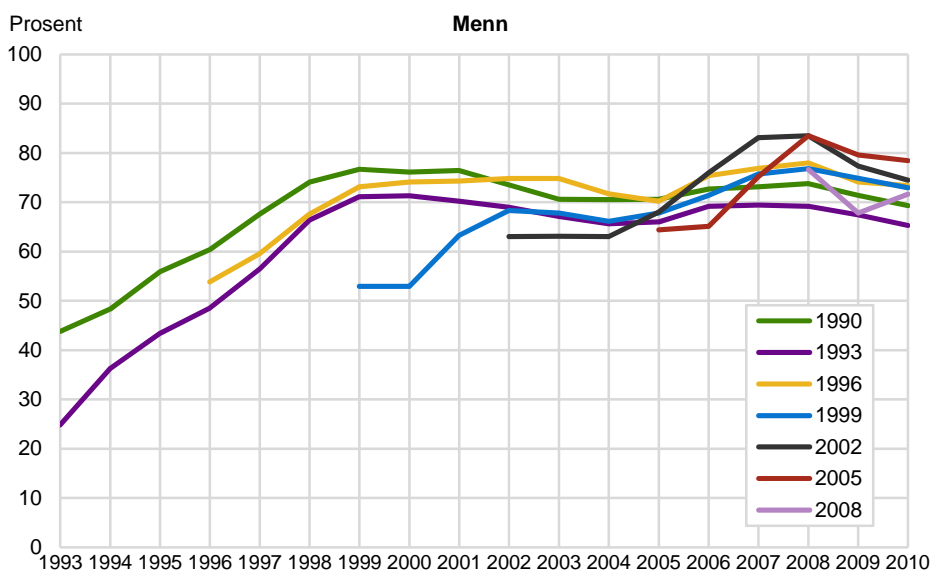
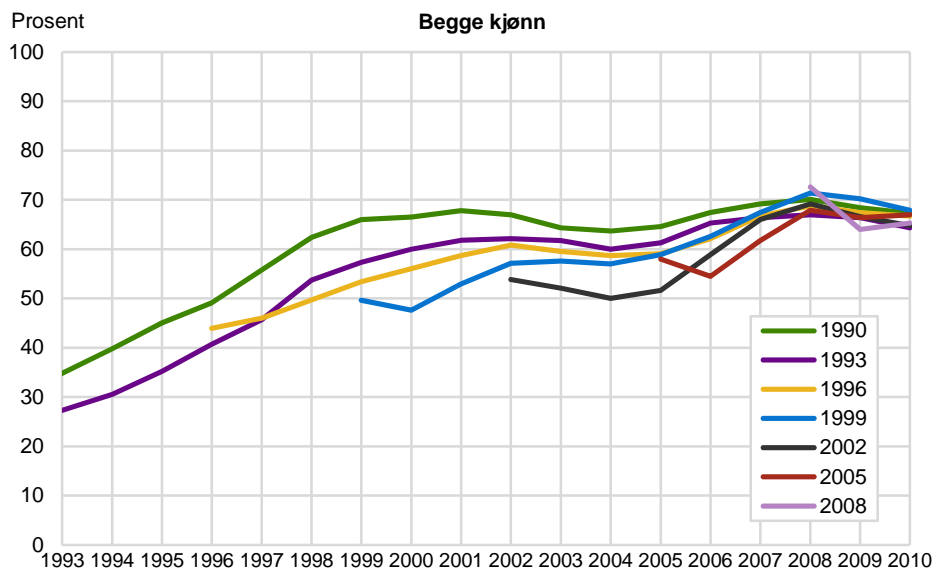
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 7.3e. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Afrika

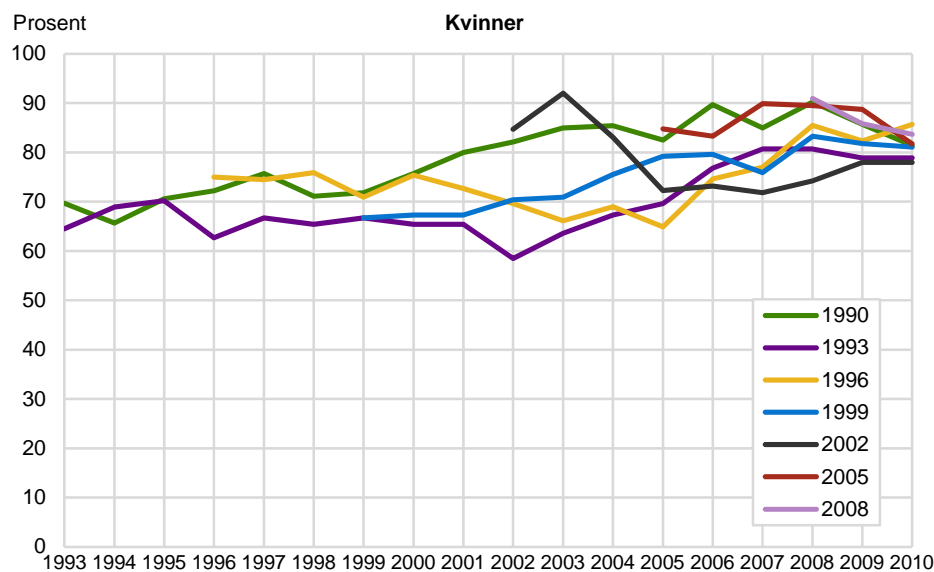
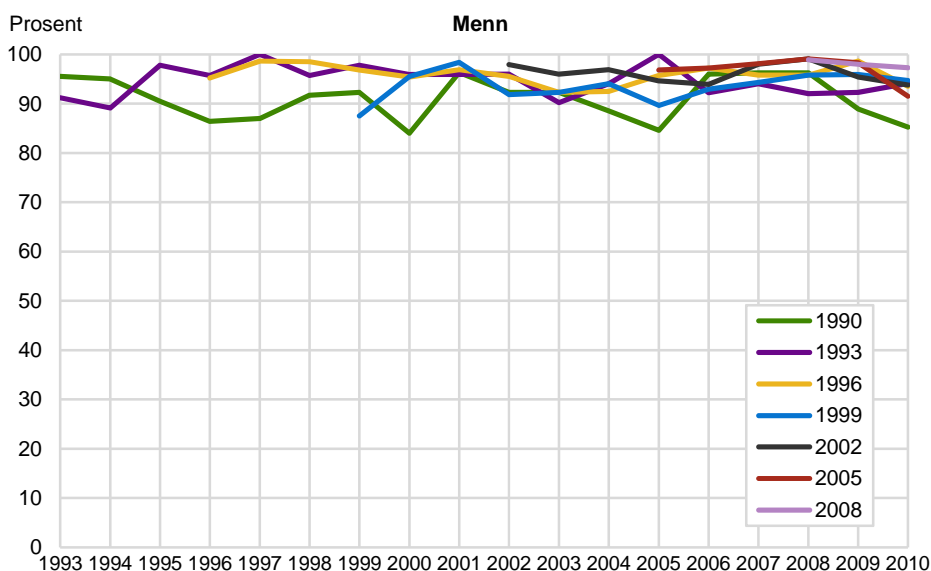
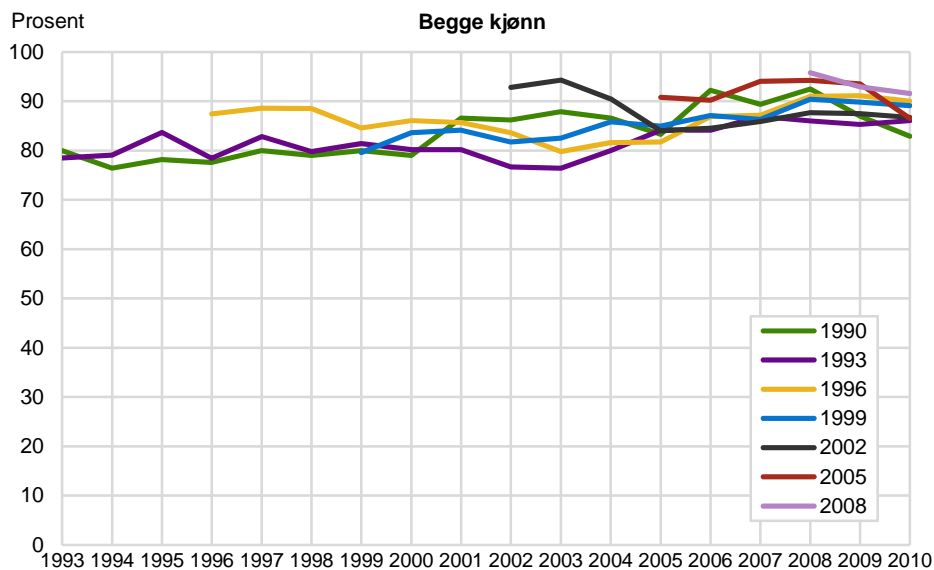
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 7.3f. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Asia

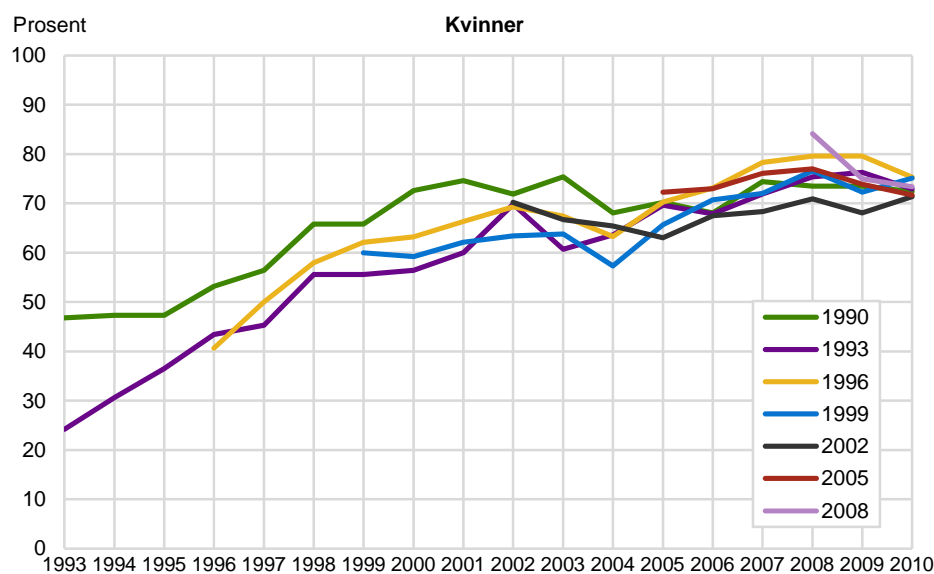
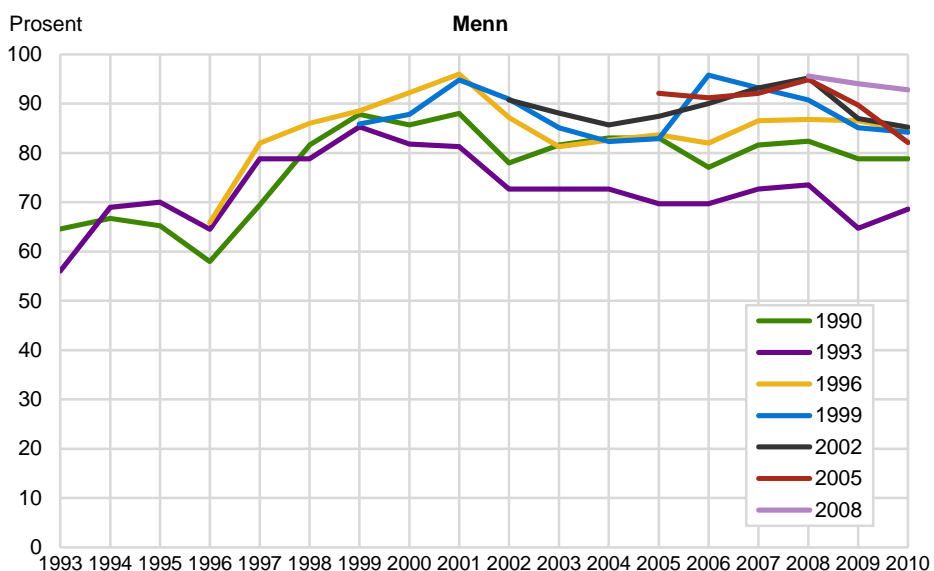
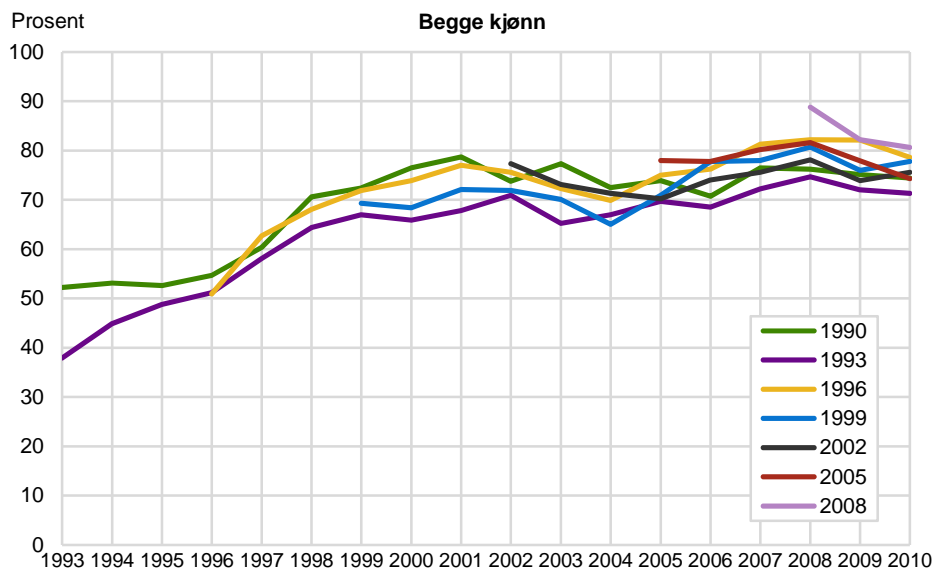
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 7.3g. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Nord-Amerika, Oseania

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 7.3h. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Sør- og Mellom-Amerika

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

8. Indikatorer etter enkeltland

I dette kapitlet undersøker vi integreringsindikatorerne etter kohort og observasjonsår når landbakgrunn begrenses til ti enkeltland. Dette er land hvis befolkning utgjør relativt store grupper i det norske samfunnet. Av de åtte landgruppene vi presenterte i forrige kapittel, hører innvandrerne i dette kapitlet hjemme i fire av dem. Det er Øst-Europa i EU (enkelkland: Polen), Øst-Europa ellers (enkelkland: Bosnia-Hercegovina), Afrika (enkelkland: Somalia) og Asia (enkelkland: Irak, Iran, Vietnam, Sri Lanka, India, Tyrkia og Pakistan). Av disse er det personer fra Polen, Somalia og Irak som utgjør de største kontingentene av innvandrere – i vårt materiale og i befolkningen per 1.1.2014.

Til forskjell fra tidligere kapitler velger vi her å presentere de tre indikatorerne i *samme* underavsnitt i tilknytning til det enkelte land i stedet for i tre separate hovedbolker. Foruten å representere en tiltrengt variasjon i presentasjonsmåten, gjør dette det lettere å oppfatte indikatorerne i lys av hverandre.

8.1. Polen

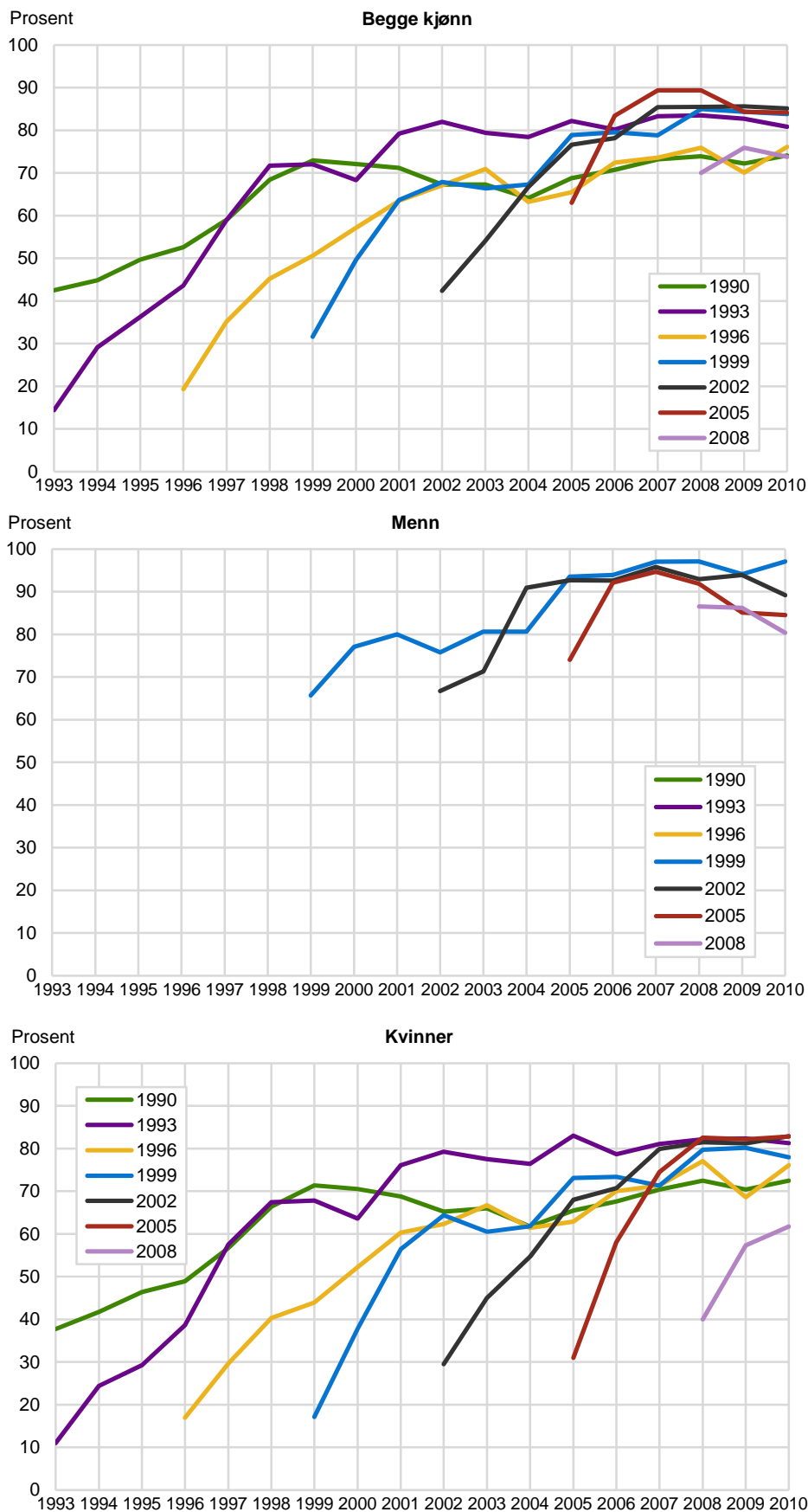
Polen ble en del av den kommunistiske østblokken i 1948. En fri fagbevegelse ("Solidaritet") så dagens lys i 1980, men bevegelsen ble forsøkt knust i årene 1981-1983 da myndighetene innførte unntakstilstand, og ledende opposisjonelle måtte flykte til vesten, deriblant Norge. Med "jerneteppe" fall i 1989 ble landet det første i Øst-Europa med en ikke-kommunistisk regjering. Landet ble medlem av EU i mai 2004, og etter hvert som overgangsordningene i medlemslandene ble opphevet i årene som fulgte, fikk polske arbeidsinnvandrere fri tilgang til arbeidsmarkedet i EU/EØS-området. I Norge ble polakkene den største innvandrerggruppen i 2008 når innvandrere og deres norskfødte barn summeres.

Grunnen til innvandring endrer seg markant over kohortene blant de polske innvandrerne i vårt materiale. I de fire tidligste kohortene er det en klar overvekt av kvinner; de fleste har innvandret av familiegrunner. I de to seneste kohortene er det menn som er i klar majoritet. Den viktigste grunnen til innvandring blant dem er arbeid. 2002-kohorten står i en mellomstilling med en jevnere kjønnsfordeling og fordeling av innvandringsgrunn mellom arbeid, familie og utdanning. I de tre tidligste kohortene er tallet på menn så lavt i den enkelte kohort (< 20) at vi har valgt å utelate dem.

Figur 8.1a viser utviklingen i *sysselsetting* over tid for polakkene i den enkelte kohort. Det overordnede bildet for kjønnene samlet er at sysselsettingen øker med botiden og at en større andel kommer raskt i arbeid i de senere kohortene enn i de tidlige. Hver ny kohort har høyere sysselsetting i ankomståret enn foregående kohort (unntatt muligens 1990-kohorten hvis sysselsetting er ukjent før 1993). Forklaringen på dette mønsteret ligger antakelig for en stor del nettopp i sammensetningen av kohortene med hensyn til kjønn og innvandringsgrunn. Spissformulert blir polske kvinner som innvandrer av familiegrunner, ikke like lett sysselsatt som mannlige arbeidsinnvandrere.

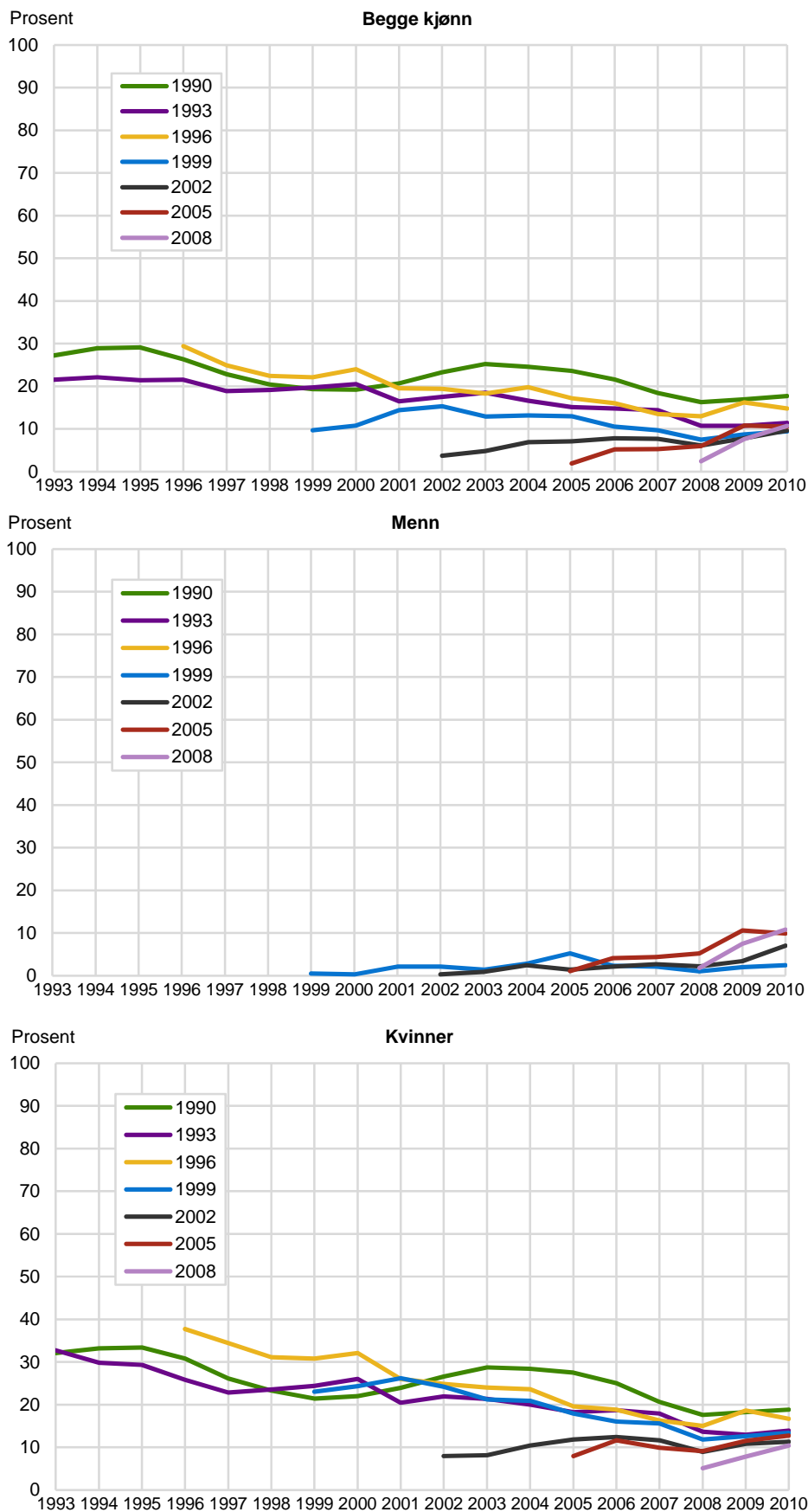
I 2010 ligger andelen sysselsatte for kjønnene samlet i intervallet 74-85 prosent for de sju kohortene. Som forventet er sysselsettingen høyere blant *menn*, hele 97 prosent i kohorten med lengst botid (blant dem som er med i figuren, dvs. 1999-kohorten) og 80 prosent etter to års botid for menn som kom i 2008. Øvrige mannlige kohorter ligger innen dette intervallet i sysselsetting i 2010. Blant *kvinnene* ligger sysselsettingen i 2010 i intervallet 73-83 prosent, med 2008-kohorten etter to års botid på 62 prosent. Verken for menn eller kvinner er sysselsettingen i 2010 vesentlig lavere enn på tidligere tidspunkter, med mulig unntak for høykonjunkturåret 2008. Det gir neppe grunnlag for eventuelle påstander om at polske innvandrere allerede er på retrett fra det norske arbeidsmarkedet.

Figur 8.1a. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Polen

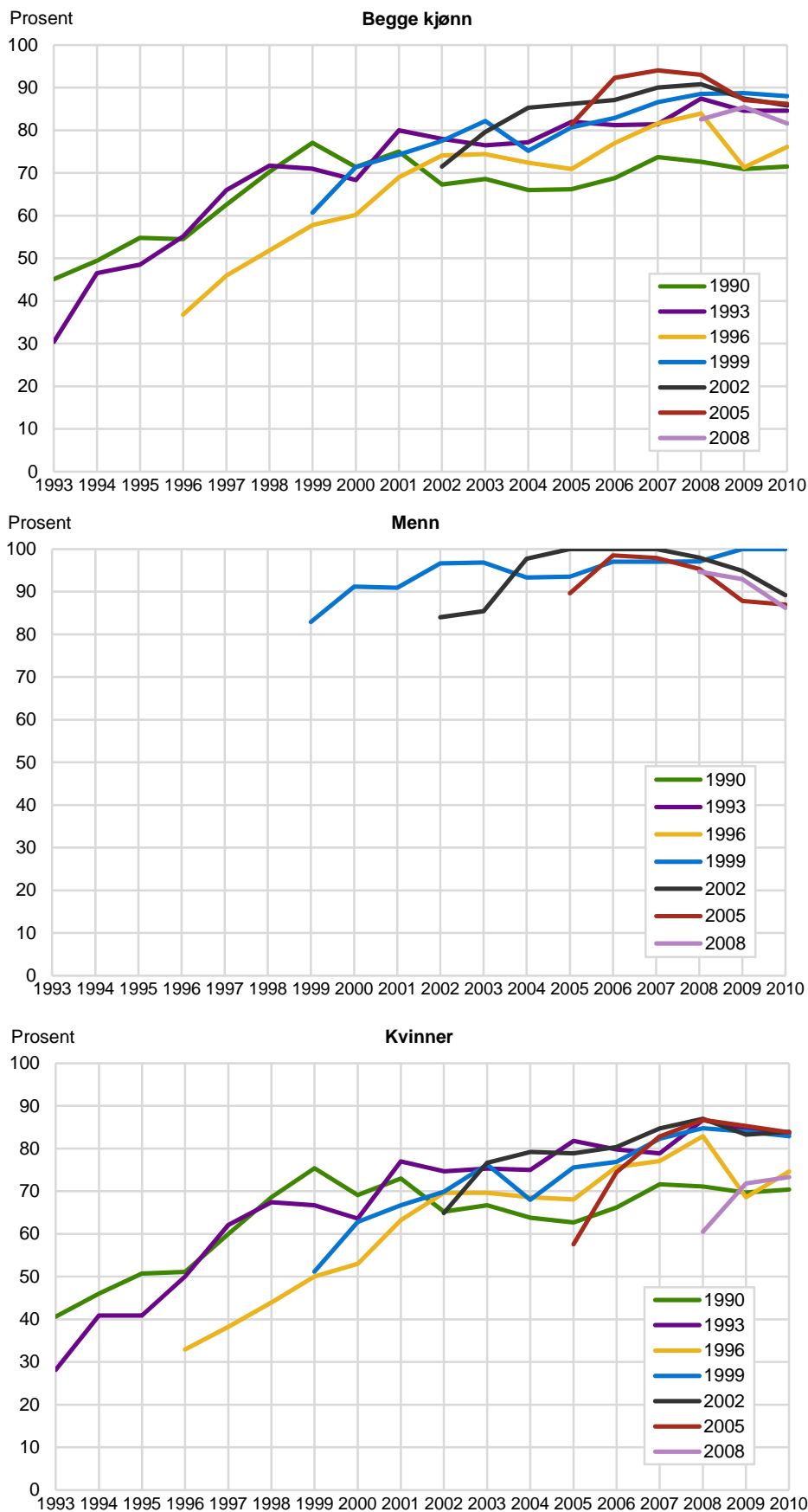
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Figur 8.1b. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Polen

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 8.1c. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Polen

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Ifølge figur 8.1b mottar polske innvandrere økonomiske overføringer, men andelen som overføringene utgjør av samlet inntekt, overstiger ikke 30 prosent på noe

tidspunkt for noen av kohortene. Med økende botid er overføringsandelen synkende. De høyeste andelene står de tre tidligste kohortene for, mens de fire seneste kohortene har en overføringsandel på 15 prosent eller lavere. På samme måte som hver ny kohort innleder sin sysselsetting på et høyere nivå enn den foregående, er overføringsandelene som hovedregel suksessivt lavere.

Holdes kjønnene hver for seg, ser vi at overføringene blant *menn* ikke overstiger 11 prosent av samlet inntekt på noe tidspunkt, mens overføringene den første tiden blant *kvinner* ligger mellom 30 og 40 prosent i de tre tidligste kohortene. Overføringsandelen blant de polske kvinnene er klart synkende over tid. I 2010 er det ingen av kvinnekohortene som mottar en andel overføringer over 20 prosent av samlet inntekt. Når det gjelder menn, er overføringsandelene svært lave de første årene, men de stiger noe i kjølvannet av finanskrisen.

Det siste settet med figurer (figur 8.1c) viser andelen polske innvandrere i de enkelte kohortene som innfrir kriteriet å være ”*mest selvhjulpne*”, slik det er definert i datakapitlet foran (en summert yrkes- og kapitalinntekt større enn de økonomiske overføringene). Figuren for kjønnene samlet viser at andelen mest selvhjulpne øker over tid og flater først ut mot slutten av observasjonsperioden. Til forskjell fra utviklingen i sysselsetting for de samme kohortene etter tid, er det mindre avstand mellom kohortene når det gjelder indikatoren ”*mest selvhjulpne*”. Det er særlig de første årene etter bosetting at andelen sysselsatte er noe lavere enn andelen ”*mest selvhjulpne*”. Som vi har antydnet tidligere, er det trolig kravet om at yrkesinntekten skal passere et visst minimumsnivå for at personen skal regnes som sysselsatt som genererer denne forskjellen. Grensen for ”*mest selvhjulpne*” nås ved at yrkesinntekt (inkludert kapitalinntekt) er høyere enn overføringene. Dette kan oppnås også ved lave yrkesinntekter.

Bortsett fra at figur 8.1c viser noe høyere indikatorverdier de første årene etter ankomst enn figur 8.1a, er det ellers stor grad av sammenfall mellom de to figurene. Nøkternt sett tilfører kjennemerket ”*mest selvhjulpne*” ikke særlig mye mer informasjon av betydning for vurderingen av polakkenes integrering enn kjennemerket sysselsetting gjør. Figuren viser at andelen ”*mest selvhjulpne*” blant polske *menn* tangerer 100 prosent for to av kohortene. Også de separate dataene for *kvinner* viser noe høyere skårer med hensyn til andelen ”*mest selvhjulpne*” enn med hensyn til andelen sysselsatte i figur 8.1a.

8.2. Bosnia-Hercegovina

Bosnia-Hercegovina var inntil 1992 en delstat i det daværende Jugoslavia som ble opprettet etter første verdenskrig. Landet erklærte seg selvstendig i 1991, og det endte med en blodig borgerkrig i første halvdel av 1990-tallet. Den nye staten fikk en komplisert styringsstruktur med en kroatisk-bosnisk del og en serbisk del i tillegg til en overordnet føderal del. Et par millioner ble flyktninger etter militære kamper, massakrer og krigsforbrytelser. Norge åpnet grensene for mange tusen krigsflyktninger fra Bosnia-Hercegovina. Norske myndigheter proklamerte en ”nasjonal dugnad” i kommunene for å få til en rask bosetting av flyktningene.

Innvandrere fra Bosnia-Hercegovina i vårt materiale har nesten utelukkende bakgrunn som flyktninger i 1993-, 1996- og 1999-kohortene. Tallmessig dominerer 1993-kohorten stort over alle senere kohorter til sammen. I de tre kohortene vi har data fra på 2000-tallet, er det familie (-etablering eller -gjenforening) som utgjør den viktigste innvandringsgrunnen. I 1990 er tallet på innvandrere fra Bosnia-Hercegovina så lite i våre data at det er uegnet for statistiske formål.

Sysselsettingen er nær 0 i bosettingsåret for de to tidligste kohortene fra Bosnia-Hercegovina ifølge figur 8.2a, men andelen sysselsatte stiger raskt til høye nivåer. Etter åtte års botid kulminerer sysselsettingen i 1993-kohorten ved 86 prosent. Ingen senere kohorter når like høyt. I 2002-kohorten kulminerer sysselsettingen i observasjonsåret 2008 med 83 prosent sysselsatte. Alle kohorter unntatt 2005 og

2008 viser en viss nedgang i sysselsettingen mot slutten av observasjonsperioden. Nedgangen er på hele 12 prosentpoeng i 1999-kohorten.

Bildet er ellers ganske likt for menn og kvinner. *Menn* har noe høyere sysselsetting enn kvinner, men ikke mye. Forventningen om likestilling i arbeidslivet står øyensynlig sterkt blant menn og kvinner fra Bosnia-Hercegovina. Andelen sysselsatte blant menn i 1993-kohorten synker med 11 prosentpoeng fra 2001 til 2010. Det er likevel ikke bare blant menn at andelen sysselsatte går noe ned mot slutten av observasjonsperioden - også *kvinnene* blottlegger denne tendensen i noen av kohortene (f.eks. i 1999- og 2002-kohorten). Den høye andelen sysselsatte blant menn i 2005-kohorten er basert på ganske få enheter (<35) og bør ikke tillegges for stor vekt.

Når det gjelder *andelen overføringer* av samlet inntekt blant innvandrere fra Bosnia-Hercegovina (jf. figur 8.2b), finner vi for de tre tidligste kohortene (1993, 1996 og 1999) det samme bildet som er karakteristisk for overføringer til flyktninger, nemlig høye verdier innledningsvis (opp mot 90 prosent), men raskt synkende etter botid (jf. figur 6.2c). De tre tidligste bosniske kohortene har som nevnt bakgrunn som flyktninger og oppviser et mønster for overføringer typisk for flyktninger.

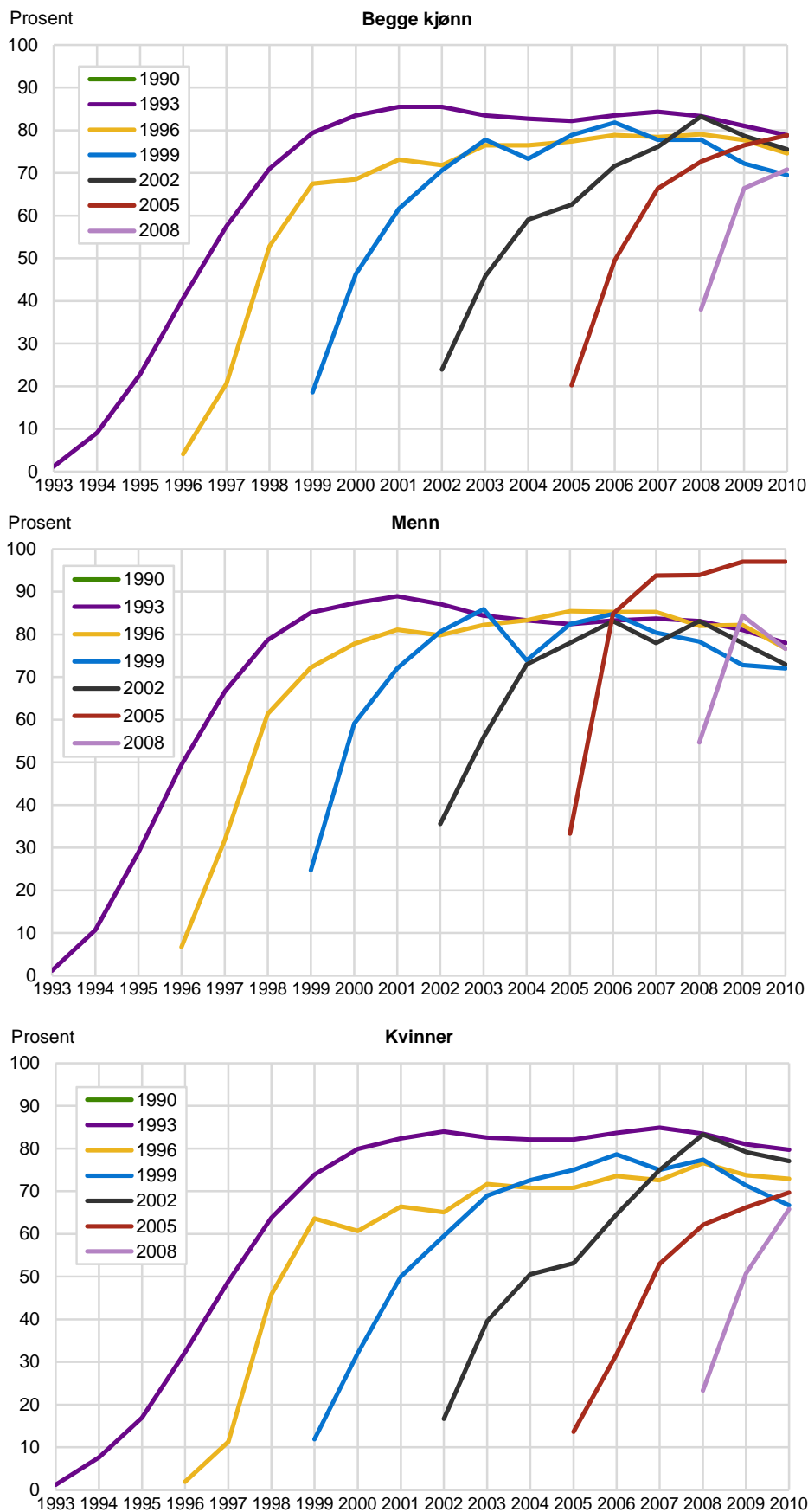
De tre neste kohortene med ankomst på 2000-tallet (2002, 2005 og 2008) har derimot opphold av familiegrunner og således potensielt et annet mønster for mottak av økonomiske overføringer. Verdiene ventes å være lavere og endringene over tid mindre (jf. figur 6.2b). Overføringsandelen av samlet inntekt for de tre seneste bosniske kohortene viser seg å være lavere (under 30 prosent) og mer stabile over tid enn for de tre tidligste. For *menn* er andelen under 20 prosent i alle tre kohorter. For *kvinner* er den innledningsvis nærmere 40 prosent i 2002-kohorten før den synker til 20 prosent i 2010.

Figuren som viser andelen "*mest selvhjulpne*" blant innvandrerne fra Bosnia-Hercegovina (jf. figur 8.2c), er til forveksling lik figuren som viser andelen sysselsatte for samme landgruppe (figur 8.2a). Det er likevel litt lettere i flere av kohortene (unntatt de to tidligste) å bli karakterisert som "*mest selvhjulpne*" selv om yrkesinntekten ikke når 1G. I de fleste tilfellene faller imidlertid de to kriteriene noenlunde sammen slik at figurene for sysselsatt og "*mest selvhjulpne*" blir like, slik vi ser her.

Med høye verdier for overføringenes andel som vist i figur 8.2b for 1993- og 1996-kohortene, må nødvendigvis andelen "*mest selvhjulpne*" i disse kohortene bli svært lave de første årene. Etter hvert som overføringsandelen imidlertid faller, vil andelen "*mest selvhjulpne*" stige, slik figur 8.2c viser. Etter sju års botid er andelen over 80 prosent i 1993-kohorten, og det er den også (så vidt) i 1996-kohorten etter 12 års botid når kjønnene betraktes samlet.

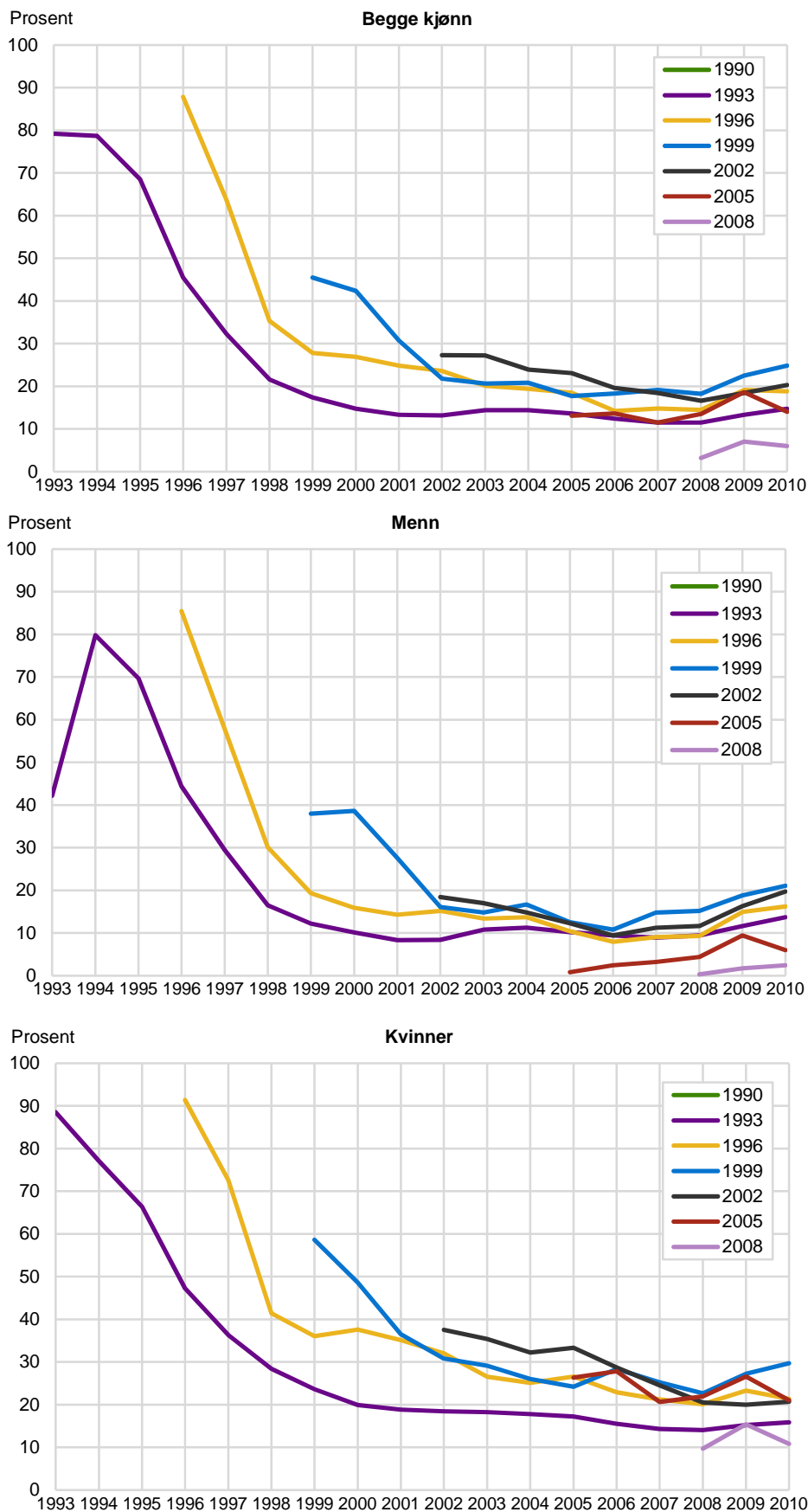
Blant *menn* øker andelen "*mest selvhjulpne*" raskere enn blant kvinner. En andel på 80 prosent nås av de tre tidlige kohortene etter henholdsvis seks, fire og tre år. Også kohortene som kom på 2000-tallet, når en andel "*mest selvhjulpne*" over 80 prosent innen fire år blant menn. Med noe høyere overføringer som andel av samlet inntekt blant *kvinner* (jf. figur 8.2b), blir også andelen "*mest selvhjulpne*" noe lavere blant dem. Bare to av kohortene (1993 og 2002) når en andel "*mest selvhjulpne*" på 80 prosent.

Figur 8.2a. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Bosnia-Hercegovina

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

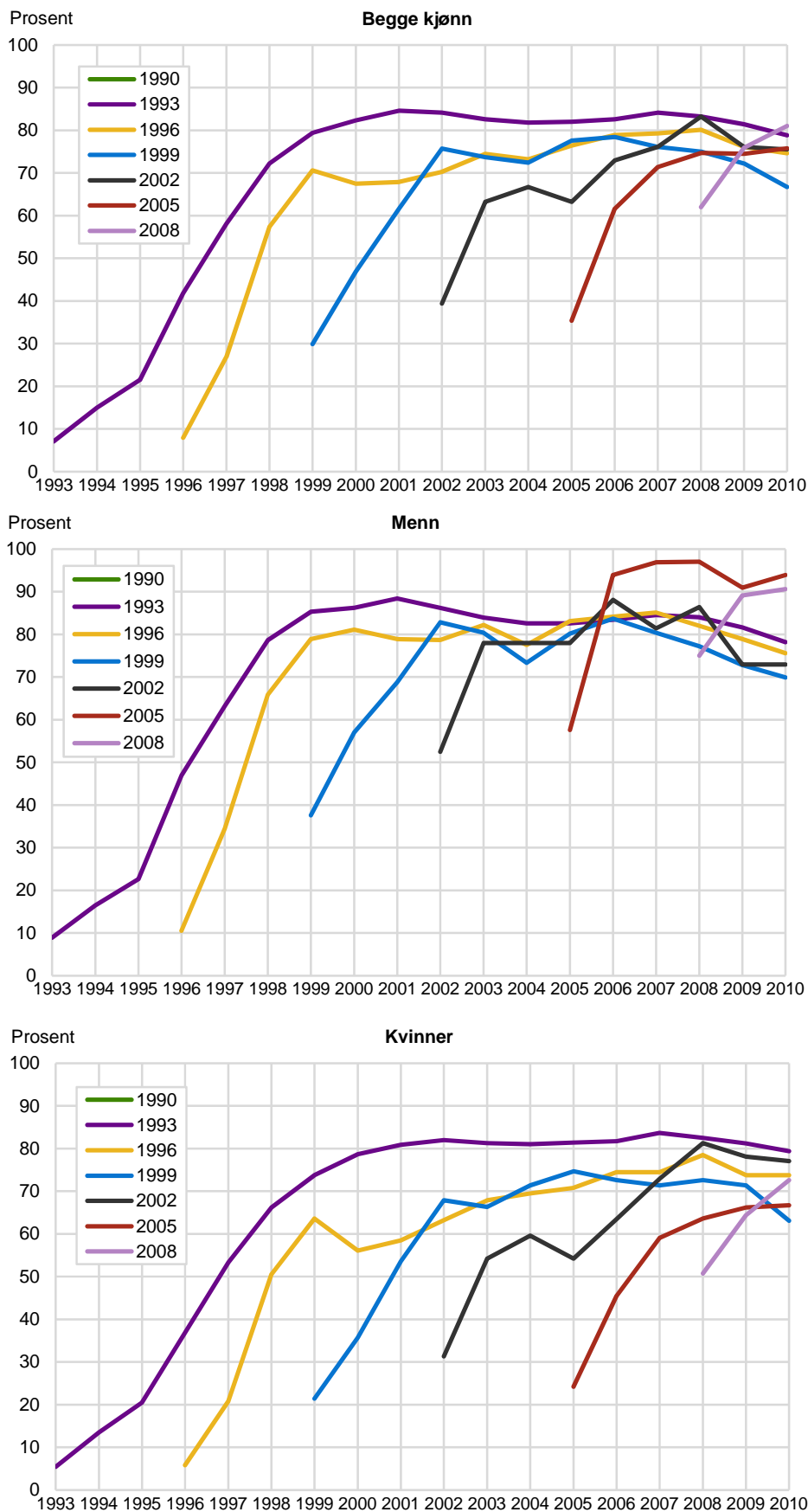
Figur 8.2b. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Bosnia-Hercegovina

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 8.2c. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Bosnia-Hercegovina

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

8.3. Somalia

Blant afrikanske land har Somalia flest innvandrere i Norge, i tillegg til Eritrea. Grunnen for somaliere til å forlate hjemlandet var flere tiårs borgerkrig og sammenbrudd i statlige funksjoner etter 1991. De fleste somaliere i Norge fikk den første tiden opphold av fluktgrunner. I de senere kohortene har familie som innvandringsgrunn fått økt betydning. 2008-kohorten har - som den eneste i våre data - flere somaliere med opphold av familie- enn av fluktgrunner.

Vi har tidligere konstatert at Afrika er den av verdensregionene hvis innvandrere har den svakeste posisjonen på det norske arbeidsmarkedet (jf. kapittel 7). I våre data tangerer eller overstiger sysselsettingen 60 prosent bare i de tre tidligste afrikanske kohortene. Mønstrer later til å fluktuere mye etter konjunktursituasjonen (jf. figur 7.1e), og overføringsandelen av samlet inntekt er bare unntaksvis under 30 prosent for noen av de afrikanske kohortene når kjønnene betraktes samlet (jf. figur 7.2e).

Tendensen til at *sysselsettingen* følger svingningene i konjunktorene er enda tydeligere når materialet bare omfatter somaliere (figur 8.3a). Konjunkturtoppene framstår tydelig rundt 1999 og 2008, med bølgedaler før, imellom og etter. Tendensen er spesielt synlig blant somaliske menn, mens svingningene har mindre utslag blant kvinnene. Med kjønnene samlet når ikke sysselsettingen 60 prosent i noen av kohortene. Heller ikke 50-prosentsgrensen brytes av andre enn de to tidligste kohortene. I ankomståret er sysselsettingen under 10 prosent i alle kohortene.

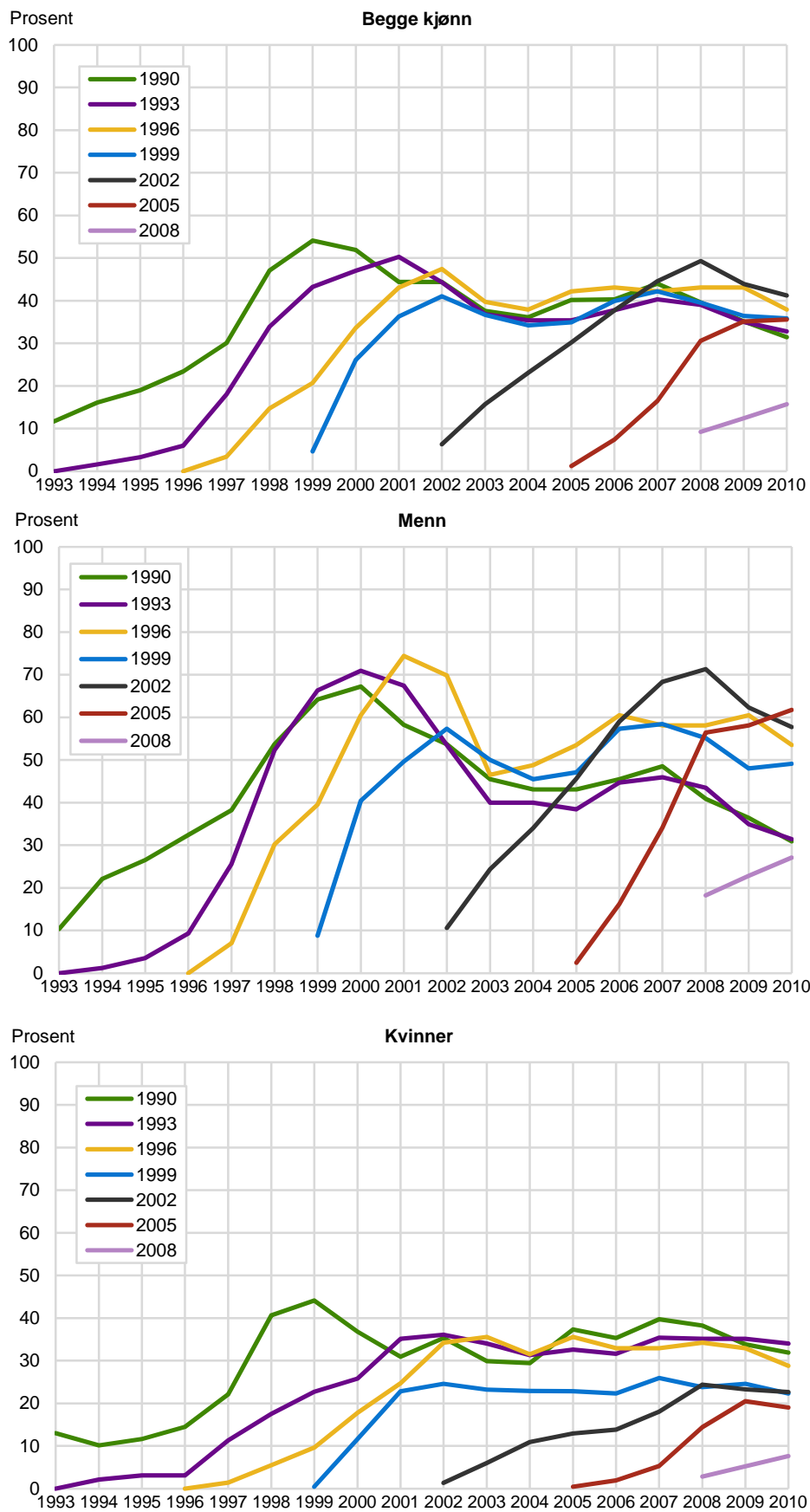
Kjønnsforskjellen i sysselsetting er markant for somaliske innvandrere. Blant *kvinner* er det bare i den tidligste kohorten at sysselsettingen overstiger 40 prosent rundt konjunkturtoppen på slutten av 1990-tallet. I fire av kohortene (1993, 1996, 2002 og 2005) ligger sysselsettingen blant somaliske *menn* i enkelte observasjonsår over 40 prosent høyere enn blant somaliske kvinner.

Vi kan ellers konstatere at sysselsettingen blant menn i enkelte kohorter synker betydelig etter at det høyeste nivået er passert noen år etter ankomst. Dette er særlig tydelig i 1990- og 1993-kohorten som begge har sin maksimale sysselsetting i året 2000, etter henholdsvis 10 og 7 års botid. Andelen sysselsatte er da 67 prosent i 1990-kohorten og 71 prosent i 1993-kohorten. Ved utgangen av observasjonsperioden er andelen sysselsatte redusert med 36 prosentpoeng i 1990-kohorten og 39 prosentpoeng i 1993-kohorten. Også sysselsettingen i 1996-kohorten har sunket med 21 prosentpoeng siden kulminasjonen i 2001.

Som figur 8.3b viser, likner mønsteret for andelen *økonomiske overføringer* det typiske mønsteret som vi har sett før for flyktninger - for eksempel blant bosniere (jf. figur 8.2b) - med svært høye prosentandeler den første tiden. Men til forskjell fra bosniere forblir andelene høye også i årene etter ankomsten. Mens bosniernes overføringsandeler er nede under 30 prosent av samlet inntekt etter fem år eller kortere, synker overføringsandelen ikke under 40 prosent for noen av de somaliske kohortene på noe tidspunkt i observasjonsperioden. Dette er situasjonen når menn og kvinner betraktes samlet.

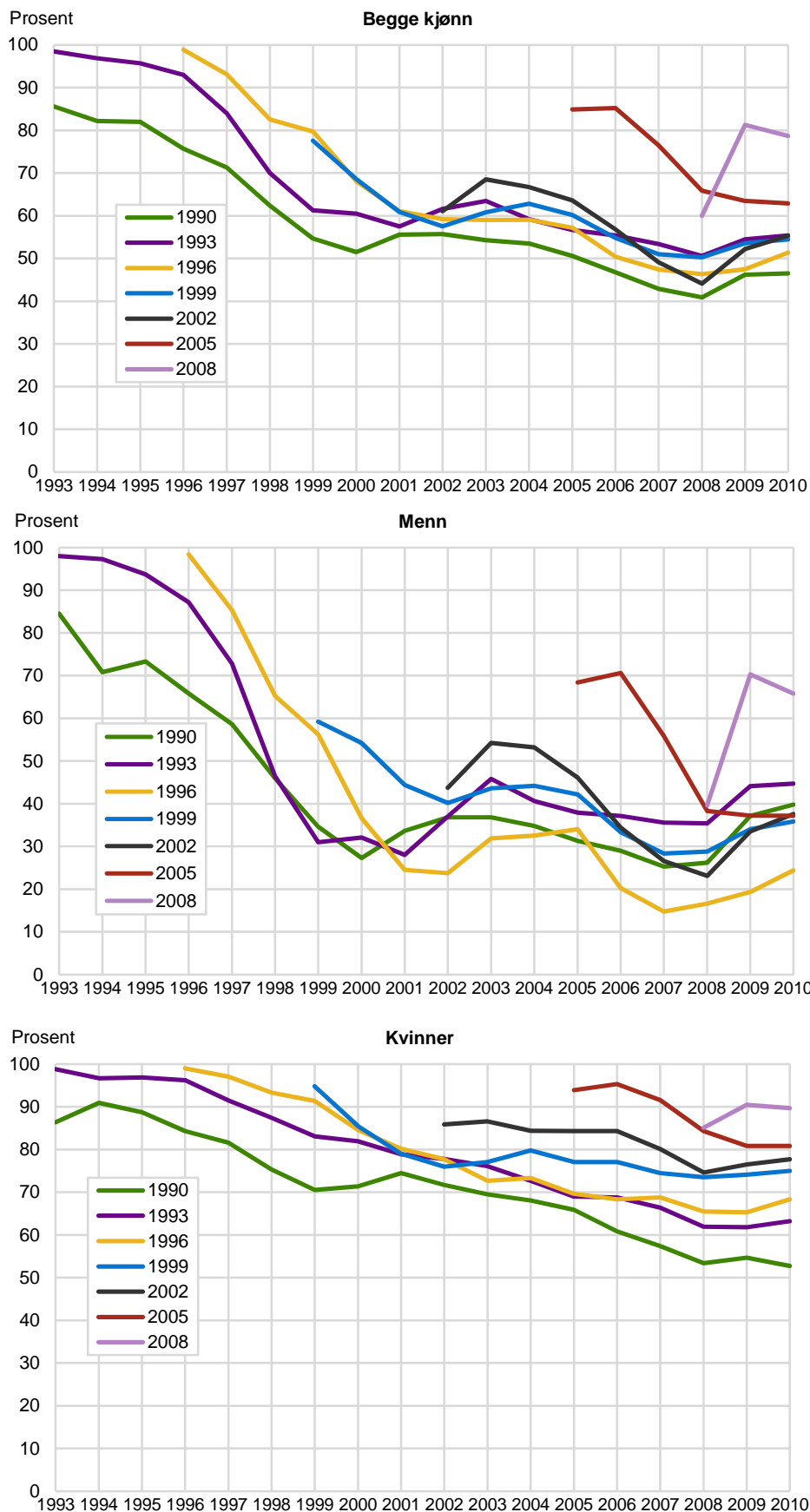
Differensiert etter kjønn ser vi at det er *kvinnene* som i størst grad holder overføringsandelen av samlet inntekt oppe på et høyt nivå. Andelen er riktignok synkende i så godt som alle kohortene, men ikke i noen kohorter er andelen under 50 prosent ved utgangen av observasjonsperioden i 2010. Blant *menn*, derimot, er overføringsandelen i alle kohortene - unntatt den senest ankomne - under 50 prosent i 2010. Vi ser også at nedgangen i overføringene skjer raskere blant menn enn kvinner.

Figur 8.3a. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Somalia

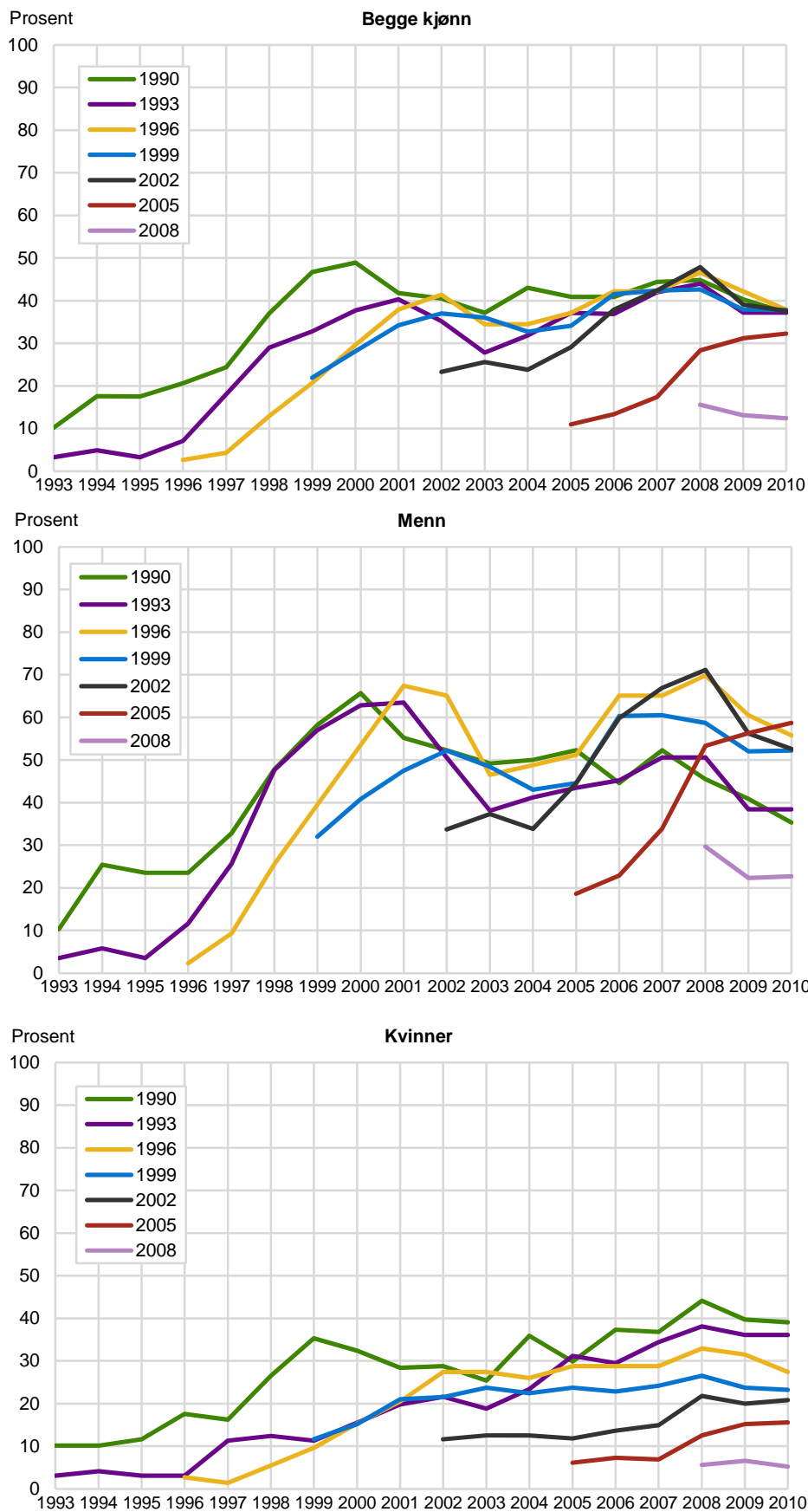
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Figur 8.3b Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Somalia

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 8.3c. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Somalia

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Som nevnt er det bare i 1990- og 1993-kohorten at andelen sysselsatte er over 50 prosent blant somaliere når kjønnene holdes samlet. På grunn av den høye overføringsandelen er det enda vanskeligere å innfri kravet til ”mest selvhjulpne” enn til å bryte grensen til 1G i yrkesinntekt og dermed bli regnet som sysselsatt. Vi ser nemlig i figur 8.3c at ingen av kohortene oppnår over 50 prosent ”mest selvhjulpne”. 1990-kohorten er riktignok svært nær i år 2000. Etter større spredning mellom kohortene i første halvdel av observasjonsperioden samler de seg med en andel ”mest selvhjulpne” somaliere i underkant av 40 prosent i 2010.

Differensiert etter kjønn ligger andelen ”mest selvhjulpne” mellom 50 og 60 prosent blant somaliske *menn* i 2010 i de senere kohortene (unntatt 2008-kohorten). Andelen er under 40 prosent i de to tidligste kohortene. De har dessuten begge fått redusert sin andel ”mest selvhjulpne” siden 2000-2001 med rundt 25-30 prosentpoeng, omtrent som for andelen sysselsatte. Vi finner ellers de samme fluktasjonene etter konjunktorene for menn når det gjelder ”selvhjulpnehet” som vi fant for sysselsetting. Blant *kvinnene* er mønsteret øyensynlig lite påvirket av konjunktursituasjonen.

8.4. Irak

Resten av enkeltlandene vi vil presentere, hører alle hjemme i verdensregionen Asia. Befolkningen i Irak har de seneste tiårene gjennomlevd en vanskelig periode med diktatur, krig, borgerkrig, invasjon og terrorisme, som har drevet store folkegrupper på flukt. De fleste innvandrere fra Irak i Norge har således fått opphold som flyktninger. De fire kohortene i vårt materiale som kom på 1990-tallet, har alle flukt som dominerende innvandringsgrunn. Det samme er tilfelle i 2008-kohorten. Utover på 1990-tallet og de første årene etter årtusenskiftet fikk også et voksende antall opphold av familiegrunner. Familie er således den dominerende innvandringsgrunnen blant irakere som kom i 2002 og 2005 i vårt materiale. Irakiske menn har som hovedregel fått opphold av fluktgrunner, mens irakiske kvinner har fått opphold av familiegrunner.

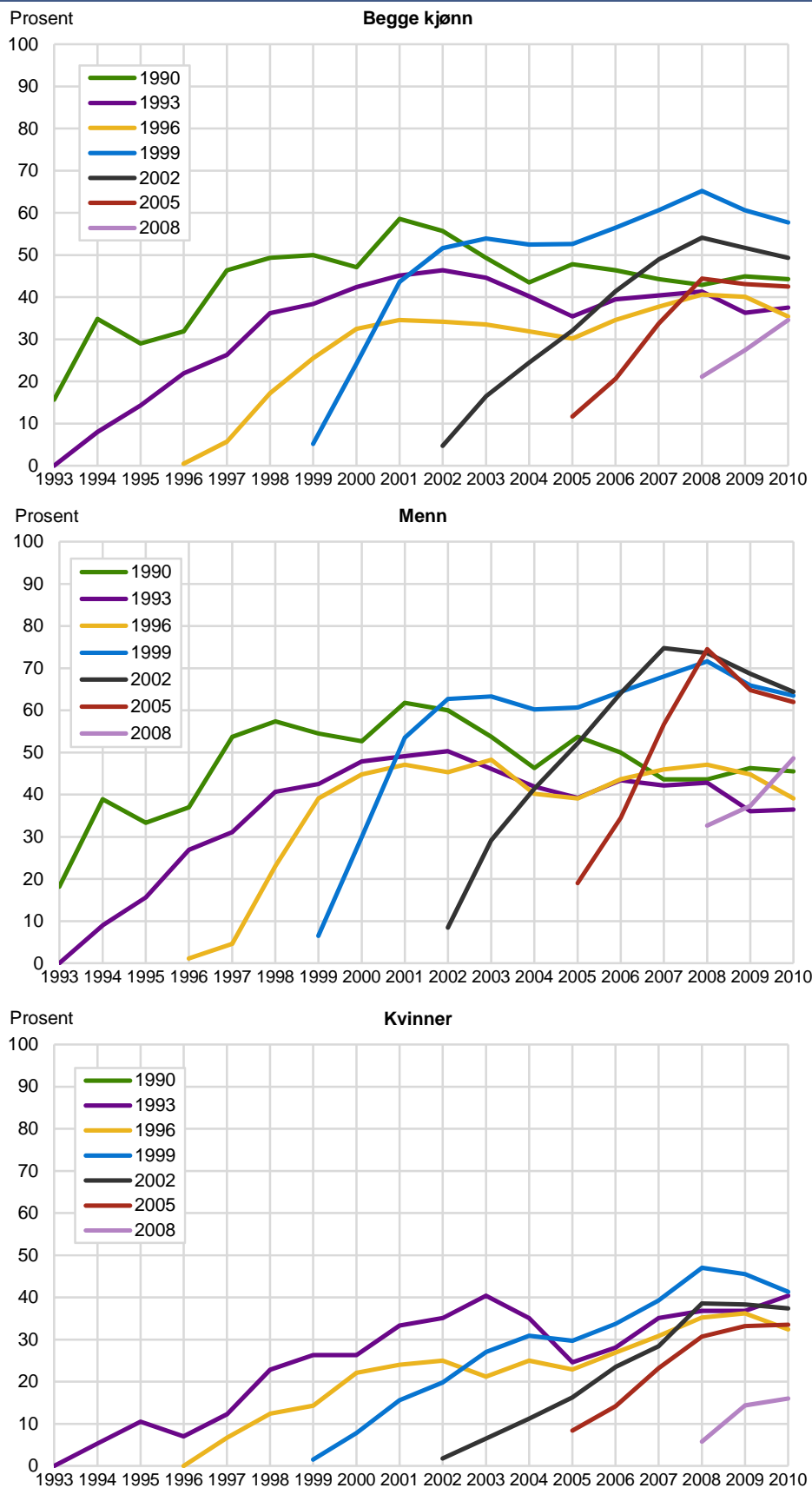
Figur 8.4a illustrerer utviklingen i *sysselsettingen* blant innvandrere fra Irak. Bildet viser en overgang til sysselsetting som ikke avviker mye fra tilsvarende overgang blant somaliske innvandrere (jf. figur 8.3a). I dataene for irakere er riktignok avtrykket av skiftende konjunkturer i observasjonsperioden langt svakere, og andelen sysselsatte når til tider noe høyere blant de irakiske innvandrere enn somaliene. I 2008 er sysselsettingen i 1999-kohorten hele 65 prosent blant irakerne, mens sysselsettingen aldri når over 54 prosent i noen kohort blant somaliene så lenge menn og kvinner betraktes samlet. Vi legger for øvrig merke til at 1993- og 1996-kohorten har suksessivt lavere sysselsetting enn 1990-kohorten, mens 1999-kohorten allerede etter fire år har høyere sysselsetting enn alle tre foregående kohorter. Her kommer blant annet inn at 1996-kohorten har en høyere kvinne- enn mansandel, mens 1999-kohorten har høyest mansandel.

Splittes dataene etter kjønn, er selvfølgelig sysselsettingen høyere i enkelte kohorter blant *menn* enn når kjønnene betraktes samlet. Det innebærer at sysselsettingen overstiger 70 prosent i årene 2007-2008 både i 1999-, 2002- og 2005-kohortene. Også somaliske menn hadde en andel sysselsatte over 70 prosent i tre av kohortene. Blant irakiske *kvinner* er sysselsettingen markant lavere enn dette. Kvinnekohortene 1993 og 1999 bryter likevel grensen til 40 prosent sysselsatte i enkelte observasjonsår. Det gjorde også somaliske kvinner i én av kohortene (1990). 1990-kohortens irakiske kvinner er ikke med i figuren ettersom antallet er for lavt til å muliggjøre statistikk ($N < 20$).

Når det gjelder spørsmålet om sysselsettingen i noen av kohortene når et toppunkt for så å gå tilbake, finner vi dette klart demonstrert i de to tidlige kohortene blant irakiske *menn*, men nedgangen er mindre enn hva vi fant for somaliske menn. Etter at toppunktene er tilbakelagt tidlig på 2000-tallet for de to kohortene, synker sysselsettingen med 13-14 prosentpoeng innen 2010. For de irakiske *kvinnene* er bildet annerledes idet sysselsettingen i alle kohorter stiger med botiden - for flere av kohortene fra om lag 0 til nærmere 40 prosent. Selv om sysselsettingen er for

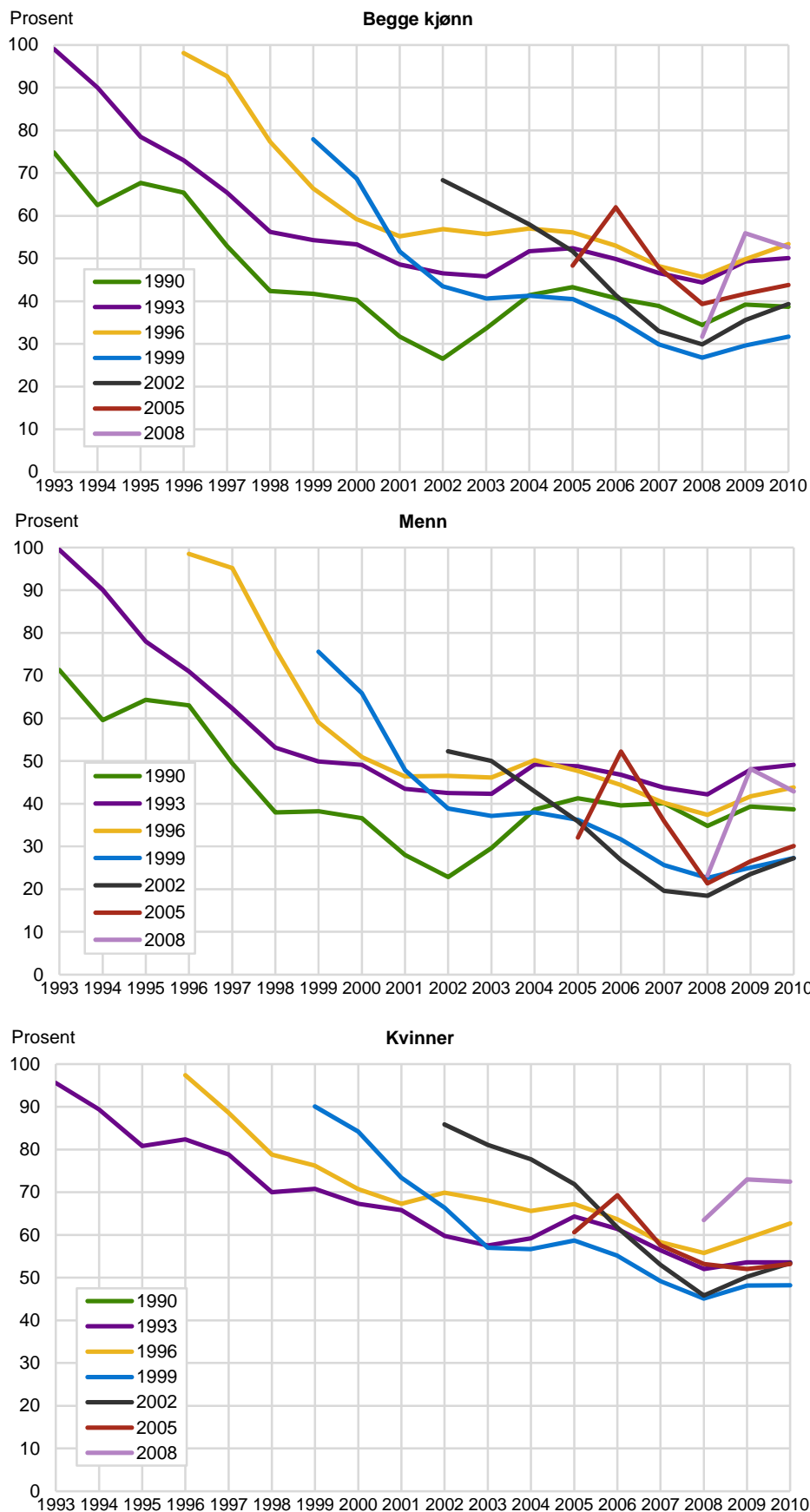
oppadgående blant kvinnene, blir likevel avstanden til menns sysselsetting betydelig i noen kohorter (30-40 prosentpoeng).

Figur 8.4a. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Irak

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

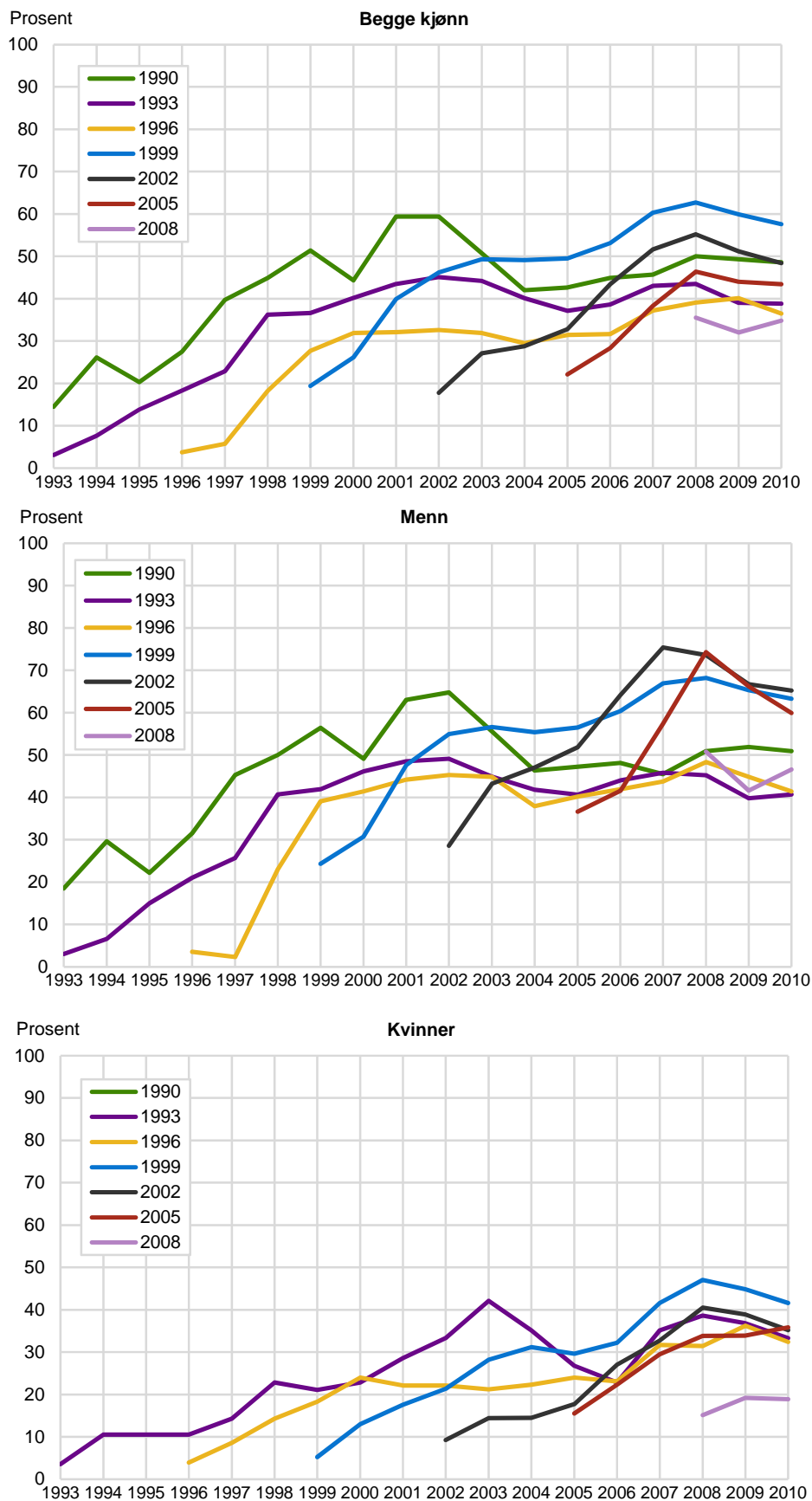
Figur 8.4b. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Irak

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 8.4c. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Irak

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Andelen *overføringer* av samlet inntekt som irakiske innvandrere nyter godt av, har ved første øyekast stor grad av likhet med overføringene som tilfaller somaliske

innvandrere. Overføringene utgjør imidlertid en noe mindre andel mot slutten av observasjonsperioden blant de irakiske innvandrerne (figur 8.4b). Mens andelen aldri blir lavere enn 40 prosent i noen kohorter blant somaliene (jf. figur 8.3b), synker andelen mot 30 prosent i 1990-, 1999- og 2002-kohorten blant irakerne.

Betraktes kjønnene hver for seg, er likheten stor med hensyn til overføringenes relative størrelse i den enkelte kohort mellom irakiske og somaliske *menn*. Fra svært høye verdier kort etter ankomst synker andelen til mellom 50 og 20 prosent blant menn i begge landgruppene i 2010. Blant *kvinnene* er det lettere å se en forskjell mellom landgruppene. Nedgangen i overføringsandelen med botiden er noe større blant irakiske enn somaliske kvinner. I året 2010 ligger overføringsandelen av samlet inntekt i intervallet 75-45 prosent blant irakiske kvinner, mot 90-50 prosent blant kvinner fra Somalia.

Andelen "*mest selvhjulpne*" stiger fra lave verdier (0-20 prosent) de første årene etter ankomst til 60 prosent i 1990- og 1999-kohorten etter om lag ti års botid for kjønnene samlet (jf. figur 8.4c). Ved slutten av observasjonsperioden (2010) ligger andelen "*mest selvhjulpne*" mellom 30 og 60 prosent i alle kohortene. Dette er høyere enn hva vi fant blant somaliere der alle kohortene lå under 40 prosent "*mest selvhjulpne*" i 2010. At irakiske *kvinner* har et høyere nivå av "*selvhjulpnehet*" enn somaliske kvinner, bidrar til dette resultatet. Det er ellers stor grad av sammenfall mellom andelen sysselsatte og andelen "*mest selvhjulpne*" irakere.

8.5. Iran

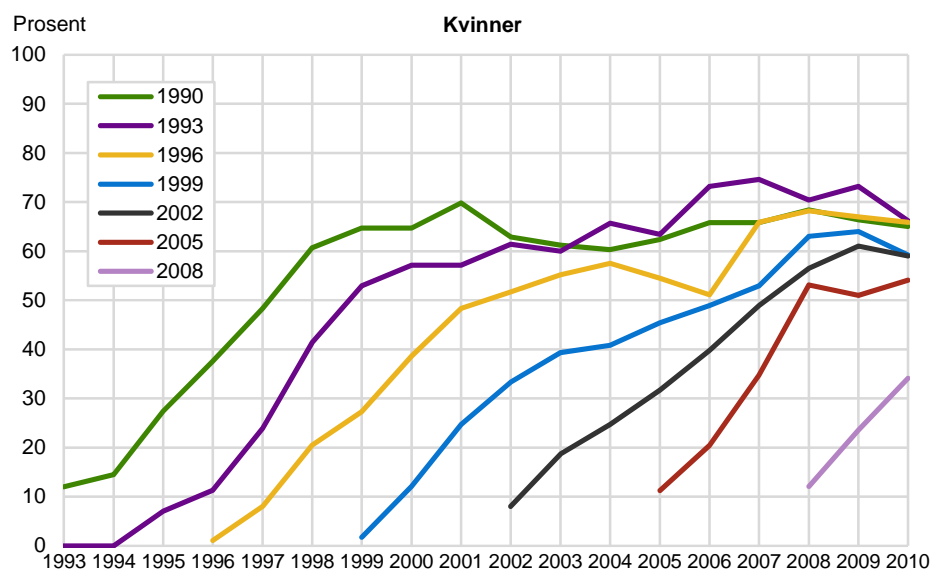
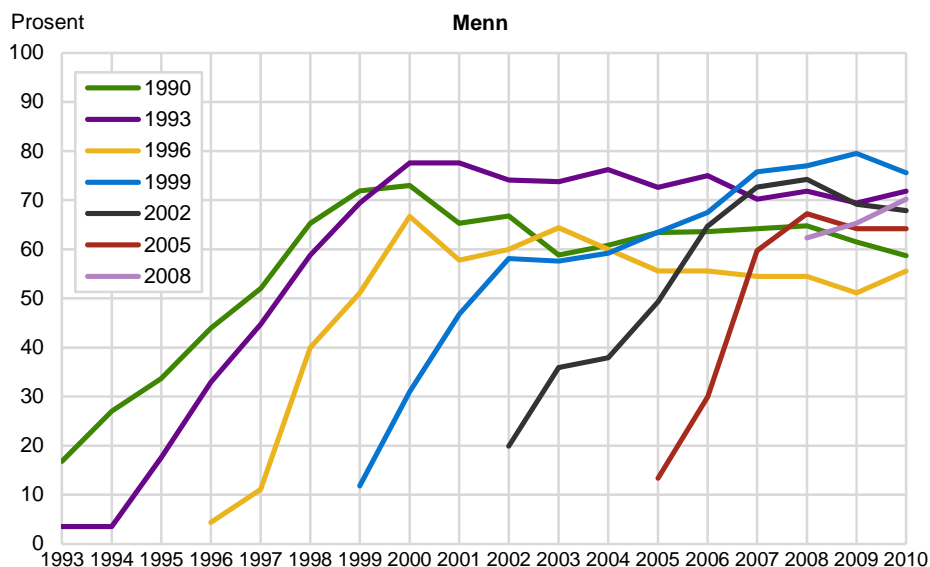
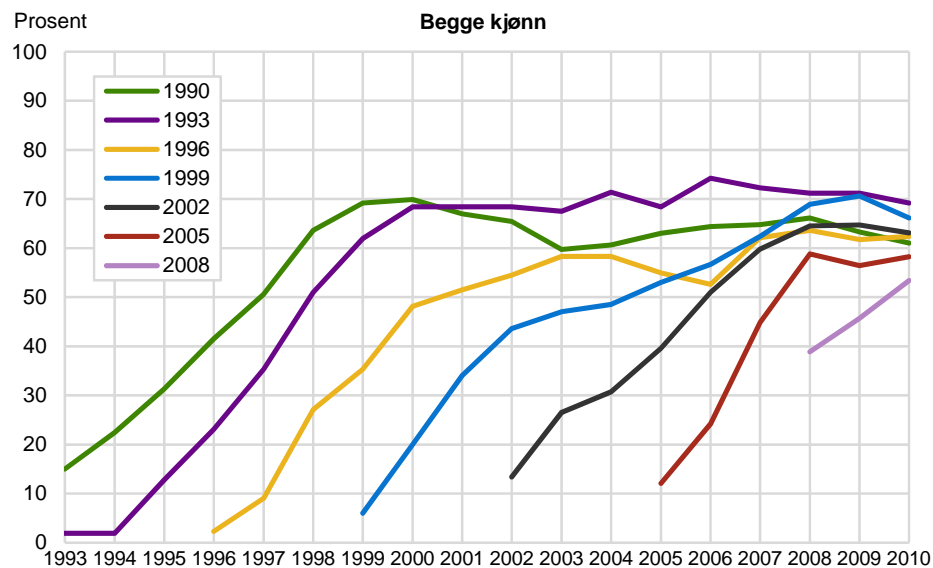
Etter at sjia-muslimske opprørere styrket den vest-orienterte Sjahan og etablerte et sjia-muslimsk prestestyre i Iran i 1979, har en rekke iranske dissidenter, opposisjonelle og sekulære muslimer i årenes løp sett seg nødt til å flykte. Noen har også havnet i Norge. I våre sju kohorter er det således flukt som dominerer som innvandringsgrunn, men en andel i hver kohort har også fått opphold av familiegrunner. I 2005-kohorten utgjør familiegrunner en større andel enn flukt. I 2008-kohorten er en firedel også registrert som arbeidsinnvandrere.

Sysselsettingen i de to tidligste iranske kohortene stiger til rundt 70 prosent etter sju til ni år. Deretter synker den for 1990-kohorten til 60 prosent før den igjen stiger i oppgangstidene før finanskrisen. I 1993-kohorten holder sysselsettingen seg stabil på om lag 70 prosent resten av observasjonsperioden. Også 1999-kohorten oppnår en andel sysselsatte rundt 70 prosent etter ti års botid. Dette er høyere enn hva vi fant for irakere, men ikke på nivå med polakker eller bosniere.

Når dataene splittes etter kjønn, finner vi at kjønnsforskjellen gjennomgående er mindre blant iranere enn irakere og somaliere. I de tre tidligste kohortene er sysselsettingen i underkant av 70 prosent blant iranske *kvinner* i slutten av observasjonsperioden. Sett bort fra 2008-kohorten, er sysselsettingen i 2010 ikke lavere enn 50 prosent i noen kohort verken for menn eller kvinner. I 1990-kohorten reduseres imidlertid sysselsettingen blant *menn* med 14 prosentpoeng fra høydepunktet i år 2000 til utløpet av observasjonsperioden. Liknende, men mindre, nedganger i sysselsettingen kan observeres for iranske menn i 1993- og 1996-kohorten.

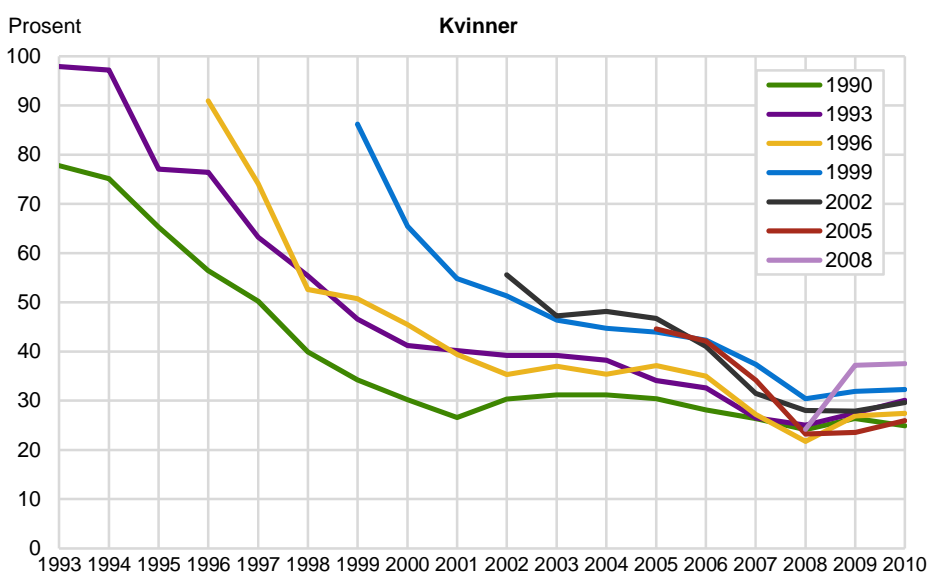
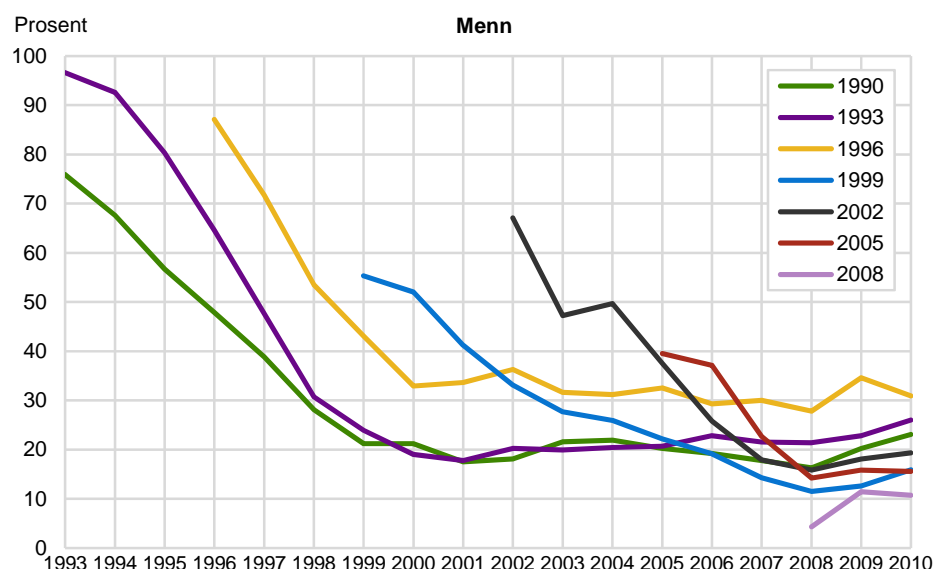
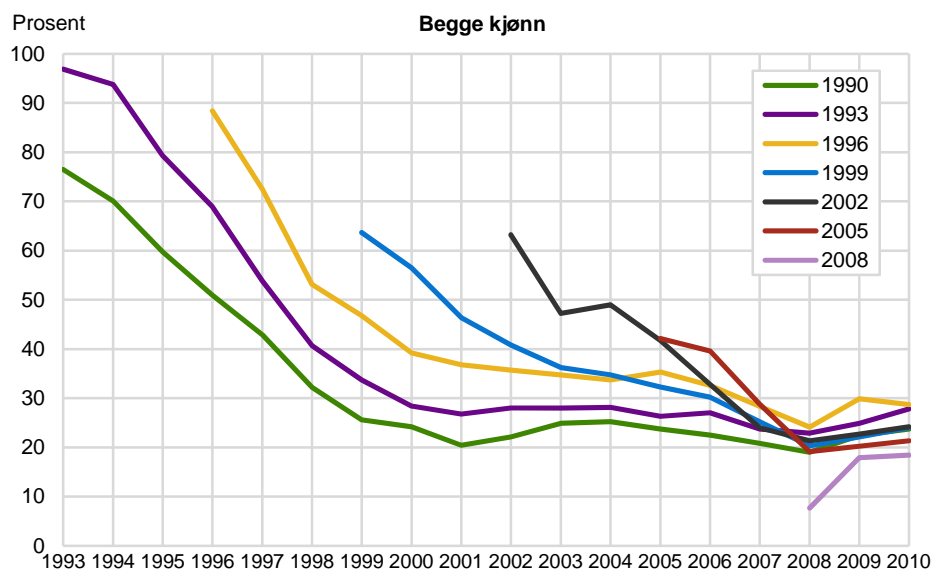
Overføringene i de tidligste kohortene utgjør en høy andel av samlet inntekt de første årene - opp mot 90-100 prosent - og faller gradvis etter hvert som botiden øker, slik vi har sett for flyktninggrupper som bosniere, somaliere og irakere. Etter om lag ti års botid er nedgangen stort sett fullført, og de økonomiske overføringene videreføres uten større endringer i nivået gjennom resten av observasjonsperioden. Når kjønnene betraktes samlet, ligger andelen overføringer i hovedsak i intervallet 20-30 prosent, - noe lavere når data isoleres til *menn* og noe høyere når de begrenses til *kvinner*. Dette er en sterkere nedgang enn hva vi har sett blant somaliere og irakere, mer i retning av nedgangen i overføringsandelen blant innvandrere fra Bosnia-Hercegovina. En liten økning i andelen kan spores for de fleste kohortene etter året 2008 som svar på de økonomiske nedgangstidene.

Figur 8.5a. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Iran

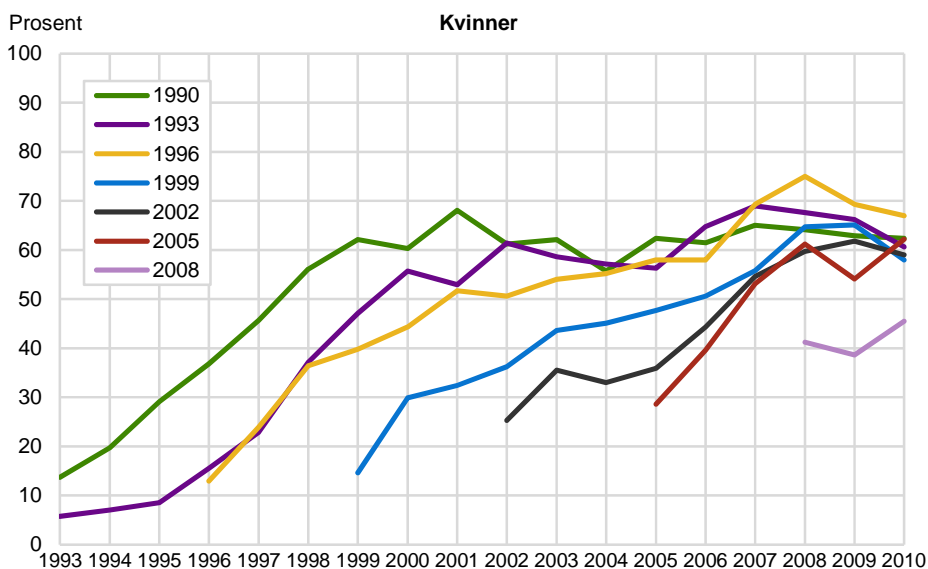
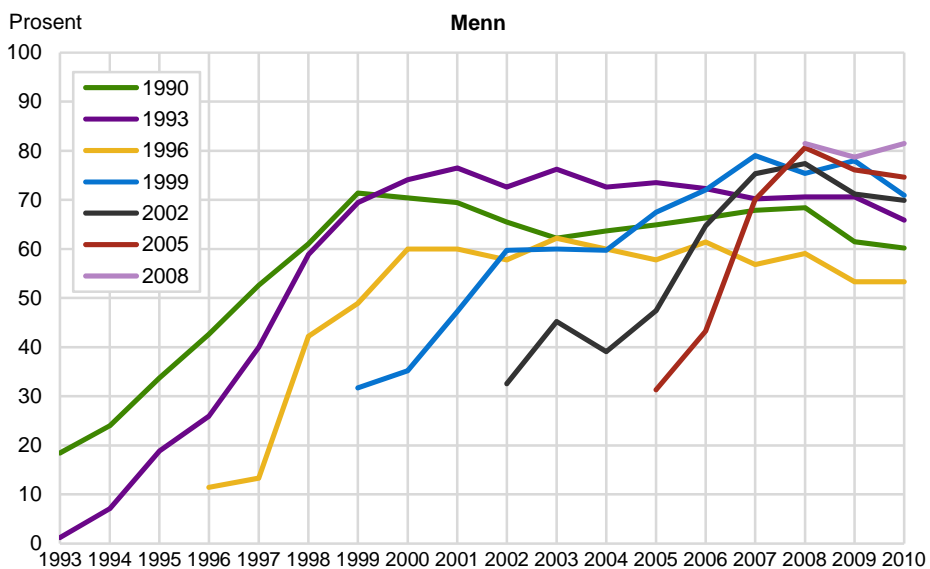
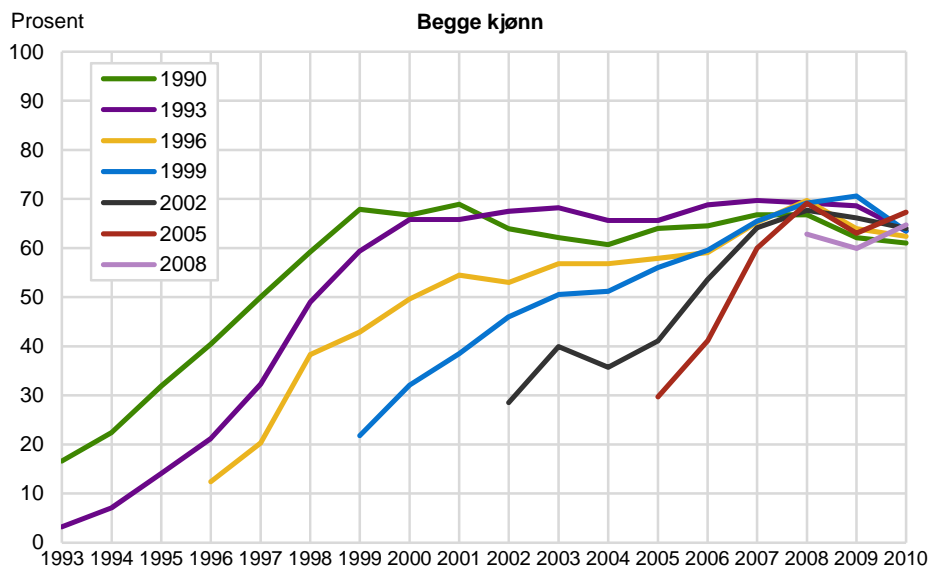
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Figur 8.5b. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Iran

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 8.5c. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Iran

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

På samme måte som sysselsettingen i de enkelte kohortene later til å konvergere i intervallet 60-70 prosent ved utgangen av observasjonsperioden, konvergerer også andelen ”mest selvhjulpne” enda skarpere i samme intervall rundt 2008-2010. Hver enkelt kohort har da gjennomløpt en periode på åtte til 10 år med voksende andel ”mest selvhjulpne”. Når kjønnene holdes fra hverandre, øker forskjellen mellom kohortene noe. Blant *menn* ligger andelen ”mest selvhjulpne” mellom 60 og 80 prosent i 2010 og blant *kvinner* om lag 10 prosentpoeng lavere. Blant menn i 1990- og 1993-kohorten synker andelen ”mest selvhjulpne” med 11 prosentpoeng fra maksimumsverdien til andelen i år 2010.

8.6. Vietnam

Vietnam-krigen tok slutt i 1975 da det USA-støttede Sør-Vietnam ble erobret av det kommunistiske Nord-Vietnam. Mange som befant seg på den tapende siden, fant seg dårlig til rette under det nye regimet og forsøkte etter hvert å rømme fra landet. Mange dro ut i båter i Sørkinahavet (”båtflyktninger”) og håpet å bli plukket opp av vestlige fartøyer. En del ble tatt opp av norske skip eller havnet i Norge etter en tid i leirer under FN's høykommissær for flyktninger.

I vårt materiale er det mer enn dobbelt så mange kvinner som menn med vietnamesisk bakgrunn. I 1996- og 1999-kohorten er tallet på menn så lavt at det er riktig å utelate dem fra figurene. Familieinnvandrere dominerer i alle kohorter unntatt 1990-kohorten som nesten bare består av flyktninger. Flukt utgjør også en viktig innvandringsgrunn i 1993-kohorten. I 2005- og 2008-kohorten har noen innvandret av utdanningsgrunner.

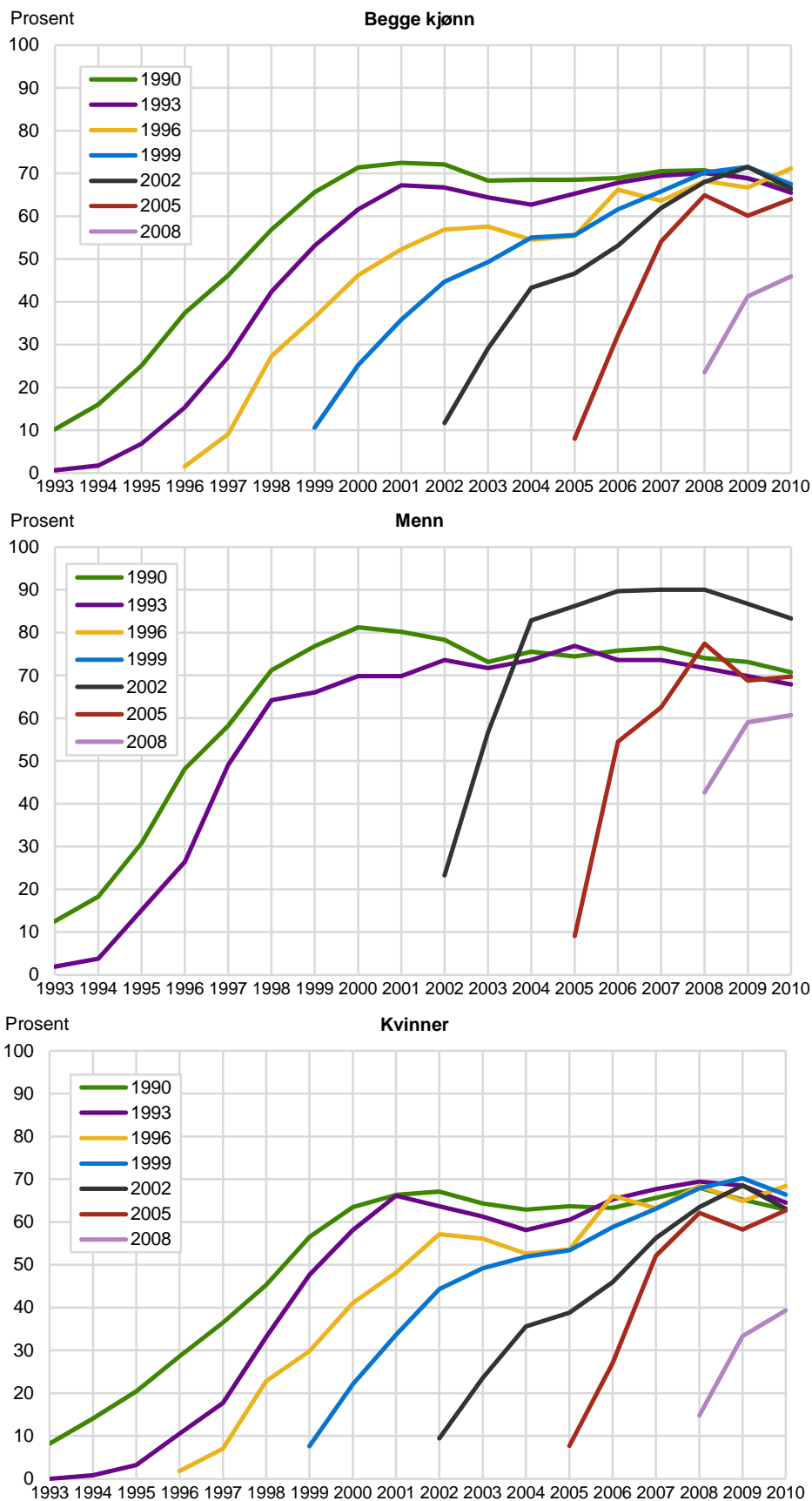
Figuren som viser andelen *sysselsatte* blant vietnamesiske menn og kvinner under ett (figur 8.6a), likner i stor grad på tilsvarende figur for iranske innvandrere (figur 8.5a). I begge figurene vokser sysselsettingen i hver kohort ettersom botiden øker inntil sysselsettingen når et ”platå” som for de tidligste kohortene ligger på 70 prosent. Ved utgangen av observasjonsperioden er det noe mindre spredning i andelen sysselsatte i den enkelte kohort blant vietnamesiske innvandrere enn blant iranske. Kohortene har om lag samme stigningsprofil og følger hverandre nært med tre års mellomrom.

Figuren som bare omfatter *menn*, bør tas med forbehold ettersom tallet på menn er lavt i flere kohorter unntatt den første. Muligheten for tilfeldige utslag er til stede når tallgrunnlaget er spinkelt. I den tidligste kohorten kulminerer andelen sysselsatte i år 2000 på 81 prosent etter 10 års botid. Ti år senere ved utgangen av observasjonsperioden er sysselsettingen 71 prosent, 10 prosentpoeng lavere. 2002-kohorten tangerer en sysselsetting på 90 prosent i årene 2007-2008 (med forbehold om få innvandrere, N=30).

*Kvinner*s sysselsetting avviker påfallende lite fra sysselsettingen for kjønnene samlet. Viktigste forskjell er at sysselsettingen sjeldnere når opp til 70 prosent i noen kohort, når kvinnene betraktes for seg. Forskjellen i sysselsetting mellom kjønnene er liten blant vietnamesere, men er enda mindre blant innvandrere fra Bosnia-Hercegovina.

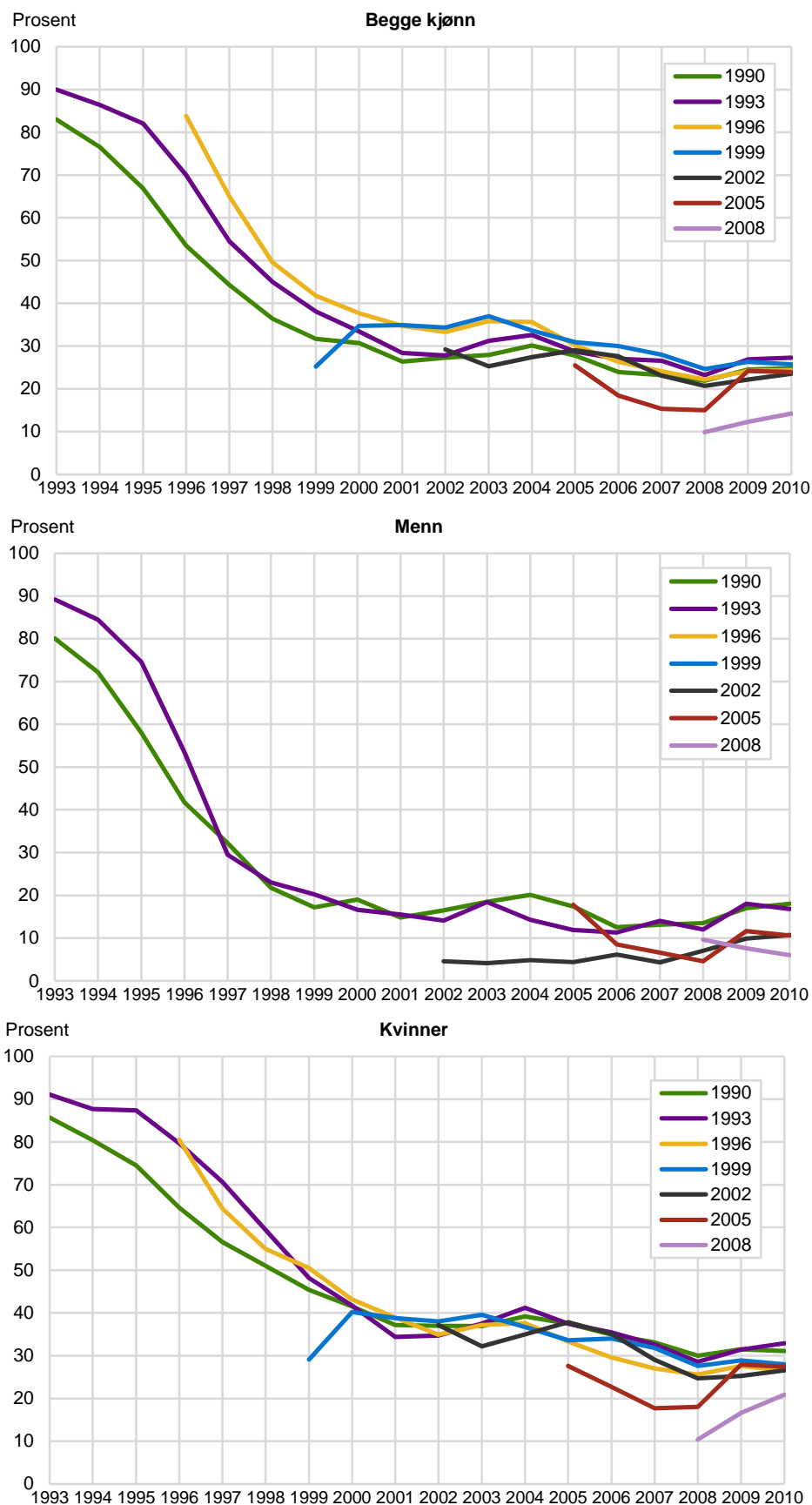
Andelen *overføringer* av samlet inntekt for vietnamesiske innvandrere har en entydig fallende tendens for alle kohortene vi har data for (figur 8.6b). Ingen av de øvrige enkeltlandene vi har gjennomgått, viser en liknende nedgang i overføringsandelen med mindre forskjell mellom kohortene. Både polske og bosniske innvandrere har likevel lavere verdier ved utgangen av observasjonsperioden enn vietnameserne. Den samlede inntekten til de tidligste kohortene av vietnamesere hviler for størstedelen (opp mot 80-90 prosent) på økonomiske overføringer de første årene i landet. Etter knapt ti års botid har overføringsandelen sunket til rundt 30 prosent, og på dette nivået holder den seg i minst fem år når kjønnene betraktes samlet. Dernest synker andelen ytterligere noen prosentpoeng.

Figur 8.6a. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Vietnam

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

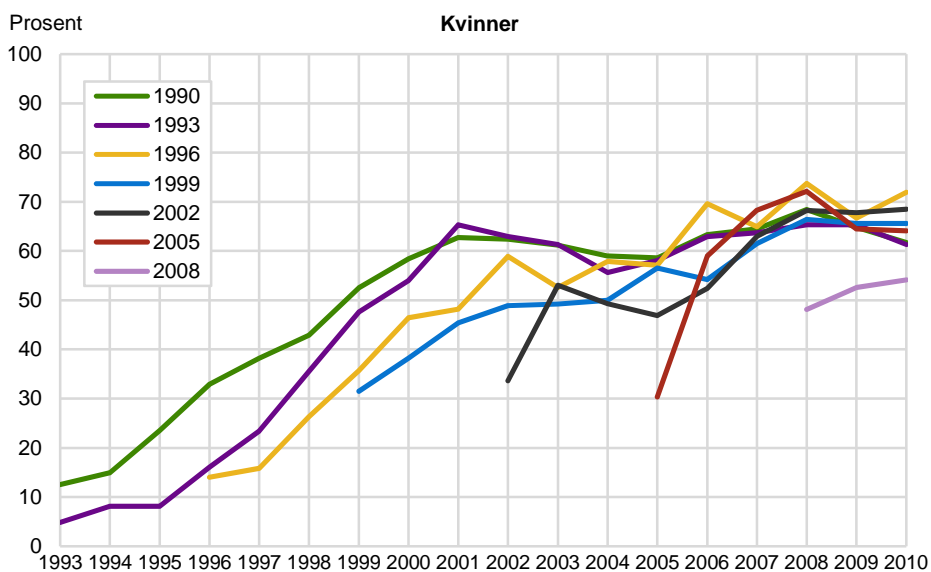
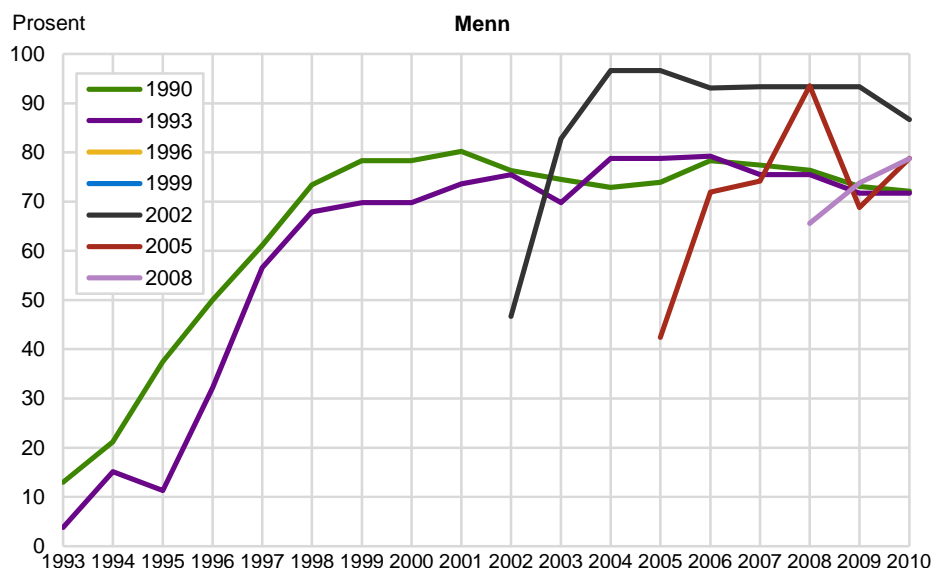
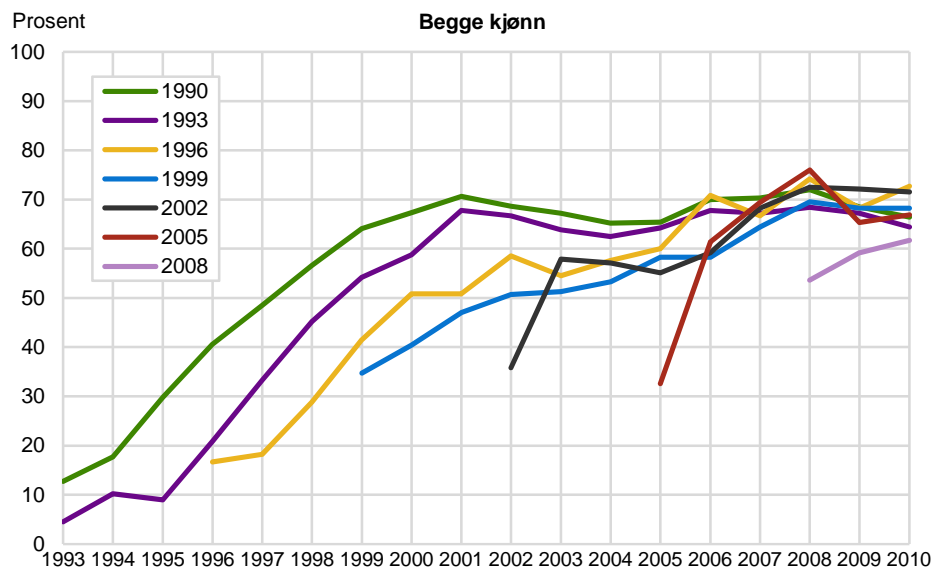
Figur 8.6b. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Vietnam

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 8.6c. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Vietnam

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Blant vietnamesiske *menn* synes utflatingen i overføringsandelen for de tidlige kohortene å ligge i underkant av 20 prosent, mens de øvrige kohortene ligger enda noe lavere. *Kvinnene* følger samme mønster, men første utflating i nedgangen kommer allerede ved om lag 40 prosent overføringer. Etter noen år tidlig på 2000-tallet med en overføringsandel på dette nivå, synker andelen overføringer blant kvinnene til rundt 30 prosent eller noe lavere i de seneste kohortene.

Figur 8.6c viser andelen vietnamesere som kan betraktes som ”*mest selvhjulpne*” ved at de mottar mindre beløp i overføringer enn summen av egen yrkes- og kapitalinntekt. Andelen stiger fra lave verdier rundt 0-20 prosent for de tre tidligste kohortene kort etter ankomst, via rundt 40 prosent i starten for de tre neste kohortene, til over 50 prosent for 2008-kohorten i ankomståret. Dette gjelder menn og kvinner samlet. I siste observasjonsår - 2010 - ligger andelen ”*mest selvhjulpne*” i intervallet 62-73 prosent for alle kohortene. Det er om lag som for andelen sysselsatte i figur 8.6a, unntatt for 2008-kohorten som oppnår vesentlig høyere verdier etter indikatoren ”*mest selvhjulpen*” enn etter indikatoren sysselsatt.

Dataene for *menn* kan som nevnt være preget av tilfeldig støy - noe mer enn vanlig - ettersom de bygger på et svakere tallgrunnlag enn dataene for kvinner, unntatt 1990-kohorten for menn. For 1990-kohorten synker andelen ”*mest selvhjulpne*” fra 2001 til 2010 med 8 prosentpoeng.

Figuren bare for *kvinner* og figuren for kjønnene samlet viser stor grad av likhet i andelen ”*mest selvhjulpne*”. Forklaringen er selvfølgelig at figuren for begge kjønn samlet allerede for en stor del er preget av dataene for kvinner.

8.7. Sri Lanka

I årene etter det britiske kolonistyret opphørte (1948), forsøkte den singalesiske majoriteten (75 prosent) å drive tilbake den noe favoriserte posisjonen som den tamilske minoriteten (18 prosent) var blitt tildelt under britene. Den tamilske befolkningen oppfattet dette som diskriminering, og det endte med en langvarig borgerkrig mellom gruppene fra 1983. Tamilenes mål ble å etablere en uavhengig stat i sitt kjerneområde nord og øst på øya. I løpet av konflikten ble store grupper tamiler drevet på flukt, både internt i landet og til utlandet.

Tamilene er representert i alle våre sju kohorter. Kvinnene er i flertall i alle unntatt den tidligste. I alle unntatt den tidligste kohorten er også familiehensyn den viktigste grunnen til innvandring. I 1990-kohorten er flukt innvandringsgrunn for langt de fleste innvandrerne. Flukt forekommer som innvandringsgrunn i alle kohorter, men med synkende andel i kohortene som kom utover på 1990-tallet.

Ettersom 1993 er vårt første observasjonsår, vet vi ikke hva andelen *sysselsatte* var i ankomståret for 1990-kohorten. Da vi møter den etter tre års botid i 1993, er andelen *sysselsatte* allerede uvanlig høy, 57 prosent (jf. figur 8.7a). Ingen av enkeltlandene vi har gjennomgått tidligere, har hatt en like høy andel *sysselsatte* i 1993, ikke engang polakkene. Sysselsettingen i 1990-kohorten kulminerer allerede fem år senere med 82 prosent *sysselsatte*. Etter en liten nedgang når kohorten en ny sysselsettingstopp på 84 prosent i 2001. Ved utgangen av observasjonsperioden er andelen *sysselsatte* 5 prosentpoeng lavere enn maksimumsnivået. Også 1993-kohorten når et høyt sysselsettingsnivå sju år etter ankomst, rett under 80 prosent. Etter en ”*bølgedal*” noen år etter årtusenskiftet ender kohorten i 2010 med 78 prosent *sysselsatte*. Ingen av de øvrige kohortene når riktig like høyt i sysselsetting som de to tidligste. På sitt høyeste nivå har alle - unntatt 2008-kohorten - over 70 prosent *sysselsatte* i flere observasjonsår. Med ett års ekstra botid er det grunn til å tro at også 2008-kohorten ville nådd 70 prosent *sysselsatte*. Karakteristisk for de srilankiske (primært tamilske) innvandrerne er den raske stigningen i sysselsetting i den enkelte kohort. Den av de øvrige landgruppene som demonstrerer et liknende tempo i sysselsettingsveksten, er fortrinnsvis innvandrere fra Bosnia-Hercegovina (jf. figur 8.2a).

Holder vi menn og kvinner fra hverandre, ser vi at *menn* etter kort botid inntar et sysselsettingsnivå mellom 75 og 95 prosent. Idet 1990-kohorten av menn observeres for første gang i 1993, er andelen sysselsatte i kohorten allerede 78 prosent. Etter to års botid (i 1995) er sysselsettingen uendret på samme høye nivå (78 prosent) også blant menn i 1993-kohorten. I siste observasjonsår er sysselsettingen over 80 prosent i alle kohorter unntatt den sist ankomne. Det er riktig at sysselsettingen blant menn i de to tidligste kohortene ligger noe lavere i 2010 enn det høyeste observerte nivå. Sysselsettingen i 1990- og 1993-kohorten synker henholdsvis 11 og 13 prosentpoeng fra maksimumsnivået.

Veksten i sysselsettingen er mer gradvis blant srilankiske *kvinner* enn blant srilankiske menn. Av andre lands kvinner finner vi størst likhet med de polske kvinnene (jf. figur 8.1a). Måten deres sysselsetting øker på synes å likne, men de srilankiske kvinnene når likevel ikke like høyt som de polske kvinnene gjør. Flere av de polske kvinnekohortene har et sysselsettingsnivå på over 80 prosent mot slutten av observasjonsperioden. Blant de srilankiske kvinnene er det bare 1990-kohorten som på et tidspunkt (2001-2002) nærmer seg 80 prosent. Ved slutten av observasjonsperioden er sysselsettingen i overkant av 70 prosent i de tre tidligste kvinnekohortene og i overkant av 60 prosent i de tre neste.

Overraskelsen når det gjelder de srilankiske innvandrerne, er den lave andelen *overføringer* de mottar. De ligger riktignok høyt når det gjelder sysselsetting, spesielt menn, men med en blanding av flukt og familie som innvandringsgrunn, forventet vi at deres inntekt ville inneholdt en større andel overføringer enn hva figur 8.7b viser. Riktignok er familiegrunner mer utbredt som innvandringsgrunn enn flukt blant srilankerne, men det var òg tilfelle for de vietnamesiske innvandrerne. Sistnevnte oppviser en langt høyere overføringsandel - spesielt blant de tre tidligste kohortene - enn hva srilankerne gjør. Fordelingen av innvandringsgrunner i de tre tidligste kohortene er ganske lik blant vietnamesiske og srilankiske innvandrere.

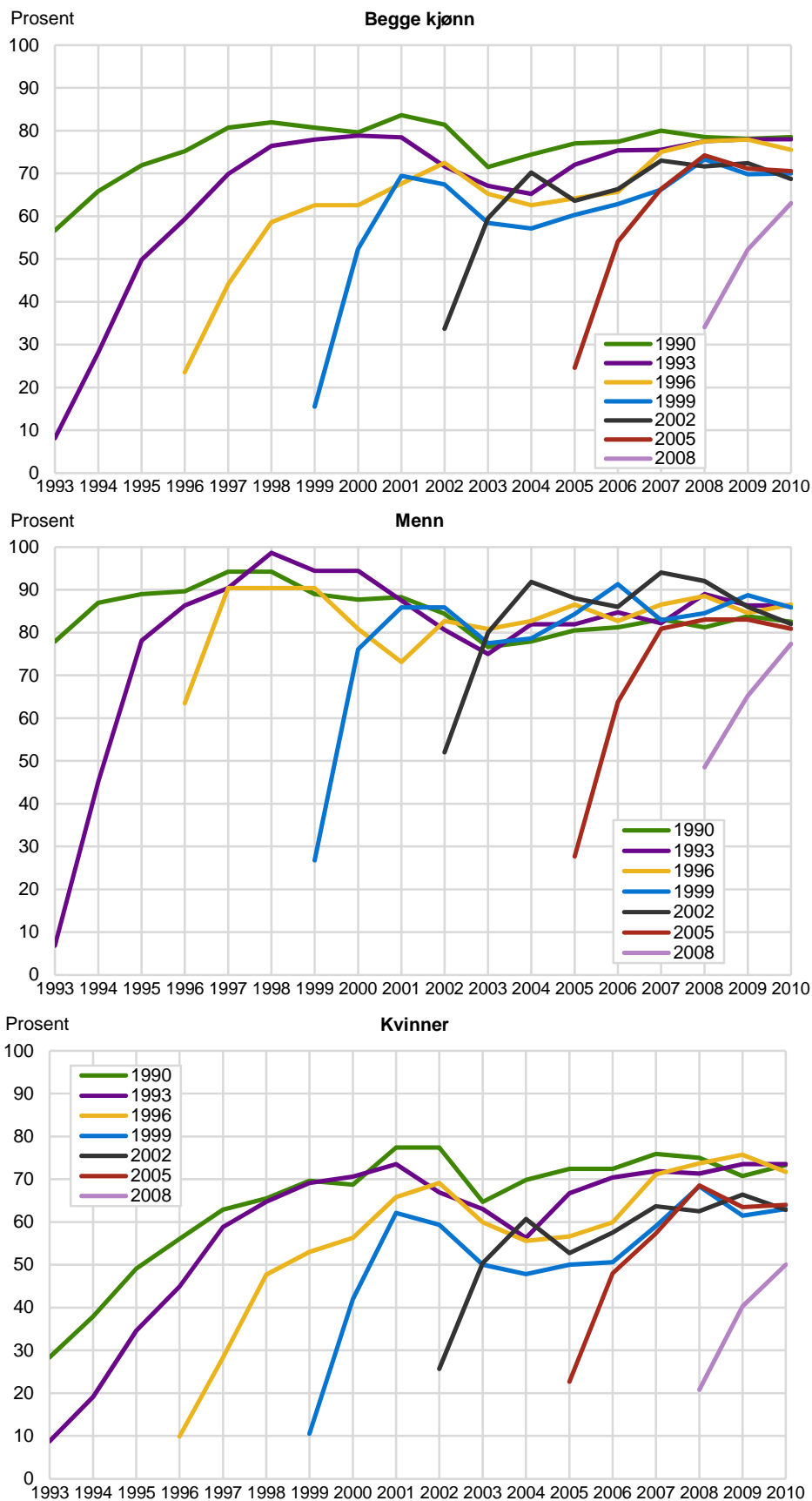
Ikke engang kort etter ankomst er inntektsandelen fra overføringer over 35 prosent i noen av kohortene når menn og kvinner betraktes samlet. Vi synes å se avtrykk av konjunktorene i overføringenes størrelse idet de synker langsomt til under 20 prosent i 1998 hvorpå de stiger til over 30 prosent i mange kohorter rundt 2003. Så følger en ny nedgang til under 20 prosent mot 2008, hvoretter en ny (svak) oppgang.

Splittet etter kjønn, ser vi at overføringene - nesten uten unntak - holder seg jamt under 20 prosent for *menn* og er maksimalt 11 prosent i 2010. *Kvinnenes* overføringsandel ligger om lag dobbelt så høyt som for menn, men ikke over 46 prosent i noen kohort. Tendensen peker svakt mot lavere andeler etter observasjonsår. Mens de tidligste kohortene har en andel overføringer de første årene over 40 prosent, ligger andelen mellom 20 og 30 prosent i de fleste kohortene i 2010.

På samme måte som sysselsettingen raskt når opp mot 80 prosent i de tidligste kohortene, mens øvrige kohorter den første tiden ligger noe lavere, gjenfinnes mye av samme mønster når det gjelder andelen "*mest selvhjulpne*" blant srilankiske innvandrere. Med lave overføringer tidlig i oppholdet blir det nødvendigvis også lettere å komme raskt til en summert yrkes- og kapitalinntekt som overstiger overføringene. Det ser vi av figur 8.7c. Stigningen i andelen "*mest selvhjulpne*" er raskere for srilankere enn for vietnamesiske innvandrere (jf. figur 8.6c).

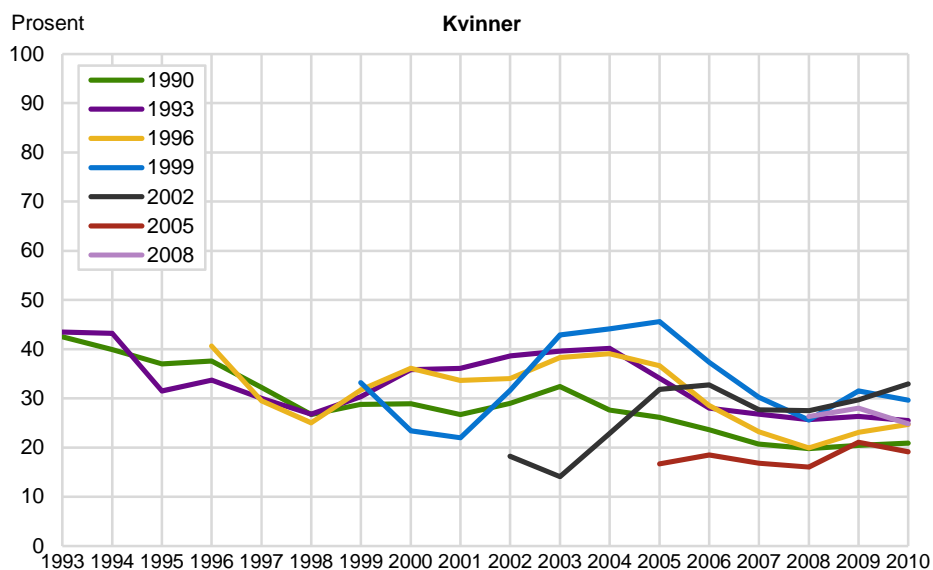
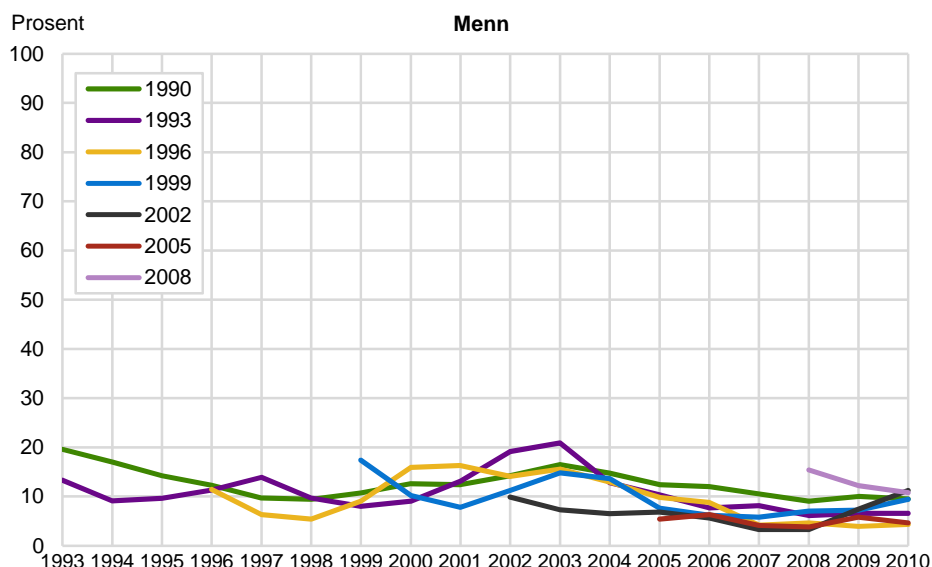
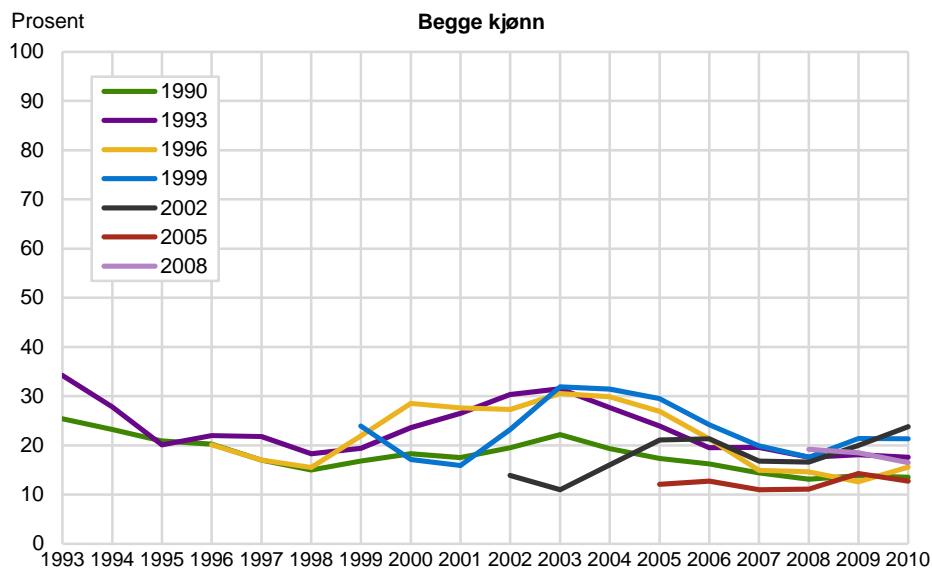
Ellers er forskjellen mellom figur 8.7a og 8.7c nok en gang i realiteten er liten. Den største forskjellen synes å være at indikatoren for sysselsetting gir lavere verdier i ankomståret og de nærmeste årene etter, enn indikatoren for andelen "*mest selvhjulpne*". Ved utgangen av observasjonsperioden er imidlertid nivået for de to indikatorene slående likt. Andelen "*mest selvhjulpne*" ligger hovedsakelig i intervallet 70-80 prosent i 2010 for kjønnene samlet, mellom 80 og 94 prosent for srilankiske menn, og mellom 65 og 74 prosent for srilankiske kvinner. Vi ser da bort fra 2008-kohorten med bare to års botid.

Figur 8.7a. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Sri Lanka

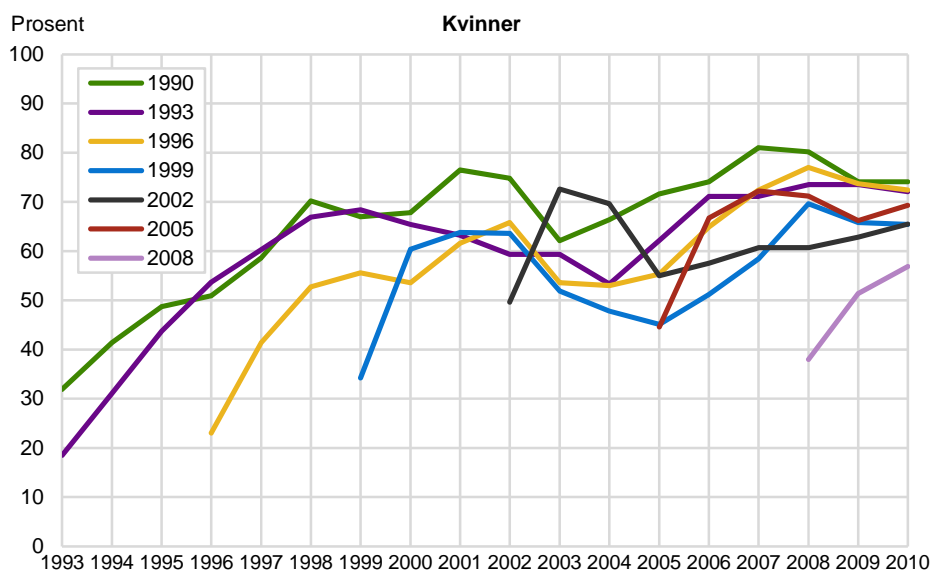
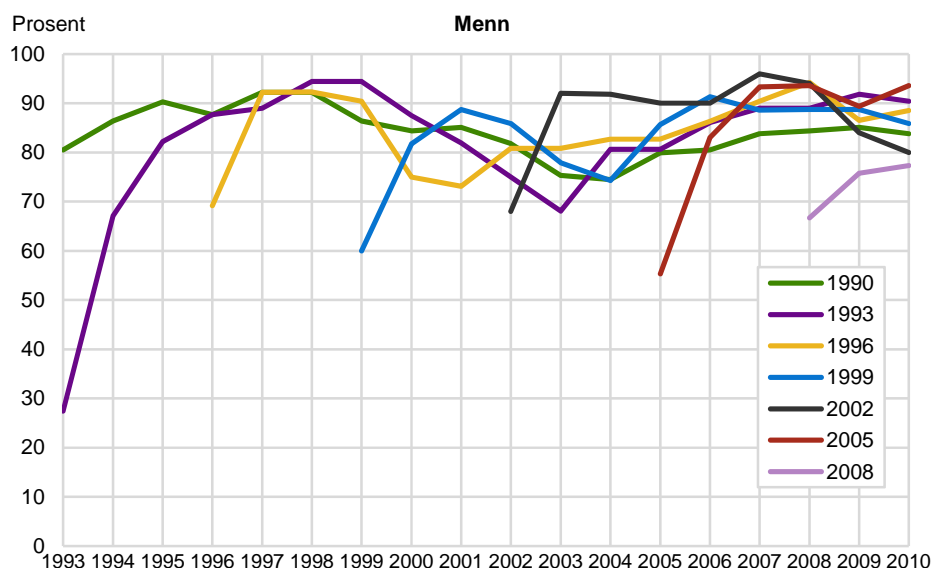
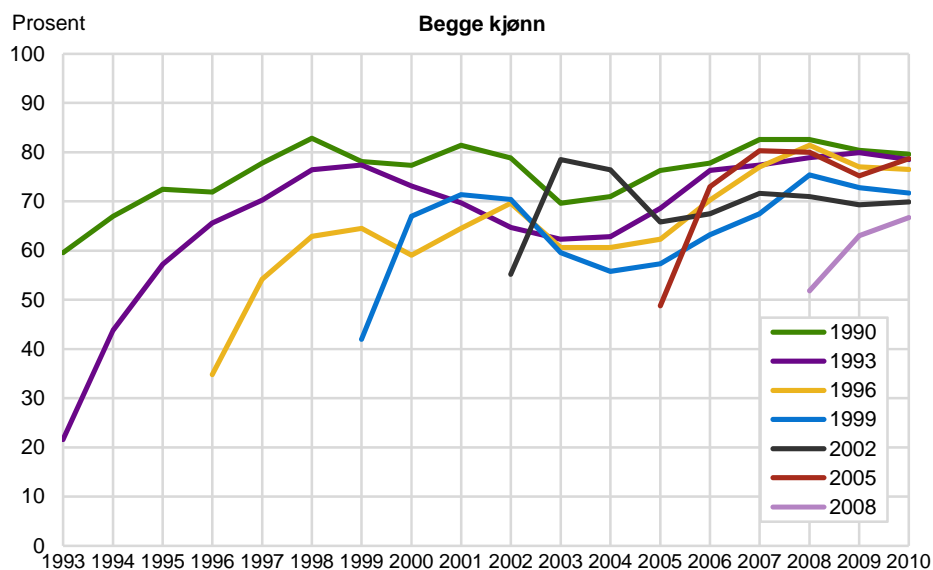
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Figur 8.7b. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Sri Lanka

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 8.7c. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Sri Lanka

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

8.8. India

Innvandring fra India går tilbake til tiden før innvandringsstoppen ble innført i 1975. Norge hadde behov for utenlandsk arbeidskraft og åpnet portene for innvandrere fra Asia, Sør-Europa og Nord-Afrika. Fra Sør-Asia kom innvandrere fra India og Pakistan. Etter innføringen av loven som satte midlertidig stans for arbeidsinnvandringen, fikk tidlige arbeidsinnvandrere, som for en stor del var unge menn, anledning til å bli gjenforent med familie i hjemlandet eller å hente ektefelle der. I 1991 ble forskriften om midlertidig innvandringsstopp opphevet og erstattet av et regelverk som inneholdt enkelte unntaksbestemmelser i forskriften om arbeidsinnvandring. En reell oppmyking i adgangen til arbeidsinnvandring fant imidlertid ikke sted før mot slutten av 1990-tallet (NOU 2011:7, s. 68f.)

De relativt få innvandrerne fra India i våre kohorter har for størstedelen innvandret av familiegrunner. 2008-kohorten representerer et unntak idet arbeidsinnvandring her utgjør den største innvandringsgrunnen. 2008-kohorten er også avvikende ved at den teller om lag like mange personer som de øvrige kohortene til sammen. Utdanning som innvandringsgrunn forekommer i beskjeden grad i alle kohortene. Flukt er derimot ytterst sjelden innvandringsgrunn blant de indiske innvandrerne. I de tre tidligste kohortene er kjønnsbalansen skjev til fordel for kvinner. Det gir for spinkelt grunnlag for statistikk om menn i disse kohortene.

I hvilken grad indiske innvandrere har yrkesinntekt over nivået som indikerer at de er *sysselsatte*, framgår av figur 8.8a. Andelen sysselsatte stiger gjennomgående raskt og passerer 80 prosent i de fem tidligste kohortene. I 1993- og 1996-kohorten er andelen oppe i 86-87 prosent sysselsatte i noen enkeltår på 2000-tallet.

Splittes data etter kjønn, brytes grensen til 90 prosent i tre av de fire *mann*-skohortene som vises i figuren. Sysselsettingen ligger raskt også rundt 80-prosent i 2008-kohorten som blant menn for størstedelen består av arbeidsinnvandrere. Vi merker oss generelt hvor hurtig sysselsettingen øker i de indiske mannskohortene; i 2002-kohorten stiger for eksempel sysselsettingen med 60 prosentpoeng i løpet av to års botid. Dessverre er vi avskåret fra å undersøke i hvilken grad indiske menn i de tidligste kohortene faller ut av arbeidslivet i løpet av observasjonsperioden.

Også indiske *kvinner* imponerer med rask økning i sysselsettingen og et høyt sysselsettningsnivå i mange kohorter. Grensen til 80 prosent sysselsetting brytes av 1993-, 1996 og 1999-kohorten på ulike tidspunkter. 1990- og 2002-kohorten er likeledes svært nær ved å nå en andel sysselsatte på 80 prosent.

Bildet som tegnes av sysselsettingen blant indiske innvandrere er klart beslektet med bildet av srilankiske (primært tamilske) innvandrere. Sysselsettingen synes å være noe høyere blant indiske kvinner enn srilankiske kvinner.

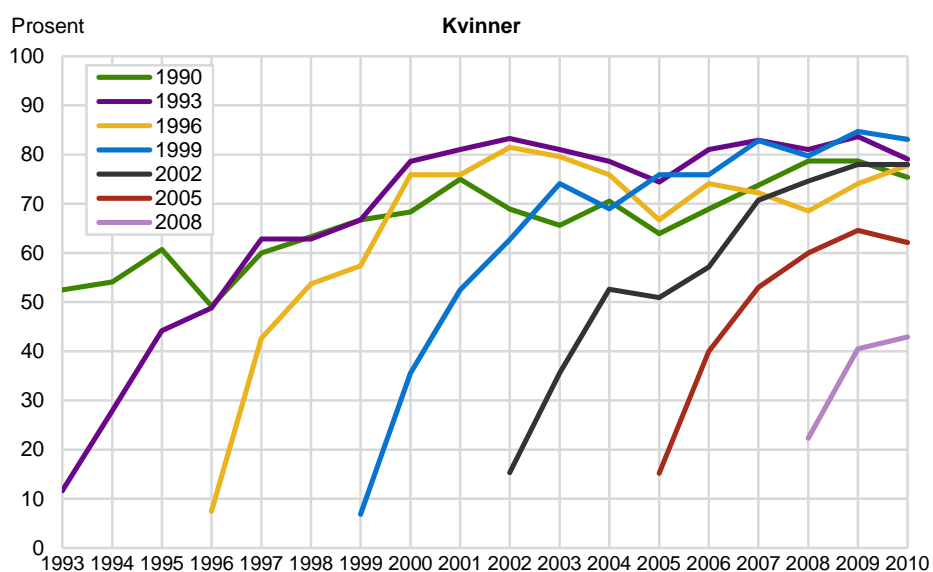
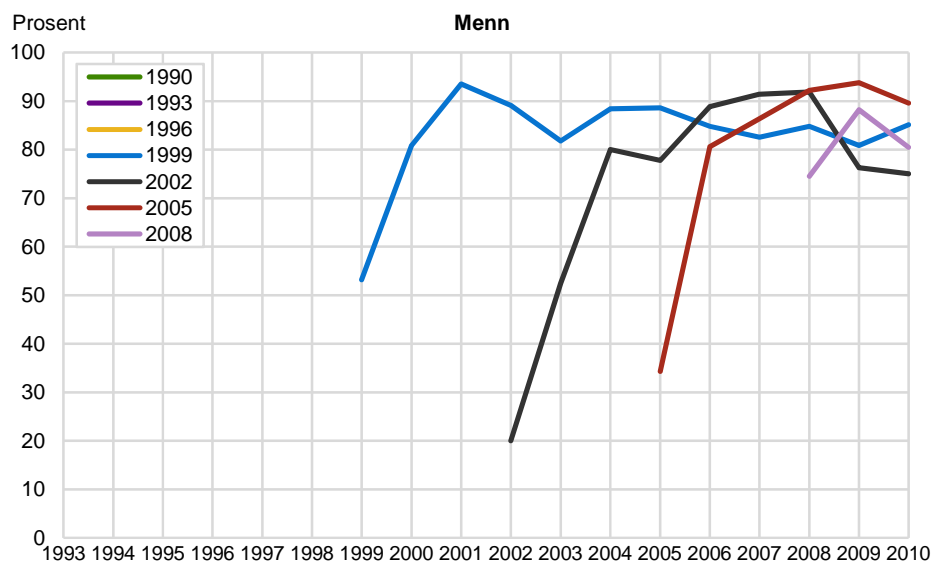
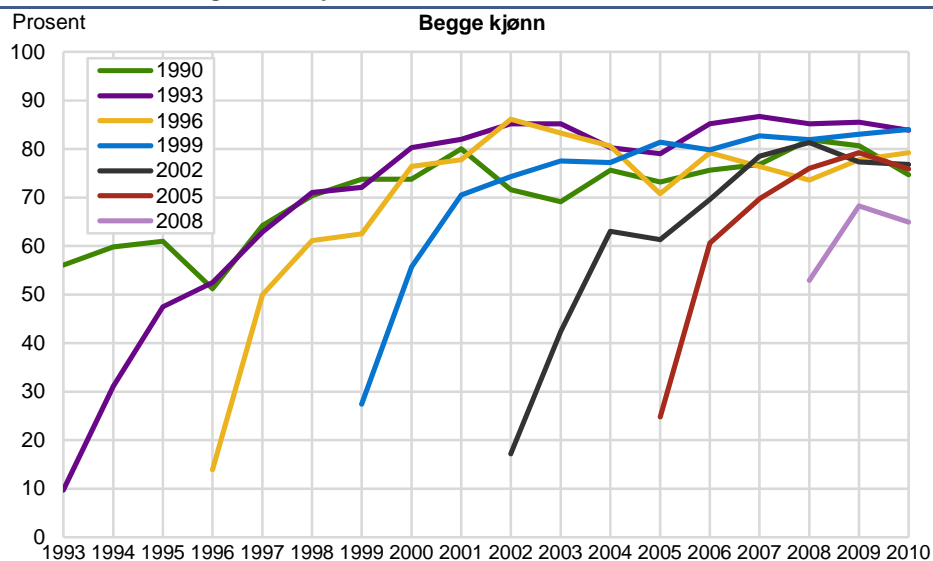
Også figuren som viser andelen *overføringer* av samlet inntekt, avdekker stor grad av likhet med srilankiske innvandrere, men også her øyner vi et noe gunstigere bilde for indiske innvandrere (i betydningen: "lavere overføringer") (jf. figur 8.8b). Overføringsandelen for de indiske innvandrerne er i hovedsak rundt eller under 20 prosent for alle kohortene på 2000-tallet. 1990- og 1996-kohorten representerer unntak på 1990-tallet ved å tangere 30 prosent i 1996. Overføringsandelen synker tendensielt over tid og ligger også lavere blant sene enn tidlige kohorter.

Blant de *mannlige* kohortene i figuren ligger andelen overføringer av samlet inntekt under 10 prosent unntatt i ankomståret for 2002-kohorten.

Overføringsandelen blant *srilankiske kvinner* var over 40 prosent i de fire tidligste kohortene, om ikke annet så i ankomståret (jf. figur 8.7b). I ankomståret er overføringsandelen 40 prosent også i 1996- og 1999-kohorten blant *indiske kvinner*, men i de øvrige kohortene er andelen ikke over 33 prosent på noe tidspunkt. Ved utgangen av observasjonsperioden er overføringsandelen under 20

prosent av samlet inntekt i alle kohorter unntatt én. Blant de srilankiske kvinnene hadde bare én av kohortene så lave overføringer.

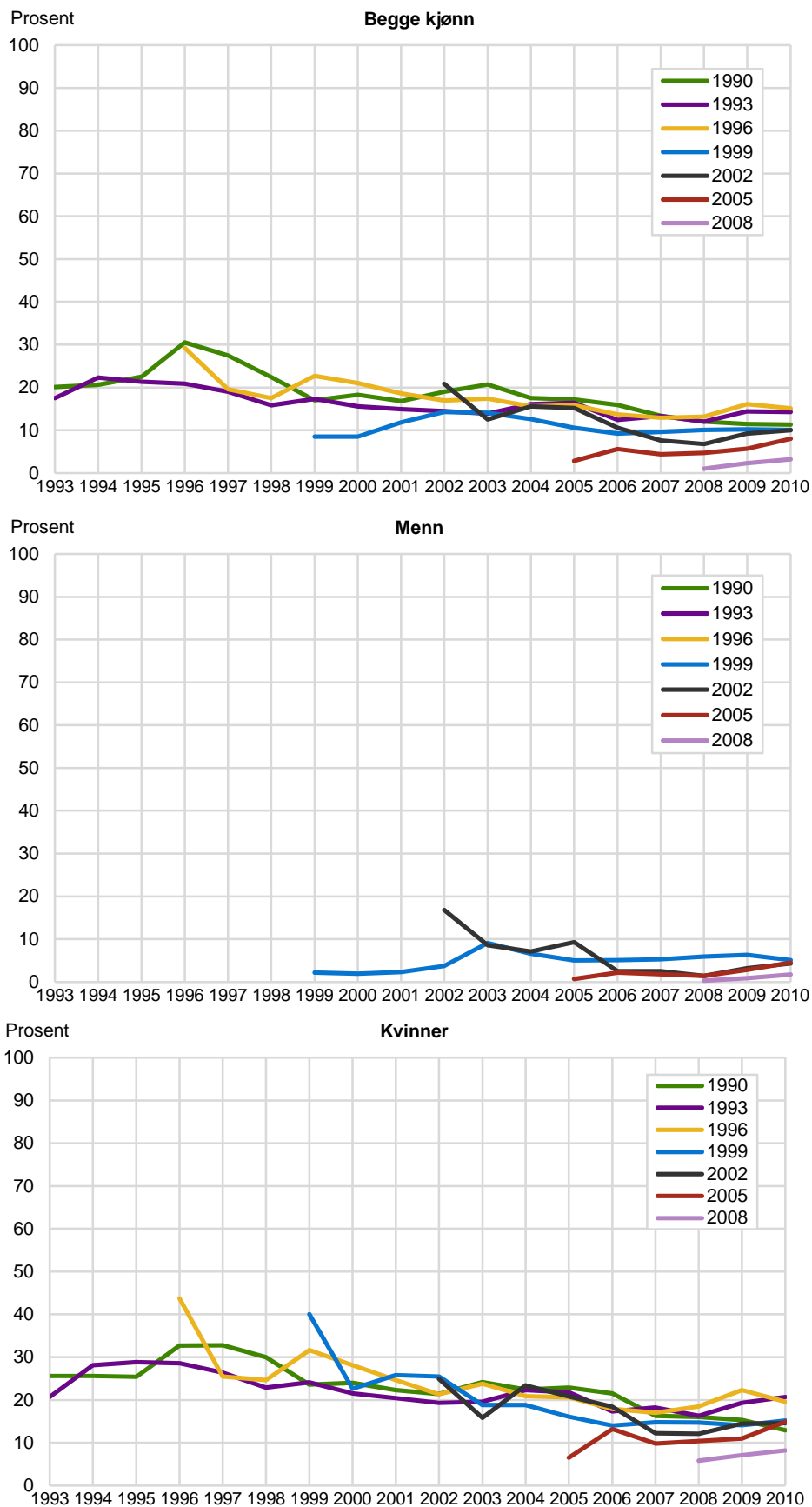
Figur 8.8a. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. India

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

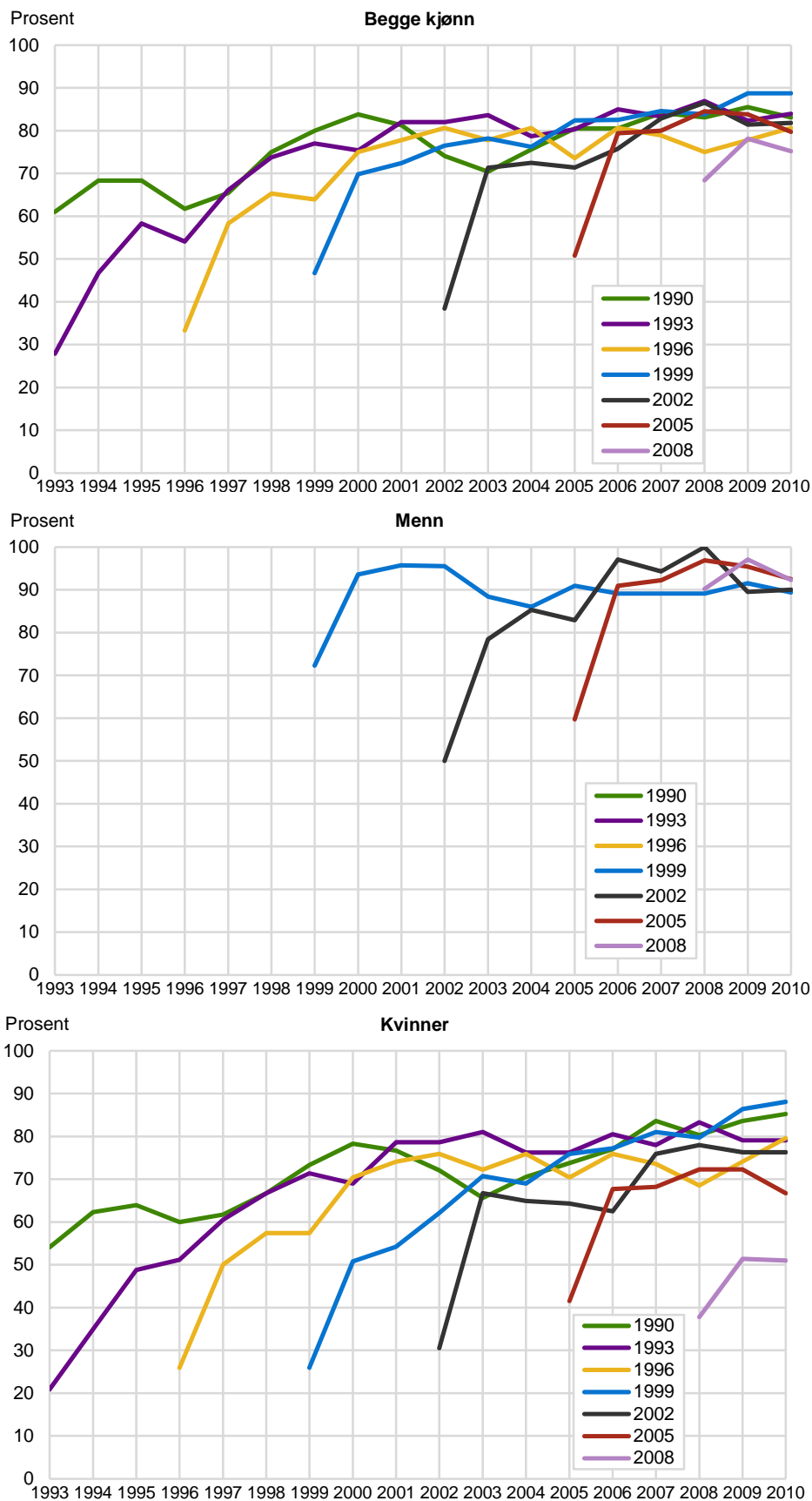

Figur 8.8b. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. India

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 8.8c. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. India

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Likheten mellom srilankere og indere fortsetter også når det gjelder andelen ”mest selvhjulpne”. Figur 8.8c viser utfallet på denne indikatoren for menn og kvinner med indisk bakgrunn, først for kjønnene samlet. Etter tre års botid er andelen ”mest selvhjulpne” i nærheten av 60 prosent for både 1990- og 1993-kohorten. Deretter stiger andelen - med noen ”bølgebevegelser” - til den passerer 80 prosent med god margin i 2010. Alle kohortene - unntatt den siste - har en andel ”mest selvhjulpne” i 2010 på 80 eller over 80 prosent. Dette er en noe høyere andel enn hva som ble observert for de srilankiske innvandrerne (jf. figur 8.7c).

Data for de fire seneste kohortene blant indiske *menn* nådde alle en andel ”mest selvhjulpne” på 90 prosent eller mer. Ni av ti hadde med andre ord en summert yrkes- og kapitalinntekt som var større enn de økonomiske overføringene. Vi husker for øvrig at overføringene var under 10 prosent av samlet inntekt hvert eneste år for disse kohortene unntatt i ankomståret for 2002-kohorten. Vi ser da også for menn at andelen ”mest selvhjulpne” var nede i 50 prosent for 2002-kohorten i ankomståret.

Også to kohorter blant *kvinnene* (1990 og 1999) hadde en andel ”mest selvhjulpne” over 80 prosent i 2010. Før den tid øker andelen raskt i den enkelte kohort de første årene for senere å endres mer langsomt. Tendensen er uomtvistelig økende fra 20, 30, 40 prosent i ankomståret til rundt 70-80 prosent i 2010. De indiske kvinnene i 2008-kohorten har for kort tid på seg til å nå en andel ”mest selvhjulpne” høyere enn 50 prosent. Så har da også tre firedeler av dem kommet som familieinnvandrere, i motsetning til *menn* i samme kohort som for størstedelen er arbeidsinnvandrere.

8.9. Tyrkia

Tyrkiske ”fremmedarbeidere” kom til Norge før innvandringsstoppen ble proklamert i 1975. Igjen var det særlig unge menn som var først ute og som senere fikk behov for å bli forent med eller etablere familie. Til de opprinnelige arbeidsinnvandrere kom det nye tyrkiske innvandrere med familie som innvandringsgrunn. Det kom også flyktninger til Norge fra Tyrkia. Lenge var det slik at den tyrkiske staten ikke anerkjente eksistensen av andre nasjonaliteter enn den tyrkiske på tyrkisk jord. Nasjonale minoriteter som den kurdiske ble usynliggjort og motarbeidet. Det endte i en væpnet motstandskamp fra kurdisk gerilja på 1980- og 1990-tallet inntil bevegelsens leder ble arrestert i 1999. Konflikten genererte flyktninger fra Tyrkia med kurdisk bakgrunn til øvrige Europa.

I vårt materiale er det likevel familiegrunner som utgjør den viktigste innvandringsgrunnen i alle kohortene. Enkeltpersoner med flukt som innvandringsgrunn forekommer i alle kohorter, men bare i svært beskjedent antall - flest i 1990-kohorten. Arbeid som innvandringsgrunn forekommer også, men bare i meget beskjedent omfang. 2008-kohorten er et unntak; der utgjør arbeidsinnvandrere 12 prosent.

Kvinner dominerer i de to tidligste kohortene og menn i de fire seneste. Familie er viktigste innvandringsgrunn både for menn og kvinner, men arbeidsinnvandrere er nesten utelukkende menn.

Tyrkiske innvandrere bedrer sin *sysselsetting* med økende botid, men i de to tidligste kohortene faller sysselsettingen tilbake etter at høydepunktet er nådd i 1999 (jf. figur 8.9a). Andelen sysselsatte er da 54 prosent i 1990-kohorten og 64 prosent i 1993-kohorten etter respektive ni og seks års botid. Høyest når sysselsettingen i året 2008 i 1999-, 2002- og 2005-kohorten. Da er 70 prosent i disse kohortene sysselsatt. Tyrkiske innvandrere er med andre ord langt fra å kunne ”konkurrere” med srilankiske eller indiske innvandrere med hensyn til sysselsetting. Det er antakelig iranske innvandrere som kommer nærmest de tyrkiske når det gjelder andelen sysselsatte ved utgangen av observasjonsperioden.

Mange av kohortene når imidlertid en andel sysselsatte på 80 prosent når data begrenses til *menn*. Det gjelder alle kohortene fra og med 1993 til og med 2005. I flere kohorter kulminerer sysselsettingen nærmere 90 prosent. I 1990- og 1993-kohorten synker sysselsettingen markant etter at høyeste nivå er nådd mot slutten av 1990-tallet. Nedgangen er henholdsvis 18 og 22 prosentpoeng i de to kohortene innen utløpet av observasjonsperioden.

Også blant *kvinnene* i 1990-kohorten synker sysselsettingen etter at høydepunktet er nådd 12 år etter ankomst. Sysselsettingen går da tilbake med 15 prosentpoeng. Ellers noterer vi at kjønnsforskjellen i andelen sysselsatte er høyere blant tyrkere enn blant mange andre landgrupper, som f.eks. Bosnia-Hercegovina, Vietnam, Sri Lanka og India. Blant kvinnene er over 60 prosent i 1999-kohorten sysselsatt i 2009 og over 50 prosent i 1996- og 2005-kohorten. Dette er betydelig lavere enn blant menn fra samme land.

Figur 8.9b som illustrerer andelen *overføringer* av samlet inntekt, viser et bilde for kjønnene samlet der overføringsandelene er høyest blant de tidligste kohortene. Jo senere kohorter, desto lavere overføringer. Nivået er over 40 prosent i deler av observasjonsperioden for 1990-kohorten. I 2008-kohorten utgjør overføringene en andel av samlet inntekt i overkant av 10 prosent.

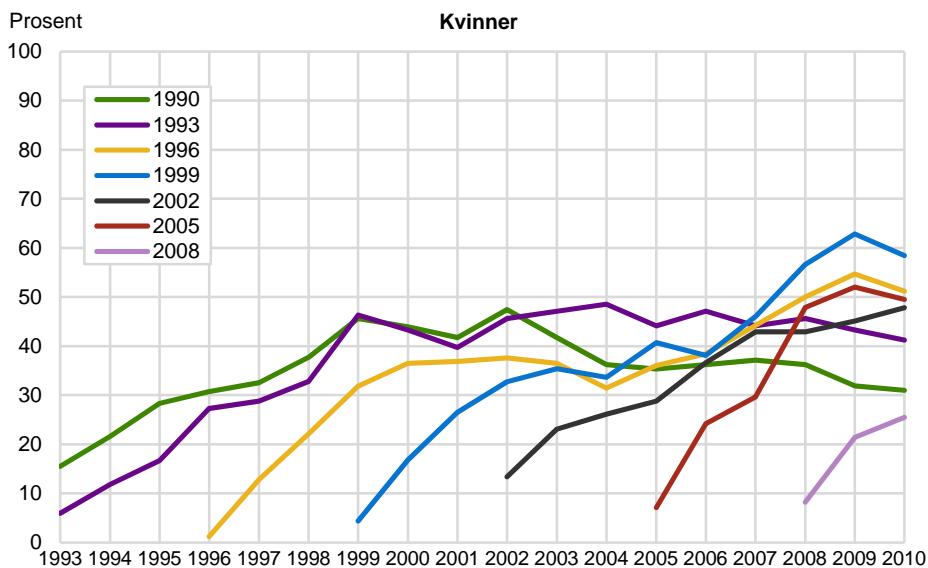
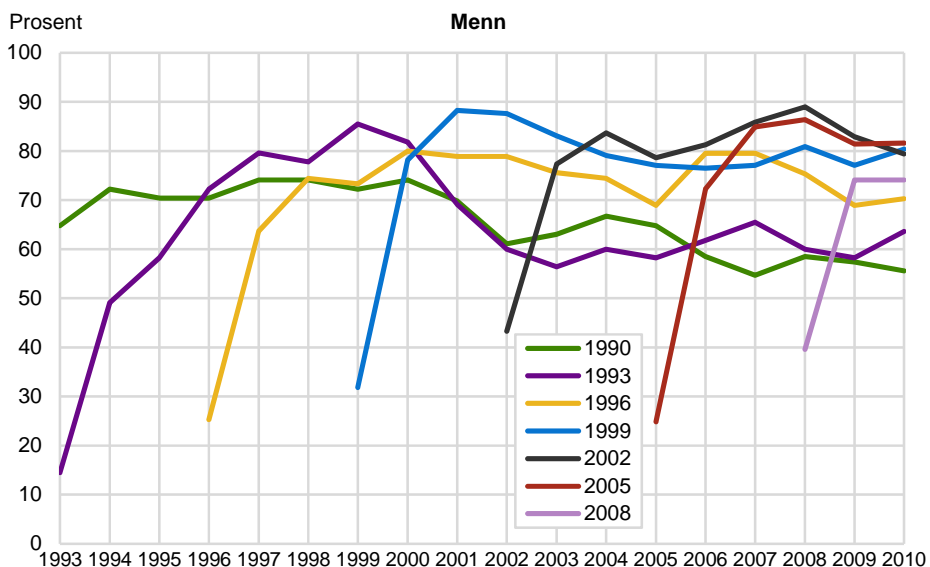
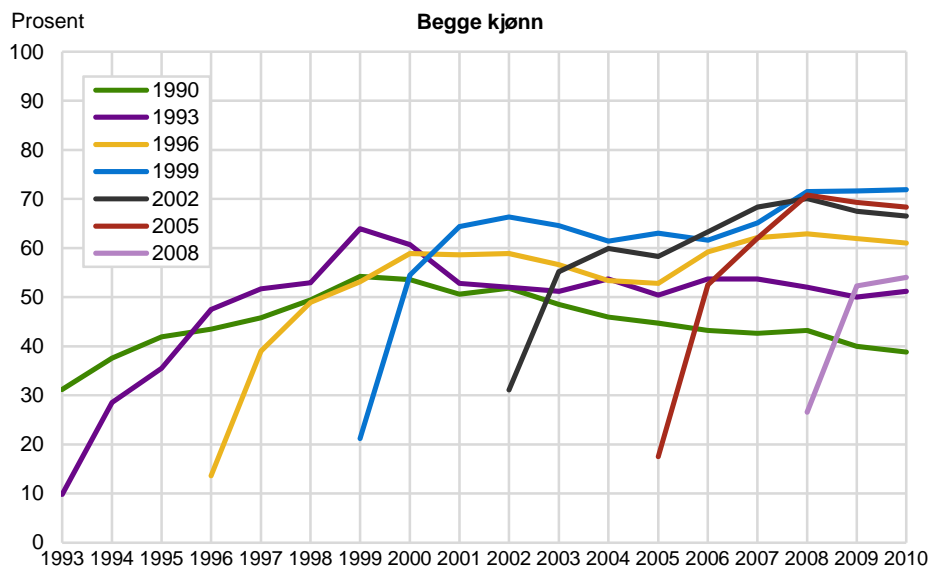
Utviklingen i andelen overføringer over tid er noenlunde horisontal med nedgang i årene med høykonjunktur mot slutten av 1990-tallet og om lag et tiår senere (før finanskrisen). Høye overføringer har vi også sett tidligere (for somaliere, irakere og iranere), men da alltid med de høyeste verdiene tidlig i observasjonsperioden og deretter markert nedgang. At overføringsandelen utvikler seg horisontalt over tid, har vi tidligere iaktatt for innvandrere fra Polen, Sri Lanka og India, men da på et lavere nivå enn her.

Utviklingen i overføringene blant de tyrkiske *kvinnene* følger en noe fallende kurve. I 1990- og 1993-kohorten synker andelen økonomiske overføringer henholdsvis 14 og 11 prosentpoeng i løpet av observasjonsperioden. Blant *menn* stiger derimot overføringsandelen i de samme to kohortene i samme tidsrom henholdsvis 13 og 5 prosentpoeng. Sammenlagt gir dette et stabilt nivå for overføringene. Vi merker oss ellers at overføringene i 2010 ligger i intervallet 0-30 prosent blant menn og i intervallet 30-60 prosent blant kvinner - en betydelig forskjell. Dette motsvarer kjønnsforskjellen i sysselsetting som også er betydelig for tyrkiske innvandrere.

Andelen "*mest selvhjulpne*" stiger til under/over 60 prosent i de to tidligste kohortene for senere å falle til mellom 40 og 50 prosent når menn og kvinner betraktes sammen. Blant de seneste kohortene er andelen "*mest selvhjulpne*" om lag 70 prosent i 2010 etter varierende botid. I enkelte av de sene tyrkiske *mannskohortene* er andelen "*mest selvhjulpne*" hele 90 prosent kort tid etter ankomst. I de to tidligste *mannskohortene* demonstreres derimot en betydelig nedgang i løpet av observasjonsperioden. Fra høyeste nivå til utløpet av observasjonsperioden synker andelen "*mest selvhjulpne*" med 23 prosentpoeng i begge de to tidlige kohortene.

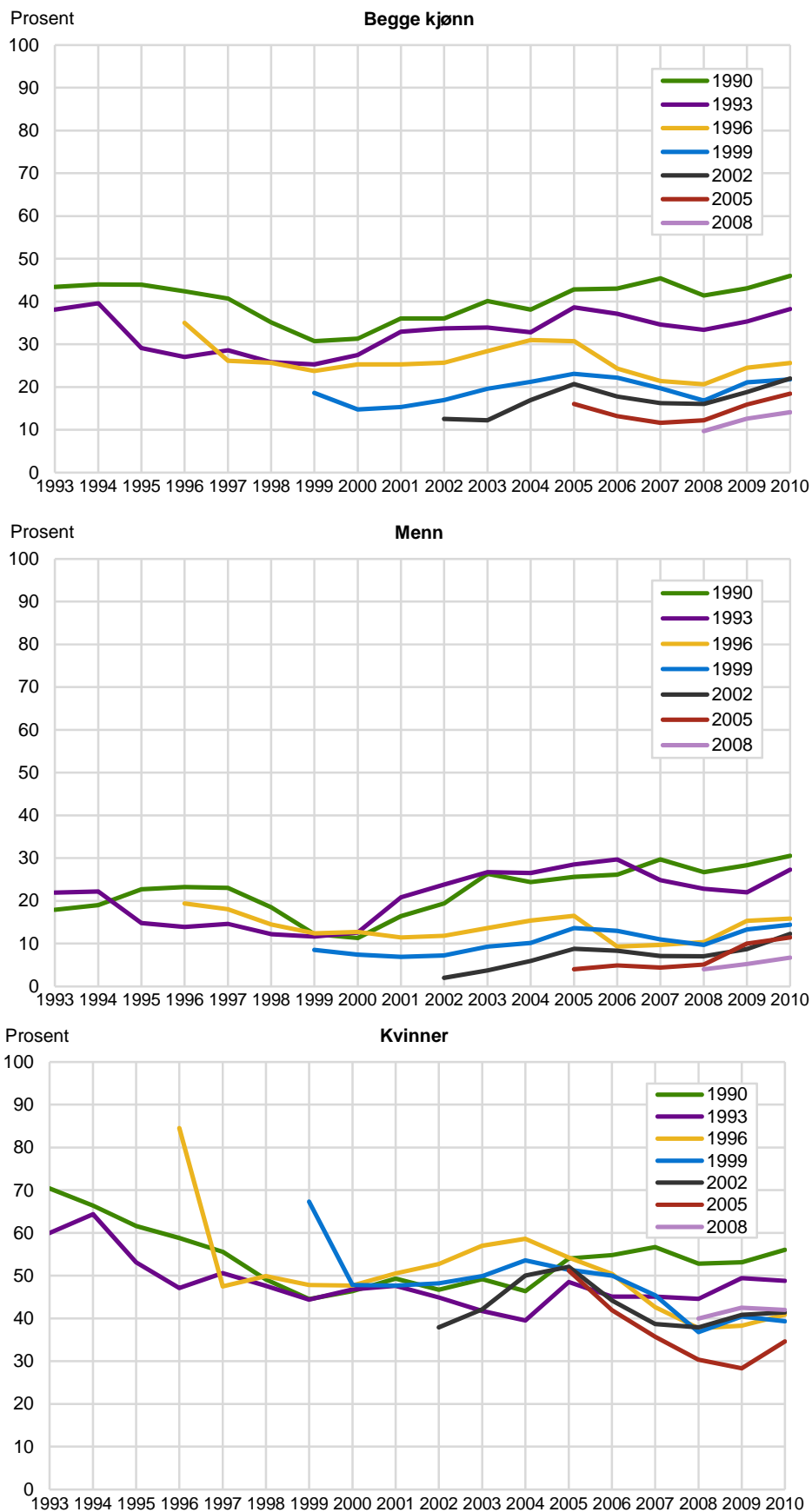
Den betydelige kjønnsforskjellen viser seg også i andelen "*mest selvhjulpne*". Tendensen er i hovedsak stigende over tid blant *kvinner*, både innen den enkelte kohort og fra den ene kohorten til den neste. Det betyr at de seneste kohortene har de høyeste verdiene på slutten av observasjonsperioden. Disse andelene er likevel relativt lave idet de befinner seg i intervallet mellom 30 og 60 prosent - langt under det høyeste nivået for "*selvhjulpenhet*" blant menn.

Figur 8.9a. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Tyrkia

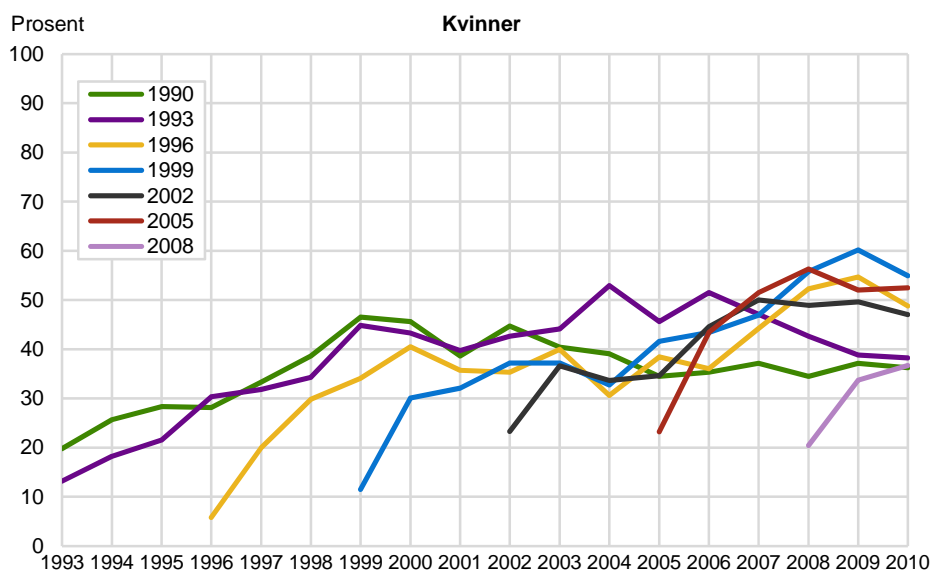
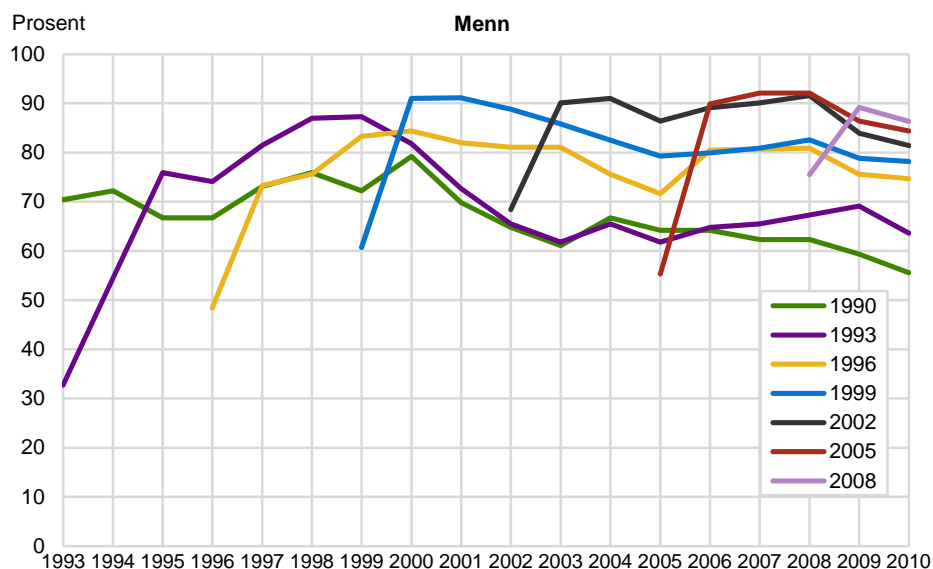
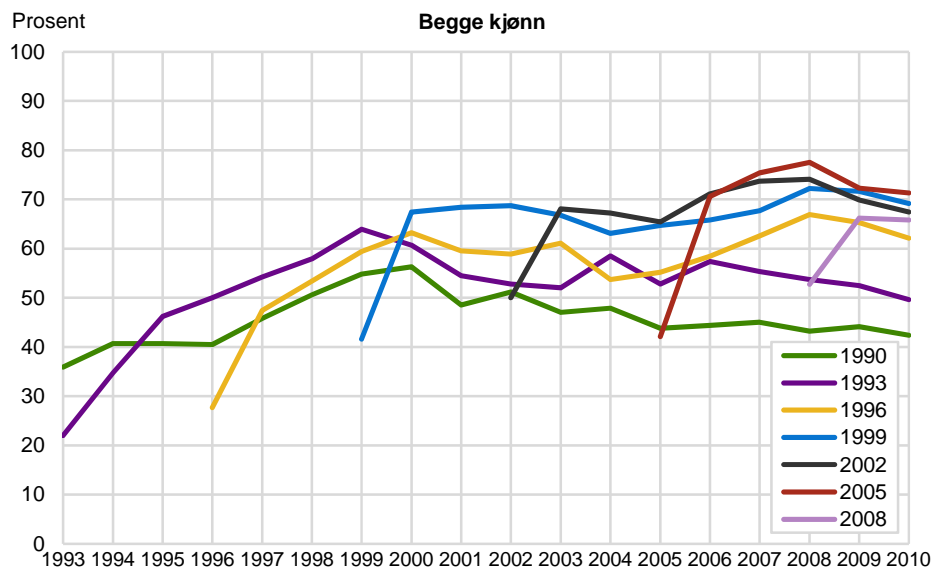
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Figur 8.9b. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Tyrkia

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 8.9c. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Tyrkia

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

8.10. Pakistan

”Fremmedarbeidere” fra Pakistan begynte å komme til Norge sent på 1960-tallet eller tidlig på 1970-tallet. De fleste kom med et kortsiktig mål om å arbeide noen år, for deretter å vende tilbake til hjemlandet med oppsparte midler. I stedet etablerte de familie og slo røtter i Norge. Hensynet til barn og familie gjorde det etter hvert vanskelig å vende hjem. I norsk øyne ble pakistanerne oppfattet som de arketyriske innvandrerne. De var lenge (t.o.m. 1998) den største innvandrergruppen i Norge når barn født i Norge av innvandrerforeldre ble regnet med. I dag (2014) er de på femteplass i antall, etter innvandrere og norskfødte barn av innvandrere med bakgrunn fra Polen, Sverige, Somalia og Litauen.

I våre innvandrerkohorter fra Pakistan er familieinnvandrere i klart flertall. I alle unntatt 2008-kohorten har ni av ti innvandet av familiegrunner. Familie dominerer som innvandringsgrunn også i den siste kohorten, men her må familie dele plassen med utdanning og arbeid som innvandringsgrunn.

Det er likhetstrekk mellom pakistanske og tyrkiske innvandrere når det gjelder *sysselsetting*. I begge landgruppene er det stor forskjell i andelen sysselsatte mellom menn og kvinner. Sammen med høy sysselsetting blant menn går lav sysselsetting blant kvinner. Kvinnene har også langsommere progresjon mot inntektsgivende arbeid enn menn.

I figur 8.10a som presenterer sysselsettingen for begge kjønn under ett, følger alle kohortene omtrent samme utviklingsbane. Etter en rask økning i sysselsettingen de første par årene fortsetter økningen i et langsommere tempo inntil fem av sju kohorter har et sysselsettingsnivå i 2010 i intervallet 50-60 prosent. 1999-kohorten ligger litt over dette og 2008-kohorten noe under (etter bare to års botid). Blant de tyrkiske innvandrerne var det her langt større divergens mellom kohortene ved utløpet av observasjonsperioden idet andelen sysselsatte lå mellom 40 og 70 prosent.

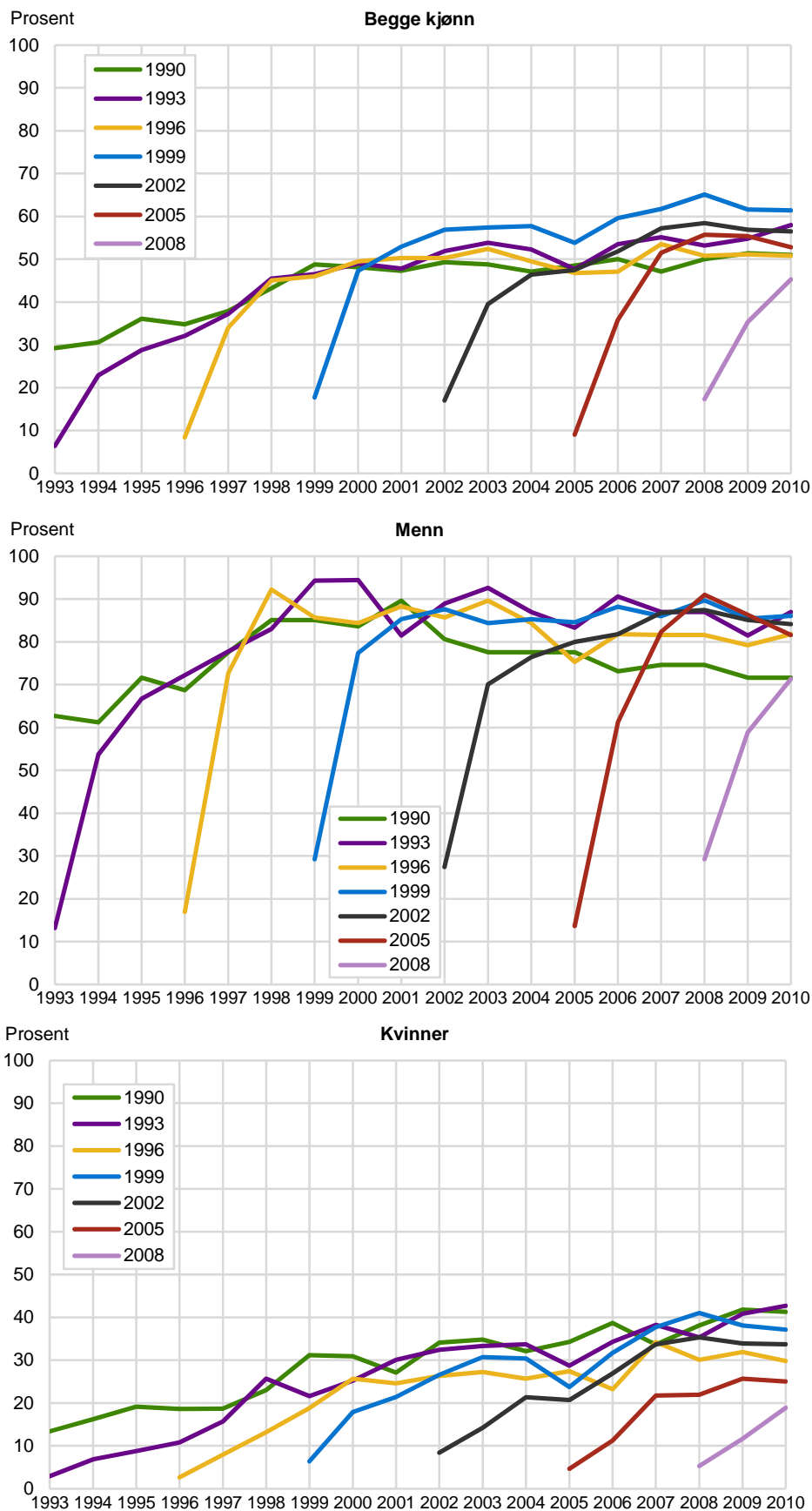
Tall for menn og kvinner separat viser at sysselsettingen når opp i 90 prosent i fem av kohortene i løpet av observasjonsperioden for *menn*. Dette er høyere enn hva vi fant for tyrkiske menn. Vi merker oss også at sysselsettingen øker formidabelt fra ankomståret til året etter ankomst for langt de fleste mannskohortene. Her kan andelen sysselsatte være kunstig lav i ankomståret idet halve kohorten har hatt maksimalt et halvt år på seg til å komme i arbeid.

Blant pakistanske menn er det særlig 1990-kohorten som har den karakteristiske nedgangen i sysselsettingen som vi også har sett blant menn i andre kohorter (1993) og landgrupper (Somalia, Irak, Iran, Sri Lanka). Andelen sysselsatte blant pakistanske menn i 1990-kohorten faller hele 18 prosentpoeng fra 2001 til 2010. Sysselsettingen blant *kvinner* i samme kohort øker imidlertid så mye at nedgangen ikke lar seg spore når kjønnene betraktes samlet. Blant de pakistanske kvinnene øker sysselsettingen gradvis i alle kohortene fra under 10 prosent i ankomståret til et sted mellom 20-43 prosent i 2010.

Andelen av inntekten som stammer fra økonomiske *overføringer*, har en svakt synkende tendens blant de pakistanske innvandrerne (figur 8.10b). De enkelte kohortene følger hverandre også ganske tett når det gjelder overføringsbeløpets relative størrelse. ”Spriket” mellom kohortene i samme observasjonsår utgjør i mange tilfeller ikke stort mer enn 10 prosentpoeng. Overføringsandelen er gjennomgående størst i de tidligste kohortene og tenderer å synke for hver ny kohort. I de to tidligste kohortene er overføringsandelen i overkant av 40 prosent i 1993. I 2010 er den i underkant av 30 prosent for de samme to kohortene. De øvrige kohortene har andeler i intervallet 25-15 prosent.

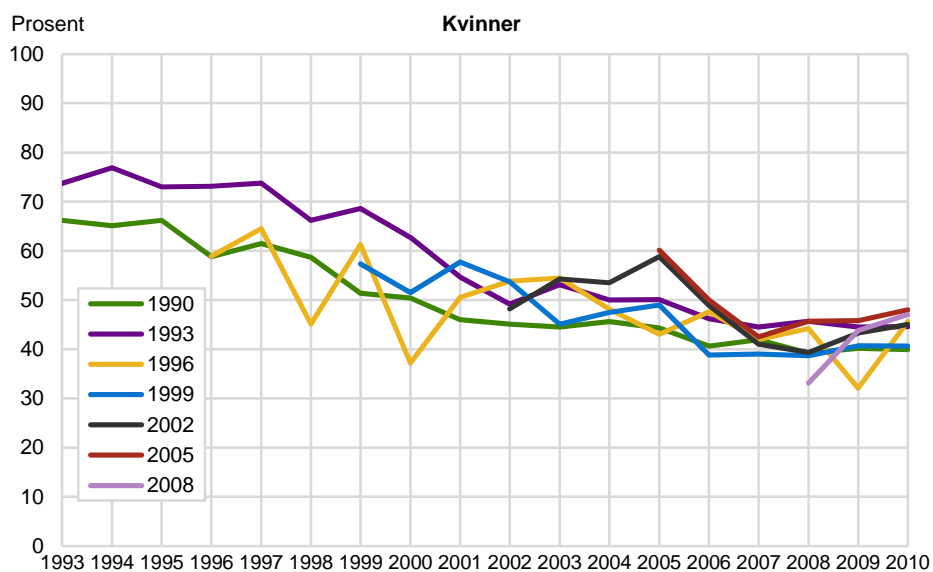
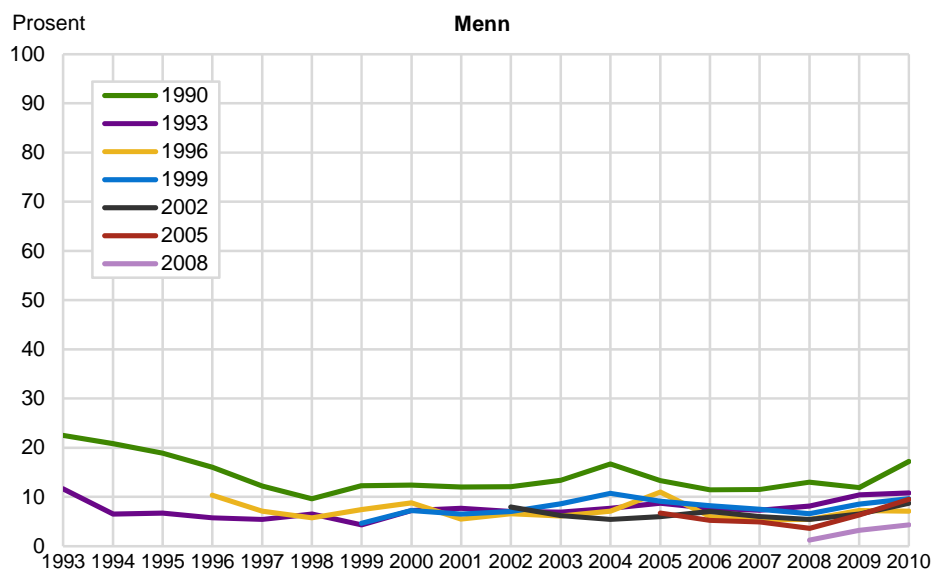
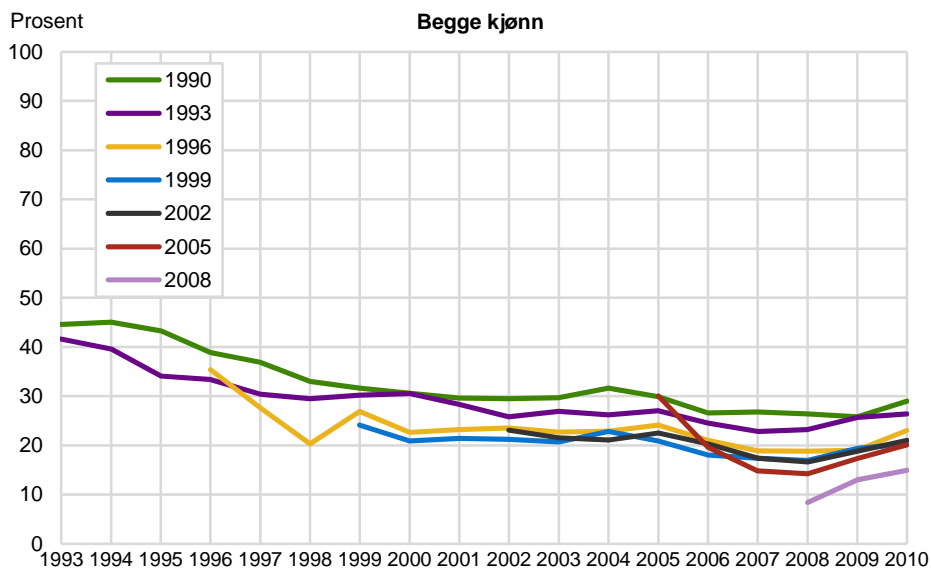

Figur 8.10a. Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Pakistan

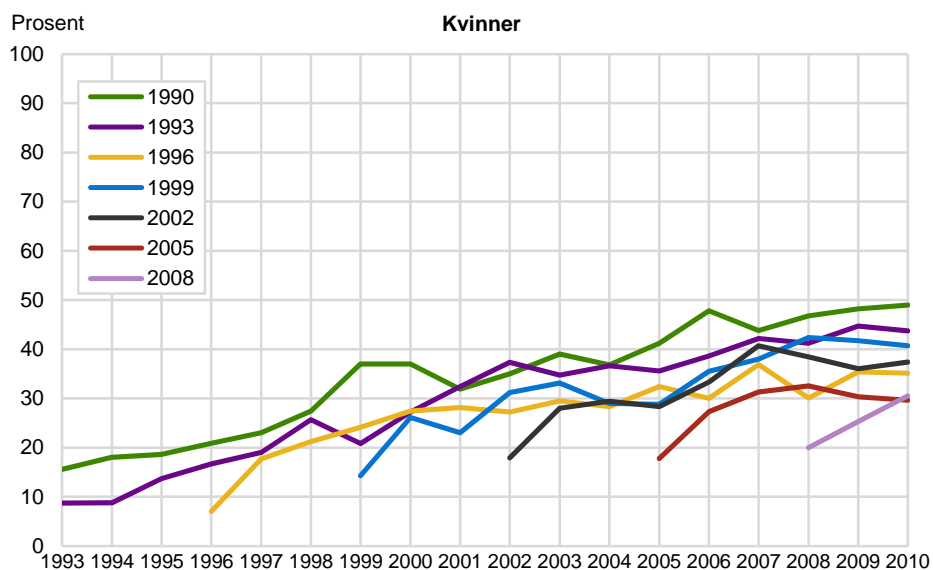
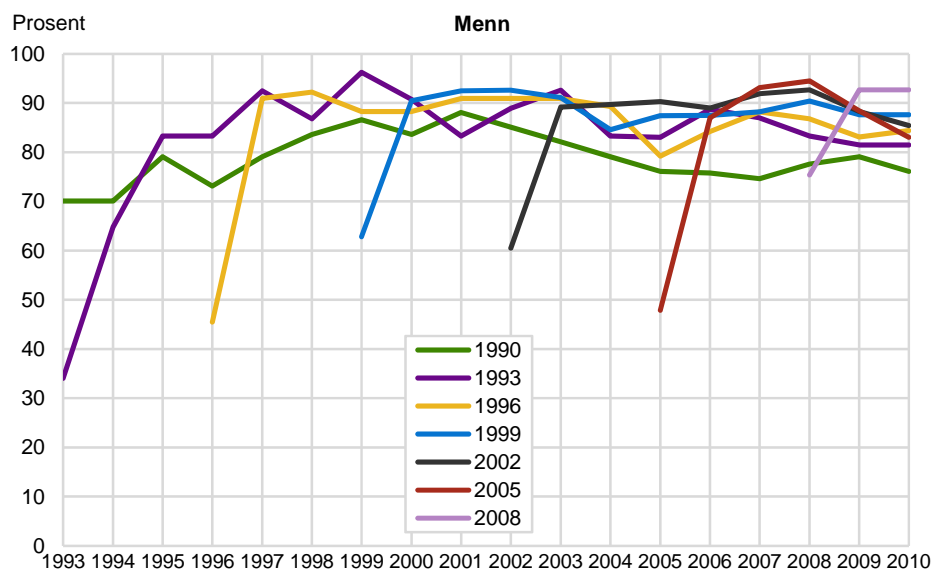
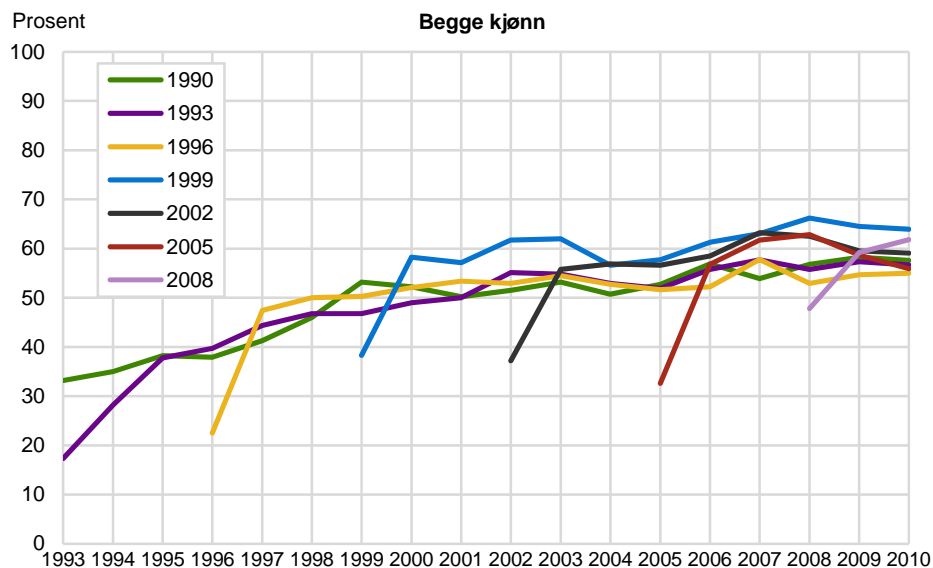
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntekts- og befolkningsdata.

Figur 8.10b. Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Pakistan

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 8.10c. Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Pakistan

Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Også når det gjelder overføringer, er forskjellen mellom kjønnene betydelig for pakistanske innvandrere. Blant menn i kohortene vi observerer, utgjør overføringene under 20 prosent av samlet inntekt i alle kohorter på alle tidspunkter unntatt i 1990-kohorten etter tre til fire års botid. I 2010 er andelen under 10 prosent i alle kohorter unntatt de to tidligste. Overføringsandelen av samlet inntekt blant pakistanske menn kan for øvrig måle seg med overføringsandelen blant srilankiske menn når det gjelder (liten) størrelse.

Da er situasjonen annerledes blant pakistanske *kvinner*. I 1990- og 1993-kohortene ligger overføringsandelen henholdsvis i underkant og i overkant av 70 prosent i første observasjonsår. I disse og øvrige kvinnekohorter er overføringsandelen synkende inntil den ender rundt 40-50 prosent i 2010 i alle kohorter. Bildet av overføringenes relative størrelse blant pakistanske kvinner er ikke særlig ulikt tilsvarende bilde for tyrkiske kvinner (jf. figur 8.9b).

Andelen ”mest selvhjulpne” øker fra i underkant av 40 prosent i 1993 blant de to tidligste pakistanske kohortene til mellom 50 og 70 prosent i 2010 (figur 8.10c). Dette er data der menn og kvinner behandles samlet. Også de øvrige kohortene følger omtrent samme stigningstakt over tid. Bildet er ellers ganske ulikt for menn og kvinner. Andelen ”mest selvhjulpne” i *mannskohortene* stiger raskt til 90 prosent for alle unntatt én av kohortene, for flere kohorters vedkommende allerede året etter ankomst. 1990-kohorten når en andel ”mest selvhjulpne” på 88 prosent etter elleve års botid. Deretter synker andelen med 12 prosentpoeng til år 2010.

Blant de pakistanske *kvinnene* er andelen ”mest selvhjulpne” klart stigende i alle kohorter over tid, ikke minst i de to tidligste. Der stiger andelen ”mest selvhjulpne” med henholdsvis 33 og 35 prosentpoeng fra første til siste observasjonsår. I 2010 er andelen ”mest selvhjulpne” samlet i intervallet 30-50 prosent blant kvinnene. Dette er likevel svært mye lavere (27-62 prosentpoeng, avhengig av kohort) enn blant pakistanske menn.

9. Indikatorer etter alder

I dette kapitlet viser vi hvordan to av indikatorene - andel sysselsatte og andel overføringer - varierer etter alder. Et av de underliggende spørsmålene har vært om - eller i hvilket omfang - innvandrere trekker seg tilbake fra arbeidslivet og baserer sin økonomi på statlige og kommunale overføringer *tidligere* enn gjennomsnittet i befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Som tilnærming til et svar på dette spørsmålet har vi fulgt årganger (kohorter) av innvandrere fra ankomståret til utgangen av 2010 med hensyn til årlige registrerte inntekter. Vi har imidlertid ikke undersøkt sysselsettingen og andelen som økonomiske overføringer utgjør av samlet inntekt blant innvandrerne etter *alder*. Hvis innvandrere tenderer til å ”kaste inn håndkleet” tidligere enn andre befolkningsgrupper, må dette forventes å framgå av deres aldersprofil.

I den grad vi hittil har beskjeftiget oss med alder, har det vært ved å selektere innvandrere i samme aldersintervall i ankomståret og følge dem i løpet av observasjonsperioden. Det har vært innvandrere i alder 17-36 år i ankomståret⁶, som har vært gjenstand for vår oppmerksomhet i denne studien. Den enkelte innvandrer eldes selvfølgelig ett år for hvert nytt observasjonsår. De eldste som kom med i den tidligste kohorten (1990-kohorten), er 56 år etter 20 års botid i 2010.

Foruten å følge *innvandrerne* etter alder når det gjelder de to integreringsindikatorer (sysselsetting definert ved yrkesinntekt >1G og overføringer som andel av samlet inntekt), viser vi også hvordan de samme to kjennemerkene

⁶ 1990-kohorten observeres første gang i 1993 og er da i alder 20-39 år.

varierer etter alder i *den øvrige befolkningen* (det vil si befolkningen eksklusiv innvandrere og deres norskfødte barn) basert på personlig inntekt for 2010. Noen helt ideell sammenlikning blir dette riktignok ikke, idet innvandrernes inntektsopplysninger refererer til 18 forskjellige inntektsår (1993-2010) mens den øvrige befolkningens inntekt er fra ett og samme år. Høy- og lavkonjunktur i det enkelte inntektsår vil påvirke utfallet etter alder på uforutsigbare måter. Oppfatningen at sammenlikningen likevel bør kunne benyttes, styrkes ved at G justeres årlig i takt med inntektsutviklingen og at indikatoren for overføringenes størrelse angir andelen som overføringene utgjør av samlet inntekt. Ved samme alder vil dessuten begge indikatorene referere til gjennomsnitt basert på flere inntektsår for innvandrerne.

I avsnittene som følger skiller vi mellom to hovedgrupper av landbakgrunn, vestlige og øvrige deler av verden. Som vestlige regner vi *EU/EØS, Nord-Amerika og Oseania*, mens øvrige omfatter innvandrere fra *Europa utenfor EU/EØS, Afrika, Asia og Latin-Amerika*. Gjennomgangen av indikatorene etter landbakgrunn i kapittel 7 underbygger behovet for å operere med et slikt skille.

Vi har også sett at integreringen varierer etter botid. Med lenger botid øker andelen sysselsatte, mens andelen av inntekten som stammer fra økonomiske overføringer, avtar - i hvert fall de første årene. Vi skiller derfor mellom innvandrere med 0-10 års botid (kort botid) og innvandrere med 11-20 års botid (lang botid). Skillet appliseres bare på de tre tidligste kohortene (1990, 1993 og 1996) som holdes sammen i én gruppe. Innvandrere som tilhører de tre neste kohortene (1999, 2002 og 2005), grupperes også sammen og kan nødvendigvis bare følges i botidsintervallet 0-11 år. Vi ender dermed med følgende tre kombinasjoner av kohort og botid: tidlige kohorter med kort botid, tidlige kohorter med lang botid og sene kohorter (med kort botid). Når det gjelder kohorten med ankomst i 2008, har vi i dette kapitlet valgt å utelate den.

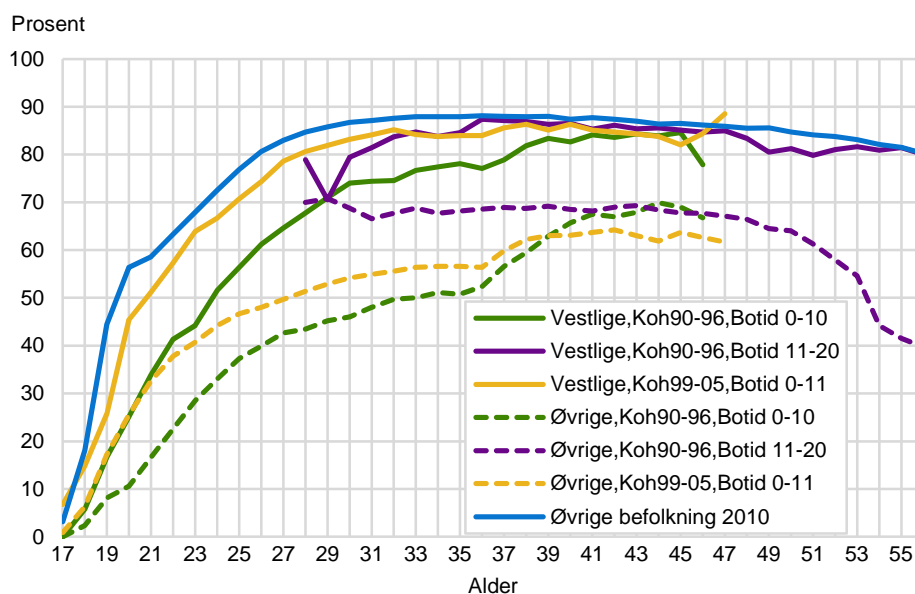
I tillegg til todelingen av data etter landbakgrunn, kohort og botid, skiller vi i noen figurer også etter kjønn. Vi har tilstrekkelige eksempler i de foregående kapitlene på at menn og kvinner i noen landgrupper er ganske ulike på arbeidsmarkedet. Ytterligere oppdeling av data i undergrupper ville gjøre det umulig å presentere resultater fordelt på ettårige aldersgrupper.

9.1. Sysselsetting etter alder

I figur 9.1a inngår *begge kategorier av landbakgrunn* (vestlige og øvrige) hver for seg. I motsetning til figurene som følger senere, er data ikke splittet etter kjønn. Avhengig variabel er andelen sysselsatt. X-aksen viser innvandrernes alder fra 17 til 56 år. Innvandrere med ulik botid og kohortgruppe er holdt atskilt. Figuren viser dessuten data for en referansegruppe av *øvrige befolkning* (det vil si uten innvandrerbakgrunn).

Figuren viser som ventet at innvandrere med *vestlig* landbakgrunn (EU/EØS, Nord-Amerika og Oseania) har høyere sysselsetting enn innvandrere fra den øvrige delen av verden gjennom (praktisk talt) hele livsløpet. De vestlige innvandrerne i de tre seneste kohortene (gul heltrukken) og innvandrerne med lang botid i de tre tidligste kohortene (fiolett heltrukken), har imidlertid en andel sysselsatte etter alder bare marginalt lavere enn befolkningen uten innvandrerbakgrunn (blå heltrukken). Forskjellen i sysselsetting er imidlertid betydelig mellom vestlige innvandrere i de to kohortgruppene med kort botid (grønn og gul heltrukken). Innvandrerne i den tidlige kohortgruppen (grønn) bruker lenger tid på å komme i arbeid enn innvandrerne i den sene kohortgruppen (gul). I 40-årsalderen begynner andelen sysselsatte i de tre segmentene av vestlige innvandrere å konvergere.

Figur 9.1a. Andel sysselsatte i årene 1993-2010, etter landbakgrunn, kohort, botid og alder. Prosent. Innvandrere 17-36 år ved ankomst, bosatte i 2010. Referanse: Øvrige befolkning¹, observert i 2010

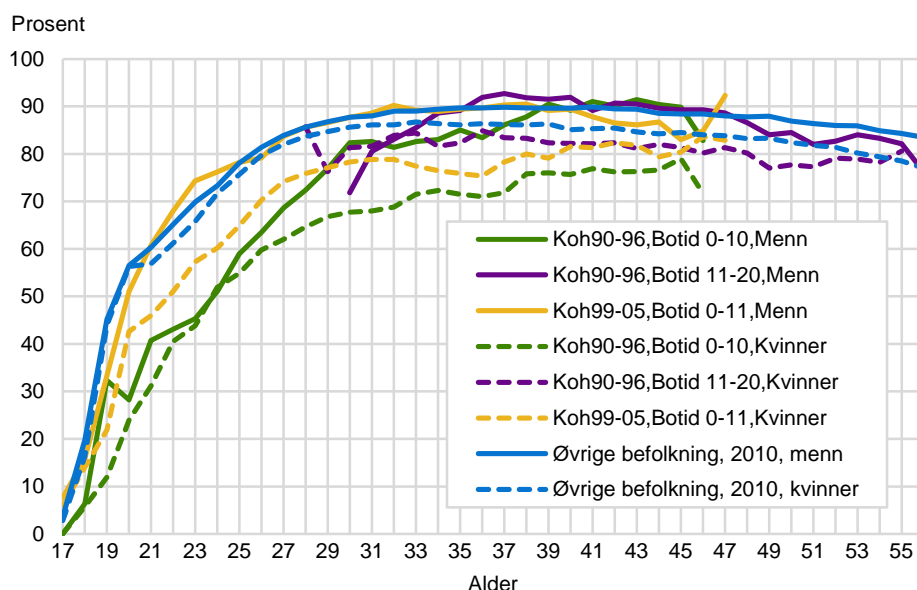
¹ Befolkningen utenom innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Innvandrere med landbakgrunn fra *øvrige deler av verden* (Europa utenom EU/EØS, Afrika, Asia og Latin-Amerika) har som nevnt merkbart lavere sysselsetting enn vestlige innvandrere og den øvrige befolkningen. Mens de to sistnevnte populasjonene har en andel sysselsatte mellom 80 og 90 prosent i 30- til 50-årsalder, er tilsvarende andel blant de førstnevnte innvandrerne (stiplede) mellom 50 og 70 prosent. Som for de vestlige innvandrerne har den sene kohortgruppen (gul stiplet) lenge noe høyere sysselsetting enn den tidlige med kort botid (grønn stiplet). I 30-årsalderen er det imidlertid innvandrere med lang botid i den tidlige kohortgruppen (fiolett stiplet) som har høyest sysselsetting blant de øvrige innvandrerne. Midtveis i 40-årene begynner sysselsettingen blant de med lang botid å synke fra i underkant av 70 prosent til ned mot 50 prosent tidlig i 50-årsalderen og senere enda lavere. En tilsvarende brå nedgang i sysselsettingen i 50-årsalderen ser vi verken blant de vestlige innvandrerne eller i referansegruppen i den øvrige befolkningen.

Figur 9.1b inneholder bare data for innvandrere med *vestlig landbakgrunn* i tillegg til data for den øvrige befolkningen. Arrangementet er ellers likt når det gjelder oppdelingen i to kohortgrupper (tidlige og sene) og to nivåer av botid (kort og lang) for den tidlige kohortgruppen. Nytt i denne figuren er imidlertid at både innvandrere og *den øvrige befolkningen* er splittet etter kjønn.

Figuren viser en tettere sammenpresset mengde kurver enn figur 9.1a. Med litt velvilje vil en kunne si at kurvene i hovedsak følger profilen som referansegruppen av den øvrige befolkningen trekker opp. Menn og kvinner i befolkningen uten innvandrerbakgrunn følger hverandre i stor grad, med kvinnene (blå stiplet) noen prosentpoeng lavere enn menn (blå heltrukket). Fra 30-årsalderen til midt i 50-årene øker kjønnsforskjellen i den øvrige befolkningen fra 3 til 6 prosentpoeng. Figuren viser også at *innvandrerkvinnene* (stiplet) gjennomgående har den laveste sysselsettingen. Lavest er sysselsettingen blant kvinner med kort botid i den tidlige kohortgruppen (grønn stiplet). Dernest følger kvinner i den sene kohortgruppen (gul stiplet). Høyest sysselsetting blant innvandrerkvinnene har de med lengst botid i den tidlige kohortgruppen (fiolett stiplet).

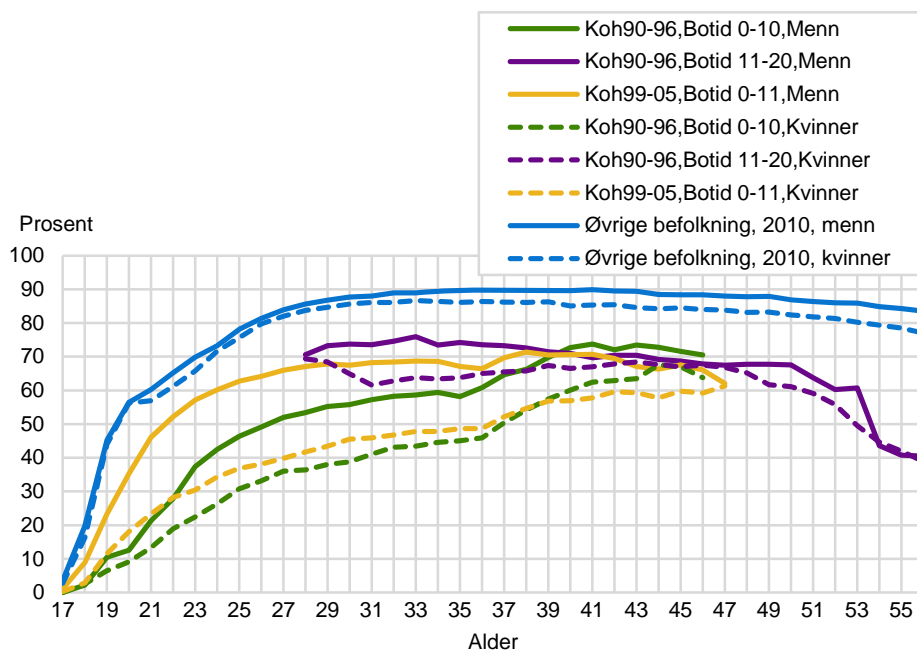
Figur 9.1b. Andel sysselsatte i årene 1993-2010, etter kjønn, kohort, botid og alder. Prosent. Innvandrere fra EU/EØS, Nord-Amerika og Oseania, 17-36 år ved ankomst, bosatte i 2010. Referanse: Øvrige befolkning¹, observert i 2010

¹ Befolkningen utenom innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Når det gjelder *menns* sysselsetting, er det den tidlige kohortgruppen med kort botid som kommer svakest ut (grønn heltrukken), men fra 37-årsalderen gjør den det likevel bedre enn alle tre grupper av innvandrerkvinner. Både menn med lang botid i den tidlige kohortgruppen (fiolett heltrukken) og menn i den sene kohortgruppen (gul heltrukken) er tidvis på høyde med menn i referansegruppen når det gjelder sysselsetting. Verken for menn eller kvinner med innvandrerbakgrunn finner vi for øvrig noen markant nedgang i sysselsettingen i 50-årene slik vi så i forrige figur når det gjaldt innvandrere med landbakgrunn fra øvrige del av verden.

Figur 9.1c. Andel sysselsatte i årene 1993-2010, etter kjønn, kohort, botid og alder. Prosent. Innvandrere fra Europa utenfor EU/EØS, Afrika, Asia og Latin-Amerika, 17-36 år ved ankomst, bosatte i 2010. Referanse: Øvrige befolkning¹, observert i 2010

¹ Befolkningen utenom innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 9.1c følger samme mønster som figur 9.1b, men landgruppen av innvandrere som inngår, er her fra *øvrige del av verden*. I tillegg vises de samme dataene for sysselsetting i *den øvrige befolkningen*, splittet etter kjønn, som i foregående figur.

I denne figuren er det ingen av innvandrergруппene som på noe tidspunkt har en andel sysselsatte i nærheten av andelen i den øvrige befolkningen. Nærmest kommer menn med lang botid i den tidlige kohortgruppen idet de er i slutten av 20-årene/tidlig i 30-årene (fiolett heltrukken). Da har de en andel sysselsatte rundt 75 prosent. Andelen sysselsatte er også over 70 prosent blant menn i 40-årene med inntil 10 års botid i den tidlige kohortgruppen (grønn heltrukken). Blant yngre innvandrere i slutten av tenårene og et godt stykke ut i 20-årene er det derimot menn i den sene kohortgruppen som kommer raskest i arbeid og har høyest sysselsetting (gul heltrukken).

Når det gjelder *kvinnene*, er sysselsettingen lavest i begge kohortgrupper med maksimalt 10 eller 11 års botid (grønn og gul stiplet). Først tidlig i 40-årene når de en andel sysselsatte rundt 60 prosent. Da er sysselsettingen langt høyere (mellom 60 og 70 prosent) mye tidligere - allerede i 30-årsalderen - blant kvinner med lang botid i den tidlige kohortgruppen (fiolett stiplet).

Vi noterer imidlertid at sysselsettingen faller markant ved overgangen til 50-års alder både blant *menn* og kvinner med lang botid i den tidlige kohortgruppen. Midtveis i 50-årene har de begge en andel sysselsatte på om lag 40 prosent. På det tidspunkt ligger de om lag 35-45 prosentpoeng lavere i sysselsetting enn kvinner og menn i den øvrige befolkningen i samme alder.

9.2. Andel overføringer etter alder

I dette avsnittet tar vi for oss den andre indikatoren som har vært presentert i tidligere kapitler, nemlig hvilken andel økonomiske overføringer utgjør av samlet inntekt. Jo høyere andel, desto mer avhengig av samfunnets bistand vil personen normalt være. Høye overføringsandeler kompenserer gjerne for lav yrkesinntekt.

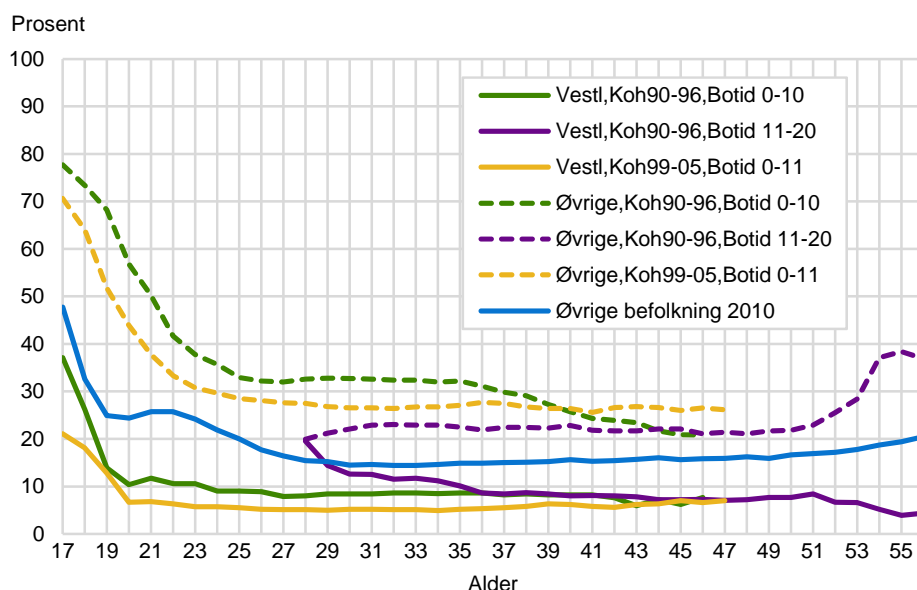
Figur 9.2a viser andelen overføringer av samlet inntekt for innvandrere med vestlig og øvrig landbakgrunn i tillegg til befolkningen uten innvandrerbakgrunn (referansegruppen). Figuren differensierer mellom to grupper av innvandrer-kohorter, tidlige (1990, 1993 og 1996) og sene (1999, 2002 og 2005) og mellom personer med kort og lang botid (henholdsvis 0-10 år og 11-20 år) i den tidlige kohortgruppen. Kjønn inngår imidlertid ikke i den første figuren.

Til vår overraskelse ligger vestlige og øvrige innvandrere på hver sin side av kurven som markerer overføringsandelen i befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Mens innvandrere fra *vestlige land* (EU/EØS, Nord-Amerika og Oseania) i så godt som hele aldersforløpet har en samlet inntekt der økonomiske overføringer utgjør en lavere andel enn hva som er tilfelle blant personer i den øvrige befolkningen, er det omvendte tilfelle for innvandrere fra *øvrige del av verden* (Europa utenfor EU/EØS, Afrika, Asia og Latin-Amerika). Innvandrere med sistnevnte bakgrunn har på alle alderstrinn en samlet inntekt som hviler mer på økonomiske overføringer fra samfunnet enn hva som gjelder for den øvrige befolkningen.

Laveste overføringsandel har vestlige innvandrere i den sene kohortgruppen (gul heltrukken). Litt høyere overføringsandel - særlig i tenårene - har de vestlige innvandrerne i den tidlige kohortgruppen blant personer med kort botid (grønn heltrukken). Høyest er overføringsandelen - i aldersintervallet 28-35 år - blant vestlige innvandrere med lang botid i samme tidlige kohortgruppe (fiolett heltrukken). Fra slutten av 30-årsalderen er det imidlertid ingen vesentlig forskjell i gjennomsnitt mellom de ulike segmentene av vestlige innvandrere når det gjelder overføringsandelens størrelse. I størstedelen av aldersforløpet er overføringsandelen i underkant av 10 prosent blant dem. Andelen viser ikke tegn til å stige med alderen.

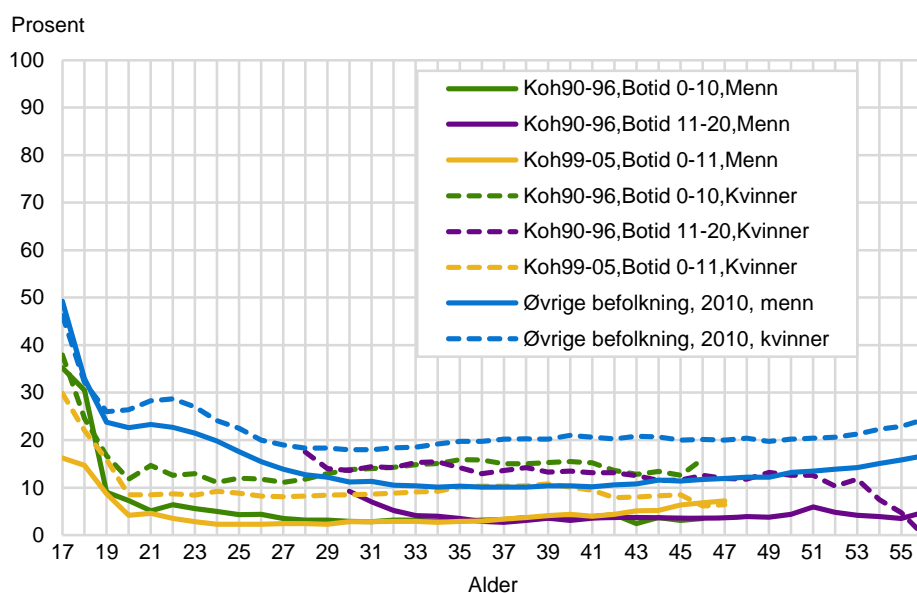
Figur 9.2a. Andel overføringer av samlet inntekt i årene 1993-2010, etter landbakgrunn, kohort, botid og alder. Prosent. Innvandrere 17-36 år ved ankomst, bosatte i 2010. Referanse: Øvrige befolkning¹, observert i 2010

¹ Befolkningen utenom innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

I landgruppen av innvandrere fra *øvrige del av verden* faller overføringsandelen fra 70-80 prosent i tenårene til rundt 50 prosent tidlig i 20-årsalderen. Deretter utgjør overføringene mellom 20 og 40 prosent av samlet inntekt henimot slutten av 30-årene. I 40-årsalderen ligger overføringsandelen i intervallet 20-30 prosent i begge kohortgruppene, inntil andelen igjen nærmer seg 40 prosent blant de eldste i vårt materiale. Også i *befolkningen uten innvandrerbakgrunn* stiger overføringsandelen svakt etter alder fra rundt 15 prosent tidlig i 30-årene til 20 prosent sent i 50-årene (blå heltrukken).

Figur 9.2b. Andel overføringer av samlet inntekt i årene 1993-2010, etter kjønn, kohort, botid og alder. Prosent. Innvandrere fra EU/EØS, Nord-Amerika og Oseania, 17-36 år ved ankomst, bosatte i 2010. Referanse: Øvrige befolkning¹, observert i 2010

¹ Befolkningen utenom innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.
Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Figur 9.2b ser nærmere på mottak av økonomiske overføringer blant *vestlige* innvandrere når data skilles etter kjønn. På samme måte som for sysselsetting, viser figuren et mer "homogent" bilde enn når også innvandrere fra den øvrige delen av

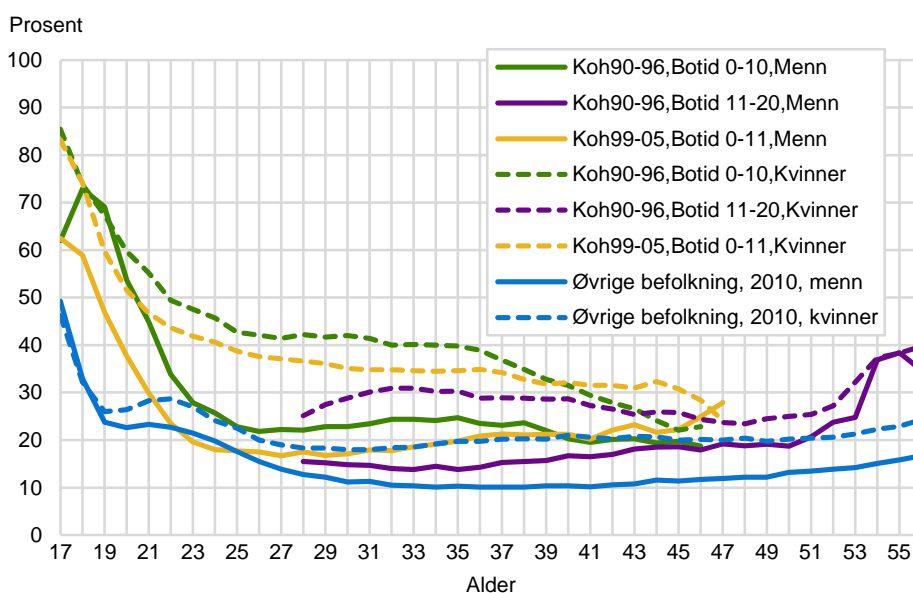
verden er med. Vi merker oss at overføringsandelen blant mannlige innvandrere (heltrukne linjer) er konsekvent lavere enn blant menn og kvinner i den øvrige befolkningen gjennom hele aldersforløpet (blå heltrukken eller stiplet).

Det samme er bare tilfelle fra tenårene til slutten av 20-årene blant innvandrerkvinnene. Fra om lag 28-årsalderen til midt i 40-årene er overføringsandelen blant vestlige innvandrerkvinner i den tidlige kohortgruppen (stiplet grønn) høyere enn overføringsandelen blant menn i den øvrige befolkningen. Sammenliknet med kvinner uten innvandrerbakgrunn er imidlertid overføringsandelen konsekvent lavere blant innvandrerkvinnene. Blant kvinner i den sene kohortgruppen (stiplet gul) er overføringsandelen maksimalt 10 prosent i hele det aktuelle aldersintervallet unntatt i tenårene.

I den øvrige befolkningen utgjør overføringsandelen rundt 10 prosent av samlet inntekt blant menn og rundt 20 prosent blant kvinner fra slutten av 20-årene. Blant menn begynner imidlertid andelen å stige noe fra tidlig i 40-årsalderen og nærme seg 20 prosent mot slutten av "aldersvinduet". Også blant kvinnene i den øvrige befolkningen stiger overføringsandelen noe mot slutten.

Bildet blir ikke uventet noe annet når vi vender oss mot innvandrere med bakgrunn fra den øvrige delen av verden (figur 9.2c). Overføringsandelene er gjennomgående høyere blant disse innvandrerne, spesielt fra tenårene til midt i 20-årene blant menn og til midt i 30-årene blant kvinner. Høyest er overføringsandelen blant innvandrerkvinner med botid 0-10 år i den tidlige kohortgruppen (grønn stiplet). Blant dem er overføringsandelen i tidlig voksen alder rundt 40 prosent eller over inntil 35-årsalderen. I løpet av de ti neste årene synker imidlertid andelen med nesten hele 20 prosentpoeng. Betydningen av botid, spesielt for kvinnene, demonstreres klart i denne figuren. Kvinner med lang botid i den tidlige kohortgruppen (fiolett stiplet) har stort sett overføringer rundt eller under 30 prosent av samlet inntekt inntil de er over 50 år. Først da begynner andelen å stige opp mot 40 prosent igjen både blant menn og kvinner.

Figur 9.2c. Andel overføringer av samlet inntekt i årene 1993-2010, etter kjønn, kohort, botid og alder. Prosent. Innvandrere fra Europa utenfor EU/EØS, Afrika, Asia og Latin-Amerika, 17-36 år ved ankomst, bosatte i 2010. Referanse: Øvrige befolkning¹, observert i 2010

¹ Befolkningen utenom innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Kilde: Statistisk sentralbyrå, inntektsdata.

Når det gjelder innvandrer~~menn~~ fra denne del av verden, er deres overføringsandel fra midt i 20 årene ikke ulik overføringsandelen blant kvinner uten innvandrerbakgrunn. Nivået er gjennomgående noe over eller under 20 prosent til tidlig i 50-

årsalderen. Menn med lang botid i den tidlige kohortgruppen (fiolett heltrukken) har en overføringsandel rundt 15 prosent i 30-årsalderen. Andelen øker gradvis til 20 prosent når personene nærmer seg 50-årsalderen - for til slutt å stige mot 40 prosent midt i 50-årene. Innvandrerne fra øvrige del av verden har ikke i noen alder en lavere overføringsandel enn menn i majoritetsbefolkningen (unntatt et par år tidlig i 20-årene ifølge våre data).

10. Avslutning

Rapporten har fulgt ankomstkohorter av innvandrere fra og med året da de ble registrert bosatt i landet, til og med året 2010. Innvandrere er utenlandsfødte personer med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. En ankomstkohort er alle som ble registrert bosatt i samme kalenderår. Kohortene som følges er definert ved ankomstårene 1990, 1993, 1996, 1999, 2002, 2005 og 2008. Dataene som benyttes i utforskningen av deres økonomiske integrering i samfunnet, er personlige inntektsdata fra Statistisk sentralbyrås inntekts- og formuesregister. Av alle inntektsopplysningene som foreligger for den enkelte person i registeret, er det bare hovedkategoriene av inntekt som er benyttet: yrkesinntekt, kapitalinntekt, økonomiske overføringer og samlet inntekt. Observasjonene dekker perioden 1993-2010 på årsbasis. 1990-kohorten er således observert første gang i sitt tredje år i landet, mens alle senere kohorter observeres fra og med ankomståret. Etersom ankomstene kan ha fordelt seg over hele året, vil rapporterte inntekter i ankomståret i gjennomsnitt være om lag det halve av hva de kunne vært om alle observandene hadde vært bosatt i begynnelsen av året.

Hovedkategoriene av inntekt er benyttet til å etablere tre indikatorer for personlig økonomisk integrering i Norge. Det er 1) hvorvidt personen skal betraktes som sysselsatt, 2) hvor stor andel av samlet inntekt samfunnets økonomiske overføringer utgjør og 3) hvorvidt personen kan betraktes som mer «selvhjulpen» enn «velferdsavhengig» - alt i det enkelte observasjonsår. De tre indikatorene som benyttes, er operasjonalisert slik i det aktuelle kalenderåret: 1) Personen er sysselsatt hvis yrkesinntekten er større enn folketrygdens grunnbeløp (1 G). 2) Andelen overføringer beregnes ved en kvotient mellom overføringer og samlet inntekt. 3) Personen er mer selvhjulpen enn velferdsavhengig (dvs. «mest selvhjulpen») hvis summen av yrkes- og kapitalinntekt er større enn de økonomiske overføringene. Indikatoren for sysselsetting som benyttes her, gir ventelig høyere verdier enn den registerbaserte sysselsettingsstatistikken som har som kriterium at personen utførte inntektsgivende arbeid minst én time i referanseuken eller var midlertidig fraværende fra slikt arbeid pga. sykdom, ferie e.l.

Rapporten viser hvordan disse tre indikatorene framtrer for innvandrerne i de sju kohortene når de som observeres, er i alder 17-36 år i ankomståret. For å unngå at målpopulasjonen endrer seg systematisk over tid ved flytting fra landet eller død, legges det inn som ekstra premiss at personen skal være registrert bosatt i Norge i 2010, det vil si ved utløpet av observasjonsperioden. Det er derimot ikke noe krav at de skal inngå i inntektsregisteret hvert eneste år. Umotiverte fravær i enkeltår er forsøkt rettet opp ved at inntektsfilen er koplet mot en spesialkonstruert befolkningsfil basert på transaksjonsmeldinger fra folkeregisteret som angir om personene må antas å ha vært bosatt i landet til tross for fravær i inntektsregisteret. Denne supplerende datakilden kommer til anvendelse (i nevneren) når andelen sysselsatte beregnes, men også bare da. De to øvrige indikatorene bygger på forholdet mellom komponenter i inntektsregisteret og kan følgelig ikke beregnes i år da det ikke foreligger inntektsopplysninger om personen. I målpopulasjonen inngår innvandrere fra Norden og Vest-Europa (21 prosent), Øst-Europa i og utenfor EU (31 prosent), Afrika og Asia (43 prosent) og Amerika/Oseania (5 prosent) (jf. tabell 7.0).

Et forsøk på å finne ut om det er de inntektsmessig mest lovende personene som går tapt for landet ved at de flytter ut, eller om det snarere er tvert om, viser at innvandrere med svak tilknytning til arbeidsmarkedet er overrepresentert blant utflytterne. Samtidig synes det å være slik at innvandrere hvis inntekt for en stor del hviler på økonomiske overføringer, er mer tilbøyelige til å bli boende enn innvandrere med lave overføringsandeler.

10.1. Hva viser indikatorene?

Gitt dette utgangspunktet når det gjelder definisjoner og tilnæringsmåter, viser data at *andelen sysselsatte* i målpopulasjonen stiger fra et nivå rundt 30 prosent i ankomståret til i overkant av 70 prosent etter seks til ni års botid (figur 4.1a). Andelen sysselsatte flater ut på dette nivået og holder seg i all hovedsak slik til slutten av observasjonsperioden. Det kan se ut til at de tidligste kohortene bruker lengre tid på å nå dette platået enn de senere kohortene. Mindre variasjoner i sysselsettingen over tid kan skyldes konjunkturedringer. Hvilke kohorter som har den høyeste sysselsettingen etter at økningen flater ut, synes å endre seg underveis; innledningsvis er det ofte de tidligste kohortene, senere flere av de sent ankomne.

Når det gjelder den andre indikatoren, viser data at *overføringsandelen* utgjør mellom 40 og 10 prosent av samlet inntekt (figur 4.2a). Tendensen er at andelen synker over tid og at den også er noe lavere blant sent ankomne kohorter enn blant tidlige. Bare 1990- og 1993-kohorten har en overføringsandel opp mot 40 prosent de første årene. I 1996-kohorten ligger overføringsandelen under 20 prosent gjennom hele observasjonsperioden unntatt i ankomståret. De to neste kohortene (1999 og 2002) har derimot en andel overføringer i overkant av 20 prosent de fire til seks første årene etter ankomst. I slutten av observasjonsperioden (de fire siste årene) ligger overføringsandelen under 20 prosent i alle kohortene. Det synes urimelig å kalle disse innvandrerne for «velferdsavhengige» selv om de mottar en mindre andel økonomiske overføringer.

Den tredje indikatoren angir andelen av innvandrere i målpopulasjonen som vil kunne anses som «*mer selvhjulpne enn velferdsavhengige*», idet overføringene fra stat og kommune er lavere enn summen av egen yrkesinntekt og kapitalinntekt. I 1990-kohorten er dette tilfelle for halvparten av innvandrerne etter tre års botid (i 1993) (figur 4.3a). 1993 var riktignok året med høyest arbeidsledighet i nyere tid i Norge (figur 3.3). Andelen «mest selvhjulpne» var om lag 40 prosent i ankomståret for 1993-kohorten. Andelen stiger deretter for begge kohortene (1990 og 1993) inntil den kulminerer etter om lag ni års botid med en andel «mest selvhjulpne» på henholdsvis 71 og 75 prosent. Senere kohorter har en andel «mest selvhjulpne» rundt 60 prosent eller mer allerede fra første ankomstår. Etter en platåperiode og en liten «bølgedal», stiger andelen «mest selvhjulpne» igjen i alle kohortene til mellom 70 og 80 prosent i 2010.

I tillegg til kjennemerkene som identifiserer kohort og observasjonsår, og de tre indikatorene basert på inntektsopplysninger, har vi også data for innvandrernes kjønn, alder, landbakgrunn (her: fødeland) og innvandringsgrunn. Det gjør det mulig å se sammenhengen mellom utfallet på de tre integrasjonsindikatorene etter kohort og observasjonsår og henholdsvis kjønn, innvandringsgrunn, landbakgrunn (verdensregioner og enkeltland) og alder.

10.2. Betydningen av kjønn

Med data splittet etter kjønn øker *sysselsettingen* for flere av kohortene fra rundt 70 prosent med kjønnene samlet til rundt 80 prosent bare blant menn (figur 5.1a). At sysselsettingen stiger de første årene etter botid og deretter flater ut, endrer seg imidlertid lite. Stigningen tenderer til å være noe brattere blant menn. Vi noterer også at sysselsettingen blant menn går ned 11 prosentpoeng siden kulminasjonen i 1999 for 1990-kohorten og med 9 prosentpoeng for 1993-kohorten siden 2000. Blant kvinnene er sysselsettingen over 70 prosent bare i 1993- og 1996-kohorten,

og stigningen i andelen sysselsatte strekker seg over en lengre tidsperiode enn blant menn. Kulminasjonen nås først helt mot slutten av observasjonsperioden blant kvinnene (figur 5.1b).

Tilsvarende finner vi for indikatoren som viser *overføringenes andel* av samlet inntekt, lavere verdier for menn enn for kjønnene samlet. Overføringsandelen blant menn er under 20 prosent for alle kohorter unntatt de to tidligste. For 1996-kohorten ligger andelen stabilt under 10 prosent fra tredje oppholdsår og resten av observasjonsperioden (figur 5.2a). Kvinnene har på sin side en større andel av inntekten fra overføringer. Blant dem ligger overføringsandelen i store deler av observasjonstiden mellom 20 og 30 prosent, for 1999- og 2002-kohorten også over 30 prosent. I de to tidligste kohortene er overføringsandelen de første årene litt over 40 prosent. Bare 2008-kohorten har en inntekt der de økonomiske overføringene utgjør mindre enn 20 prosent (figur 5.2b).

Andelen «*mest selvhjulpne*» er selvfølgelig noe høyere for menn enn kvinner gjennom hele observasjonsperioden. Blant begge kjønn øker andelen over tid, men økningen er tydeligst blant kvinner (figur 5.3b). Blant menn flater stigningen ut rundt årtusenskiftet i de to tidligste kohortene, og andelen «*mest selvhjulpne*» går deretter noe tilbake (6-8 prosentpoeng) i disse kohortene (figur 5.3a). Blant menn ligger andelen «*mest selvhjulpne*» mellom 70 og 90 prosent i 2010, mens tilsvarende andel blant kvinnene er 60-80 prosent.

10.3. Betydningen av innvandringsgrunn

Både arbeids- og utdanningsinnvandrere ender med en andel sysselsatte mellom 80 og 90 prosent, men tiden de bruker på å oppnå dette er forskjellig. Blant *arbeidsinnvandrere* er det gjort på et par år å «klatre» til dette nivået, mens det kan ta ti år blant innvandrere med opphold av utdanningsgrunner. Allerede i ankomståret er sysselsettingen om lag 70 prosent blant arbeidsinnvandrere, mens *utdanningsinnvandrere* begynner med en andel sysselsatte på om lag 10 prosent i den enkelte kohort. Kjønnforskjellen i sysselsetting er relativt liten når det gjelder arbeids- og utdanningsinnvandrere. Andelen sysselsatte i 1990-kohorten synker henholdsvis 11 og 13 prosentpoeng fra årtusenskiftet til 2010 blant mannlige arbeids- og utdanningsinnvandrere.

Familieinnvandrere og flyktninger har lavere sysselsetting, ofte i underkant av 70 prosent etter en periode med økende sysselsetting avløst av utflating. Sysselsettingen blant familie- og flyktningsinnvandrere fluktuere mer i takt med konjunktorene enn den gjør blant arbeids- og utdanningsinnvandrere. 1993-kohorten blant flyktninger har raskere vekst i sysselsettingen og når høyere (nærmere 80 prosent) enn andre kohorter blant flyktninger og familieinnvandrere. Tre av fire i denne flyktningskohorten er europeere, hvorav nærmere ni av ti bosniere. Vi noterer at sysselsettingen går ned minst 10 prosentpoeng i årene etter at høydepunktet er nådd rundt 1998-2000 blant menn med bakgrunn fra flukt eller familieinnvandring i de to tidligste kohortene.

Når det gjelder andelen av inntekten som består av *overføringer*, er den meget lav blant arbeidsinnvandrere, ikke over 7 prosent i noen kohort. Blant utdanningsinnvandrere er denne andelen også relativt lav, ikke over 20 prosent på noe tidspunkt i noen kohort. Overraskende nok er ikke overføringsandelen høyere for utdanningsinnvandrere kort etter ankomst selv om sysselsettingen er svært lav for dem de første årene. Høyest er overføringsandelen blant flyktninger – ikke under 60 prosent av samlet inntekt i starten blant seks av sju kohorter. Andelen synker imidlertid markant med botiden og flater ut et sted mellom 20 og 40 prosent på slutten av observasjonsperioden. Nest høyest er overføringene blant familieinnvandrere, men også her synker andelen etter botid – riktignok mer moderat enn blant flyktninger. Fra et nivå rundt 30 prosent blant de tidligste kohortene synker overføringene til om lag 20 prosent av inntekten i 2010 i alle kohorter blant familieinnvandrene. Kjønnforskjellen i overføringsandelen er

størst blant familieinnvandrere og i noen grad arbeidsinnvandrere. Det er derimot ingen markant vekst i overføringsandelen mot slutten av observasjonsperioden i de tidligste kohortene, slik en kanskje kunne vente på bakgrunn av nedgangen i sysselsettingen i disse årene.

Andelen «*mest selvhjulpne*» ligger nokså stabilt rundt 90 prosent blant arbeidsinnvandrere og utdanningsinnvandrere, blant utdanningsinnvandrere svakt stigende over tid. Blant familieinnvandrere går andelen opp fra 50 til 70 prosent i løpet av observasjonsperioden, mens den blant flyktninger stiger fra lave nivåer rundt 30 prosent til mellom 50 og 70 prosent i 2010. Kjønnforskjellen er størst blant familieinnvandrere.

10.4. Betydningen av landbakgrunn

Etter hva de tre indikatorene viser, kan innvandrerne inndeles i tre kategorier av landbakgrunn etter en grad av likhet. *Norden, Vest-Europa ellers og Nord-Amerika og Oseania* kan regnes til én kategori. Sysselsettingen er her høy, opp mot 90 prosent blant innvandrere fra Norden og Vest-Europa ellers og nærmere 80 prosent blant innvandrere fra Nord-Amerika og Oseania. Mens sysselsettingen holder seg jevnt høy blant nordiske innvandrere, stiger den svakt over tid blant innvandrere fra Vest-Europa ellers og Nord-Amerika/Oseania. Når det gjelder økonomiske overføringer, er de vedvarende lave – under 10 prosent – blant nordiske og øvrige vest-europeiske innvandrere og noe høyere – men under 15 prosent – blant nord-amerikanske og oseaniske innvandrere.

Neste kategori etter landbakgrunn kan omfatte innvandrere fra *Øst-Europa i EU, Øst-Europa ellers og Sør- og Mellom-Amerika*. Sysselsettingen i disse gruppene stiger langsomt over tid i de fleste kohortene og ender ved utløpet av observasjonsperioden med en andel sysselsatte mellom 70 og 80 prosent. Innvandrerne fra Øst-Europa innen EU har godt over 80 prosent sysselsatte i 2010 i flere av de senere kohortene. I de tidlige kohortene er det mange familieinnvandrere; senere dominerer arbeidsinnvandrere. Stigningen i sysselsetting over tid er for øvrig tydeligst blant kvinnene. Menn fra Øst-Europa utenfor EU har nedgang i sysselsettingen i 1990- og 1993-kohorten med henholdsvis 22 og 10 prosentpoeng fra tiden rundt årtusenskiftet til 2010. En liknende nedgang gjør seg gjeldende i de tre tidligste kohortene blant menn fra Øst-Europa i EU, størst i 1993-kohorten (16 prosentpoeng). Med hensyn til andelen økonomiske overføringer, er den svært høy de første årene i de tidligste kohortene blant innvandrere fra Øst-Europa utenfor EU. Innslaget av flyktninger i disse kohortene er stort. Lavest er overføringsandelen blant innvandrere fra Øst-Europa i EU. I alle tre landgrupper er imidlertid tendensen at overføringsandelen synker over tid.

I tredje og siste kategori inngår innvandrere fra *Afrika og Asia (inkludert Tyrkia)*. Sysselsettingen blant innvandrere herfra er lav i ankomståret (10-20 prosent), og etter en periode med stigning flater den ut på et nivå mellom 50-60 prosent blant afrikanere og 60-70 prosent blant asiater. Andelen sysselsatte øker langsommere blant kvinner enn menn og ender også lavere. Sysselsettingen er mer følsom for svingninger i konjunktorene blant innvandrere fra Afrika og Asia enn i andre landgrupper, spesielt blant menn. Sysselsettingen går ned med nærmere 20 prosentpoeng i de to tidligste kohortene blant afrikanske menn fra slutten av 1990-tallet til 2010. Blant asiatiske menn er tilsvarende nedgang i sysselsettingen omtrent det halve.

Overføringenes andel av samlet inntekt er i gjennomsnitt høye blant innvandrere med bakgrunn fra Afrika og Asia. De første årene utgjør overføringene om lag halvparten av inntekten til afrikanere og rundt 40 prosent i fem av sju kohorter blant asiatiske innvandrere. Med tiden synker andelen til mellom 30 og 40 prosent blant innvandrerne fra Afrika og mellom 20 og 30 prosent blant innvandrere fra Asia. Kjønnforskjellen er markant både blant afrikanere og asiater.

Overføringsandelen blant asiatiske kvinner nærmer seg det dobbelte av asiatiske menns over flere observasjonsår.

Andelen «mest selvhjulpne» ligger mellom 75 og 100 prosent blant innvandrere fra Norden, Vest-Europa ellers og Nord-Amerika/Oseania i hele observasjonsperioden. Blant innvandrere fra Øst-Europa i EU er andelen «mest selvhjulpne» ikke på noe tidspunkt under 50 prosent. I noen kohorter i noen observasjonsår er imidlertid andelen «mest selvhjulpne» lavere enn dette, f.eks. blant innvandrere fra Øst-Europa ellers, Afrika og Asia. De aller fleste kohortene har en stigning i andelen «mest selvhjulpne» over tid, men blant menn fra Øst-Europa ellers går andelen «mest selvhjulpne» i 1990-kohorten ned med 20 prosentpoeng fra 1999 til 2010.

10.5. Landbakgrunn som enkeltland

De tre integreringsindikatorerne vises også etter kohort og observasjonsår for ti enkeltland: Polen, Bosnia-Hercegovina, Somalia og Irak, Iran, Vietnam, Sri Lanka, India, Tyrkia og Pakistan. I enkelte land blir tallet på innvandrere i noen kohorter for lite (<20) til å gi grunnlag for statistikk.

Karakteristisk for *polske, srilankiske og indiske* innvandrere er rask inntreden i inntektsgivende arbeid, med mellom 70 og 90 prosent sysselsatte på slutten av observasjonsperioden. Andelen overføringer er lav innledningsvis (under 30 prosent) og synker videre mot 20 prosent i løpet av observasjonsperioden.

Bosnia-Hercegovina har også rask inntreden i arbeidslivet og en høy andel sysselsatte (mellom 70 og 80 prosent) mot slutten av observasjonstiden, men overføringene utgjør en stor del av inntekten i de tidligste kohortene de første årene. Med økende botid synker imidlertid overføringsandelen betydelig og er under 30 prosent i 2010. Omtrent det samme kan sies om innvandrere fra *Iran* og *Vietnam*, med unntak av nivået på sysselsettingen ved utløpet av observasjonene. Det ligger lavere (mellom 60 og 70 prosent) enn for bosniere. Både bosniske, iranske og vietnamesiske menn som kom til landet i 1990, opplever en nedgang i sysselsettingen fra tiden rundt årtusenskiftet til 2010 i størrelse rundt vel 10 prosentpoeng.

Somalia og *Irak* stiller i en egen «divisjon» med sysselsetting under henholdsvis 50 og 60 prosent og overføringer over henholdsvis 40 og 30 prosent ved utløpet av observasjonsperioden. Riktignok stiger sysselsettingen over tid blant dem, tydeligst blant irakerne, og overføringsandelen synker for begge grupper, men ved observasjonstidens utløp er sysselsettingen lav og overføringsandelen høy i begge grupper, spesielt blant kvinnene. Karakteristikken «mest selvhjulpne» kan bare benyttes på 40 prosent av somalierne i de fem tidligste kohortene og på mindre enn 60 prosent av irakerne. Sysselsettingen i begge landgrupper har vært sårbar for svingninger i konjunktorene, spesielt for somalierne. Den har dessuten gått ned for 1990- og 1993-kohorten fra 2000/2001 til 2010 med henholdsvis 36 og 40 prosentpoeng blant somaliske menn og 16 og 13 prosentpoeng blant irakiske menn.

Tyrkiske og pakistanske innvandrere har på sin side likhetstrekk innbyrdes ved at deres sysselsetting ikke er spesielt høy ved utløpet av observasjonsperioden, særlig ikke blant kvinnene, og ved at overføringene de mottar likevel ikke er så høye som blant flyktninger de første årene etter ankomst. Blant tyrkiske innvandrere er sysselsettingen stabil eller stigende over tid unntatt i de to tidligste kohortene, der den synker med 24 prosentpoeng blant menn fra 1999/2000 til 2010. Det medvirker til at andelen sysselsatte i 2010 varierer betydelig mellom 40 og 70 prosent for kjønnene samlet på tvers av kohortene. Tilsvarende varierer også andelen overføringer stort på tvers av kohortene ved utløpet av observasjonstiden (14-46 prosent). Overføringsandelene er høyest i kohortene med lengst botid blant tyrkiske innvandrere, mens det motsatte er tilfelle blant iranske innvandrere.

Blant *pakistanske* menn synker sysselsettingen med 18 prosentpoeng i den tidligste kohorten, mens nedgangen er ubetydelig i neste kohort. Menns sysselsetting er likevel mellom 80 og 90 prosent i fem av de sju kohortene i 2010. De pakistanske kvinnene har en andel sysselsatte mellom 20 og 40 prosent i 2010 avhengig av hvilken kohort de tilhører. Kohortene med lengst botid har stort sett den høyeste sysselsettingen blant kvinnene. Overføringer utgjør under 20 prosent av pakistanske menns inntekt i 2010 mot mellom 40 og 50 prosent av kvinnenes.

10.6. Betydningen av alder

For å imøtekomme et mulig ønske om å sammenlikne data om innvandreres økonomiske integrering med tilsvarende data for resten av befolkningen, viser vi hvordan de to første indikatorene framtrer også for ikke-innvandrere med basis i alder. Den tredje indikatoren («mest selvhjulpen») utelates da den erfaringsmessig ikke gir mye mer enn sysselsettingsindikatoren. Siden det er vanskelig å benytte en kohorttilnærming for majoritetsbefolkningen, viser vi i stedet utviklingen i de to indikatorene etter kronologisk alder for innvandrere og ikke-innvandrere. Begrepet «ikke-innvandrere» utelukker her også norskfødte av to innvandrereforeldre. For å ha et tilstrekkelig antall enheter til rådighet for statistikkformål i ettårige aldersgrupper blant innvandrere, også når de splittes etter landbakgrunn og kjønn, slår vi sammen de tre første kohortene i én gruppe og de tre neste kohortene i en annen gruppe. 2008-kohorten benyttes ikke. Botid spiller en viktig rolle for utfallet av integreringsindikatorene, hvorfor vi splitter den første kohortgruppen (1990, 1993 og 1996) i to etter botid: kort botid (0-10 år) og lang (11-20 år). Den andre kohortgruppen (1999, 2002 og 2005) har bare kort botid (0-11 år).

Dataene for referansegruppen uttrykker inntektssituasjonen for majoritetsbefolkningen i kalenderåret 2010, mens inntektsdataene for innvandrere rommer opplysninger om inntekt fra et gjennomsnitt av flere inntektsårganger. Ulempen ved dette minskes imidlertid ved at *G*, som definerer sysselsettingen, justeres årlig i takt med lønnsutviklingen, og indikatoren for overføringenes størrelse er definert som *andelen* av samlet inntekt.

Den voksende sysselsettingen i referansegruppen når 80 prosent i alder 26 år og kulminerer ved 88 prosent i alder 36 år for kjønnene samlet. Andelen sysselsatte holder seg deretter over 85 prosent inntil 50-årsalderen. Vestlige innvandrere (med landbakgrunn EU/EØS, Nord-Amerika og Oseania) i andre kohortgruppe eller med lang botid i første kohortgruppe har en andel sysselsatte som nesten når opp til sysselsettingsnivået i majoritetsbefolkningen. I noen aldre (særlig rundt 35-45 årsalderen) er forskjellen i sysselsetting mellom vestlige innvandrere og ikke-innvandrere bare noen få prosentpoeng. Noen bratt nedgang i sysselsettingen etter alder 50 år, kan ikke iakttas blant de vestlige innvandrerne.

Sysselsettingen blant innvandrere fra øvrige del av verden (Europa utenom EU/EØS, Afrika, Asia, Tyrkia og Latin-Amerika) flater ut på et lavere nivå enn blant majoritetsbefolkningen og vestlige innvandrere. Sysselsettingen blant innvandrere fra denne del av verden i de to kohortgruppene med kort botid stiger til mellom 60 og 70 prosent i 40-årsalderen. Omtrent på dette nivået ligger også sysselsettingen i den tidlige kohortgruppen med lang botid. I 50-årene synker sysselsettingen brått fra nesten 70 prosent til ned mot 50 prosent blant innvandrere fra øvrige verden.

Når det gjelder *overføringenes andel* av samlet inntekt, er funnet som ventet at andelen er høyere blant innvandrere fra øvrige del av verden enn blant vestlige innvandrere. Overføringsandelen er over 50 prosent de tidligste årene. Blant vestlige innvandrere er også overføringene høyere i ungdomsårene enn senere i livet, men likevel langt lavere enn blant innvandrere fra øvrige del av verden. I 50-årene stiger andelen overføringer av samlet inntekt på få år fra 20 til nesten 40 prosent blant innvandrere fra øvrige del av verden. Noe tilsvarende finner ikke sted blant vestlige innvandrere i denne alder.

Det overraskende er imidlertid at overføringsandelen i majoritetsbefolkningen ligger midtveis mellom (de lave) verdiene for vestlige innvandrere og (de høyere) verdiene for innvandrere fra øvrige del av verden. Også i majoritetsbefolkningen er overføringene for øvrig høyest de første årene, men størstedelen av tiden utgjør de rundt 15-16 prosent av samlet inntekt. Andelen stiger så smått til 20 prosent fra 50-årsalderen.

10.7. Sammendrag og avsluttende kommentarer

Undersøkelsen viser at sysselsettingen øker over tid for nyankomne innvandrere som blir boende i landet. Etter en innledende periode av varierende lengde, gjerne rundt ti år eller deromkring, flater veksten ut slik at den videre utviklingen enten blir å holde det oppnådde nivået eller erfare en viss nedgang. Kvinner bruker gjennomgående lengre tid på fasen der sysselsettingen vokser, men de ender gjerne på et noe lavere sysselsettningsnivå enn menn. Selv om sysselsettingen som hovedregel øker med botiden, er det ikke nødvendigvis slik at kohortene med lengst botid også har den høyeste sysselsettingen ved utløpet av observasjonsperioden – i vårt tilfelle i 2010. Ofte er forskjellen mellom kohortene liten på dette tidspunktet, og det er vanskelig å predikere hvilke kohorter som har høyest sysselsetting idet observasjonsperioden utløper, trolig fordi fordelene ved lang botid balanseres mot ulempen ved høyere alder. Botid går i noen grad sammen med alder. Alder over 50 år er vist å kunne redusere sysselsettingen og øke overføringsandelen i landgrupper utenom EU/EØS og Nord-Amerika. Kohortene kan for øvrig også være ulikt sammensatt etter innvandringsgrunn, landbakgrunn og kanskje også utdanningsnivå – et kjennemerke vi for øvrig ikke bad om tilgang til i denne studien fordi det erfaringsmessig har mye uoppgett blant nyankomne innvandrere.

Parallelt til økt sysselsetting med økende botid går tendensen til redusert andel økonomiske overføringer av samlet inntekt når botiden øker. Vi har riktignok ikke undersøkt hvordan det går over tid med andelen som i det hele tatt mottar en eller flere spesifiserte økonomiske overføringer (for eksempel uføretrygd, sykepenger, dagpenger, arbeidsavklaringspenger, bostøtte og/eller sosialhjelp). Det vi har undersøkt er hvor stor andel av registrert samlet inntekt som utgjøres av økonomiske overføringer fra samfunnet. Vi mener dette er et vel så relevant mål på økonomisk avhengighet som det enkle faktum at det mottas en eller annen definert overføring. Vi finner som sagt at overføringenes samlede størrelse som andel av samlet inntekt som hovedregel avtar over tid, ikke det motsatte.

Dessverre har vi ikke hatt anledning til å følge de utpekte innvandrerkohortene lengre fram i tid enn til og med 2010. Dermed får vi med oss noen år på slutten av observasjonsperioden som preges av de økonomiske nedgangstidene etter finanskrisen. I denne perioden (2008-2010) gikk den registerbaserte sysselsettingen blant innvandrere i Norge ned med 2,6 prosentpoeng (Statistisk sentralbyrå 2009, 2011). Nedgangen var enda større blant asiatiske og afrikanske innvandrere, henholdsvis 3,5 og 5,8 prosentpoeng (op.cit). Inntrykket av nedgang de siste observasjonsårene trenger således ikke være et signal om tilbaketrekking fra arbeidslivet grunnet tidlig overgang til alders- eller uføretrygd, men like gjerne et konjunkturpåvirket midlertidig tilbakeslag for sysselsettingen blant innvandrere. Selv om sysselsettingen viser nedgang de siste observasjonsårene, er det imidlertid få tegn til at andelen overføringer øker stort mer enn noen få (opp mot 6-7) prosentpoeng.

Vår rapportering har ellers gått ut på å lokalisere innvandrere som har hatt problemer med å få innpass på arbeidsmarkedet og eventuelt også har opplevd utstøting eller selv har trukket seg tilbake fra arbeidsmarkedet. Mange av funnene har vært kjent fra tidligere, men vi har her hatt anledning til å se det utfolde seg for de samme personene over tid. I tillegg til betydningen av kjønn, der enkelte kvinnegrupper bruker lengre tid på å komme i arbeid enn menn, har vi også sett forskjeller etter innvandringsgrunn og landbakgrunn. Utdanningsinnvandrere - som

ikke flytter etter endt utdanning - og arbeidsinnvandrere oppnår høy sysselsetting, men utdanningsinnvandrere bruker lengre tid på å komme i arbeid, trolig fordi de fullfører utdanningen først. Flykninger og familieinnvandrere har lavere sysselsetting og høyere overføringsandeler enn arbeids- og utdanningsinnvandrere. Mannlige familieinnvandrere har likevel høy sysselsetting - i perioder opp mot 80 prosent. Etter landbakgrunn opplever særlig innvandrere fra Asia og Afrika en situasjon med lav sysselsetting og høye overføringer. Gjennomgang av enkeltland avdekker imidlertid at det kan være store forskjeller landene imellom i samme verdensregion når det gjelder suksess på arbeidsmarkedet.

Eksempelet fra kapittel 3 på nedgang i sysselsettingen etter botid (jf. Bratsberg, Røed og Raaum 2011) kan gjenfinnes i våre data primært blant menn i kohortene 1990 og 1993, unntaksvis også 1996. Vi iakttar fenomenet blant menn fra Øst-Europa i og utenfor EU, Asia og Afrika. Blant enkeltland finner vi det blant menn fra Bosnia-Hercegovina, Somalia, Irak, Iran, Vietnam, Sri Lanka, Tyrkia og Pakistan. Nedgangen i sysselsettingen er likevel ytterst sjelden like stor som blant pakistanske og tyrkiske innvandrere bosatt i årene 1971-1975 (jf. figur 3.1), det vil si om lag 40 prosentpoeng (min beregning) i løpet av 20 års observasjon. En nedgang i denne størrelsesorden finner vi bare blant somaliske menn i våre data (36 og 39 prosentpoeng). Våre funn har større likhet med funnene for pakistanske og tyrkiske menn bosatt i årene (1976-1989) (jf. figur 3.2). En nedgang i sysselsettingen på om lag 15 prosentpoeng i løpet av 20 år (min beregning) er dokumentert for dem. Det er på nivå med hva vi finner for mannlige innvandrere i alder 17-36 år bosatt i 1990 og 1993 fra utvalgte verdensregioner og land. Nedgang i sysselsettingen etter botid forekommer knapt blant kvinnene vi har undersøkt, med mulig unntak for bosniske og tyrkiske kvinner.

Referanser

- Aetat (2001): Månedstatistikk om arbeidsmarkedet, nr. 12/ desember 2001. <https://www.nav.no/Om+NAV/Tall+og+analyse/Arbeidsmarked/Annen+arbeidsmarkedsstatistikk/Arkiv+-+M%C3%A5nedstatistikk/attachment/805340897?true&ts=110fdf4ee80>
- Barth, E., B. Bratsberg og O. Raaum (2004): Identifying earnings assimilation of immigrants under changing macroeconomic conditions, *Scandinavian Journal of Economics* **106** (1): 1-22. <http://www.jstor.org/stable/3440955>
- Beverlander, P. og J. Veenman (2004): Variation in perspective: The employment success of ethnic minority males in the Netherlands, *International Migration* **42** (4): 35-64. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.0020-7985.2004.00294.x/pdf>
- Blom, S. (1996): *Inn i samfunnet? Flyktningkull i arbeid, utdanning og på sosialhjelp*, Rapporter 96/5, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/a/histstat/rapp/rapp_199605.pdf
- Blom, S. (1997): Tracing the integration of refugees in the labour market, *Statistical Journal of the United Nations ECE* **14**: 243-265.
- Blom, S. (1998): *Levekår blant ikke-vestlige innvandrere i Norge*, Rapporter 98/16, Statistisk sentralbyrå. https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_199816/rapp_199816.pdf
- Blom, S. (2004a): Labour market integration of refugees in Norway under changing macro-economic conditions, *Journal of International Migration and Integration* **5** (1): 1-31. <http://link.springer.com/article/10.1007/s12134-004-1000-3>
- Blom, S. (2004b): Integrering av flyktningkohorter: Må "ta tiden til hjelp". *Samfunnsspeilet*, 2/2004, s. 18-26. <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/maa-ta-tiden-til-hjelp>
- Blom, S. (2010): Sysselsetting blant innvandrere: Hvilken betydning har individuelle egenskaper og tilpasningsstrategier? *Søkelys på arbeidsmarkedet* **27**: 59-76. <http://www.samfunnsforskning.no/Publikasjoner/Tidsskrifter/Soekelys-paa-arbeidslivet/Tidligere-utgivelser-i-fulltekst/2010>
- Bratsberg, B., H.M. Edvardsen, O. Raaum og K. Sørli (2005): Utflytting blant innvandrere i Norge, *Søkelys på arbeidsmarkedet* **22**: 181-192. http://www.frisch.uio.no/publikasjoner/pdf/Sokelys_Bratsberg.m.fl.pdf
- Bratsberg, B., O. Raaum og K. Røed (2010): When Minority Labor Migrants Meet the Welfare State, *Journal of Labor Economics* **28** (3): 633-676. <http://www.jstor.org/stable/10.1086/650546>
- Bratsberg, B., K. Røed og O. Raaum (2011): *Yrkesdeltaking på lang sikt blant ulike innvandrergupper i Norge*, Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning, Rapport 1/2011. http://www.frisch.uio.no/pdf/rapp11_01.pdf
- Dahl, G. og S. Lien (2006): *Uførepensjon og sosialhjelp/introduksjonsstønad blant innvandrere*, Rapporter 2006/24, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200624/rapp_200624.pdf

- Ekhaugen, T. (2005): *Immigrants on Welfare: Assimilation and Benefit Substitution*, Memorandum no18/2005, Department of Economics, University of Oslo.
<http://www.sv.uio.no/econ/english/research/memorandum/pdf-files/2005/Memo-18-2005.pdf>
- Enes, A.W. (2014): *Tidligere deltakere i introduksjonsprogrammet 2007-2010 – arbeid, utdanning og inntekt*, Rapporter 2014/15, Statistisk sentralbyrå.
<http://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/tidligere-deltakere-i-introduksjonsprogrammet-2007-2011>
- Enes, A.W. og M. Kalcic (2010): Inntekt, i K. Henriksen, L. Østby og D. Ellingsen (red.): *Innvandring og innvandrere 2010*, Statistiske analyser **119**, kapittel 5, Statistisk sentralbyrå.
<http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa119/sa119.pdf>
- Hirsch; Agnes Aaby (2010): *Sosialhjelpsmottakere blant innvandrere 1999-2002, 2005-2008*, Rapporter 35/2010, Statistisk sentralbyrå.
http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_201035/rapp_201035.pdf
- Hoem, J.M. og M. Kreyenfeld (2006): Anticipatory analysis and its alternatives in life-course research: Part 1: The role of education in the study of first childbearing. *Demographic Research* **15** (16): 461-484. <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:514316/FULLTEXT01>
- Holmøy, E. og B. Strøm (2012): *Makroøkonomi og offentlige finanser i ulike scenarioer for innvandring*, Rapporter 15/2012, Statistisk sentralbyrå.
<http://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/makroekonomi-og-offentlige-finanser-i-ulike-scenarioer-for-innvandring>
- Kirkeberg, M.I. (2008): Sosiale indikatorer for ikke-vestlige innvandrere og flyktninger, i Statistisk sentralbyrå (2008): *Økonomi og levekår for ulike grupper, 2007*, Rapporter 2008/19, kap. 6.
http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200819/rapp_200819.pdf
- Kitterød, R.H. og M. Rønsen (2011): Husmor i likestillingsland, Hvem er hjemmearbeidende i dag? *Samfunnsspeilet*, nr. 1/2011.
<http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/hvem-er-hjemmearbeidende-i-dag>
- Kommunal- og regionaldepartementet (2003): *Lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)*, Rundskriv H-20/03.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/dok/rundskriv/2003/rundskriv-h-2003.html?id=109317>
- Liebig, T. (2009): *The labour market integration of immigrants and their children in Norway*, OECD.
<http://www.oecd.org/norway/thelabourmarketintegrationofimmigrantsandtheirchildreninnorway.htm>
- Løwe, T. (2011): Innvandreres bruk av velferdsordninger i 2009, Mottak av 16 typer trygdeytelser blant ulike innvandrergupper, Rapporter 7/2011, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_201107/rapp_201107.pdf
- NAV (2012): Månedstatistikk om arbeidsmarkedet Mai 2012.
<https://www.google.no/#q=m%C3%A5nedstatistikk+om+arbeidsmarkedet>

- NAV (2014): Grunnbeløpet i folketrygden. Oversikt fra 1967 til i dag. Gjennomsnitt per år.
<https://www.nav.no/no/NAV+og+samfunn/Kontakt+NAV/Utbetalinger/Grunnbelo+pet+i+folketrygden>
- Nerland, S.M., P.S. Aurdal og E.H. Horgen (2011): System for persondata - versjon 9, Dokumentasjon av årgangene 2008-2009, *Notater* 2011/47, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/notat_201147/notat_201147.pdf
- NOU (2001:20): *Lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (Introduksjonsloven)*, Kommunal og regionaldepartementet, Akademika.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/asd/dok/nouer/2001/nou-2001-20.html?id=143913>
- NOU (2011:7): *Velferd og migrasjon, Den norske modellens framtid*, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Akademika.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2011/nou-2011-07.html?id=642496>
- Nylin, A.-K. (2014): *Stor skillnad i förvärvsfrekvens 15 år efter invandringen*, artikkel publisert 3.7.2014, nr. 2014:42, Statistiska Centralbyrån.
<http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Stor-skillnad-i-forvarvsfrekvens-15-ar-efter-invandringen/>
- Olsen, B. (2010): Arbeid, i K. Henriksen, L. Østby og D. Ellingsen (red.): *Innvandring og innvandrere 2010*, Statistiske analyser **119**, kapittel 4, Statistisk sentralbyrå.
<http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa119/sa119.pdf>
- Olsen, B. (2014): Flyktninger og arbeidsmarkedet, 4. kvartal 2012, Rapporter 2014/6, Statistisk sentralbyrå. <http://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/flyktninger-og-arbeidsmarkedet-4.kvartal-2012>
- Pettersen, S.V. (2013): *Utvandring fra Norge 1971-2011*, Rapporter 2013/30, Statistisk sentralbyrå.
<http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/attachment/133741?ts=140952ed0c0>
- Stambøl, L.S. (2013): *Bosettings- og flyttemønster blant innvandrere og deres norskfødte barn*, Rapporter 46/2013, Statistisk sentralbyrå.
<http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/attachment/143636?ts=141db3199f8>
- Statistisk sentralbyrå (2009): *Sysselsetting blant innvandrere, registerbasert, 2008, 4. kvartal*.
<http://www.ssb.no/a/kortnavn/innvregsys/arkiv/tab-2009-06-24-02.html>
- Statistisk sentralbyrå (2011): *Sysselsetting blant innvandrere, registerbasert, 2010, 4. kvartal*.
<http://www.ssb.no/a/kortnavn/innvregsys/tab-2011-06-28-02.html>
- Statistisk sentralbyrå (2013a): *Sysselsetting blant innvandrere, registerbasert, 2012, 4. kvartal*.
<http://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/innvregsys>
- Statistisk sentralbyrå (2013b): *Innvandrere etter innvandringsgrunn, 1. januar 2013. Om statistikken*.
<http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvgrunn/aar/2013-09-03?fane=om#content>

Tronstad, K.R. og K.K. Andreassen (2013): Rekordhøy studentinnvandring til Norge, *Samfunnsspeilet* 1/2013, Statistisk sentralbyrå, s. 2-6.
<http://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/rekordhoy-studentinnvandring-til-norge>

Østby, L. (2001): Beskrivelse av nyankomne flyktningers vei inn i det norske samfunnet. Notat til Lovutvalget som skal utrede og lage forslag til lovgivning om stønad for nyankomne innvandrere, *Notater* 2001/23, Statistisk sentralbyrå.
http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/notat_200123/notat_200123.pdf

Østby, L. (2006): Er det virkelig slik at innvandrerne blir mer avhengig av trygd etter hvert? En kritikk av "Immigrants on Welfare" av Tyra Ekhaugen, *Tidsskrift for Velferdsforskning* 9 (4): 255-262.

Østby, L. (2010): *Innvandrere med lavinntekt*, Rapporter 5/2010, Statistisk sentralbyrå.
http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_201005/rapp_201005.pdf

Figurregister

2.1.	Økning i datamatriksen i tabell 2.1 ved supplement av data fra befolkningsfil	9
2.2.	Andel innvandrere etter innvandrerkoort og kopling mot inntekts- og befolkningsfil, i alder 17-36 år ved ankomst, som ekskluderes ved kravet om bosetting i Norge i 2010	11
3.1.	Sysselsetting etter observasjonsår, 1976-2007. Menn fra Pakistan og Tyrkia, innvandret 1971-1975, i alder 17-36 år ved bosetting. Norskfødte referansegrupper.....	20
3.2.	Sysselsetting etter kjønn og botid, 1-35 år. Innvandrere fra Pakistan og Tyrkia, innvandret 1971-1975 og 1976-1989, i alder 17-36 år ved bosetting. Norskfødte referansegrupper.....	21
3.3.	Helt arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken, årsgjennomsnitt. 1993-2010	24
4.1a.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Begge kjønn.....	26
4.1b.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Alle registrert bosatte i angjeldende år. Begge kjønn.....	28
4.2a.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Begge kjønn.....	29
4.2b.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Alle registrert bosatte i angjeldende år. Begge kjønn.....	30
4.3a.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Begge kjønn.....	31
4.3b.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Alle registrert bosatte i angjeldende år. Begge kjønn.....	32
5.1a.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Menn.....	34
5.1b.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Kvinner.....	34
5.2a.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Menn.....	35
5.2b.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Kvinner.....	36
5.3a.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Menn.....	37
5.3b.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Kvinner.....	38
6.1a.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Arbeidsinnvandrere	40
6.1b.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Familieinnvandrere.....	41
6.1c.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Flyktninger.....	43
6.1d.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Utdanningsinnvandrere	45
6.2a.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Arbeidsinnvandrere.....	49
6.2b.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Familieinnvandrere	50
6.2c.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Flyktninger	51
6.2d.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Utdanningsinnvandrere	52
6.3a.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Arbeidsinnvandrere.....	55
6.3b.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Familieinnvandrere	56
6.3c.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Flyktninger	57
6.3d.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Utdanningsinnvandrere	58
7.1a.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Norden	61
7.1b.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Vest-Europa ellers.....	62
7.1c.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Øst-Europa i EU	64
7.1d.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Øst-Europa ellers	65

7.1e.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Afrika.....	67
7.1f.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Asia (inkludert Tyrkia)	69
7.1g.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Nord-Amerika, Oseania.....	70
7.1h.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Sør- og Mellom-Amerika	71
7.2a.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Norden.....	76
7.2b.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Vest-Europa ellers.....	77
7.2c.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. EU-land i Øst-Europa	78
7.2d.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Øst-Europa ellers.....	79
7.2e.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Afrika	80
7.2f.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Asia	81
7.2g.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Nord-Amerika, Oseania ..	82
7.2h.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Sør- og Mellom-Amerik...	83
7.3a.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Norden	87
7.3b.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Vest-Europa ellers.....	88
7.3c.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. EU-land i Øst-Europa	89
7.3d.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Øst-Europa ellers	90
7.3e.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Afrika	91
7.3f.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Asia	92
7.3g.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Nord-Amerika, Oseania.....	93
7.3h.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter landbakgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Sør- og Mellom-Amerika	94
8.1a.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Polen.....	96
8.1b.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Polen.....	97
8.1c.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Polen.....	98
8.2a.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Bosnia-Hercegovina.....	101
8.2b.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Bosnia-Hercegovina.....	102
8.2c.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Bosnia-Hercegovina.....	103
8.3a.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Somalia	105
8.3b.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Somalia.....	106
8.3c.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Somalia.....	107
8.4a.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Irak	109
8.4b.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Irak.....	110
8.4c.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Irak.....	111
8.5a.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Iran	113
8.5b.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Iran.....	114
8.5c.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Iran.....	115

8.6a.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Vietnam	117
8.6b.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Vietnam.....	118
8.6c.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Vietnam	119
8.7a.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Sri Lanka	122
8.7b.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Sri Lanka.....	123
8.7c.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Sri Lanka	124
8.8a.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. India	126
8.8b.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. India	127
8.8c.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. India	128
8.9a.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Tyrkia	131
8.9b.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Tyrkia	132
8.9c.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Tyrkia	133
8.10a.	Andel sysselsatte innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Pakistan	135
8.10b.	Andel overføringer av samlet inntekt for innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Pakistan	136
8.10c.	Andel mest selvhjulpne innvandrere 17-36 år ved ankomst etter innvandringsgrunn, kohort og observasjonsår. Bosatte i 2010. Pakistan	137
9.1a.	Andel sysselsatte i årene 1993-2010, etter landbakgrunn, kohort, botid og alder. Prosent. Innvandrere 17-36 år ved ankomst, bosatte i 2010. Referanse: Øvrige befolkning ¹ , observert i 2010.....	140
9.1b.	Andel sysselsatte i årene 1993-2010, etter kjønn, kohort, botid og alder. Prosent. Innvandrere fra EU/EØS, Nord-Amerika og Oseania, 17-36 år ved ankomst, bosatte i 2010. Referanse: Øvrige befolkning ¹ , observert i 2010	141
9.1c.	Andel sysselsatte i årene 1993-2010, etter kjønn, kohort, botid og alder. Prosent. Innvandrere fra Europa utenfor EU/EØS, Afrika, Asia og Latin-Amerika, 17-36 år ved ankomst, bosatte i 2010. Referanse: Øvrige befolkning, observert i 2010	141
9.2a.	Andel overføringer av samlet inntekt i årene 1993-2010, etter landbakgrunn, kohort, botid og alder. Prosent. Innvandrere 17-36 år ved ankomst, bosatte i 2010. Referanse: Øvrige befolkning ¹ , observert i 2010	143
9.2b.	Andel overføringer av samlet inntekt i årene 1993-2010, etter kjønn, kohort, botid og alder. Prosent. Innvandrere fra EU/EØS, Nord-Amerika og Oseania, 17-36 år ved ankomst, bosatte i 2010. Referanse: Øvrige befolkning, observert i 2010	143
9.2c.	Andel overføringer av samlet inntekt i årene 1993-2010, etter kjønn, kohort, botid og alder. Prosent. Innvandrere fra Europa utenfor EU/EØS, Afrika, Asia og Latin-Amerika, 17-36 år ved ankomst, bosatte i 2010. Referanse: Øvrige befolkning ¹ , observert i 2010	144

Tabellregister

2.1. Innvandrere etter innvandrerkohort og observasjonsår ved kopling mot inntektsfil (inntektsår). Antall	8
2.2. Innvandrere etter innvandrerkohort og observasjonsår ved kopling mot inntekts- og befolkningsfil. Antall.....	9
2.3. Innvandrere etter innvandrerkohorter og observasjonsår ved kopling mot inntekts- og befolkningsfil. Alder 17-36 år ved ankomst. Antall.....	10
2.4. Innvandrere etter innvandrerkohorter og observasjonsår ved kopling mot inntekts- og befolkningsfil. Alder 17-36 år ved ankomst og fortsatt bosatt i Norge i 2010. Antall	11
2.5. Innvandrere etter innvandrerkohort og kjønn. 1.1.2010. Prosent	12
2.6. Innvandrere etter innvandrerkohort og alder per 31.12.2010. Prosent	12
2.7. Botid etter innvandrerkohort og observasjonsår	13
2.8. Innvandrere etter innvandrerkohort og innvandringsgrunn. 1.1.2010. Prosent.....	13
2.9. Innvandrere etter innvandrerkohort og landbakgrunn (verdensregion). 1.1.2010. Prosent	14
7.0. Innvandrere etter landbakgrunn og innvandringsgrunn. 1.1.2010. Prosent.....	59

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-9030-5 (trykt)
ISBN 978-82-537-9031-2 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

ISBN 978-82-537-9030-5

9 788253 790305

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway